

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 841.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Een herinnering na 15 jaren.

Berichten: Vergadering der Afd. Dordrecht e. O. — Waarschuwing tegen Schiffmann's middel. — Zwigtman van Noppen.

Grootere artikelen: Schiffmann's middel tegen asthma. — De hoestbreker. — Handelwijze van twee dagbladen. — Een ordonantie tegen kwakzalvers van het jaar 1801.

Ingezonden: Over Schiffmann's middel tegen asthma. Correspondentie.

EEN HERINNERING NA 15 JAREN.

Met dit nummer is ons Maandblad zijn 16en jaargang en onze Vereeniging haar 16e levensjaar ingetreden. Vijftien jaren van onafgebroken strijd tegen de kwakzalverij met geneesmiddelen zijn voorbijgegaan, en 't is geen wonder, dat wij, bij het intreden van het nieuwe tijdperk, ons afvragen: in hoever is ons doel bereikt en is het zaak op den ingeslagen weg voort te gaan?

Op de eerste vraag moeten wij in zooverre ontkenkend antwoorden, dat veel, wat wij gaarne anders zouden gezien hebben, helaas nog bestaat; toch zijn wij overtuigd, dat ons streven zeer dikwijls goede vruchten heeft afgeworpen; dat wij, door onze bemoeiingen, tal van personen uit de handen der kwakzalvers hebben gered. En dit geeft ons moed om de tweede vraag bevestigend te beantwoorden, en met lust op den ingeslagen weg voort te gaan.

Wel is waar zijn er velen, die tegen ons optreden tal van bedenkingen opperen, en die het nut van onzen strijd juist daarom betwijfelen; hen beantwoorden wij met dezelfde woorden, die de Gebr. Bruinsma, nu 15 jaar geleden, in het eerste nummer van het Maandblad schreven, woorden die ook thans nog geheel van kracht zijn, en der overweging ten zeerste waard. Zij luiden aldus:

„Eenige bedenkingen weerlegd.

„Een blad ter bestrijding der kwakzalverij? Wat een dwaasheid. Hoe meer men over die kwakzalverij schreeuwt, hoe erger het er mee wordt. Er is reeds veel te veel over geschreven. Men moest die zaak laten rusten en zij zou vanzelf wel dood bloeden.”

„Dit is een van de vele bedenkingen die men uitte bij 't hooren van ons plan om dit blad te doen verschijnen. Wij antwoordden: wie de brandklok luidt, veroorzaakt niet den brand, maar geeft er heinde en ver bekendheid aan, opdat er hulp opdage. „Zeker zijn er velen die niet wisten dat het met de kwakzalverij zóó erg was, als hun sinds

eenigen tijd is gebleken, maar als wij hun dat niet onder 't oog hadden gebracht*) zou 't er niet minder erg mee zijn geweest; integendeel, onbekendheid met het kwaad is een kwaad op zich zelf, want zij verhindert het aanbrengen van verbetering.

„Nee” — zeggen anderen — „gij bevordert de zaak der kwakzalvers door aan hen en hun middel-tjes zooveel meerdere bekendheid te geven; zij profiteeren van uwe bestrijding, want zij gebruiken die als een nieuwe reclame voor hun bedrog.”

„Wij ontkennen dit. — Niet dat de kwakzalvers van de bestrijding geen middel tot reclame maken, wij hebben reeds de ondervinding opgedaan dat zij dit wel doen. Maar niet waar is het, dat deze reclame hun zooveel baat, dat zij ten slotte meer succes hebben dan wanneer zij nooit bestreden waren. Alle kwakzalvers moeten aan hun affaire door onophoudelijk adverteeren enz. een zeer groote bekendheid geven, indien zij willen slagen. Zal het hun nu veel helpen indien ook wij de namen hunner middelen noemen en daarbij door feiten hun bedrog aan het licht brengen? En mochten zij, door de tegenschriften, die wij in het licht geven, misschien een enkelen nieuweling in hun netten vangen, dan staat daar tegenover een veel grooter aantal, dat door onze voorlichting uit hun handen wordt gered.

„Want zonder te meenen dat wij reeds enigszins (door de beide uitgegeven werkjes) voldoende in onze voorlichting van het publiek geslaagd zijn — de uitgave van dit blad bewijst het tegendeel — hebben wij toch de bewijzen in handen dat menigeen reeds door ons voor verder bedrog is behoed. Hier hield het debiet van dit of dat zwendelboek bijna geheel op; daar schafte men het gebruik van een duur maar waardeloos zoogenaamd gezondheidsmiddel voor goed af; elders werd men er van terug gehouden zich opnieuw tot een kwakzalver te wenden, aan wien men reeds een belangrijke som had verspeeld, maar omtrent wiens wetenschap en waarde men thans beter was ingelicht. Mocht het aantal dezer echter nog kleiner zijn dan wij meenen te mogen veronderstellen, toch zal het wel grooter zijn dan dat hetwelk de kwakzalvers ooit door onze bestrijding kunnen hebben gewonnen.”

„Velen echter roepen uit: „uw bedoeling is goed, maar het is een hopelooze strijd. De menschen

*) n.l. in de beide boekjes, door de heeren Drs. G. W. Bruinsma en Vitus Bruinsma ter bestrijding der kwakzalverij vroeger in het licht gegeven. Red.

willen hulp zoeken bij elk die ze hun aanbiedt. Gij kunt niet zoo zonneklaar aantoonen dat hij, van wien ze hulp verwachten, een bedrieger is, of in tijd van nood zullen ze het maar eens met hem probeeren. Zoolang niet de geneesheeren het zoover hebben gebracht, dat zij elke ziekte of elk gebrek oogenblikkelijk als met een tooverwoord genezen, zal men het blijven beproeven met hen, die met groote woorden beweren dat zij dat wel kunnen.”

„Wij antwoorden: zeker zullen velen — niet allen — blijken voor overtuiging onvatbaar te zijn en voortdurend in staat om met open oogen te worden bedrogen. Doch daarom wenschen we voor hen, wat voor ons allen optreedt wanneer we niet sterk genoeg zijn om ons tegen bedrog te beveiligen: hulp van den Staat. Menig ervaren kassier zal zich zelf wel tegen bedrog met valsche wissels weten te behoeden, maar moet men daarom het publiek niet beveiligen door het stellen van straf op het vervaardigen van valsche wissels?

„Men zegge niet dat de menschen behoefte hebben aan 't geen de kwakzalvers hun aanbieden, omdat, wanneer het hun aangeboden wordt, zij er zoo gretig naar grijpen? Hebben de roodhuiden behoefte aan brandewijn omdat, als de blanken het hun aanbieden, zij er zich aan bedrinken?

„Met hetzelfde recht zou men kunnen zeggen dat de Nederlanders behoefte hebben aan een kroeg of koffijhuis op den hoek van elke straat, omdat men kan zien dat er nergens een drankhuis wordt opgericht of het krijgt druk bezoek.

„De kwakzalvers *scheppen de behoefte*. Als niemand adverteert dat tering of kanker door het slikken van dit of het smeeren met dat, onfeilbaar en snel is te genezen, zal niemand een handvol geld aan zoo iets wegwerpen. Als er niet honderd middelen tegen borstziekten geadverteerd werden, zouden niet zooveel zieken de geheele krant door medicineeren en ten slotte hun kwaal verergeren. Niet dat zij niet, buiten hun geneesheer om, het een en ander zouden beproeven, maar dat zouden zijn vrij onschuldige huismiddeltjes, door dezen of genen goeden vriend aangeraden, die wel niet veel zouden baten, maar toch geen schromelijk nadeel aan gezondheid en beurs zouden toebrengen.

Een andere bedenking luidt: „als gij strijdt tegen kwakzalverij, moet gij ook strijden tegen de geneeskundigen, want ook die kwakzalven.”

„Wij antwoorden: zeker moeten we dat. Waar kwakzalverij gepleegd wordt zullen we haar brand-

merken, onverschillig of de persoon tot het uitoefenen van de geneeskunde door den Staat bevoegd of onbevoegd verklaard wordt. Men heeft ons wel eens genoemd de lofzangers der officieële geneeskunst of der dokters en apothekers of zelfs van het geneeskundig staats-toezicht, maar nooit hebben wij iets gedaan om dien naam te verdienen. Ofschoon onder de kwakzalvers het aantal niet-geëxamineerde personen grooter is dan dat der geëxamineerden zijn er toch ook verscheidene volgens de Nederlandsche Wet „bevoegde” geneeskundigen, die op ergerlijke wijze kwakzalven en steeds hebben wij hunne namen genoemd en hunne handelwijzen aan het licht gebracht, zoodra zij ons bekend werden.

„Men dient echter in 't oog te houden wat wij onder kwakzalverij verstaan. Wij bedoelen daarmee, zooals wij meermalen gezegd hebben: het uitoefenen van geneeskunst of het verkoopen van geneesmiddelen met het eenige doel om daarmee geld te verdienen, wetende dat de behandeling of de middelen de uitwerking niet kunnen hebben, welke men den patiënt voorspiegelt en deze er van verwacht. Met andere woorden en duidelijker: het willens en wetens plegen van bedrog op geneeskundig gebied met geen ander doel dan om zich zelf te verrijken.

„Er mogen nu onder de geneeskundigen zijn, die zich aan dit misdrijf schuldig maken, de geneeskundigen, den geheelen stand, kan het genoemde niet worden ten laste gelegd. De eene geneeskundige is bekwaam dan de andere; deze geeft zich veel moeite om op de hoogte van de wetenschap te blijven, gene volstaat met de vele of weinige kennis die hij van de akademie heeft meegenomen en neemt alleen zijn practijk tot leerschool; de een schrijft geen geneesmiddelen voor als hij weet dat deze niet kunnen helpen, de ander laat dan toch een onschuldig mengsel toe dienen om den zieke niet in de meening te brengen dat hij niet met de noodige zorg wordt behandeld enz. enz. Maar wat aan de geneeskundigen ook moge ontbreken, en wat zij ook dikwijls mogen doen of laten, in 't algemeen kan men zeggen dat zij ter goede trouw zijn, dat boos opzet om te bedriegen en daardoor zichzelf te verrijken, ontbreekt. Dit laatste vormt het groote verschil met de kwakzalvers; deze zijn bedriegers, zoogoed als marskramers bedriegers zijn, die aan de hoeren koperen ringen voor goud verkoopen, en duidelijk te onderscheiden van de kooplieden, die zich ter goede trouw in het gehalte van het verkochte goud mochten vergissen.

„Eindelijk zijn er nog die zeggen: kwakzalverij heerscht overal, niet alleen in den verkoop van geneesmiddelen. In kerk en staat, in het bestuur van rijk en gemeente, onder ambtenaren en kooplieden, bij advocaten en notarissen, bij financiers en courantiërs, overal bestaat leugen en bedrog, dus kwakzalverij. Daaraan een einde te willen maken is een onbegonnen werk.”

„Welnu, wij zullen de verdeeling van den arbeid toepassen en slechts een deel van die algemeene kwakzalverij voor onze rekening nemen, de kwakzalverij met geneesmiddelen, zonder echter te beloven andere vormen van bedrog die zeer dicht aan deze grenzen, altijd onbesproken te laten. Anderen mogen een ander deel tot hun taak kiezen. Op geen gebied zal daardoor de kwakzalverij wel geheel worden uitgeroeid, maar belangrijk verminderd, of ten minste in haar verderen voortgang gestuit, zal zij wel kunnen worden. Daartoe hopen wij op ons gebied werkzaam te zijn.

„Wie lust heeft helpe een handje.”

Berichten.

VIIIste Vergadering der Afdeling Dordrecht en Omstreken.

Op den 13den December j.l. werd de jaarlijksche vergadering der Afdeling Dordrecht en Omstreken onzer Vereeniging, aldaar gehouden des nam. 3½ ure in het bovenlokaal van Café Zahn.

Tengevolge van het hooge water en stormweder was de vergadering slecht bezocht.

Wegens vertrek van den heer dr. F. M. Cowan werd het presidium waargenomen door den heer mr. A. A. Moll, die den secretaris den heer J. M. van Elk verzocht de notulen der vorige vergadering voor te lezen, die onveranderd werden goedgekeurd.

Als lid van het Afd. Bestuur in plaats van dr. Cowan, die aan de beurt van aftreding was, werd gekozen de heer C. G. Bosch.

De waarn. voorzitter mr. Moll deelt mede, dat de reden van het weinig vergaderen niet in weinige activiteit van het Afd. Bestuur moet gezocht worden; de verschillende Maandbladen toch getuigen van het tegendeel.

De secretaris-penningmeester doet rekening en verantwoording van zijn beheer, waaruit blijkt dat de rekening op 1 Januari 1895 sluit met een voordeelig saldo van f 76.58. Zij wordt met algemeene stemmen goedgekeurd.

De heer C. G. Bosch deelt mede hoe een zijner patiënten, lijdende aan hardhoorigheid, zich wilde wenden tot den bekenden chir. Breemer, waaromtrent spreker zich tot den secretaris onzer Afdeling om inlichtingen wendde, die zoo ongunstig luidden, dat bedoelde patiënt den vogelaar met zijn zoet gefluit . . . liet fluiten.

Mr. A. A. Moll is tot de ervaring gekomen van eene kwakzalvers-manipulatie te Kinderdijk, waartegen de Afd. zal moeten ageeren.

De heer J. M. van Elk toont aan de vergadering de origineele bekendmaking van „de Municipaliteit der stad Dordrecht en de Merwede”, van „4 Juli 1801, „het zevende jaar der Bataafsche vrijheid.” Een hoogst interessant stuk, waaruit blijkt hoe de toenmalige regeering kwakzalvers en uitgevers van bladen, die kwakzalvers-advertenties opnamen, te lijf ging, op een wijze voldoende aan de stoutste wenschen onzer Vereeniging.

Namens de Vergadering wordt den secretaris verzocht aan den heer archivaris mr. J. C. Overvoorde alhier, dank te betuigen en ook voor de toekomst onze Afdeling aan te bevelen.

Na nog eenige besprekingen over de verspreiding van het Maandblad aan alle huizen met vergunning, tusschen de heeren D. H. Ulrich, J. Bomers (s Gravenveel) en van den Bijlaardt, waarbij eerstgenoemde zich bereid verklaarde in zijne qualiteit van Hoofd-Commissaris van politie, ons streven te steunen, *) sluit de waarnemende voorzitter de vergadering, met een woord van hulde aan den nu afgetreden president dr. F. M. Cowan.

Tegen Schiffmann's asthma-middel is door het Bestuur onzer Vereeniging, in een „Ingezonden stuk” aan de bladen, voorloopig gewaarschuwd, met de mededeeling, dat exemplaren van het thans verschenen nummer van het Maandblad, bevattende een uitvoeriger waarschuwing, op aanvraag bij den Secretaris, gratis verkrijgbaar zijn.

Met genoegen kunnen wij constateeren, dat verschillende bladen het ingezonden stuk, in zijn geheel of in uittreksel, hebben opgenomen.

Zwigman van Noppen. Omtrent dezen persoon, die in Nederland reeds onder allerlei namen onbevoegd de geneeskunde heeft uitgeoefend en ook van uit Amerika reeds de aandacht op zich heeft gevestigd, lazen wij de volgende advertentie in de N. R. Ct.:

„ILLINOIS HEALTH UNIVERSITY.

CHICAGO, 13 Dec. 1895.

Aan belanghebbenden zij medegedeeld, dat de heer D. A. ZWIGMAN VAN NOPPEN, na met gunstig gevolg eind-examen te hebben afgelegd, zoowel aan de Harvey Medical College als aan de Illinois Health University, door laatstgenoemd Instituut is gepromoveerd tot Doctor in de Medicijnen.

Hij is behoorlijk toegelaten tot de uitoefening der Genees- Heel- en Verloskundige Practijk in den Staat Indiana en is door de „National Union Medical Society” gekozen tot haar Secretaris.

Alle mededeelingen, strijdig hiermede, zijn valsch.

De Illinois Health University,

J. ARMSTRONG, M. D., President.”

Wij zien met belangstelling tegemoet wat v. NOPPEN met deze advertentie in zijn schild voert. Wie kan ons inlichtingen verstrekken aangaande de genoemde Universiteit? Is zij soms gelijk aan de The National University of Illinois, vanwaar Schoondermark zijn titel van „Professor” heeft verkregen en waarover wij in de no's. van Juni en September 1893 schreven? Dan is ons alles duidelijk.

Schiffmann's middel tegen Asthma.

Nog zelden hebben wij een middel ontmoet dat met zooveel ophef en geschetter aan het publiek werd aangekondigd als het middel van Schiffmann. Grootsch inderdaad was de reclame; bijna geen

*) De heer Ulrich gaf trouwens hiervan reeds herhaaldelijk blijken. Aan ZEd. gestr. dankt onze stad het, dat alle kwakzalvers, kiezetrekken en t. q. van onze weekmarkten verdwenen zijn.

De Secretaris der Afd.

blad kwam ons dezer dagen in handen of de groote annonces met het opschrift: „Asthma kan genezen worden” trok onze aandacht, om gevolgd te worden door een andere aankondiging, mededeelende dat „Asthma is geneesbaar”.

Grootsch, zeiden wij, was inderdaad de wijze van reclame . . . en aartsbrutaal. Zeker, andere kwakzalvers, waarvan de meesten niet van scherpzinnigheid ontbloot zijn en dit laten blijken in hun optreden, zullen tegenover hun collega Schiffmann, (1) hun minderheid moeten bekennen. Maar toch gaat hij niet handig te werk.

Nemen wij, onverschillig bijna welke courant ter hand (bladen van alle richtingen hebben hunne reclame-kolommen voor deze, uit alles blijkbare kwakzalverij opengesteld) en lezen wij de aanbeveling, zelfs zonder op den hoofdinhoud te letten; daarop komen wij straks terug. Het eerst komt ons in handen de Haagsche Courant van Donderdag 19 December. Daarin wordt bericht dat dr. Schiffmann „van heden morgen” (dus Donderdag 19 Dec.) „10 uur tot morgen avond 6 uur een kosteloos proefpakje (van het middel) aanbiedt aan iedereen die er naar vraagt” enz. Op Vrijdag 20 December (dus in de Courant die's Donderdag-avonds verschijnt) juicht Schiffmann aldus:

„Zoo er twijfel moge geweest zijn in het gemoed van eenigen lijdend aan Asthma in deze stad omtrent de deugdelijkheid van Dr. Schiffmann's Middel tegen Asthma, is die thans verdwenen, zoo die persoon een der velen geweest is die gisteren de heeren G. J. R. van der Gaag & Zoon, 's Hage hebben bezocht en daar kosteloos een proefpakje ontvangen. Ofschoon velen die van des geneesheer's aanbod hebben gebruik gemaakt, nog niet de gelegenheid hadden het proefpakje te gebruiken, zijn er toch velen die hetzelfde reeds hebben geprobeerd en die onbewimpeld verklaren dat de verzachting oogenblikkelijk was, dat de lastige aanvallen verdwenen waren, dat het fluiten vergemakkelijkt was, dat eene gemakkelijke zittende houding kon worden behouden, dat de slaap rustig en onafgebroken was en dat de morgen een frisch hoofd en een gevoel van oprechte dankbaarheid meebracht, die geen woorden te sterk kunnen uitdrukken.”

Dat was brutaal, doch tevens onhandig.

Stellen wij (een gunstig geval) dat de tweede annonce Donderdag middag om 2 uur gedrukt is, — want Donderdagavond was zij vroegtijdig in den Haag te lezen — dan hebben wij het wonderlijke verschijnsel, dat iemand, die Donderdag om 10 uur een proefpakje kocht, reeds vóór 2 uur alle mededeelingen omtrent de gunstige werking kon doen en verklaren dat „de slaap rustig en onafgebroken was” (er was dunkt ons, niet veel tijd tot slapen over) en, wat 't mooiste is, „dat de morgen” (dit moet dus Vrijdag-morgen zijn) „een frisch hoofd en een gevoel van oprechte dankbaarheid meebracht,” (hetgeen zich reeds 's Donderdag middags in de annonce uitte).

Dezelfde ongerijmdheden, laten wij gerust zeggen leugens, namen alle couranten op, die ons onder de oogen kwamen. Het Haarlem's Dagblad o. a. vermeldde, dat de proefpakjes op Donderdag 19 December van 10 uur 's morgens tot 6 uur 's avonds verkrijgbaar waren en Donderdag avond 19 Dec. 's avonds tusschen 7 en 8 uur lazen wij in een tweede „reclame” (à 20 ct. per regel, sommige bladen rekenen zelfs 50 ct.) denzelfden onzin, dien wij hierboven afdrukten. Schiffmann wilde te veel bewijzen en bewijst daardoor niets . . . dan alleen, dat hij het met de waarheid niet getrouw neemt.

De manier waarop voor het middel reclame wordt gemaakt en de inhoud van die reclames laten geen twijfel over dat wij hier met kwakzalverij op groote schaal te doen hebben. Dit zal ieder, na lezing van het bovenstaande, wel duidelijk zijn. Wij kunnen het echter nog op andere wijze duidelijk maken.

Het is kenmerkend voor de meeste, zoo niet voor alle kwakzalvers dat zij, bij de aanprijzing van hun waar, nooit verzuimen deze als de eenig onfeilbare aan te bevelen en tevens de andere, bestaande middelen, als ondoelmatig afkeuren. Schiffmann

(1) Wij zullen Schiffmann maar als den operateur van alles beschouwen, dewijl wij geen andere gegevens hebben; het zou ons echter niets verwonderen als hier een Amerikaansche Maatschappij aan 't werk was.

maakt op deze methode geen uitzondering. De aanhef van zijne eerste reclame luidt aldus:

„Onder de wonderbare vorderingen gemaakt in de geneeskundige wereld zijn voortreffelijke behandelingen voor de meeste kwalen ontdekt, en ziekten, die vroeger ongeneeslijk werden geacht, worden nu gemakkelijk overwonnen. Onder de moeielijkste en hardnekkigste kwalen, die tot op heden spotten met het vernuft onzer beroemdste geneesheeren, bekleedt Asthma eene eerste plaats. Duizenden lijders weten bij eigen ondervinding dat geen afdoend geneesmiddel voor deze kwaal was gevonden, tot eindelijk Dr. Rudolph Schiffmann, de vermaarde geneeskundige, (2) die van de behandeling van Asthma eene levensstudie heeft gemaakt, en meer gevallen van Asthma heeft behandeld en genezen dan eenig ander dokter, een geneesmiddel uitvond, dat niet alleen in de meeste gevallen van Asthma een oogenblikkelijke verzachting bewerkt, maar ook duizenden lijders die ongeneeslijk werden verklaard, bepaald genezen heeft.”

Ziezoo, „bepaald genezen heeft”, dat klinkt zeker heel aangenaam voor de ongelukkige asthmalijders, die reeds elders hulp gezocht hebben en het wordt nog beter wanneer men op de proefpakjes leest: „geneest duurzaam alle vormen van Asthma, Phtisie, Hay-Fever, Croup en Cattarrh.”

Maar voor ons klinkt het geheel anders; wij kennen er den kwakzalver uit. Een middel tegen asthma en vooruit, als dit niet voldoende is, tegen tering en croup ook. Juist; één middel tegen meerdere, in aard zeer verschillende ziekten, dus een *kwakzalversmiddel*.

En waarin bestaat het middel?

't Is wel jammer, dat de vermaarde geneeskundige Schiffmann, die nog wel „van de behandeling van Asthma een levensstudie heeft gemaakt,” nu niets anders heeft uitgevonden dan een oud middel, volgens een oude methode toegepast, en dat reeds, vóór hem, door tal van personen met goede of minder goede bedoelingen is aanbevolen. Het is een feit, dat bij hevige aanvallen van Asthma een *tijdelijke verlichting* wordt teweeggebracht door het inademen van den rook, ontstaan bij de verbranding van enkele geneeskrachtige planten (meestal doornappelbladen, bilzenkruid en bladen van de nachtschade) vermengd met salpeter. Vele pharmacopeeën en ook onze tegenwoordige Nederlandsche pharmacopee hebben voorschriften opgenomen tot het samenstellen van bereidingen, die, bij verbranding, den in te ademen rook opleveren. Bekendheid met dit feit en met de stoffen die voor het rookmiddel worden gebruikt was voldoende, om tal van kwakzalvers aan het werk te stellen tot het bereiden en met veel ophof aanbevelen van dergelijke mengsels (soms met eenige variatie in de gebezigde kruiden) een werk, dat de moeite ongetwijfeld loonde, omdat de asthmalijder, in zijn aanvallen van benauwdheid, alles aangrijpt wat hem verlichting kan schenken, meestal onverschillig omtrent de handen, die hem het middel aanbieden.

Dit weten de kwakzalvers en daarop speculeeren zij. Het Zematone-poeder, Himrod's Cure of Asthma, Poudre Cléry en dergelijke kwakzalverijen zijn het product van hunne overwegingen en op gelijke lijn daarmee staat het *asthma-middel van Schiffmann*. (3)

Wij ontkennen geenszins dat de inademing van den rook, ontstaan bij het verbranden van het laatstgenoemde middel, evenals de andere, tijdelijk verlichting zal kunnen aanbrengen (en daarom is het aanbieden van proefpakjes een middel, veel handiger uitgedacht dan de mooie reclames) maar wat wij zeker tegenspreken is de bewering van Schiffmann, dat hij met wat nieuws en bijzonders voor den dag komt.

De asthmalijders hebben, willen zij van een rookpoeder of daarmee overeenkomende praeparaten

(2) Tot ons leedwezen moeten wij mededeelen dat de vermaardheid van Dr. RUDOLF SCHIFFMANN nog niet tot ons is doorgedrongen. Wel weten wij dat hij ruim 2 jaar geleden reeds hier te lande reclame maakte voor zijn asthmalijder en dat toen reeds proefpakjes verkrijgbaar werden gesteld, maar het bleek ons toen, dat dit middel destijds niet genoeg opgang maakte om het in dit blad uitvoerig te behandelen. Nu de groote trom geroerd wordt is het iets anders.

(3) Volgens mededeeling, ons verstrekt door den heer ANTEN te 's Gravenhage, vond de heer Vrijdag Zijnen, apotheker aldaar, in het middel van Schiffmann: doornappelbladen (*Folia stramonii*) en salpeter.

gebruik maken, Schiffmann en consorten *niet noodig*; het *Charta antasthmatica*, (*asthma-papier*) van onze pharmacopee zal ongetwijfeld dezelfde diensten bewijzen, zoo niet beter, en bij het aankopen van dit middel in onze apotheken heeft men den waarborg, dat men een product verkrijgt, samengesteld uit deugdelijke grondstoffen. Welke zekerheid geeft de buitenlandsche kwakzalver, die veel moet verdienen, wil hij alleen zijn reclame-kosten maar goed maken?

Enfin, hij laat geen poging daartoe onbeproefd; slechts een of twee dagen geeft hij gelegenheid tot aanschaffing van een proefpakje en dan — men zie de tweede annonce — kan men voor niet minder dan voor f 1.50 bij hem of zijn helpers terecht, en men moet dan zorgen voor een „*regelmatig en volhardend gebruik*”.

Met beslistheid moeten wij intusschen opkomen tegen de bewering van Schiffmann dat *zijn middel duurzame geneezing* teweeg brengt. Tegenover deze verklaring zouden wij honderden, uit de meest wetenschappelijke geneeskundige kringen, kunnen stellen, die het rookmiddel, *als blijvend geneesmiddel*, alle waarde ontzeggen. Meer dan een *hulpmiddel*, dikwijls van twijfelachtige waarde, is het niet.

Maar nog schandelijker dan de belofte van duurzame geneezing bij asthma is de vermelding, voorkomende op het proefpakje, dat het *duurzaam geneest* o. a. *alle vormen van Phtisie*, dat wil zeggen van tering.

De aanbeveling, o. a. ook aan lijders aan longtering, om de prikkelende dampen, zoo hoogst na-deelig voor hun toestand, in te ademen, is, naar onze meening, een *misdadige handeling*; zachter woord kunnen wij daarvoor niet gebruiken.

Ook de mededeeling op het pakje dat het middel „met volkomen gerustheid door het teederste kind kan gebruikt worden” is een bewering, die slechts *hij* zal durven uiten, die geen middelen ontziet om zijn waren op alle mogelijke wijzen aan den man te brengen.

Nederlanders, 't is aan U om die pogingen van den kwakzalver hier te lande te verijdelen. Gij zijt thans gewaarschuwd en wij meenen de gronden voor onze waarschuwing duidelijk te hebben niteengezet.

De Hoestbreker.

Eerst de „*Heildrank*”, een nietsbeteekend middelje, dat wij in ons vorig nummer bespraken en nu de „*hoestbreker*”.

Maar dit is een geheel ander middel, dit is het ware: men leze slechts de aankondiging:

„Het is een bekend feit, dat het der geneeskunde tot hiertoe niet gelukt is, een afdoend middel te vinden tegen: croup-, slijm- en kinkhoest.

Het parool bij die ziekten was steeds: „geduld hebben”, en onderwijl bleven de kinderen lijden, en was de rust der ouders, gedurende enkele weken, ver te zoeken. Een zoogenaamd toeval maakte ons het middel bekend, dat de altijd practische Amerikanen daartegen aanwenden, en dat nu algemeen verkrijgbaar is, onder den wettelijk gedeponeerden naam:

„DE HOESTBREKER.”

Bij het gebruik hiervan wijken die ziekten in één of twee dagen. Men verwarre het niet met een der vele andere hoestmiddelen, die bestaan. 't Heeft daarmee niets gemeen. Ook geneest het niet ongeveer alle kwalen. Zalke middelen bestaan niet, hoe vaak het ook beweerd worde. Het geneest *alleen*, maar ook *volkomen*, alle gevallen van *croup-, slijm- en kinkhoest*. Beproof het éénmaal en u zult het steeds aanbevelen.”

Dit moet nu eens geen kwakzalversmiddel heeten; er wordt niet bij de aanbeveling aangekondigd dat het „ongeveer alle kwalen geneest”, o neen, alleen maar, doch dan ook *volkomen, croup-, slijm- en kinkhoest*. Nu, men kan het er mee doen.

Wat zouden nu die „*praktische Amerikanen*” wel tegen die kwalen aanwenden?

Wel, men zou zeggen, dat zij bij een Nederlandschen kwakzalver in de leer waren gegaan, want de overeenkomst tusschen den *hoestbreker* en den *heildrank* is treffend. *Dropwater, saloniak en anijs* (de bestanddeelen van *zoute drop*, zooals wij in het vorig no. schreven), ziehier de samenstelling van beide producten.

En daarmee zou men crouphoest, kinkhoest en dergelijke *volkomen genezen*?

Een paar stukjes zoute drop zouden dan hetzelfde uitwerken en nu begrijpt toch iedereen dat deze bewering geen steek houdt. Maar verder zal het nu voor ieder duidelijk zijn, dat die vertelseltjes van die „*practische Amerikanen*” en van dat „*zoogenaamd toeval*” alleen ten doel hebben een waardeeloos middel als iets bijzonders voor te stellen, reclame te maken voor wat wij noemen een *echte kwakzalverij*.

Men zij derhalve gewaarschuwd!

„Men verwarre het niet met een der vele andere hoestmiddelen, die bestaan” zegt de fabrikant van de „*de hoestbreker*”, maar dat is ons onmogelijk; wij verwarren het steeds met den „*heildrank*”; de gelijkenis in alles is zoo volkomen. Zou het vermoeden ongegrond zijn, dat beide kwakzalverijen een en denzelfden „*uitvinder*” hebben?

Heildrank tegen influenza en bronchitis, *hoestbreker* tegen croup-, slijm- en kinkhoest . . . zoo snijdt het mes van twee kanten.

En de arme slachtoffers moeten bloeden!

Een fraaie handelwijze van twee dagbladen.

De reclames voor het asthma-middel van Schiffmann zijn in zooveel Nederlandsche bladen opgenomen, dat het ons onmogelijk was van allen na te gaan in welk gedeelte van de courant zij plaatsing hadden gevonden. Voor zoover wij de annonces gevolgd hebben, troffen wij ze meestal in een afzonderlijk reclame-gedeelte, een plaats waarvoor extra wordt betaald, iets wat gewoonlijk daarboven wordt vermeld en dat trouwens het lezend publiek weet. De redactie, 't is het bekende geval, onttrekt zich aan de verantwoordelijkheid van de plaatsing en schuift die op de administratie en deze laatste (een betrekkelijk gering getal, dat geheel aan onze zijde staat, uitgezonderd), heeft duizend redenen voor één, waarom de plaatsing van een annonce, zooals die van Schiffmann, niet kan worden geweigerd.

't Is de oude quaestie, waarover wij nu niet opnieuw willen redetwisten; men kent ons oordeel over een dergelijke opvatting.

Maar een handelwijze waartegen wij moeten opkomen (wij deden het vroeger ook reeds in dergelijke gevallen) is die, welke wij bij twee couranten waarnamen.

De *Zutphensche Courant* plaatste de annonce terstond onder de rubriek „*Laatste Berichten*”, daarvan alleen door een streep gescheiden. Geen enkele aanduiding wijst er op, dat men hier een betaalde reclame voor zich heeft en het heeft allen schijn — en daarom is het den kwakzalver juist te doen — alsof de aanbeveling zoo maar van de redactie afkomstig is.

De *Zutphensche Courant* wordt zeker in de omgeving van Zutphen, op het platte land, gelezen; dáár vooral zal een handelwijze als thans door die courant wordt gevolgd, aanleiding geven tot misverstand . . . en tot schade van de asthmalijders.

Is dit de voorlichting, die van de „*Pers*” moet uitgaan?

Anders, o. i. niet beter, maakt het de *Dordrechtse Courant*. Midden in het redactioneel gedeelte, onder het hoofd „*Ingezonden Mededeelingen*” vinden wij daar de bekende reclame. Maar 't mooiste komt nog aan. Direct onder deze „*Mededeelingen*” volgt een rubriek „*Ingezonden*” en daar staat bij: „*Buiten verantwoordelijkheid der Redactie*”. Voor het daarboven staande is dus, evenals voor alle andere berichten en nieuwstijdingen, de redactie *wel aansprakelijk*. Zij is dus, in onze oogen, medeplichtig aan het verspreiden van tastbare leugens, die moeten dienen om het publiek in de armen van een kwakzalver te werpen. Edele roeping van een blad!

Inderdaad: die goede, oude tijd.

De ordonantie van den Magistraat te *Dordrecht*, waarvan in het Verslag van de Vergadering der Afdeling, in dit no., wordt melding gemaakt, luidt aldus:

„Gelijkheid. Vrijheid. Broederschap.
Bekendmaking.

De Municipaliteit der stad Dordrecht en de Merwede heeft, ter voldoening aan eene bij haar inge-

komen aanschrijving van het Departementaal Bestuur van Schelde en Maas, na voorafgaande deliberatie goedgevonden en verstaan te ordonneren en statuëren zoo als geordonneerd en gestatueerd wordt bij dezen :

1. Dat niemand onder dit ressort zal vermogen eenigerhande geheime Geneesmiddelen door het doen aanplakken of distribueren van Biljetten aan te kondigen, veel min te verkoopen of toe te dienen of door voorgewende geheimzinnige geneesmiddelen uit de ligtgelovigheid der ingezetenen een eerloos gewin te zoeken.

2. Dat de courantiers onder dit ressort verboden worden om door middel hunner Nieuwspapieren de kwakzalverij en het debiet van geheime geneesmiddelen te bevorderen en speciaal om eenige Advertentiën van genezing van ziekten en gebreken of van geheime geneesmiddelen in hunne Couranten te plaatsen, zonder autorisatie van het Agentschap der Nationale Opvoeding of van zoodanige Collegiën of personen, als daar toe door den Agent mogten worden geauthoriseerd.

3. Dat geen kwakzalvers, kasjesloopers of olijverkoopers of andere zoodanige onbevoegde personen hunne pretense kunst, hetzij op Marktdagen of anders, zullen mogen uitoeffenen of eenigerhande Medicamenten verkoopen en uitventen; maar dat dezelve dadelijk bij overtreding, uit de Jurisdicte dezer Stad en van de Merwede zullen worden geweerd, zonder hierin de minste Conniventie te gebruiken.

4. Dat geen Tand- of Kiesmeesters of eenige andere personen, die zich op het behandelen van bijzondere gebreken toeleggen, voortaan onder de Jurisdicte dezer Stad en van de Merwede zijne kunst zal mogen uitoeffenen dan na alvorens door een daar toe gequalificeerd Collegie in die kunst geëxamineerd, bekwaam bevonden en door het Plaatselijk Heelkundig Collegie tot de exercitie derzelve geadmitteerd te zijn en dat voorts de gemelde personen zich met geene andere functiën zullen mogen bemoeijen dan waar toe zij door hun examen gerechtigd zijn.

Wordende het *Collegium Medicum* binnen deze stad bij dezen verzogt om op de nakoming van het hierbij bepaalde het nodig reguard te willen slaan; en zoo onverhoopt in allen deelen hier aan niet voldaan wierde, daar van kennis te geven ter plaatse daar zulks behoort.

En op dat niemand hier van eenige onwetendheid zoude kunnen voorwenden, zal deze worden gepubliceerd en aangeplakt daar zulks te doen gebruijklijk is.

Aldus gedaan en gearresteerd den 4 Juli 1801, het zevende jaar der Bataafsche Vrijheid, en gepubliceerd den 8 daar aan volgende.

In kennis van mij als Secretaris,
Ps. GEVAERTS."

Wat zijn wij, in dit opzicht, in die 94 jaar achteruitgegaan!

INGEZONDEN.

's GRAVENHAGE, 20 Dec. 1895.

Aan

het Bestuur en de Redactie van „het
Maandblad tegen de Kwakzalverij.”

MOTTO: Als zijn wij leeken, het voegt ons niet in het belang der menschheid ons licht onder een korenmaat te plaatsen, omdat wij geroepen zijn elkander te behoeden voor bedrog.

WelEd., Zeer Gel. Heeren!

Hoewel geen lid Uwer Vereeniging zijnde, maar toch een getrouw lezer door het gratis-verspreiden van Uw geëerd blad, waarvan ik steeds met groote belangstelling kennis neem, meen ik aan het U, aan mij zelf en aan heel onze menschheid verplicht te zijn, om U dit schrijven te doen geworden; het zal, al komt het van een eenvoudig werkman, door U zeker niet worden versmaad, aangezien U het moet beschouwen voor de toezending van Uw blad niet alleen, maar werkelijk uit belangstelling in- en voor mijne lijdende medebroeders.

Ter zake:

Hier, in onze goede Residentie, is een echte

Amerikaansche „Race” op touw gezet met schooneklinkende „Reclame-artikelen” ten einde de lijders aan de noodlottige Asthma-ziekte, te herstellen! Wonder boven wonder! Het kost nu geen geld, maar even als gratis: „Reckits-potlood” voor ijzer en kachelwerk, krijgt men nu ook voor Asthma een gratis genees-, brand-, lucht-, inademend-middel, van dr. Rudolph Schiffmann. — Dank, hartelijk dank, aan dien edelen menschenvriend, die zich zoo dienstbaar maakt om de lijdende menschheid zoo belangloos (sic) te helpen! Ieder krijgt gratis een brandpoeder met gebruiksaanwijzing! Nu, dat wekt gevoel van „oprechte dankbaarheid!”, want werkelijk de 's Gravenhaagsche geneesheeren behandelen hunne Sociëteits-, of laat ik liever zeggen: „busklanten” niet alzo. Aan U de eer dus, edele Schiffmann, die zoo de talrijke lijders in ons land van die ellendige Asthma-ziekte komt verlossen. Geheel gratis! En dat nog wel in den Haag, waar domicilie is gekozen bij den WelEd. Heeren G. J. R. van der Gaag en Zoon. Geen wonder dat ik mij spoedde om voor een lijdenden vriend zulk een „gratis-pakje” meester te worden. Evenwel het volgende gebruik kost nu maar het bagatel voor fl. 1.50 à fl. 2.75. En juist dat laatste trok nu ernstig mijn aandacht, hetgeen mij deed besluiten niet langer te zwijgen, daar dit van mijn standpunt een gewetenlooze daad zoude zijn. Laat ik mij even bepalen tot een waarachtige onderzending uit mijne jeugd. Gelieft mij alzo even met aandacht te volgen.

In mijne jongelingsjaren heeft er zelden heviger Asthma-lijder bestaan dan ik zelf. Lijdende tot zelfs zwart-wordens toe bezocht mij menigmaal wijlen de heer docter Sarluis, en later zocht ik hulp bij den nu kortelings overleden heer docter Dumontier. Kalmeerende en verzachtende dranken werden mij steeds voorgeschreven, die, ik moet het erkennen, mijn benauwdheid dragelijk maakten, mijne hardnekkigen hoest verzachtten, maar helaas! mij niet genezen konden. Mij dunkt, het klinkt mij nog in de ooren, hoe docter Dumontier, een man van zooveel ervaring, ongeveer een 25 à 30 jaren geleden, eens tot mij zeide: „mijn lieve jongen, ik heb veel en velerlei zieken onderzocht en met goede vrucht, met alle kunst-middelen en ook met der wetenschap rijke bron bestreden, maar ware het mij of een ander gegeven de ziekte van U en van zoovele anderen te genezen, hij reed in een gouden koets, hij zou boven Koningen en Keizers verheven zijn.” — Doch zie wat gebeurt? Op een zekeren dag — ik was toen zeventien jaar oud — had ik een der hevigste aanvallen mijner vreeselijke benauwdheid. Ik wenschte dood te zijn dan langer zóó te lijden. Op een gegeven oogenblik komt een nog steeds in leven zijnde en door mij ook hooggeachte Predikant van de gemeente, ziet mijn lijden, en zegt tot mijn nu wijlen lieve moeder, dat zij uit zijn naam een pakje „kruiden” halen moest bij den boekhandelaar G. alhier, hetgeen gratis werd verstrekt, welke kruiden ik moest branden en den damp daarvan diep moest inademen. Natuurlijk werd dit onmiddellijk opgevolgd. Moeder behandelde mij zooals gezegd, en werkelijk tot heden had ik geen middel erlangd, dat mij zoo verlichtte. In het vervolg, als ik maar eenigen prikkel gevoelde, dadelijk de „kruiden” en ik was in orde.

't Spreekt van zelf, dat ik nog al dikwijls aanklopte om die wonderkruiden. Mijne moeder ging er steeds op uit, en gaf dan iets in de bus — hoewel wij het niet breed hadden — voor de zending of voor de armen, of een ander populair doel. Langzamerhand werden wij verlegen met de zaak wegens het veelvuldig gebruik. Eens op een keer zeide de gratis-verspreider tot moeder: „Wil je wel gelooven, dat u daar voor een rijkdaalder hebt?” „Ja!” zegt moeder, „maar mijnheer! ik wil het gaarne voldoen.” Nu, dat mocht volgens de wet niet, maar evenwel verdubbelde zij haar gift in de haar voorgehouden armenbus. Raadplegende hierover met mijn vader, die, hoewel geen hooge positie in de maatschappij bekleedende, toch zeer schrander was, nam deze zich voor, den heer v. d. G., een drogist en oude kennis, die zoogenaamde „mirakelkruiden” te laten zien en naar de samenstelling daarvan te vragen. De heer v. d. G. was zoo

vriendelijk om den naam der kruiden aan mijn vader mede te deelen en aldus luidde het advies: „10 cents Herba Stramonii (1) en 2½ cents fijne salpeter, opgelost in warm water, waarmede het Stramonium als salade wordt aangemaakt, daarna zacht gedroogd, en men heeft de brandbare „inademings-kruiden”. Dit werd gevolgd, en inderdaad, ik had dezelfde kruiden en, voor een prijs van f 0.125, ongeveer 6-maal meer dan het gratis (?) verstrekte. Het behoeft geen betoog dat ik voortaan mijne kruiden zelf bereidde. En werkelijk heb ik zeer vele vrienden en bekenden het middel aan de hand gedaan, en velen erkennen met mij de zegening er van. Thans ben ik 43 jaren, en heb in de laatste tien jaren weinig of geen last van mijne vroegere aandoeningen meer ondervonden. (2) Nu ik echter de zoogenaamde kruiden van dr. Schiffmann heb beproefd, komt er in mij niet anders op dan het is eenvoudig: tot poeder gestampte en gesalpeterde Herba Stramonii, een blad, goedkoop genoeg om den armen leek er niet in te laten loopen, door hem daarvoor het vijf- à zes-dubbele der waarde uit den zak te kloppen.

In vollen ernst heb ik gemeend dit beleefd onder uwe aandacht te brengen, ten eerste, zooals ik reeds zeide, uit dank voor de lezing van Uw Maandblad, waarvoor gij, voor zoover 't U goedgevallen, van dit schrijven, voor welks waarheid ik zeer vele getuigen heb, gebruik kunt maken, en ten andere om onze arme asthma-lijders eenigszins proefondervindelijk van raad te dienen.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn, van U WelEd. Zeer Gel. Heeren, de

Dienstw. Dienaar

P. G. VAN DER HORST,

Nieuwe Hekkelaan 18, te 's Gravenhage.

(1) Doornappel-bladen. Wij moeten hierbij opmerken, dat deze bladen behooren tot de vergiften, die door de apothekers slechts mogen worden afgeleverd met inachtneming van de voorzorgsmaatregelen door de wet voorgeschreven.

De verkoop door onbevoegden, beneden de hoeveelheid van 100 gram, is strafbaar.

RED.

(2) Ik wil hier volstrekt niet beweren, dat het bewuste kruid een onfeilbaar geneesmiddel is, want dr. D. (meer genoemd) had hoop op een mogelijk „vergroeien” der kwaal; maar wel is door mij, niettegenstaande de onaangename geur, merkbare verlichting ondervonden. Men denke hier ook aan de zoogen: „Asthma-Cigaretten”, ook een „goud-bron.”

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

C. L. Wijn, cand.-arts te Leiden,

S. Joosten, arts te Enschedé.

D. v. W. v. R. te U. Dank voor uwe mededeelingen; wij wachten nog enkele inlichtingen van andere personen af.

Dr. M. te L. R. In de zalf kan niets anders worden aangetoond dan reuzel en de kleurstof van alkanna. Wij komen daarop spoedig terug, zoodra er ruimte is.

J. v. d. M. te B. Ditzelfde zal geschieden met de kiespijn-tinctuur. Het onderzoek toonde aan: brandspiritus gekleurd door fuchsine, waarschijnlijk vermengd met onzuivere kreosoot.

L. N. J. te R. Door noodzakelijke, herhaalde informaties, zijn wij nu eerst op de hoogte van de handelingen te Warendorf. Dus spoedig meer hierover.

X. te A. Rurup's haarkleurel bestaat, volgens het onderzoek van Mej. C. Hugenholtz, apotheker te Amsterdam, uit Pyrogallol, ammonia, koper en zoutzuur, dus dezelfde bestanddeelen als de veel geannonceerde haarverven van Seegers.

Dr. D. te A. Atocos kan in ons blad niet worden besproken, 't is geen geneesmiddel. De naam van een der alleenverkoopers, reeds meermalen in ons blad behandeld, is geen aanbeveling.

A. J. R. te A. Wij zijn het geheel met u eens. De geneesheeren moesten geen specialité's voorschrijven en daardoor den apotheker tegenover zijn cliënteel in een moeilijke positie brengen. Het blijft echter plicht (al is het ook een zware) van den apotheker om niets af te leveren dan datgene, waarvoor hij de volle verantwoordelijkheid kan dragen.

H. G. te A. Dank voor de toezending der Maandbladen; naar uwe gewaardeerde mededeeling betreffende Bremer zullen wij informeren; voor dit no. was het te laat.

W. M. H. A. te 's H. Ook uw stukje kwam te laat om nog in zijn geheel te worden opgenomen. De hoofdzaak hebben wij nog kunnen mededeelen.

J. C. H. S. te A. Wij achten de zaak-Giese thans voldoende toegelicht en sluiten hierover de discussie in ons blad, ons voorbehoudende, zoo noodig, later wederom tegen deze kwakzalverij te waarschuwen.

J. W. E. B. S. K. te K. Uwe mededeelingen in dank, doch te laat voor dit no. ontvangen. Den brief zullen wij terugzenden.

Redactie „Handelsbelangen.” Dank voor de toezending; uwe mededeelingen betreffende Josephus zullen ons nog wel eens te pas komen.

Hartelijk dank aan allen, die ons, door toezending van couranten enz., op de hoogte der Schiffman's-beweging hebben gehouden. Nog nooit ontvingen wij blijken van belangstelling in de zaak van zooveel en van zoo geheel verschillende zijden. Wel een bewijs, dat het publiek een vermoeden had, dat „er een luchtje aan was,” en wel een ander dan bij de verbranding der kruiden ontstond.

Veel moet tot een volgend no. blijven liggen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 842.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Brieven over Windelincx.

Berichten: De wonderdokter Ast. — Wat zijn geheimmiddelen? — Chirurgijn Breemer overleden. — De boer te Klimmen. — Kwakzalvers toch tot iets nut.

Grootere artikelen: Schiffmann's middel tegen asthma. — Windelincx als leverancier van geneesmiddelen. — Warner's Safe Cure. — Vergiftigd door een geheimmiddel. — Hoe de kwakzalvers aan „namen" komen. — Een gevaarlijk antwoord.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening der artseneerbereidkunde. — Een somnambule te Rotterdam. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Vervolg van een gymnastiek-onderwijzer. — Proces-verbaal tegen den wonderdokter uit Vucht.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom'smaagpoeder. — Theophile's ontwikkelings-balsem.

Brieven over Windelincx.

Windelincx geeft geen kamp; dat is trouwens te begrijpen. Maar ook is het te begrijpen dat, hoe vervelend het voor ons en voor onze lezers is, om steeds weer éézelfde onderwerp te behandelen en daarover te lezen, wij het stilzwijgen niet mogen bewaren, waar wij, tegenover de telkens weer voorkomende advertenties van WINDELINCX, verklaringen kunnen plaatsen, die in staat zijn de waarde dier advertenties in het juiste daglicht te stellen.

In ons Maandblad van November 1895 plaatsten wij de volgende mededeeling:

„Men wachte zich voor leed en schade.

Onder dezen titel lezen wij in het *Bijblad v. h. Geill. Volksblad voor Nederland* het volgende:

„Het Augustus-nummer van het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* behelst een uitgebreid artikel tegen den zich noemenden DR. WINDELINCX van Brussel, die beweert zonder pijn of operatie kanker te kunnen genezen. Het artikel is te uitvoerig om hier te worden opgenomen, maar wij wenschen onze lezers ernstig voor dezen heer, die nog wel door twee geneesheeren wordt geholpen, te waarschuwen. Ook in onze eigen omgeving kennen we iemand, wie de kennismaking met dien Brusselaar wel veel geld heeft gekost, en die daarbij onuitsprekelijke smarten heeft geleden, doch steeds erger werd. Eindelijk verliet zij Brussel, kwam nog juist bijtijds onder behandeling van een kundig arts, die het gezwel — dat geen kanker was — met uitstekend gevolg heeft behandeld, zoodat zij thans geheel hersteld is. Maar zoo gelukkig zijn niet allen. Wij kenden ook eene, die er te Brussel het leven bij inschoot!"

De Redactie van het *Geill. Volksblad* zou ons zeer

verplichten door ons eenige bijzonderheden mede te deelen omtrent de feiten die zij vermeldt. *Red.*"

Wij ontvingen hierop het volgende schrijven, waarvoor wij onzen hartelijken dank betuigen: (1)

December 1895.

WelEd. Heer!

In antwoord op Uw verzoek in 't Maandblad betreffende beide gevallen in 't Geil. Volksbl. voor Nederland vermeld, heb ik de eer U 't volgende te berichten:

't Laatstgenoemde geval had betrekking op wijlen Mevr. O. te H. die in 1882 bezweek na eene behandeling van ongeveer twee weken.

't Eerste is van jonger datum, ongeveer twee jaar geleden. De vrouw van F. de V. alhier leed aan een zwerende borst. Na velerlei huismiddeltjes en fistelpotten van Ursum werd de borst steeds erger en toen gaf iemand haar den raad W. te consulteeren op zijn zittingsdag te Haarlem. Zij ging er heen; DR. ENTHOVEN twijfelde of 't wel kanker was, W. evenwel zei: „'t is stellig kanker, maar met drie weken zijt ge genezen." De vrouw ging nog driemaal naar Haarlem, doch moest toen hooren: „Ik kan je zoo niet genezen, je moet naar Brussel, dan zijt ge in drie weken hersteld". Vier weken is zij er geweest; de behandeling in de inrichting was slecht, de pijnen der trekpleisters waren ondragelijk. Toen de vrouw nu voelde dat zij merkbaar zwakker werd, is zij tegen den wil van W. vertrokken. Zij kwam toen onder behandeling van DR. KLOPPERS te Kampen en genas. 'k Twijfel niet of DR. K. zal U beter kunnen inlichten aangaande den aard harer ongesteldheid en hoe die verergerd was, dan ik 't doen kan.

Gelijktijdig met deze vrouw werden te Brussel „verpleegd" eene vrouw uit den Helder en een heer uit Zaandam. Beide zijn gestorven. 't Was juist in den tijd toen bekend was dat de oud-minister KEUCHENIUS aan kanker leed, en nu drong W. telkens bij den Zaanschen heer er op aan hem bij den heer KEUCHENIUS aan te bevelen. De Zaansche heer weigerde, „zoolang hij zelf niet geheel hersteld was." „Wel," hernam W. dan, „gij zijt immers herstelde," en drong al aan, doch de patiënt hield vol: „eerst geheel hersteld." Gelijk ik meldde, is de man overleden.

(1) Op verzoek van de betrokken patiënten hebben wij de namen van personen en plaatsen niet voluit medegedeeld. Zij zijn ons echter volkomen bekend.

Hiermee heb ik aan uwe uitnoodiging voldaan. Ik meen er nog aan te moeten toevoegen, dat ik wel de namen heb genoemd, voor zoover ze mij bekend zijn, doch dat de betrekkingen van eerstgenoemde dame, en de vrouw te dezer plaatse, wellicht niet gaarne de namen in 't publiek zullen genoemd zien.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn

Uw dw. dienaar,
D. van W. van R.

Op ons verzoek aan den heer KLOPPERS, arts te Kampen, om nadere inlichtingen, verklaarde deze zich gaarne bereid ons de gewenschte mededeelingen te doen, wanneer de patiënte hem daartoe vergunning gaf en was daarbij zoo beleefd die toestemming bij haar aan te vragen.

Het antwoord, door den vader van de patiënte geschreven, kwam spoedig en luidde aldus:

„24 December '95.

WelEdele Heer!

„Wat den toestand van de borst van mijn dochter aanbelangt weet UEd. hoe dat u dezelve heeft bevonden. Zij zal niemand aanraden om zich daaraan te wenden, want het wierd haar duidelijk, in vergelijking met kankerlijders welke zich daar bevonden, dat haar borst geen kanker bevatte, hetwelk de lijders aldaar ook opmerkten, doch Windelincx beweerde tot het laatste oogenblik toe van wel.

„Zij heeft er 3½ week vertoefd en schrikkelijk geleden, zoodat zij opmerkte dat haar lichaam dit niet doorstaan kon tot het einde. Daarbij neemt Windelincx den zwakken toestand van de patiënten niet in aanmerking om die vervallende lichaamskrachten te ondersteunen, hetzij door medicijnen of door versterkende middelen. De patiënten kunnen zich vergenoegen met de algemeene tafel, welke in zijn gesticht vrij wat te wenschen overlaat.

„Een heer uit Zaandam en een vrouw uit de Paulina-polder bij het Nieuwediep waren er gelijktijdig, welke beiden ongenezen zijn vertrokken en ook beiden overleden zijn.

„Ook een uit Zwartsluis, ook al overleden.

„Mijn dochter heeft aan Windelincx beloofd hij zou haar naam niet in de dagbladen vinden, waarom zij UEd. verzoekt dezelve ook te verzwijgen.

„Hopende dat U WEd. deze inlichtingen genoegzaam zijn, en zoo niet zal zij U Ed. gaarne zooveel mogelijk ten dienste staan.

Hoogachtend, enz."

Dit schrijven werd ons door den heer KLOPPERS toegezonden, vergezeld van de onderstaande mededeelingen die, vooral ook voor deskundigen, van belang zijn.

„Ik heb de eer u ingesloten te zenden het antwoord mij, namens vrouw de V. op mijn verzoek tot vrijheid van mededeeling, geworden:

Daar mijne vraag aan haar wel niet direct beantwoord is, maar toch uit den aanhef blijkt, dat zij geen bezwaar tegen mededeelingen van mijne zijde heeft (zij weet dat die voor uw blad bestemd zijn) vind ik vrijheid hare bijzonderheden aan te vullen.

Toen vrouw DE V. mij kwam consulteren was haar algemeene toestand zéér slecht. Uit haar mededeeling bleek mij, dat zij vóór haar verblijf te Brussel, uitgezonderd haar plaatselijke aandoening, zeer wel was geweest.

Volgens de anamnese was hare aandoening niets anders geweest dan eene vulgaire multiple mastitis; toen ik haar onder behandeling kreeg was er van het weefsel der mamma en de bedekkende huid niet genoeg meer over om een oordeel door eigen aanschouwing te kunnen vellen. De plaats der mamma was ingenomen door eene groote, 1½ cM. dikke roof, waarschijnlijk onder den invloed van een diep werkend bijtmiddel ontstaan, en dat microscopisch uit niet nader te definiëren samenbakkenden detritus met weefselresten bestond. Onder de door mij afgelichte roof kwam een gezond granuleerend weefsel voor den dag. Gedeeltelijk door samentrekking, gedeeltelijk door van de peripherie uitgaande woeking van epitheel, dus op de gewone wijze, heb ik de wond zich, zonder behandeling, onder een antiseptisch verband zien sluiten in een normaal tijdsverloop. Het spreekt vanzelf, dat ik patiënte rust en goede voeding voorschreef.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn

Uw dienstw. dienaar,
KLOPPERS, arts.”

Aan deze brieven wenschen wij, van onze zijde, niets toe te voegen. Zij spreken voor zich zelf als een waarschuwend voorbeeld voor anderen, die nog in WINDELINX en zijne helpers gelooven.

Wij verwijzen verder naar een artikel van DR. K. te L. op eene andere plaats in dit Mbl. voorkomende.

BERICHTEN.

De wonderdokter Ast te Radbruch, voor onze getrouwe lezers geen onbekende, oefent, volgens een mededeeling in de *Apotheker-Zeitung*, zijn practijk met succes uit; zijn dagelijksch inkomen, door de lichtgeloovige gemeente bijeengebracht, bedraagt dan ook wel eenige honderden guldens. Bijna ieder bezoeker brengt het haar mede van vijf en meer personen en betaalt daarvoor gemiddeld 1 Mark per persoon. Op een nette behandeling kan men zich bij den wonderdokter niet beroemen; doch zelfs in de bitterste koude wachten de geloovigen geduldig totdat zij worden toegelaten. Ast houdt somwijlen, als hij daartoe lust heeft, zijn spreekuur tot 's nachts 11 à 12 uur, soms langer en dikwijls zijn er dan nog velen die wachten. En deze worden nog niet altijd geholpen; op een zeker oogenblik wordt uit het raam geroepen: „Ast gaat naar bed” en dan kunnen de teleurgestelden hun heil zoeken in de beide herbergen, die zich in het plaatsje bevinden, om den volgende morgen weer op hun post te zijn.

Is 't niet treurig, en dat op 't einde van onze eeuw?

Geheimmiddelen. Door het gerecht te *Berlijn* is uitgemaakt, wat men als geheimmiddel hebbe te beschouwen. „Het is een middel tegen ziekten en ziekelijke toestanden, waarvan de samenstelling en bereiding bij de aanprijzing aan het publiek niet bekend zijn gemaakt”. Het is niet voldoende, zoo die aan de politie zijn medegedeeld. (W. T. G.)

Chirurgijn Bremer, tegen wiens handelingen wij weer een nieuwe waarschuwing tot onze lezers wilden richten, is, naar wij uit goede bron vernemen, dezer dagen overleden.

Voor geneesheeren, die het niet zoo nauw met de eer van hun professie nemen, is er dus weer een baantje vacant, n.l. dat van kwakzalvers-assistent.

Onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Men schrijft aan N. Rott. Ct. uit Limburg:

„In spijt van al onze geneeskundige wetten, oefent een boer te Klimmen onbevoegd de geneeskunde uit en mag zich daarbij in eene uitgebreide practijk verhe-

gen. Er zijn dagen, waarop 80 en meer personen zijne diensten inroepen. Vooral zijn het de omstreken van Aken, die het grootste contingent leveren. Bedoelde boer is reeds eenige malen ter zake van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot geldboeten veroordeeld. 't Schijnt echter dat de behaalde winsten wel tegen eenige boeten kunnen opwegen: althans de man gaat onafgebroken voort met zijn bedrijf uit te oefenen.

Kwakzalvers toch tot iets nut. De N. R. Ct. van 31 Jan., in haar rubriek: „Letteren en Kunst”, sprekende over de kunsteloze wijze, waarop de tegenwoordige affiches, „de schreeuwerig-bonte reclamepapieren”, bij ons te lande worden afgewerkt, wijst op den vooruitgang in dit opzicht in andere landen, vooral in Amerika. De verandering ten goede, in dit werelddeel, dagteekent eerst van den laatsten tijd; nog niet lang geleden voerde ook daar de wansmaak den boventoon.

Maar, zoo zegt de schrijver in de N. R. Ct. „merkwaardigerwijze is in dezen toestand verbetering gebracht door.... de kwakzalverij. Voor haar werden het eerst affiches gemaakt die iets meer te beteekenen hadden, waaraan zorg en bewaamheid waren besteed — en het succes van deze was zóó groot, dat zij weldra algemeen navolging vonden.

Was er in ons land ook maar eens een kwakzalver om den eersten stoot te geven!”

(Dien wensch beamen wij niet; al moge ook de kunst daardoor worden bevorderd, aan de andere zijde doen die mooie reclame-platen enorm veel kwaad.)

RED.

Schiffmann's middel tegen asthma.

De voorloopige waarschuwing in de dagbladen tegen bovenstaand middel heeft, naar wij vertrouwen, haar doel bereikt. Groter dan wij durfden hopen was het getal dergenen, die een exemplaar hebben aangevraagd van het vorig nummer, waarin de toegezegde gemotiveerde, uitvoeriger waarschuwing zou gevonden worden.

Vele van die verzoeken gingen vergezeld van mededeelingen of vragen naar meerdere inlichtingen en vooral trad daarbij op den voorgrond de mededeeling: dat het proefpakje wel verlichting had aangebracht bij sommige gevallen van asthma, en de vraag: of het middel ook schadelijk werkte?

Ofschoon we mogen aannemen dat, na lezing van het toegezonden nummer (*) de verschillende opmerkingen bij de meesten zullen weerlegd zijn, achten wij de op den voorgrond gestelde zaken belangrijk genoeg om er nog eens met een paar woorden op terug te komen.

Het verwondert ons niet, dat de proefpakjes tijdelijke verlichting hebben aangebracht en wij zijn vrij zeker, dat dit ook dikwijls het geval zal zijn bij voortdurend gebruik van Schiffmann's middel. De bestanddeelen waaruit dat middel bestaat, worden reeds sinds jaren heraanbevolen als rookmiddel bij aanvallen van asthma. Maar juist daarom zien wij niet in, dat het genoemde middel iets bijzonders is; integendeel, wij ontkennen dit ten sterkste. Het middel is niets nieuws, zooals SCHIFFMANN het wil doen voorkomen; wie een dusdanig rookpoeder wenscht te gebruiken kan bij zijn gewonen apotheker, die hem tevens waarborgen van deugdelijkheid geeft, goedkoop terrecht dan bij den buitenlandschen kwakzalver.

Want dat SCHIFFMANN een kwakzalver is, blijkt uit zijn geheele optreden en niet het minst door zijn bewering: dat zijn middel „duizenden lijders die ongeneeslijk werden verklaard, bepaald genezen heeft.”

En in die bewering schuilt juist het gevaar. Daardoor wordt het middel schadelijk voor de asthmalijders, omdat zij, afgaande op de door SCHIFFMANN gegeven verklaring, daarvan veel meer verwachten dan het inderdaad kan geven, n.l. bepaalde genezing. En, wachtende op die genezing, laten zij den tijd voor een rationeële geneeskundige behandeling verlopen.

Maar nog in een ander opzicht is Schiffmann's middel schadelijk.

Met het doel om nog andere slachtoffers dan asthmalijders te bewegen zijn poeder te gebruiken belooft SCHIFFMANN, onder meer, ook: „dat het duurzaam geneest alle vormen van Phthisie”, dat wil zeggen van tering.

In ons vorig nummer noemden wij de aanbeveling, o. a. ook aan lijders van longtering, om de

(*) Enkele exemplaren kwamen als „onbestelbaar” terug, vermoedelijk wegens onduidelijke opgave van adres.

prikkelende dampen, zoo hoogst nadeelig voor hun toestand, in te ademen, een misdadige handeling, en wij blijven bij deze qualificatie.

Windelincx als leverancier van geneesmiddelen.

Art. 1 van de wet van 1 Juni 1865 regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst zegt: „Uitoefening der artseneerbereidkunst is het bereiden en tot geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen. Tot uitoefening der artseneerbereidkunst zijn alleen bevoegd: apothekers, hulpapothekers en leerling-apothekers en die geneeskundigen aan wie dit is toegestaan” (hieronder worden verstaan doctoren in kleine gemeenten, waar geen apotheek is gevestigd).

Met dit artikel voor oogen zou men meenen strafvaardige handelingen zeer gemakkelijk en met vrucht te kunnen vervolgen. De Nederlandsche rechterlijke macht schijnt daar echter anders over te denken. (1)

Ware dit niet het geval, dan zouden feiten als onderstaande niet plaats kunnen grijpen zonder dat de overtreders de hun toekomende straf zouden be-
loopen. Doch ter zake!

In mijn kwaliteit van geneeskundige, belast met de wettelijke doodschouw, moest ik een dezer dagen het lijk schouwen van eene vrouw, die mij bleek aan borstkanker te zijn overleden. Op mijn vraag aan de familie, waarom deze vrouw niet door een bevoegd geneeskundige was behandeld, werd mij geantwoord dat de ongelukkige, in gezelschap van haar echtgenoot, in Augustus jl. naar Haarlem was gereisd om door WINDELINCX, die ook dáár zitting houdt, te worden behandeld. Op een vraag of de vrouw te herstellen was, werd door W. geantwoord dat zij, wilde zij daarvan zekerheid hebben, naar Brussel moest komen om dáár, in zijne inrichting te worden behandeld. Evenwel werden door hem, daar de vrouw hierin niet kon toestemmen, de noodige(!) geneesmiddelen(!) afgeleverd en nog twee malen na dien tijd herhaalde de vrouw, ofschoon reeds zeer verzwakt, haren tocht naar Haarlem. Telkens en herhaaldelijk werden haar nu uit Brussel kistjes toegezonden, bevattende pillen, pleisters, waschwaters enz. Het minste dezer kistjes kostte ruim f 10; doch er waren er ook bij van f 15 en van f 17.

Op mijn vraag hoeveel van die kistjes ontvangen waren, moest men het antwoord schuldig blijven; men wist dat niet op enkele tientallen meer of minder te bepalen. Dit echter staat vast dat ik, na de vrouw overleden was, nog een vrij grooten voorraad pillen, zalven, pleisters enz. aanwezig vond.

Het is onnoodig er hier op te wijzen, (het is reeds meermalen in dit blad medegedeeld) dat alles behalve onschadelijke middelen aan de ongelukkige lijders worden verstrekt, bovendien tot prijzen, zooals alleen kwakzalvers in rekening kunnen brengen.

De menschen te overtuigen dat zij door het koopen van dergelijke onbekende, z.g. geheime middelen

(1) Inderdaad schijnt de redactie van het artikel — en wel de woorden: „bereiden en tot geneeskundig doel afleveren” aanleiding hebben gegeven tot de opvatting, dat het samengaan van beide handelingen bereiden en afleveren als uitoefening van de artseneerbereidkunst is te beschouwen. Jammer genoeg, dat dit artikel, waarin de Minister HEEMSKERK bij een nieuw wetsontwerp, een verandering had voorgesteld, die de beide handelingen onafhankelijk van elkaar maakte, nog steeds wet is.

Wij vreesden derhalve, dat het moeilijk zal gaan WINDELINCX te vervolgen wegens overtreding van art. 1 van de wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst; hier te lande worden zijne middelen niet bereid.

Dit neemt niet weg, dat wij gaarne het ons gezonden artikel van Dr. K. opnemen en wel:

1e. om het door hem medegedeelde feit, dat weder een ernstige waarschuwing bevat tegen de handelingen van Windelincx en

2e. omdat het aanleiding geeft om opnieuw te wijzen op de onvoldoende redactie van gemeld art. 1, waarvan het doel toch ongetwijfeld is de uitoefening der artseneerbereidkunst, in haar geheelen omvang, te brengen in handen van daartoe bevoegden.

Het wordt hoog tijd, dat hierin verandering komt. Reeds meermalen zeiden wij het: het eenige wapen, dat men in Nederland in handen heeft om den verkoop van kwakzalveren met eenige kans op succes tegen te gaan is een vervolging wegens overtreding van art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst, een wapen zóó lastig en omslachtig te hanteeren, dat men het meestentijds ongebruikt laat.

Mag dit zoo blijven nu ons land met binnen- en buitenlandsche kwakzalveren als het ware overstromd wordt en duizenden guldens van goedgevoelige lieden onnut, ja meestal met schade, worden weggeworpen? RED.

den toestand van hun lijden niet zullen verbeteren, dikwijls zelfs verergeren ten koste hunner vaak zoo zuur verdiende penningen, acht ik in vele gevallen vruchteloos. De wereld wil immers bedrogen zijn?

Wel acht ik mij verplicht boven medegedeeld geval weder te doen dienen als bijdrage tot de stelling, dat geen kwakzalversmiddel ter wereld in staat is echten kanker te genezen; dat alleen, bij vroegtijdige erkenning, het mes van den chirurg geacht mag worden het veiligst geneesmiddel te zijn.

L.

DR. K.

Warner's Safe Cure.

„Een weldaad voor de menschheid”, „een onfeilbaar geneesmiddel”, als zoodanig presenteert zich tegenwoordig weer bijna iederen dag, in de dagbladen, de groote kwakzalverij WARNER'S SAFE CURE. Wonderen van volkomen genezing worden ervan verteld, en dankbare patiënten, die zonder WARNER'S hulp, volgens hun eigen verklaring, zeker nog lijdende zouden zijn of misschien uit hun lijden, door den dood, verlost, bazuinen in gevoelvolle attesten den lof uit van het wondermiddel. Wie kan tegenover zulke attesten nog ongeloovig blijven?

„Getuigschriften van zulke achtenswaardige personen”, zoo staat er in de advertentie, „zullen zonder twijfel de grootste twijfelaars overtuigen van de groote genezende kracht van Warner's Safe Cure.”

Het spijt ons; maar zonder iets te willen afdingen op de achtenswaardigheid van de dames Marie van den Berghe, Anna Bleufer of andere onder-teekenaars van die attesten, (zij zijn ons en misschien velen anderen geheel onbekend) moeten wij verklaren, dat wij nog alles behalve overtuigd zijn. Dat wil zeggen van de geneeskracht van de Safe Cure. Waar wij wel van overtuigd zijn — en in die overtuiging zijn wij door de blufferige advertenties nog versterkt — is, dat de waarschuwingen tegen WARNER, meermalen in ons blad geplaatst, o. a. in het nummer van September 1890, nog ten volle van kracht zijn.

Onder verwijzing naar hetgeen wij daarin schreven, releveeren wij nog, in 't kort, het volgende:

De voornaamste Warner's Safe Cure geneesmiddelen zijn: *Safe Kidney Cure*, *Safe Pills*, *Safe Nervine*, *Safe diabetes Cure*, *Safe rheumatic Cure* en *Safe Yaest*. Hiervan worden de twee eerstgenoemden het meest aanbevolen en is het de *Kidney Cure*, die in hoofdzaak dienst moet doen bij nier- en leverkwalen, de kwalen, die thans in de advertenties op den voorgrond worden gesteld.

Dit middel is, volgens onderzoekingen van verschillende personen, een afkooksel van enkele kruiden, die vroeger wel gebruikt werden, maar die, omdat er geen noemenswaardige geneeskrachtige werking van kon worden aangetoond, geheel in onbruik zijn geraakt; dit afkooksel is o. m. vermengd met een betrèkkelijk groote hoeveelheid *salpeter*, een stof, waarvan het veelvuldig inwendig gebruik lang niet onschadelijk is, vooral bij nier- en leverkwalen. Verder bevat het: Amerikaanse Wintergreen-oil, een middel reeds lang bekend, maar ook bijna weer geheel ter zijde gesteld. De wonderbare geneeskracht, die aan het *Safe Kidney Cure* door den uitvinder wordt toegeschreven, bestaat alleen in het brein van dien uitvinder. Of misschien ook niet?

De *Safe Pills* bevatten, als werkzaam bestanddeel, het gewone laxemiddel der kwakzalvers: *aloë*; onnoodig hier dus iets meer van te zeggen.

Het *Berliner Tageblatt* van 10 Juni 1890, dat een waarschuwing tegen Warner's Safe Cure schreef, gaf het stukje tot titel: *Gegen den Heilmittel Unfug*; die naam was volkomen juist.

Vergiftigd door een geheimmiddel.

De *Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant* bevatte onlangs het volgende „ingezonden stuk”, dat wij gaarne, ter waarschuwing, hier overnemen: „'t Zal wel niet overbodig zijn 't volgende in ruimer kring bekend te maken.

Een paar dagen geleden werd ik geroepen bij een zwak jongetje, reeds vroeger door mij behandeld. Thans vond ik hem lijdende aan eene hevige ontsteking van 't slijmvlies, van den mond, van 't

tandvleesch en de tong, zeer pijnlijk en zeer lastig en gepaard met een afschuwelijken stank. Het kind kan haast niets gebruiken en de voeding lijdt er zeer onder. Het geval deed mij dadelijk denken aan kwikvergiftiging en vroeg ik daarom aan de moeder: heeft het kind een of ander medicijn gebruikt? 't Antwoord luidde: „daar hebt u 't juist geraden, ik gaf het kind pepermuntjes voor de wormen.” Deze zoogenaamde pepermuntjes, maar onregelmatiger en meer afgerond van vorm, waren bij een particulier gekocht en hiervan tien stuks ingegeven. Mijn vermoeden dat ze kwik, nl. calomel, bevatten werd door het onderzoek van de overgeblevene twee pastilles door den heer Engels Bouwers bevestigd en een groote hoeveelheid calomel benevens santonine gevonden.

Dit geval geeft me aanleiding het publiek ernstig, niet alleen tegen dit, maar tegen alle geheimmiddelen te waarschuwen.

Bevatten deze middelen alleen onschadelijke stoffen, dan zijn ze ook onwerkzaam; bevatten ze werkbare bestanddeelen, dan kunnen ze, zooals in 't vermelde geval, in grootere hoeveelheid genomen, zeer schadelijk werken, en wie zal de juiste hoeveelheid bepalen die men zonder nadeel kan nemen?

De bereiding en aflevering is dikwijls slordig, zooals in dit geval en wordt door niemand gecontroleerd. Deze pastilles waren zeer ongelijk van grootte en bevatten lang niet allen dezelfde hoeveelheid kwik, zoodat men moeilijk weten kan hoeveel men van 't middel inneemt. De verkopers, voor 't meerendeel onontwikkelde menschen, kennen hunne waar evenmin als de koopers en zouden in hun onschuld iemand vergeven; maar moet men zich niet verbazen over de lichtgeloovigheid van menschen, die met blind vertrouwen hun lichaam en gezondheid ter reparatie geven aan lieden, die ze, bij wijze van spreken, onbekwaam zouden achten om hun kleeren of schoenen te lappen? Verschillende genees-(huis-)middelen zijn tegen billijken prijs bij de apothekers verkrijgbaar en deze kunnen tevens inlichtingen geven omtrent de hoeveelheid die men mag gebruiken; waarom dan bij onkundigen hulp gezocht?

J. C. GAERTHÉ.”

Hoede kwakzalvers aan „namen” komen.

Fellow's stroop van Hypophosphiten is een kwakzalverij van reeds ouden datum, een middel waartegen al eenige malen in ons Maandblad is gewaarschuwd. In de laatste jaren werd er intuschen hier te lande weinig werk van gemaakt, maar — en wie de kwakzalvers in hun vasthoudendheid kent zal dit niet verwonderen —, dit zou niet zoo blijven.

Eenige weken geleden ontvingen verschillende geneeskundigen, van uit Parijs, een in 't Nederlandsch gesteld boekje bevattende: „eenige uit de honderden brieven ontvangen door mr. Fellow's”, allen, zooals te begrijpen is, dienende tot aanbeveling van de stroop.

Een bijzonderheid trof ons bij het inzien van het boekje. Terwijl vroeger A. W. Groote te Amsterdam als hoofddepothouder optrad — iets wat wij konden begrijpen —, lazen wij nu: Hoofdagenten in Holland „Pharmaceutische Handelsvereniging A. d'Ailly en Zonen en Mastenbroek en Gallenkamp.” Dit kwam ons vreemd voor en, daar wij niet konden denken, dat de ons goed bekende firma zich tot dit Hoofdagentschap zou leenen, zonden wij haar het boekje ter inzage, met verzoek om inlichting. Hierop ontvingen wij het volgend schrijven, met toestemming het in ons blad op te nemen:

„Onder terugzending van het ons ter inzage gegeven boekje van Fellow's Stroop dient het volgende als opheldering. Het artikel zelf is volstrekt niet nieuw, en wordt ons ook van tijd tot tijd tot medezending met andere goederen door Pharmaceuten gevraagd. Wij voldeden dan aan zoo'n verzoek, kochten het hier en verzonden het aan den aanvrager. Voor eenigen tijd kwam de fabrikant tot ons met de vraag of hij ons wat voorraad mocht zenden, in de stellige overtuiging dat hij dan meer zou verkoopen. Na hem gezegd te hebben, dat wij volstrekt geen propaganda voor zijn stroop wilden maken, en vooral niet in tijdschriften of dagbladen, ook in door hem te plaatsen adverten-

ties, onzen naam wenschten te zien, heeft hij nu den vorm van een boekje gekozen en dit, naar wij vermoeden, aan geneesheeren rondgezonden.

„De rondgedeelde boekjes kunnen wij niet ongedaan maken, maar wel schrijven wij hem die toezending niet te herhalen. Als nu de Pharmaceuten weigeren het te leveren aan het publiek, dan zal de man wel ophouden met announceeren, want wij leveren niet aan geneesheeren of aan het publiek.

„Het boekje was ons geheel onbekend.

Hoogachtend,

Pharmaceutische Handelsvereniging,
voorheen

A. d'Ailly en Zonen en Mastenbroek en Gallenkamp.”

Commentaar op dit schrijven is overbodig; het is een fraaie illustratie tot onze reeds dikwijls herhaalde bewering, dat de kwakzalvers zich niet ontzien om, wanneer zij het voor hun doel noodig hebben, namen, meestal goed-klinkende namen te gebruiken, zonder dat zij daartoe het recht hebben. Niet altijd valt het echter zoo gemakkelijk achter de waarheid te komen en dan heet het, door hen, die nog altijd heil in de kwakzalverij zien: maar . . . die en die, of Prof. zoo en zoo leent zijn naam toch aan het middel, zou het dan niet goed zijn?

Een gevaarlijk antwoord.

Het *Nieuws van den Dag* van 17 Juni 1895 bevat het volgende bericht:

HAARLEMMEROLIE.

Zooals de vorige week werd gemeld, hebben de Gebr. Waaning niet alleen te Haarlem, doch ook in Amerika en wel te Grand Rapids den strijd aangebonden tegen de firma De Koning Tilly, de fabrikanten van de echte Haarlemmerolie.

Daar trad een hunner, F. J. H. Waaning, op onder den naam van F. J. H. Waaning-Tilly en hij ging daarbij zoo te werk, dat de agent van de firma De Koning-Tilly begon te twijfelen en, om licht te verkrijgen, een brief schreef aan den burgemeester van Haarlem, waarin hij dezen verzocht hem wel te willen antwoorden op de volgende vragen:

1o. Wie ten uwent is de fabrikant van de oprechte Haarlemmerolie?

2o. Hoe lang bestaat die firma?

3o. Bestaat er een firma Waaning-Tilly en, zoo ja, hoelang?

De burgemeester heeft dat schrijven thans beantwoord en wel als volgt:

Zeer geachte heer Steketee!

Gaarne voldoe ik aan uw verzoek om inlichtingen betreffende de oudste fabriek van het medicamentum Haarlemmerolie. Voor zoover mij bekend, is de firma C. de Koning-Tilly de eenige, die de oprechte Haarlemmerolie maakt, en wel nog steeds in dezelfde fabriek, gelegen in de Achterstraat en genaamd „Het Wapen van Tilly”, waar zij dat reeds de vorige eeuw gedaan heeft.

De tegenwoordige eigenaar dier firma en der fabriek is de heer E. L. W. van Dobben, van moederszijde verwant aan de familie De Koning-Tilly.

Er zijn verscheidene andere fabrieken van Haarlemmerolie, zoo hier ter stede als elders, doch die zijn alle van veel lateren datum, sommige zelfs uit den laatsten tijd.

Zoo zend ik u hierbij een exemplaar van de *Oprechte Haarlemsche Courant* van 3 April 1889, waarin u vinden zult, dat toen weder een vergunning tot het oprichten eener fabriek (die van de Gebr. Waaning) verleend werd.

Ter verduidelijking heb ik het bedoelde met blauw potlood aangehaald.

Ik hoop hiermede aan uw verlangen te hebben voldaan en spreek de verwachting uit, dat uw afnemers thans gerust zullen zijn.

Ik schrijf u dezen in de goede Hollandsche taal die gij zeker, niettegenstaande gij reeds op zeer jongen leeftijd het Vaderland hebt verlaten, nog wel zult verstaan.

Met de beste wenschen voor uw welzijn en dat der Hollanders te Grand Rapids, teeken ik mij met de meeste hoogachting,

BOREEL VAN HOGELANDEN,
Burgemeester van Haarlem.”

Ongetwijfeld heeft de Burgemeester van Haarlem bij het beantwoorden van de hem gestelde vragen,

gemeend een goed werk te verrichten en toch kan zijn antwoord er toe bijdragen om de groote kwakzalverij met haarlemmerolie bevorderlijk te zijn. Reeds terstond werd zijn brief, bestemd voor de Hollanders te Grand Rapids, aan onze bladen opgezonden, zeker met geen ander doel dan reclame te maken voor de firma *C. de Koning-Tilly*. Men tracht er munt uit te slaan en het publiek, door dergelijke bewijzen, te overtuigen, dat de olie van de genoemde firma de „oprechte” is . . . iets bijzonder goeds.

Dit is echter niet het geval; de haarlemmerolie, ook de „oprechte” is en blijft een kwakzalversmiddel. De firma *C. de Koning-Tilly* geven wij nu, na bovenstaanden brief, de eer, dat zij de oudste firma is, die in haarlemmerolie „kwakzalvert.”

RECHTSZAKEN.

Onbevoegde uitoefening der artseneerbereidkunde. Aan de in druk verschenen en aan de leden en plaatsvervangende leden toegezonden mededeelingen omtrent de bevindingen en handelingen van het Geneeskundig Staats-toezicht voor Gelderland en Utrecht van 1 Juni tot 1 November 1895 is het volgende ontleend:

Van den kantonrechter te Nijmegen werd ontvangen een doosje zalf en een pakje kruiden, door den bekenden Jacob Hollander, te Amsterdam woonachtig, op de markt te Veenendaal verkocht, met inzage van het procesverbaal, opgemaakt door de Rijks- en Gemeentebezoldigde en onbezoldigde veldwachters aldaar, met verzoek die kruiden te willen onderzoeken en op te geven onder welke geneesmiddelen der pharmacopoea deze middelen vallen. Het onderzoek werd ingesteld door de heeren professor Wefers Bettink en dr. van Embden. Uit het door hen opgemaakte verslag blijkt, dat noch *summitates absinthii*, noch *rhizoma calami aromatici*, noch *radix gentianae* mogen worden verkocht bij hoeveelheid in het mengsel aanwezig, bedragende het gewicht van het geheele pakje nog geen 15 gram.

De kantonrechter te Nijmegen verzoekt, onder overlegging van dit rapport, een strafvervolgung tegen Hollander in te stellen.

Hierop is nog geen nader bericht ontvangen.

Een somnambule te Rotterdam. Voor de rechtbank te Rotterdam werd in de vorige maand behandeld het hooger beroep, ingesteld door W. v. W. en M. v. W., beiden zonder beroep, en aldaar wonende, tegen het vonnis van het kantongerecht no. 2 aldaar, waarbij zij ter zake van het te Rotterdam, te zamen en in vereeniging niet toegelaten tot de uitoefening van een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uit te oefenen, ieder zijn veroordeeld tot eene geldboete van f 50, subs. 10 dagen hechtenis. (*) Als raadsman van beklagden was verschenen mr. Jos. van Raalte. Nadat één getuige was gehoord, die de bekende somnambule-quaestie, welke onlangs voor het kantongerecht werd behandeld, nogmaals nader toelichtte, requireerde het O. M. bevestiging van des kantonrechters vonnis. Mr. Jos. van Raalte meende, dat in de zaak in quaestie niet was gehandeld in strijd met art. 436 Wetboek van strafrecht. Dit wetsartikel toch spreekt van eene pluraliteit van handeling, en hier was slechts één patiënt behandeld. Buiten noodzaak was de uitoefening der geneeskunst evenmin geschied, daar de man van de patiënte overal raad had gezocht, zonder baat te vinden, zoodat hij als het ware zijn heil verwachtte van een bovennatuurlijk middel. Huis-middeltjes worden herhaaldelijk door particulieren verstrekt en pleiter meent, dat die feiten toch niet onder art. 436 kunnen vallen. Hij concludeerde derhalve tot vernietiging van het vonnis en vrijspraak zijner cliënten.

Bij de uitspraak is het vonnis bevestigd. *N. R. Ct.*

Uit Rijssen schrijft men:

Reeds geruimen tijd was het algemeen bekend, dat de predikant der Vrije Chr. Ger. Gemeente alhier, de heer J. J. G., behalve dit ambt, ook de geneeskunde uitoefende. Geregeld elken dag kon men een aantal patiënten zijne hulp zien inroepen, en zijn naam had zich reeds zoo verbreid, dat men onder hen velen kon opmerken, die uren ver woonden. Voor elke kwaal wist hij een middel, en steeds konden de patiënten weer hoopvol vertrekken.

Ook Woensdagavond meldde zich weer iemand bij hem aan, die klaagde over borstpijn. Als gewoonlijk onderzocht hij den patiënt nauwkeurig, doch keek vreemd op, toen, na afloop van het consult, de man hem vertelde, dat hij niemand anders was dan de brigadier der *maréchaussée* van Almelo.

Hij zal zich nu binnenkort voor den Rechter te verantwoorden hebben.

(*) Zie dit Mbl. van Nov. 1895.

Voor het kantongerecht te 's-Gravenhage diende in de vorige maand eene strafzaak tegen den heer M. Balt aldaar, in het bezit van een diploma van gymnastiek-onderwijzer, maar die vermoed werd onbevoegd de geneeskunst uit te oefenen. Op verschillende tijdstippen had hij, blijkens het getuigenverhoor, aan eenige ingezetenen, tot wie ook behoorde een bij de politie werkzaam jongmensch, volgens de dagvaarding bijstand verleend, welke sterk overeenkwam met de handelingen van een bevoegd geneeskundige. Hij schreef in sommige gevallen diët voor, in andere behandelde hij, o.a. den politiebeambte, zijne bezoekers op de wijze gelijk geneesheeren dit gewoonlijk doen. Geld vroeg beklagde echter niet voor zijn consulten, en ook schreef hij geen geneesmiddelen voor.

Met het oog hierop, dat getuigen door de menschlievende behandeling van beklagde werkelijk eenige beterschap ondervonden voor rheumatiek, verklaarde de ambtenaar van het openbaar ministerie slechts de geringe boete van f 3.— te willen vorderen. Doch bij voorbaat trachtte de ambtenaar uitvoerig te niet te doen eene mogelijke verdediging van beklagde, dat hij slechts als heil-gymnast optreedt en niet als geneeskundige.

Beklaagdes raadsman, mr. D. van Houten, deed uitkomen dat zijn cliënt, onderwijzer van beroep, uit liefde tot de studie zich zelf bekwaamd heeft in de ziektekunde, welke kennis hij ten bate der menschheid aanwendt.

Verder betoogde pleiter, dat de wet met name noemt de geneeskundige vakken, die slechts door daartoe bevoegde personen mogen worden uitgeoefend, namelijk de genees-, heel- en verloskunde. Maar noch ziektekunde, noch gezondheidsleer vallen binnen het bereik der wet, dus ook niet eene toepassing van hare kennis. Voorts beantwoordde gemachtigde de vraag, of de heilgymnastiek valt onder het begrip geneeskunst, beslist ontkennend.

Zijne conclusie strekte tot ontslag van rechtsvervolgung.

De kantonrechter veroordeelde den beklagde tot f 3.— boete. *N. R. Ct.*

Tegen den Vuchtschen wonderdokter, *) die tegenwoordig in „de Twaalf Apostelen” te 's Hertogenbosch woont, is procesverbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. *N. R. Ct.*

*) Zie ons no. van Sept. '95.

Correspondentie.

Met dit blad worden de postwissel-formulieren voor de contributie aan de leden gezonden. Het bestuur verzoekt hun beleefd maar dringend deze formulieren ingevuld aan den Secretaris-penningmeester terug te zenden, omdat deze wijze van betalen der contributie veel moeite en kosten bespaart. Tevens beveelt het de belangen van de kas der Vereeniging, met het oog op het verminderend getal leden, ten zeerste aan; vele extra-bijdragen zullen hoogst welkom zijn.

Zij, die de contributie reeds per postwissel hebben overgemaakt, worden verzocht het formulier als niet gezonden te beschouwen.

Als nieuw lid is toegetreden de heer:

Dr. G. van Dorssen, gew. e. a. Off. v. Gezondh. in de Lampongsche Districten, te *Telok Betong*.

A. J. O. te U. Dank voor uwe mededeeling; wij hopen er nader op terug te komen. De geneesmiddelen van het *Institut Drouet* zijn, in 't kort, besproken in het Maandbl. van Maart 91; wij zullen ze nu laten onderzoeken.

J. F. C. te B. Ter beantwoording van uw eerste vraag verwijzen wij naar de „Herhaalde waarschuwing” over *De Haarontwikkelingsbalsem van Theophile*, opgenomen in dit no. Op uw tweede vraag moeten wij het antwoord schuldig blijven; wij geven geen geneeskundigen raad.

H. H. te W. Het haarverdrijvend middel *Oval* is ons onbekend. Wij zullen er naar informeren.

Uitgever van „De Echo van het Zuiden.” Dank voor uwe toezending; wij kunnen er bij het bespreken van de advertentie, dat spoedig zal geschieden, een aardig gebruik van maken.

L. & Co. te A. Dr. J. U. Hohl's Blutreinigungspulver kennen wij niet; wij zullen er onderzoek naar doen. Kunt gij ons eenige nadere inlichtingen verstrekken?

Dr. G. W. B. te S. De aanbeveling van de *Dragées de Fer Cognet* in dank ontvangen. Voorloopig moeten wij dit middel, dat, naar wij meenen, hier te lande niet geadverteerd wordt, nog onbesproken laten. Er wacht nog zooveel op afdoening dat reeds lang aan de beurt is; wij moeten zelfs artikelen, waarvan de opname in dit no. beloofd is (die echter nog eenig uitstel kunnen lijden) tot een volgend Maandbl. verschuiven.

v. S. te B. De hoofdbestanddeelen in *Himrod's Curefor Asthma, Zematonepoeder* en *Schiffmann's middel* komen vrijwel met elkaar overeen. Ten einde het publiek het denkbeeld van „wat nieuws” te geven is in het eene middel iets meer van deze, in het andere van gene kruiden. De uitwerking is ongeveer dezelfde.

R. M. te H. Het middel voor lijders aan *Dauw- of haarworm* zal onderzocht worden. Het laat zich verwachten

dat het wat moois is; de prijs van zes gulden geeft reeds te denken.

G. A. O. te E. en E. H. v. V. te H. Zie onze tweede waarschuwing tegen *Schiffmann's middel* in dit no.

M. W. te H. In het u toegezonden Maandbl. kunt gij, aan het hoofd, de voorwaarden vinden voor toetreding tot het lidmaatschap of voor abonnement op het blad.

G. F. G. S. te A. Met de mededeeling van uw bevinding omtrent het gebruik van *Zematonepoeder* en *Poudre Gléry* zult gij ons verplichten.

A. J. M. S. te H. Zoodra de ruimte het toelaat zullen wij weer eens het een en ander over *Richter* mededeelen. De verlangde Maandbladen zijn zeker reeds in uw bezit.

A. H. V. te H. Zie omtrent *Boom's maagpoeder* de „Herhaalde waarschuwingen” in dit no.

Leden die nog exemplaren hebben te missen van het nummer van *Januari 1896*, worden beleefd verzocht die aan den Secretaris-Penningmeester over te zenden. Niettegenstaande de oplage van dit nummer grooter was dan gewoonlijk, zijn er, wegens de talrijke aanvragen naar de inlichtingen omtrent *Schiffmann's middel* tegen Asthma, geen exemplaren meer voorhanden.

Herhaalde Waarschuwingen.

Boom's Maagpoeder De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppel thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer van *LEDDEN HULSCHEBOSCH* te Amsterdam, heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering” niets bijzonders was. 't Was een mengsel, blijkens de grove stukken die er in voorkomen met weinig zorg bereid, van *carbonas calcis*, (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *curaçaoschillen* alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij acute maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *sleepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van Boom. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Theophile's ontwikkelingsbalsem. Dit wondervocht is bij onderzoek gebleken te zijn water met *Eau de Cologne*, waarin wat *keukenzout* is opgelost en waarbij een beetje *vliegende geest* is gevoegd, bedeed met een kleurseltje, waarschiijnlijk aftreksel van *Bardanawortel*.

Veel bijzonders is het dus niet, behalve in den prijs, want de flesch kost f 2, terwijl ieder het vocht gemakkelijk voor 5 cent zou kunnen maken en als fabrieksproduct de prijs nog veel lager zou kunnen zijn.

Bij zeer vele, dikwijls voorkomende, ernstige ongesteldheden, zoals typhus, roodvonk, belroes en vele andere valt het haar uit. Gewoonlijk heeft dit plaats als het eigenlijk ziekteproces reeds is afgelopen en het tijdperk van herstelling is ingetreden. De patiënt grijpt dan naar 't een of ander „zeker en onfeilbaar” haarmiddel. In werkelijkheid krijgt hij ook langzamerhand zijn vroegeren haartooi terug; dit is echter een zeer gewoon verschijnsel en in den regel het geval, zelfs bij personen, die reeds in eenigszins gevorderden leeftijd verkeerden; het haarmiddel doet daar niets toe af. Ondertusschen krijgt Theophile of een zijner collega's een getuigschrift, terwijl de eer alleen aan de natuur toekomt.

En dat ook alleen moeder natuur de eer verdient, ofschoon Theophile de duiten krijgt, als een jongeling, man wordende, na het smeren met het onschuldige mengseltje, niet van baard verstoken blijft, behoeft zeker niet gezegd. De merkwaardige logica van Theophile, in de boekjes die hij verspreidt, luidt woordelijk: „Men zal mijn vinding schamper beoordeelen, doch 't is dwaas zulks te doen, want waarom zou de baard niet ontwikkeld kunnen worden, evengoed als de boomkweker zijn planten ontwikkelt, dus wij moeten aannemen dat de baard ook te ontwikkelen is!”

Intusschen moeten wij het nog prijzen dat Theophile niet, zoo als vele anderen, een vergiftig mengsel aan den man brengt. Zijn vocht doet wel geen goed, maar 't zal toch ook — voor zoover wij kunnen nagaan — geen kwaad doen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 846.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Het Weekblad „De Tribune” over ons streven.

Berichten: Mededeelingen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe over Julius Hensel en A. Pfister. — Tweehonderdjarig bestaan van een Haarlemmerolie-fabriek. — Bijgeloof nog in onze dagen. — Een voorbeeld ter navolging. — Het Friesch Volksblad over kwakzalversadvertenties. — Het correspond. lidmaatschap van de Nat. Univers. van Illinois door Schoondermark neergelegd.

Grootere artikelen: Weer een brief over Windelincx. — Weer eens het Voltakruis. — Middel tegen beroerte van R. Weissmann. — Doctor Volbeding. — Attesten van geneeskundigen. — Tramdokters.

Rechtszaken: Haarlemmerolie.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Baunscheidtismus. — Haarlemmerolie.

„De Tribune” over ons streven.

Het weekblad „De Tribune” wijdde in zijn nummer van 26 Januari j.l. een artikel aan onze Vereeniging en de wijze waarop door haar de strijd tegen de kwakzalverij wordt gevoerd. *) Dit stuk kunnen wij niet met stilzwijgen voorbijgaan; het is ons echter onmogelijk het in zijn geheel over te drukken en te beantwoorden — onze beperkte ruimte laat dit niet toe — vandaar dat wij ons slechts tot enkele hoofdpunten kunnen bepalen.

Het artikel, dat herhaalde malen getuigt van waardeering van de verrichtingen onzer Vereeniging, bestaat eigenlijk uit twee gedeelten; in het eerste wordt nagegaan wat door ons in de afgelopen 15 jaren is verricht en in het tweede wordt ons de weg gewezen, waarop, met kans op meer succes, de Vereeniging zich in het vervolg heeft te bewegen.

Van dat eerste gedeelte nemen wij het volgende over:

„Sedert 15 jaren bestaat hier te lande een vereeniging tegen de kwakzalverij. Deze week is zij haar 16de jaar ingetreden. In een lijvig artikel bespreekt het „Maandblad” uitvoerig al hetgeen in dien afgelopen tijd tegen deze opzich-zelf zoo nuttige vereeniging werd aangevoerd.

„Dit is dan toch wel een zonderlinge manier van herdenken.

„Wanneer een inrichting, na 15 onafgebroken jaren van strijd, nog niet verder blijkt gekomen te zijn dan tot het weerleggen van kwakzalvers, dan meen ik hieruit te mogen concluderen, dat het practisch nut nog zeer verre is, dat alle voordeelen nog maar denkbeeldig zijn.

„Vijftien jaar lang bestaat een vereeniging van de meest intellectuele mannen der Wetenschap. Niet minder dan

(*) Toevallig kwamen wij in kennis met dit stuk; wij hadden mogen verwachten dat ons een exemplaar van het blad ware toegezonden, te meer daar ons in het artikel, raadgevingen worden verstrekt hoe in 't vervolg te handelen. Het is toch niet van ons te vorderen, dat wij alle bladen zullen nalezen om te zien of er iets over onze Vereeniging in wordt gezegd.

845 leden is deze vereeniging sterk, en deze 845 mannen hebben in vijftien jaren nog geen enkel tastbaar voordeel behaald op de immer voortwoekerende kwakzalverij.

„Men is gebleven waar men is begonnen: met weerleggen. Verder kwam men niet.

„Wel zijn er in dien loop van jaren een aantal personen — zocals de officiële term luidt — uit de handen der kwakzalvers gered; maar daarnevens wordt niet onduidelijk toegegeven, dat er nog evenveel, zoal niet meer personen dan vroeger, zich met kwakzalverij bezighouden, met andere woorden: dat hier iets gewonnen en daar weer verspeeld werd, dat de toestand zich gelijk bleef.

„Dat is goed beschouwd dan toch wel treurig.

„In vijftien jaar geen stap vooruit, geen voet vasten grond gewonnen, de algemeene opinie nog even twijfelachtig. Is het wonder, dat menigeen in zich voelt opkomen ergenis over zooveel onnutten arbeid, twijfel aan het nut van dergelijke bestrijding. Maar nog meer wonder mag het wel heeten, dat de leden, die toch allen min of meer tot de wetenschappelijke mannen behooren en de corypheën in hun midden tellen bij dozijnen, zoo lustig en vol goed vertrouwen maar weer een nieuwen jaargang, een nieuw lustum zijn ingetreden.

„Zooveel naïeveteit wekt werkelijk verwondering.”

Aldus de schrijver in „De Tribune”, die zich *Chronicus* noemt en die als grondslag van zijne beschouwing het hoofdartikel heeft genomen waarmee wij den 16en jaargang van ons Maandblad openden. Uit dat artikel trekt hij de slotsom: „In vijftien jaren geen stap vooruit, geen voet vasten grond gewonnen”.

Deze slotsom is *volkomen onjuist*. Gelukkig zijn wij in die 15 jaren *wel* vooruitgegaan, zelfs *veel*, al zijn de resultaten van onze bemoeiingen niet terstond voor iedereen te bespeuren. Diegenen echter, aan wie ons werken ten goede is gekomen en zij, die wij bestreden, zullen kunnen getuigen in hoever ons streven, in vele opzichten, met succes is bekroond. Wij bezitten bewijzen te over, die ons de zekerheid geven, dat wij nuttig hebben gearbeitet, dat wij veel kwaad hebben voorkomen of in den beginne gestuit.

Groot is het getal hunner, die, na inlichting bij ons te hebben ingewonnen, de aangeboden hulp van den kwakzalver afsloegen en van hen, die, door ons Maandblad gewaarschuld, geen gehoor gaven aan de vleiende lokstem van den Charlatan.

Maar, behalve dat, meenen wij nut gesticht te hebben door maand op maand de oogen van het publiek gevestigd te hebben op een groot maatschappelijk kwaad en daardoor de opinie te hebben wakker geschud dat *daar iets tegen gedaan moet worden*. Waarlijk, wij zijn *dankbaar* voor 't geen wij bereikt hebben. . . of wij *voldaan* zijn?

Het zou dwaasheid zijn daarop een bevestigend antwoord te geven, en toch zijn we daardoor niet

ontmoedigd. We wisten vooraf, dat wij in onzen strijd tegen bij- en lichtgeloovigheid aan de eene en bedrog aan de andere zijde slechts uiterst langzaam terrein zouden winnen, dat wij een arbeid ondernamen, waarbij schier vastgewortelde meeningen, als domheid, vooroordeel, gemakzucht en eigenzinnigheid, moesten worden *omvergestooten en daarom* was het te verwachten, dat wij slechts zeer langzaam tot ons doel zouden geraken. Maar daarom ook juist mogen wij den eens ingeslagen weg niet verlaten, beschouwen wij het als plicht — en wij verrichten dien met opgewektheid — daarop met lust en moed verder te gaan. Dit is, dunkt ons, iets anders dan naïviteit.

Maar, zegt *Chronicus*, in het tweede gedeelte van zijn schrijven: is 't niet raadzaam thans de vraag te stellen: „ben ik wel op den goeden weg, zou het niet beter zijn het op 'n andere manier te probeeren?”

Zeker, antwoorden wij daarop; zonder de eens ingeslagen weg te verlaten, zouden wij er niet tegen opzien te trachten ook langs andere wegen ons doel te bereiken, en dankbaar zullen wij de hulp aannemen van ieder, die, als een goede gids, ons die wegen wil toonen.

Wij zullen voortgaan met *waarschuwen* tegen de kwakzalvers en hunne practijken, omdat ons het nut van die handeling voldoende is gebleken. Wij zullen blijven voortgaan met de menigte van haar ongelijk te trachten te overtuigen en wel door woorden, maar — op de wijze zocals wij bijna altijd doen — door woorden die uitdrukking geven aan feiten, aan daden.

Wij zullen verder voortgaan, zocals wij tot heden deden, te wijzen op het gebrekkige in onze wetgeving ter beteugeling van de kwakzalverij en aan te toonen hoever wij, in dit opzicht, bij andere, zelfs bij minder beschaafde landen ten achter staan, om, wanneer de gelegenheid zich voordoet, gerugsteund door tal van personen, die wij van onze bedoeling hebben overtuigd, bij de Regeering aan te dringen op doelmatige wetten, die het maatschappelijk kwaad kunnen te keer gaan.

Maar daarbij zullen wij gaarne onze werkzaamheid in andere richtingen uitoefenen en ieder wijze van bestrijding, die ons aan de hand wordt gedaan, aan de mogelijkheid van uitvoering onzerzijds toetsen en, zoo 't kan, in practijk brengen.

Van den weg, dien *Chronicus* ons aanwijst,

kunnen wij echter, tot ons leedwezen, geen gebruik maken. Zijn raadgeving luidt aldus:

„Kwakzalverij bestrijden is de menigte overtuigen van hun ongelijk. Dat kan niet door woorden, alleen door daden geschieden.

„Overtuig morgen, publiceert het luid, dat de apothekers met luttele procenten winst de medicijnen bereiden en het publiek zal de officiële medicijnen verkiezen boven de geheimmiddelen.

„Wanneer de wet schadelijke geheimmiddelen vervolgt en straft, laat dan de onschadelijke geheimmiddelen worden verkocht in uw apotheek.

„Wanneer het publiek ziet, dat dezelfde waar, die bij den kwakzalver f 2.50 kost, te verkrijgen is bij den apotheker voor 10 cent, dan zal het niet zijn geld aan den kwakzalver offeren.

„Doch hier raakt men het teere punt: men raakt hier aan de bestaansvoorwaarden der gediplomeerden, en dat is onze democratische tijdgeest nog te straf.

„Wanneer in den handel meer dan zes percent wordt genomen — onlangs werd er reeds op gewezen, dat bij 't steeds dalen van den rentestandaard dit cijfer te hoog is — dan wordt dit woeker genoemd en valt dit binnen de termen van de strafwet; doch wanneer een gediplomeerd apotheker de waarde van 5 cent voor een gulden aan den man brengt, noemt men dit heel gewoon, het is zooals het behoort.”

Op gevaar af van nogmaals beschuldigd te worden de belangen van de apothekers voor te staan, — eene telkens herhaalde beschuldiging, die wij voorbijgaan met het stilzwijgen dat zij verdient, — moeten wij verklaren dat wij geen enkele poging zullen aanwenden om het publiek te overtuigen — en het luid te publiceeren — „dat de apothekers met luttele procenten winst de medicijnen bereiden.” Het verhaal van de buitengewoon hooge prijzen door de apothekers berekend (iets dat ook wij van ons standpunt zouden betreuren) is eenvoudig weg een sprookje; waar is het dat de apotheker zich niet met een winst van 6 percent kan tevreden stellen, dat hij een billijke winst moet berekenen, zullen zijn zorg, kennis en arbeid, even als die der geneesheeren, eenigszins naar waarde worden betaald.

En waar wij overtuigd zijn dat een apotheker, — wil hij volgens zijn geweten zijn vak beoefenen, wil hij het publiek den waarborg geven, (dien het alleen van hem kan eischen) dat alles wat hij, als geneesmiddel, aflevert, zonder voorbehoud deugdelijk is — een billijk honorarium rechtmatig toekomt, daar wenschen wij geen enkelen stap te doen om hem dat te ontnemen. Onze strijd tegen de kwakzalverij wordt juist gebaat door die apothekers, die zich naar billijkheid laten betalen; op hen kunnen wij wijzen als de personen die zich beschouwen als iets meer dan slijters van medicijnen, op personen die het nauwkeurig onderzoek op zuiverheid van 't geen ze afleveren, aan die aflevering doen voorafgaan, die dus het vertrouwen waard zijn, dat ieder geneesheer en leek in den apotheker moet stellen.

En stel daartegenover den kwakzalver!

Ten slotte kunnen wij wijzen op een punt van overeenstemming tusschen *Chronicus* en ons, daar n.l., waar hij de wenschelijkheid bespreekt van de oprichting van *Staats-apotheken* en onze Vereeniging aanraadt „in deze richting werkzaam te zijn.”

In dit opzicht gaan wij met hem meê; niet dat wij daarvan zooveel heil verwachten voor de beteugeling van de kwakzalverij als hij, (de menschen kunnen nu reeds veel goedkooper bij hun duren(?) apotheker terecht dan bij den kwakzalver en toch loopen zij naar den laatste) maar omdat wij het billijk vinden dat het volk, en vooral de niet-bemiddelden, in de gelegenheid worden gesteld deugdelijke geneesmiddelen tegen geringen prijs te bekomen en dit kan alleen door staatsapotheken.

De oprichting van dergelijke apotheken is reeds sedert jaren door ons voorgestaan en het zal den Schrijver in „De Tribune” misschien aangenaam zijn, wanneer wij hem herinneren dat reeds in 1888, een der oprichters van onze Vereeniging, ons eereid Dr. G. W. BRUINSMA, in de *Vragen des Tijds* een lans voor staatsapotheken heeft gebroken. Verder wijzen wij er op dat van de leden van het tegenwoordig Bestuur het onze Secretaris is, de heer SCHMIDT, die, ofschoon niet als zoodanig, jaar en dag de oprichting van staatsapotheken, in de pharmaceutische bladen met kracht verdedigd en nog verdedigt en dat, zooals wij zeiden, ook wij staan aan de zijde van hen, die in de apotheken staatsinrichtingen wenschen te zien.

Chronicus kan er dus zeker van zijn, dat wij dit punt niet uit het oog zullen verliezen, daarbij rekening houdende met de omstandigheid, dat wij van ons standpunt en in ons *Maandblad* deze zaak, van zoo groot sociaal belang, alleen in zoo ver kunnen bespreken, als zij met beteugeling der kwakzalverij in verband staat.

Berichten.

De *Gezondheidsraad te Karlsruhe* waarschuwt tegen de handeligen van zekeren JULIUS HENSEL en van een z.g. homöopathischen briedokter A. PFISTER te *Breslau*. Voor zoover ons bekend, hebben deze ons land nog niet tot operatieveld gekozen; wij willen het daarom thans bij deze voorloopige mededeeling laten.

Haarlemmerolie-fabriek. Een feest ter kenschetsing van de vasthoudende lichtgeloovigheid van het publiek, is dezer dagen met grooten luister te *Haarlem* gevierd, n.l. de herdenking van het 200-jarig bestaan van de firma C. DE KONING TILLY, den oudsten fabrikant van *Haarlemmerolie*.

Men heeft gejuicht en gejubeld (misschien wel zich van harte vrolijk gemaakt over het domme publiek?) en wijding aan het feest gegeven door het schenken van ruime giften voor weldadige doeleinden.

Wij dachten aan het hospitaal van Holloway.

Bijgeloof nog in onze dagen. De *N. Rott. Ct.* van 18 Februari bevatte het volgende bericht:

„Te Loosdrecht is een kind „behekst.” Aanvankelijk waren de ouders hiervan onkundig gebleven. Thans is echter uitgekomen, dat dit feit zich zes weken geleden reeds heeft voorgedaan. De vader van het kind is, dadelijk nadat hij dit vernam, naar Hilversum getogen, teneinde een specialiteit in hekserij, een schoenmaker aldaar, te raadplegen. Tegen betaling van een vast recht van f 2.90 gaat deze tot ontheksing over en daarna loopt het kind gedurende 1 jaar en 17 dagen geen het minste gevaar meer.

Daarna moet men echter weer oppassen, en, is 't weer mis, dadelijk opnieuw naar den heksenmeester gaan met f 2.90. Het is dan weer goed.”

Een dag later meldde hetzelfde blad het onderstaande:

„Dat het bijgeloof te Volendam de wereld nog niet uit is, heeft de reeds vroeger in dit blad medegedeelde historie van den „Bofferbakker” en den „Bollenpikker” geleerd, alsmede de spookgeschiedenis, die ten vorigen jare plaats had.

Thans is een kind van J. M. aldaar „behold” geweest. In het bijzijn van kennissen moest het bed worden onderzocht. Men zou daarin een kip vinden en deze verbranden.

Zoo gezegd, zoo gedaan. Werkelijk kwam er, tot grooten schrik van allen, een kip uit het bed te voorschijn, doch . . . zonder kop of pooten. Het was een bos veeren, dat toevallig eenigszins den vorm van een kip had. Het boestje werd verbrand, en het kind heet volkomen hersteld te zijn!”

Altijd nog de oude geschiedenissen; men zou meenen nog in de vorige eeuwen te zijn. Wat is toch de oorzaak, dat, vooral op het gebied van dit soort van „hekserij” de beschaving zoo weinig doordringt?

Een voorbeeld ter navolging. De firma A. F. G. v. DIEREN, uitgever van de „Graafsche Courant”, deelt ons mede op welke doelmatige wijze zij een kwakzalver heeft bestreden; wij houden ons voor dusdanige hulp, liefst van vele zijden, aanbevolen.

Het bericht luidt aldus:

„Een koopman had heden op onze weekmarkt zijne tente opgeslagen, en trachtte door trompetgeschal nieuwsgierigen te trekken, waarna hij met de noodige humbug zijne *volta-kruisen* den boeren ten verkoop aanbod, toen een onzer op de markt verscheen, en onomwonden de landbouwers waarschuwde, zich niet te laten bepraten, daar van de veelzijdige geneeskrachtige werking van het *volta-kruis* geen jota waar was.

Onze verkooper, (die ook geen *volta-kruis* scheen te dragen, want zijn bloed begon sneller te stroomen, hij werd geheel abnormaal) begon te tieren en te schelden, dat het een lust was. Spoedig werd het heerschap van de markt verwijderd, en had tot slot der vertooning proces-verbaal wegens belediging.”

Een woord der betrachting waard. Het *Friesch Volksblad*, de aandacht vestigende op de advertentie van J. VAN OMMEN te *Baarn*, in het *N. v. d. D.* tegen WINDELINX gericht, (op welke advertentie wij op een andere plaats in dit *Maandblad* terugkomen), schrijft naar aanleiding daarvan het volgende:

„Zooals velen onzer lezers zullen weten, is *Winde-*

linx de man, die volgens de door hem in verschillende bladen geplaatste advertenties kanker kan genezen; in 't *Maandblad tegen de Kwakzalverij* werd herhaaldelijk tegen hem gewaarschuwd. De hierboven aangehaalde annonce bewijst, dat er voor die waarschuwing alle redenen bestaan. Maar tal van personen lezen niet het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*, noch de advertentie van van *Ommen van Baarn*, die natuurlijk slechts eenmaal in 't *N. v. d. D.* wordt opgenomen. *Windelinx* zorgt echter wel, dat de aanbevelingen van zijn zaakje herhaaldelijk onder de oogen van 't publiek komen, want het *N. v. d. D.* en andere groote en kleine bladen plaatsen kwakzalversadvertenties met alle plezier, als er maar goed voor betaald wordt. Dat zij hierdoor medeplichtig worden aan bedrog en oplichterij, daarover bekommeren zij zich niet. 't Is ergerlijk!”

Een slag voor de wetenschap (?) Dezer dagen kon men in de couranten het volgende lezen:

„Ondergeteekende bericht, dat hij bedankt heeft als *Correspondeerend Lid* van de *Nationale Universiteit van Illinois te Chicago*.

Belanghebbenden kunnen van af heden zich rechtstreeks wenden tot den *Kanselier* van voornoemde Universiteit, Prof. Dr. F. W. WARKINS, Throop-Street 151, *Chicago* (Illinois) U. S. A.

Amsterdam, 1 Febr. 1896.

Prof. Dr. J. SCHOONDERMARK Jr. “

Over de wetenschappelijke waarde van die Universiteit en van het professoraat van Schoondermark hebben wij onze meening reeds geuit in de *Maandbladen* van Juni en September 1893.

Weer een brief over Windelinx.

In het *Nieuws v. d. Dag* van 12 Febr. jl. kon men de volgende advertentie lezen:

„WINDELINX, Brussel.

Na eene behandeling van 4 maanden in Brussel en na 1100 gulden aan kosten te hebben betaald, is mijne Moeder in hopeloozen toestand teruggekeerd. J. VAN OMMEN, *Baarn*.”

Op ons verzoek om nadere inlichtingen ontvingen wij het onderstaand schrijven van Dr. S. GREIDANUS te *Baarn*:

Uw schrijven aan J. v. OMMEN, de plaatser der advertentie in 't *N. v. d. D.* betreffende WINDELINX, zal ik maar, op zijn verzoek, beantwoorden.

Dit schrijven is ter Uwer dispositie voor het *Maandblad tegen de Kwakz.*, voor zoover ge het noodig en oorbaar acht.

Sedert jaren behandel ik Mej. v. Ommen, in zooverre mijne hulp voor eenige kleinigheden noodig is geweest. Mej. v. O. was eene vrouw van een lymphatisch gestel, die echter zelden geneesk. hulp noodig had.

Voor 2 jaren heeft de vrouw influenza gehad en sedert heb ik haar niet gezien, tot ik, voor ongeveer 4 weken, des nachts bij haar geroepen werd wegens ondragelijke pijnen. Bij mijne komst vond ik de vrouw, die ik het laatst gekend had als eene stevige, en voor haren leeftijd, ± 60 jaren, nog goed uitziende persoon, terug als een vermagerd en lijdend individu, jammerende over ondragelijke pijn.

Ternauwernood werd mij toegestaan de pijnlijke plaats te zien, en bij den eersten oogblik zeide ik dadelijk: „O, ge zijt bij WINDELINX geweest.” Ik vond toch eene wankleurige, door litteekens en gaten misvormde massa op de plaats der rechter mamma, die duidelijk het resultaat was van eene behandeling met bijtende middelen.

Toen kwam het hoge woord er uit. Ja! ze was bij W. geweest en men had mij niet durven en kunnen raadplegen, omdat men vreesde dat ik het zou afraden en W. had gezegd, dat hij haar binnen 3 weken zeker zou genezen, maar dat ze dan ook onmiddellijk in *Brussel* moest komen *zonder een dag uitstel*.

Ze is toen 3 maanden in Brussel geweest, heeft f 1100 betaald voor pension en behandeling, waarvoor de menschen uit den kleinen burgerstand zich de grootste opofferingen moesten getroosten. Toen verklaarde W. haar voor genezen, niettegenstaande ze nog een groot gat had onder den oksel. Daarna heeft zij hem nog geruimen tijd in *Haarlem* geconsulteerd en steeds verklaarde hij haar voor totaal genezen en haalde haar met groote brutaliteit aan als een voorbeeld van zijn succès tegen-

over andere patiënten. Het resultaat is nu, dat zij iederen dag den dood tegemoet ziet met een misvormd en inoperabel carcinoom, ook volgens oordeel van Dr. GULDENARM te Utrecht, naar wien ik haar, pour acquit de conscience en ter bevestiging der diagnose, gezonden heb.

Dit is het treurig resultaat van het drijven eener dame hier in Baarn, die volkomen overtuigd is dat W. haar van een carcinoma Mammae heeft afgeholpen. Deze dame, die nog steeds uit dankbaarheid cadeaux aan W. zendt en meer dankbaarheid dan verstand heeft, is overal bezig den lof van W. uit te bazuin en slachtoffers aan zijne kliniek? te verschaffen.

Verder nog dit. Jaren ben ik lid geweest der Vereeniging tegen de Kwakzalverij en heb bedankt omdat reeds Goethe heeft gezegd: „Gegen Dummheit streiten Götter selbst vergebens.”

Het is vechten tegen de Bierkaai, de lui te willen overtuigen dat wij belangeloos handelen. Elke schurk wordt eer geloofd dan een arts. Der höhere und untere Pöbel en ook velen uit den middenstand, willen hunne domheid hebben, en voelen zich gelukkig in die domheid. Het ligt, zoo 't schijnt, in 's menschen natuur.

Intusschen heb ik gemeend aan Uw verzoek te moeten voldoen en ben gaarne hoogachtend,

Uw dv. dn.,

DR. S. GREIDANUS.

Wij hebben gemeend, onder hartelijke dankbetuiging voor de gegeven inlichtingen, den brief van Dr. G. in zijn geheel te moeten plaatsen, ook het slot. Teneinde echter den hoofddruk, dien men bij het lezen van dezen brief krijgt, niet te verzwakken, houde de geachte Schrijver het ons ten goede, dat wij, naar aanleiding van het laatste gedeelte van zijn brief, slechts een enkele opmerking maken.

Al ligt het in 's menschen natuur dat men zich gelukkig gevoelt in een zekere soort „domheid” is het dan, wanneer men overtuigd is, dat die domheid den mensch tot groote schade moet zijn, een nutteloos werk, te trachten die natuur ten goede te veranderen?

Is het dan geen plicht den strijd tegen die kwade neiging aan te gorden, zelfs met terzijdestelling van het gevoel van leed, dat men ondervindt, wanneer men ziet, dat een belangloos streven in de goede richting geheel verkeerd wordt beoordeeld?

En moet, indien het succes, dat men verwachtte, beneden die verwachting bleef, die omstandigheid niet juist een reden zijn om den strijd met nog meer kracht te voeren en de gelederen der strijders niet te verlaten?

Weer eens „het Voltakruis.”

(Nog beter dan best.)

Wij konden werkelijk ons lachen niet laten, toen wij, kort geleden, de volgende annonce lazen:

„Het VOLTA-KRUIS is thans in 2 grootten verkrijgbaar à f 1 en f 1.50.

Het groote VOLTA-KRUIS, hetwelk 4 maal zoo groot is als het gewone en krachtiger werkt, werd vervaardigd op dringend verzoek van Patiënten, welke door het kleine Kruis wel verzachting, doch geen volkomen genezing gevonden hadden en daarom een VOLTA-KRUIS van sterkere werking wenschten, om welke reden dit inzonderheid zulke Patiënten aan te bevelen is die zeer ziek zijn.”

Hoe is 't mogelijk, vroegen wij, dat iemand zoo brutaal durft op te treden? In vorige advertenties en gebruiksaanwijzingen werd steeds beweerd, dat het Keizerl. Koninkl. gepatenteerde Voltakruis, kostende een gulden, volkomen genezing zou teweegbrengen, en nu, nu het den kwakzalver in zijn kraam te pas komt, wordt dat onfeilbare plotseling verlaagd tot een middel, waarbij enkele patiënten „geen volkomen genezing gevonden hadden,” teneinde voor 50 centen meer, thans het echte onfeilbare aan den man te brengen.

De manoeuvre is tamelijk doorzichtig; nu de z.g. Prof. HESKIER, de man van het onvervalschte gepatenteerde Voltakruis, gezien heeft, dat er nog lichtgeloovigen (om geen harder woord te gebrui-

ken) te over zijn, die een gulden voor zijn volkomen waardeloos prul uitgeven, heeft hij gedacht, dat er ook nog wel gevonden zullen worden, die men wat meer kan laten betalen. En die zaak is voor uitbreiding vatbaar. Na eenigen tijd moeten er weer andere patiënten worden gevonden, neen bedacht, die iets nog onfeilbaars moeten hebben dan het tegenwoordige onfeilbare; dan wordt het kruis 8 maal grooter (de dunne plaatjes koper en zink kosten toch bijna niets) en de som van f 2 is dus niet te veel. En zoo maar vooruit! totdat het kruis zoo groot wordt dat niemand het meer dragen kan, — dat wil zeggen, dat de prijs zóo hoog wordt, dat die ook de draagkracht van den best-geloovige overschrijdt. Maar, vóór het zoover is kan er al enorm veel kwaad zijn gesticht.

De werking van het duurdere kruis is gemakkelijker na te gaan; die van het oorspronkelijke kruis = 0, dus die van het nieuwe = 4×0 .

Middel tegen beroerte van Roman Weissmann.

Dit middel is geen middel tegen beroerte; het is Tinctuur van Arnica, door een kleurstof iets donker gekleurd, en het wasschen met deze vloeistof zal niemand tegen een beroerte vrijwaren.

Dit hebben wij reeds ontelbare malen, 't zij in grootere artikelen, 't zij in de „Herhaalde waarschuwingen” medegedeeld. Dat wij er thans weer op terugkomen, vindt zijn aanleiding in de omstandigheid, dat de firma, die dit middel exploiteert, tegenwoordig, meer dan ooit, in onze dagbladen adverteert en wel op een wijze, die het publiek op een dwaalspoor zou kunnen brengen.

Het middel zelf wordt aanbevolen en z.g. beschreven in een boekje, dat, behalve een groot getal attesten, die de deugdelijkheid en onovertreffelijkheid van het middel aan ieder moeten duidelijk maken, een onzinnige beschrijving bevat van zenuwziekte en beroerte. Op dit boekje, getiteld: „Over zenuwlijden en beroerte, hare voorkoming en genezing,” — en dat er op is ingericht reeds eenigszins zenuwachtige menschen, zooals er velen zijn, zóo zenuwachtig te maken, dat zij alle kwalen meenen te gevoelen en daarom dikwijls de hulp aangrijpen, die hun in 't boekje wordt aangeboden —, wordt nu in de advertenties vooral de aandacht gevestigd.

Die advertenties verschillen in vorm. Vroeger droegen zij tot hoofd de woorden: „Het groot aantal zenuwkwalen;” later, misschien ook omdat wij gedurig tegen die advertentie waarschuwden, kwamen er andere, getiteld: „Waarom word ik van mijn zenuwlijden niet genezen?” of „Aan zenuwlijders en zenuwzakken.” Ook hierop maakten wij onze lezers opmerkzaam en — of dit de oorzaak is of niet — in de laatste dagen verscheen weer de oude advertentie op het tapijt.

Daarom gevoelen wij ons verplicht er op te wijzen, dat al deze advertenties hetzelfde doel beoogen, nl. reclame te maken voor het nietswaardig middel van Roman Weissmann en voor zijn boekje, dat, op zichzelf, in handen van zenuwachtige en onontwikkelde personen reeds gevaarlijk is.

Doctor Volbeding.

Omtrent Dr. VOLBEDING te Düsseldorf, die ook in de Nederlandsche bladen advertenties plaatst met dankbetuigingen van genezen patiënten, deelt de Apotheker-Zeitung het volgende mede, dat zeker ook hier te lande als ernstige waarschuwing dienst kan doen.

Tegen genoemden doctor is een vervolging ingesteld wegens grove onregelmatigheden, die hij, bij de uitoefening van zijn praktijk, zou gepleegd hebben. Dr. V., die sedert ongeveer 8 jaren te Düsseldorf practiseert, heeft gedurende dien tijd circa een half miljoen patiënten in behandeling gehad; op één dag heeft hij zelfs 495 behandeld . . . meestal per brief. Deze enorme „zaak” zou op de volgende wijze zijn gedreven: Dr. V. stelde verscheidene schrijvers aan; deze lazen de ingekomen brieven der zieken en moeten deze hebben beantwoord, zonder den geneesheer te raadplegen, alleen door een of ander middel, dat in voorraad werd

gehouden, aan de hulpzoekenden toe te zenden, die daarvoor 6 Mark, behalve 10 Mark honorarium voor het „consult”, moesten betalen; vermogende lieden betaalden meer. (*) Het volgende staaltje teekent de methode, waarop V. zich van dankbetuigingen wist te verzekeren: Een onderwijzer in een plaatsje in Zuid-Duitschland liet zich door hem eenige elixers tegen maagziekte zenden en verbeelde zich daardoor genezen te zijn, ofschoon hij nu, naar bevinding van den geneesheer, nog even ziek is als voor jaren. Hij schreef aan V. dat hij hem in zijn buurt verder zou aanbevelen; deze toonde zich daarvoor zeer erkentelijk door het gratis-toezenden van geneesmiddelen, vergezeld van geschenken in geld en sigaren.

In 't geheel bezit V. 500 schriftelijke dankbetuigingen, die met recepten, bestelbrieven enz. in beslag zijn genomen. Drie beklagden, schrijvers, zonder eenige geneeskundige vorming, die consult hielden en geneesmiddelen naar eigen goeddunken afleverden, zijn met VOLBEDING, die voor deze consulten het honorarium opstak, voor het gerecht gedaagd. Men verwacht bij dit proces, dat veel sensatie verwekt, nog nadere onthullingen.

(*) Volgens deze methode werken de meeste „grootere” brievendokters. RED.

Attesten van geneeskundigen.

De kwakzalvers, 't is bekend, stellen er prijs op de aanbieding van hunne producten te doen vergezeld gaan van attesten van geneesheeren. Van welke waarde die attesten meestal zijn en op welke wijze deze worden verkregen is reeds meermalen in ons Maandblad opgehelderd.

Doch ook anderen, voornamelijk industrielen, die 't een of ander voedings- of genotmiddel in den handel brengen, doen dikwijls moeite om de waarde van hun middel, door zooveel mogelijk attesten van geneeskundigen, boven andere soortgelijke te doen uitkomen. De gewone methode, die daarbij gevolgd wordt, bestaat hierin, dat een hoeveelheid van het middel aan den geneesheer gratis wordt toegezonden, met beleefd verzoek het door zijn patiënten te laten gebruiken en mededeeling van het resultaat te ontvangen. Zoo is o. a. behandeld met Van Vollenhoven's Stout en wel met succes. Bijna 1000 geneeskundigen hebben, op een of andere wijze, een gunstig oordeel over het Stout geveld en, zooals te begrijpen is, wordt van die oordeelvellingen, door den fabrikant, een voor hem doelmatig gebruik gemaakt. Van zijn standpunt is hem dit niet euvel te duiden. Of de geneeskundigen daarmee echter op den goeden weg zijn, valt te betwijfelen. Wij weten zeer goed, dat velen hunner met hun schrijven niets anders bedoeld hebben dan een contra-beleefdheid tegenover de aanbieding van den fabrikant, zelfs zonder er direct aan te denken dat van dat schrijven gebruik zou worden gemaakt, maar dan nog is het te betreuren, dat zij niet beter hebben vooruitgezien. Het is toch een feit — het blijkt nu — dat hunne brieven gebruikt worden om reclame te maken voor een bepaald artikel, (dat misschien zeer goed is, maar misschien ook niets beter dan andere dergelijke artikelen) en voor het medewerken aan zulk soort reclame moeten, volgens onze meening, de geneeskundigen zich hoeden. Zoo dacht er ook een geneeskundige in Westfalen over, die, toen hem door de koffiefabriek „Fortuna”, te Keulen, verzocht werd mede te deelen, hoe hem de toegezonden koffie bevalen was, het volgende antwoordde, dat wij, onvertaald, uit de Apotheker Zeitung overnemen:

„An die Kaffeeabrik „Fortuna” in Köln a. Rh.

Wie Sie, so bin auch ich gespannt,

Wie viele Aerzt' im deutschen Land

In Eile geh'n auf Ihren Leim,

Anstatt zu leuchten tüchtig heim, —

Ob Pektoral und Myrrholin

Kurierten den naiven Sinn

Und tilgten aus in ihrer Brust

Zum Schreiben und Testier'n die Lust.

Fürwahr! Der Doktor, der vergisst

Und thut, was sein nicht würdig ist,

Er sei verdammt, sei's früh, sei's spat,

Zu trinken nur Ihr Surrogat.

H.”

Tramdokters.

In een boekje: „*Trampraatjes*” door *Jan Courage* uitgegeven door Gebr. Koster te Amsterdam, komt, onder bovenstaanden titel, een naar de werkelijkheid geteekend verhaal voor, dat wij, met toestemming van de uitgevers, hier laten volgen:

Onder de passagiers eener volle tram zat eene vrouw, wier kind, dat naast haar was gezeten, er ziekelijk uitzag. Het meisje was zeer bleek en bijna geheel in doeken gewikkeld.

„Wat scheelt haar?” vroeg eene belangstellende buurvrouw.

„Dat heeft onze dokter niet gezegd,” is 't antwoord; „schijnt of hij er niet recht achter is, en nu ga ik eens met haar naar den professor.”

„Doe dat niet m'n goeie mensch, gaai eerst ereis met 't kind naar de slapende dame.”

„O, u bedoelt eene somnambule?”

„Ja, Fransch verstaai ik niet; maar dit weet ik vast, wat je kind ook mankeert, die vrouw vertelt 't in der slaap, hoor!”

„Ik kan daar dan nog altijd heengaan, als de professor er geen raad op weet,” zegt de vrouw verstandig.

„Nou dat is Uwees zaak. Als het kind altemee klieren of zoowat heeft, is het niet noodig om er 'n perfester of meester naar te vragen; geef haar dan maar criemetart met wat blom van zwavel in.”

„Wat criemetart of blom van zwavel”, roept een pieperig stemmetje van een mannetje tegenover de lijderes; dat zou heelemaal verkeerd zijn; dan moet je het kind liever zeewater laten drinken uit de Noordzee en met wassend water geschept. Ik heb een zwager, die had altijd veel last van bloedvinnen en steenpuisten; hij heeft de halve Noordzee leeggedronken en is in 't laatst toch radicaal genezen.”

„Voor bloedvinnen en steenpuisten ken ik anders een eenvoudiger middel”, merkt een reizend koopman aan, je moet dan tin fijn schrappen en daarvan poeiertjes maken, die je op de nuchteren maag inneemt.”

„Blauwe rozijnen eten, moet anders eene goede remedie zijn,” aldus mengt zich een nieuwe reiziger in het gesprek; „ik heb 't zelv' ook wel gedaan.”

„En was je spoedig weer klaar?” vraagt eene doovige juffrouw.

„Ja, maar toen kreeg ik het op mijn oogen.”

„Dan moet je maar wasschen met dauw.”

„Ja, maar 'tis nou al lang beter!”

„Nou, enfin, als 't je weer overkomt; je moet dan maar den dauw opgaren, die bij volle maan gevallen is.”

„Ja,” merkt eene andere juffer op, „die frissche dauw is voor verscheidene dingen goed. Ik heb iemand gekend, die erg veel last had van vallende ziekten. Dat jonge mensch kreeg den raad 's morgens in de vroegte op bloote voeten door een bedauwd grasveld te wandelen.”

„En is hij genezen?” vroeg eene andere juffrouw.

„Hij was al 'n heel stuk op weg, maar op 'n goeden morgen werd hij bij 't grasveld in een sloot gevonden, waar hij bij 'n aanval voorover was te land gekomen. Toen men hem er uithaalde had de ongelukkige opgehouden te leven.”

„Dan was 't ook maar beter geweest,” merkte de man met 't pieperige stemmetje aan, „dat hij die kuur niet had ondernomen. Neen, maar dan weet ik eene betere remedie tegen epilepsie. Als de menschen maar gemalen wilde kastanjes dragen, in een zakje op 't hart, dan moeten zij beter worden, daar gaat niets van af.”

„Weet U wat anders ook een goed middel is,” aldus mengde zich de eerste spreekster in het algemeen discours, „als de lijders eieren gebruiken, die op den witten Donderdag gelegd zijn. Zulke eieren moeten geklutst worden met dop en al en dan met wat afkooksel van zuurkool ingenomen. Dat raadje deed onze oude paardendokter altijd aan de hand.”

„Practiseerde die man dan over menschen ook?” vroeg 't pieperige stemmetje, ietwat onnoozel.

„Och, wie hem om raad vroeg dien hielp hij en de man begeerde er nooit een cent voor. Hij heeft mijn broer eens een probaat middel aan de hand gedaan tegen diarrhee. Hij moest dan den bast

van jonge eiken schrappen. Wilde hij, dat de diarrhee naar boven ging werken, dan moest hij den bast afschrappen van onderen naar boven; wenschte hij echter de uitwerking naar onderen, dan moest ook de bast in omgekeerde richting worden afgeschapt.

Ook tegen koorts had hij een goed middel. Dan gaf de paardendokter dit recept: Men moest een spinnekop nemen en verbrijzelen, daarna alles in een doekje doen en dat op 't voorhoofd of de slapen binden.

Ook kon men de deelen der spin tusschen twee notedoppen doen en dan op de kolk van 't hart dragen.”

„Ik heb een oud-oom gehad,” voegde er weer eene andere juffrouw bij, „die de koorts kon afnemen. Hij vroeg maar als iemand aan koorts leed: „wil je nu één zware of nog twee zachte koortsen hebben?” Meestal was dan 't antwoord: „liever twee zachte.” Die menschen kregen ze ook, maar daarna waren ze finaal genezen, en nooit hadden zij last meer van koorts.”

„Ik gebruik maar altijd Haarlemmerolie,” sprak een oudachtig, ietwat gebogen mannetje; „dat is een beproefd middel en helpt nog, als alles je in den steek laat. Wat zegt u er van?” vroeg hij aan een heer, die zwiingend in een hoek van de tram zat en juist aanstalten maakte om uit te stappen. De heer draaide zich met een spotachtig lachje tot den vrager en sprak: „wat ik er van zeg? Dat ik twintig jaren als arts practiseer, maar nooit in zulk een kort tijdsbestek zooveel onzin heb hooren uitkramen als in de laatste tien minuten. Goeden morgen!”

RECHTSZAKEN.

Haarlemmerolie.

De instructie is gesloten in zake het onderzoek, door de justitie te Haarlem bevolen, tengevolge eener klacht van de fabrikanten van Haarlemmerolie, Gebr. Waaning, een zeer jonge firma aldaar, ingesteld tegen een firma, die reeds 200 jaar bestaat, C. de Koning Tilly, en welke laatste door eerstgenoemden werd beticht haar fabrieksmerk te hebben gebruikt.

Het geval was, dat na de herziening van de wet op de fabrieksmerken, de firma C. de Koning Tilly niet tijdig heeft voldaan aan het voorschrift om haar fabrieksmerk ter griffie van de rechtbank te deponeren. Haar concurrenten, Gebr. Waaning, deponeerden dat oude merk nu als het hunne en dienden bovendien tegen De Koning Tilly een aanklacht in, wegens het gebruiken van hun merk.

De instructie heeft zóolang geduurd, dat men al meende, dat er uit deze op zijn zachtst genomen *eigenaardige* zaak, geen strafvervolging zou voortspruiten. Uit het bericht, dat de instructie thans gesloten is, zou men haast moeten opmaken, dat er toch nog wel eene vervolging tegen C. de Koning Tilly zal worden ingesteld.

In den tegenwoordigen tijd, nu er menschen zijn bij duizenden die nog nooit een fleschje Haarlemmer olie onder de oogen hebben gehad, zullen velen er zich over verwonderen, dat het der moeite waard kan zijn, over een fabrieksmerk van dat artikel de tusschenkomst der justitie in te roepen. De kneep zit in Amerika, dat een groot afnemer van de olie is, en waar dan ook de Gebr. Waaning aan De Koning Tilly zulk een concurrentie hebben willen aandoen, dat de burgemeester van Haarlem er aan te pas is gekomen, en, op verzoek van den agent van De Koning Tilly in Grand Rapids, schriftelijk heeft verklaard dat De Koning Tilly de oudste firma was en dat Gebr. Waaning pas voor enkele jaren waren opgericht. (1)

Wanneer de tegenwoordige eigenaar van de firma De Koning Tilly inderdaad voor het geval zal moeten terechtstaan, dan zal mr. Joh. Enschedé hem verdedigen. (Handelsblad).

(1) Men zie ons vorig no. Red. Mbl.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden: Meijuffr. E. Staring, te Eerbeek; de heer Dr. Nicolae I. Angelescu, te Bucharest; de heer D. Blok, arts te Lisse; de heer G. P. J. de Haan, apotheker te Breda. L. en Co. te A. Dank voor uwe nadere inlichtingen omtrent *Hohl's Blutreinigungspulver*; wij hebben het middel aan het opgegeven adres gekocht. De samenstelling — wel 7 verschillende stoffen — staat op het doosje aangegeven; wij zullen zien hoever wij ons, door een onderzoek, daarvan kunnen overtuigen. Dus later meer hierover; voorloopig kunnen wij u mededeelen, dat alles, ook de gebruiksaan-

wijzing, ons aan een echt kwakzalversmiddel doet denken.

J. W. E. R. S. te K. Wij zijn u dankbaar voor uwe mededeeling en de toezending van het boekje van *Vincent: Traité des Maladies*. In het Februari-nummer van het vorig jaar heeft X, in een ingezonden stuk, reeds de aandacht op deze huichelachtige annonce gevestigd. Wij zullen de middeelen niet ter onderzoek aankopen; ook zonder dat, zal het ons niet moeilijk vallen in een van de volgende nos. aan te toonen, dat hier grove kwakzalverij in 't spel is.

Zie omtrent de *Drank v. d. Helm* het Maandblad van Aug. 1894 en omtrent *De hoestbreker* het nummer van Jan. 1896; wij zullen u beide nos. toezenden.

X. te U. Dank voor de toezending; zie ons antwoord hierboven.

A. B. te N. Zie het no. van heden over Roman Weissmann.

Redactie Weekblad voor Drogisten. Uwe opmerking in het hoofdartikel van no. 45 van uw Weekbl. is niet juist, omdat het door u bedoelde stukje van de *Redactie* van ons blad afkomstig was; de heer SCHMIDT, ofschoon Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging, staat buiten de redactie. Op de opmerking zelve komen wij misschien spoedig terug; uw gevoelen is het onze niet.

H. S. te G. Tegen het schandboek: „*Retau's zelfbewaring*” hebben wij reeds ontelbare malen gewaarschuwd, het laatst nog in Juli 1895. Het *Geneeskundig bureau* te Leipzig is een geheel onbekend gezelschap; wij waarschuwen u ernstig u niet met deze zaak in te laten. Zij verdient het volste wantrouwen.

B. 't L. te L. De u gezonden nos. zijn gratis-exemplaren. J. J. G. W. te M. Zie omtrent het *Institut Drouet* de Maandbladen van Maart 1891 en December 1895.

Gebr. S. te A. Onder dankbetuiging voor de toezending van de brieven en brochures van de *Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.* te Elberfeld, wier handelingen wij in het volgend no. zullen bespreken, bevelen wij ons verder in uwe gewaardeerde medewerking aan.

C. B. te E. *Livingstone's middelen tegen doofheid* zijn producten van het bekende *Institut Drouet*, zie het Maandbl. van Maart 1891. De middelen zijn nu in onderzoek, maar gij weet hoe omslachtig en tijdroovend zo'n onderzoek is.

E. H. R. te D. Als antwoord op uw vraag omtrent het *Baunscheidtisme*, hebben wij nog eens een „herhaalde waarschuwing” uit het Maandbl. van Oct. 1883 overgenomen. Zie verder het no. van November 1895.

Betreffende „*Odol*” verwijzen wij u naar de correspondentie in het no. van September 1895.

Dr. P. S. te S. Tot ons leedwezen te laat voor dit no. ontvangen.

Dr. N. I. A. in B. Die Postmarken in Dank erhalten. Eine Uebersetzung der Warnung vor Schweizer Pillen wird Ihnen bald zukommen.

— De Secretaris-Penningmeester der Vereeniging betuigt zijn dank aan allen, die hem exemplaren van het Januari-nummer hebben gezonden. Hij houdt zich verder aanbevolen voor de toezending van de volgende nos.:

No. 5, 6 en 9 van den 10en jaargang.

No. 1, 3 en 12 „ „ 11en „

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Baunscheidtismus of *levenswekker* is een oud en, naar wij meenden, verlaten middel, dat echter in den laatsten tijd weder hier en daar gebruikt wordt. Het is een werktuigje, waarmee door vele fijne naalden een aantal kleine wondjes in de huid kunnen gemaakt worden, waarin dan een eenigzins bijtende olie gebracht wordt. Volgens 't onderzoek van HAGER bestaat deze olie uit 1 deel Euphorbium, 3 deelen Cort. Mezerei met 1 deel spiritus en 20 deelen Olijfolie. Volgens HOFFMAN uit hetzelfde, doch in plaats van de Cort. Mezerei evenveel Spaansche vliegen.

Men zal dikwijls door dit middel werkelijk vermindering van pijn bemerken, want het berust op het beginsel van afleiding der pijn, zooals het geval is bij de aanwending van een Spaansche vlieg of een mosterdpleister. De wondjes en de scherpe olie daarin veroorzaken namelijk zelf pijn en dit heeft tengevolge dat men de andere, kiespijn of zoo iets, minder voelt. Men begrijpt dat dit echter geheel iets anders is dan de kwaal genezen en dat het dus erger is dan overdrijving, wanneer in de advertenties gezegd wordt dat „het Baunscheidtismus rheumatiek, jicht, podagra, verlammingen, oog- en oorontstekingen enz. radicaal en in weinig weken geneest”. Integendeel heeft de bewerking dikwijls gevaarlijke ontstekingen veroorzaakt, zoodat het geneesmiddel erger werd dan de kwaal.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje van 4 gram inhoud kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,
- c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

GETAL LEDEN 846.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD. Hoofdartikel: De kwakzalverij van Vincent te Grenoble.

Berichten: Volbeding. — De Utrechtsche wonderdokter. — Windelincx; uitbreiding der affaire. — Fabrieksmerk Haarlemmerolie. — Veroordeeling van vrouw de Sch. — Vervolgving van kwakzalvers in Frankrijk. — Propaganda voor Dussels Nervenfluid. — Zelfmoord door Pain-expeller.

Grootere artikelen: De gezichtkundige Fennema. — Hohl's bloedzuiveringspoeders. — Het plaatsen van kwakzalvers-advertenties. — Uit de vorige eeuw; de bergzalve. — Kwakzalvers en wonderdokter. — Het Volta-kruis op de markt te Breda.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Retau's zelfbewaring. — Pain expeller.

Een nieuw lokmiddel.

De kwakzalverij van VINCENT te Grenoble.

Het Maandblad van Februari 1895 bevatte een „ingezonden stuk”, waarin de aandacht gevestigd werd op een advertentie in de *Monde Illustré*, waarbij un monsieur aanbiedt, gratis een doeltreffend middel aan de hand te doen aan ieder, die aan chronische bronchitis lijdt. Men moest schrijven aan den heer VINCENT, 8, Place Victor Hugo te Grenoble, die „gratis et franco” alle aanvragen zou doen. Om meer vrouwen te wrekken was aan de advertentie nog de volgende clausule toegevoegd: *Cette offre dont on appréciera le but humanitaire est la conséquence d'un vœu.*

Een dame, die op de advertentie schreef, kwam tot de ervaring, dat de heilige belofte bestond in het spekken van de beurs van den heer VINCENT, want dat deze, voor het bagatel van 36 francs, beloofde middelen te zenden, die zoowat bij alle kwalen genezing zouden brengen.

Kort geleden ontvingen wij mededeeling van een dergelijk geval; de advertentie in de *Monde Illustré*, een tijdschrift, dat hier te lande veel wordt gelezen, had ook een ander verlokt om nadere aanduidingen te vragen en het bleek hem, na ontvangst van de gratis-inlichtingen, dat hij den edelen weldoener slechts 31 francs had te betalen voor een flesch sirop, een pot pomade en drie doosjes pillen.

Wij achtten nu den tijd gekomen om eenigszins uitvoerig tegen deze kwakzalverij te waarschuwen en werden in dit voornemen gesterkt, doordat ons, dezer dagen, een blad werd toegezonden, waarin de bedoelde advertentie in de Nederlandsche taal was opgenomen. Dit blad, een geïllustreerd weekblad „De Zweep”, verschijnt wel-is-waar te Brussel, maar heeft ook een bureau te Rotterdam, zoodat het ongetwijfeld ook in ons land wordt gelezen. De advertentie luidde aldus:

„Een Heer biedt gratis aan allen die aangetast zijn door eene huidziekte, puisten, uitslag, jeuking, slepende bronchiet, borstziekten, maagziekten, rheumatisme en breuken, een onfeilbaar middel aan om ras genezen te zijn, zooals hij genezen werd, na geleden te hebben en tevergeefs alle middelen gebruikt te hebben. Dit aanbod, welks liefdadigheidsdoel men begrijpen zal, is het gevolg eener belofte. Schrijven per brief of per postkaart aan M. Vincent, plaats Victor Hugo te Grenoble 8, die gratis en franco antwoordt per brief en de gevraagde aanduidingen geeft.”

't Is waarlijk om medelijden te hebben met den man, die aan al die ziekten heeft geleden.

Wanneer men aan VINCENT inlichtingen vraagt, ontvangt men een boekje met mooie plaatjes versierd, dat geen oogenblik in twijfel laat, wat de bedoelingen van den schrijver zijn. Wij behoeven daarvoor slechts den titel over te schrijven:

„TRAITÉ pour la Guérison prompte et radicale des

MALADIES de la PEAU

et des

VICES DU SANG

Maladies de la Peau

Scrofule-Rhumatismes-Goutte et Diabète

Accidents primitifs, secondaires

et tertiaires de la Syphilis

Maladies des Femmes-Pertes blanches

Toutes les maladies chroniques de la Poitrine

Toux et Crachemens persistants

Engorgemens pulmonaires

Laryngite et Bronchite chronique-Catarrhe

Phtisie à tous les degrés.”

Wat wil men meer? Radicale genezing van al deze, zoo geheel verschillende ziekten; 't is voor RICHARD BRANDT met zijn pillen of WARNER met zijn Safe Cure om te watertanden. En we zijn er nog niet; de titel is niet volledig. Bij het doorlezen van het boekje blijkt het, dat ook bij doofheid, oogziekten, hartkwalen en nog vele andere ziekten volkomen herstel wordt verzekerd. Die verzekering wordt aan ieder gegeven, zonder dat een persoonlijk onderzoek van den zieke gewenschd wordt, wanneer men slechts de geneesmiddelen gebruikt, die door VINCENT worden bereid en waarvan een quasi-geleerde (ons te geleerde) beschrijving en een opsomming van hun aanwending bij de talloze kwalen, het eerste gedeelte van het boekje inneemt. En welk zijn die middelen?

Het zijn slechts weinige, veertien in getal, maar

men moet bijna bij iedere ziekte steeds 3 of 4 van die middelen tegelijk gebruiken. Wij laten hier de prijscourant volgen:

„Sirop dépuratif, le litre	20 fr.
„ „ le demi-litre	12 „
„ adoucissant, le litre	10 „
„ antiglaireux, le flacon	3 „
Pommade sel noir, le pot	5 „
„ fondante, le pot	5 „
„ adoucissante	5 „
„ antidartreuse	5 „
Sel noir en poudre, le paquet	5 „
Pilules toniques ferrugineuses, la boîte .	2 „
„ dépuratives antiglaireuses, la boîte .	3 „
„ étoiles	5 „
Poudre rafraichissante, la boîte	10 „
„ „ la demi-boîte	5 „
Injection sèche, la boîte	5 „
Liniment antirhumatismal et antigoutteux	3 „

Wij hebben het niet noodig geoordeeld 20 gulden uit te geven om enkele van die middelen aan te koopen en te laten onderzoeken. Het is onverschillig, waaruit zij bestaan, want, al bevatten ze ook inderdaad goed bekende en werkzame bestanddeelen, dan nog zouden wij de handelwijze van VINCENT — nog daargelaten de huichelachtige wijze, waarop hij de menschen tracht te lokken met zijn voorspiegeling van de gedane gelofte — als grove kwakzalverij bestempelen. En wij zijn overtuigd, dat onze lezers, bij eenig nadenken, ons gevoelen moeten deelen. Herhaalde malen hebben wij 't al gezegd, dat voor genezing van een ziekte het in de eerste plaats noodig is den zieke zelf te onderzoeken, ten einde een juist oordeel over den aard der ziekte te kunnen vellen. Ook hebben wij er ontelbare keeren op gewezen, dat de belofte van radicale genezing in tal van gevallen door geen ernstig geneesheer zal worden afgelegd; de kwakzalvers schromen niet — al weten ze ook beter — een dergelijke verklaring in het openbaar te verkondigen.

En waar nu VINCENT met zijn 14-tal z.g. geneesmiddelen volkomen herstel belooft van de meeste en van elkaar hemelsbreed verschillende ziekten, zonder zich iets te storen aan de individualiteit van den lijder, daar is het duidelijk, dat het hem alleen te doen is om zijn waren aan den man te brengen, onverschillig of de lijders wel of niet worden genezen of — wat dikwijls mogelijk is — tengevolge van het gebruik van zijne middelen het inroepen van doelmatige geneeskundige hulp veronachtzamen.

Uit alles proeft men den echten kwakzalver.

Wil men nog meer bewijs? Kenmerkend voor de kwakzalvers — en van hun standpunt is het juist gezien — is het verschijnsel dat ieder kwakzalver, terwijl hij de waarde van zijne middelen hemelhoog verheft, die van zijn collega's als onwerkzaam afkeurt. Zoo ook VINCENT in zijn „Avis”, op blz. 99 van zijn boekje, waarvan wij hier een vertaling geven: „Er zijn personen, die aarzelen „mijne behandeling te volgen, voorgevende dat zij „reeds veel geld voor verschillende geneesmethodes „hebben uitgegeven zonder resultaat; dit is geen „reden om altijd ziek te blijven; omdat zij bij het „optreden van hun ziekte geen goede behandeling „hebben ondervonden, wil dat niet zeggen, dat er „geen goede methodes zijn. Het is jammer, dat „zij niet terstond met de mijne zijn begonnen; zij „zouden geen teleurstelling hebben ondervonden.”

Juist zoo, VINCENT! dat is de echte, de kwakzalversmanier.

Wij hebben bij het voorgaande niets meer te voegen, — een waarschuwing tegen VINCENT en de wijze waarop hij slachtoffers tracht te lokken, schijnt ons bijna overbodig; ieder zal nu voor zich zelf wel oppassen.

Aan de honderden hartroerende dankbetuigingen, zooals in al die boekjes, het grootste deel van het werk beslaan, zal niemand eenige waarde hechten, wanneer hij ziet, dat de meesten slechts met één of twee letters geteekend, dus niet te controleeren zijn. Op die wijze had de man er nog wel duizend bij kunnen voegen.

Ten slotte, tot stichting van onze lezers, het volgend vers, dat wij, (men ziet: VINCENT lijdt niet aan een overmaat van nederigheid), in het boekje aantreffen:

A. M. VINCENT

Bienfaiteur de l'Humanité

HOMMAGE DE DEUX CŒURS RECONNAISSANTS.

Oh! votre nom, Vincent, rend l'espérance
Aux malheureux désespérant de tout,
Dans les conseils n'ayant plus d'assurance
Et ne voyant qu'incapables partout.

Sitôt qu'ils ont relu votre brochure
Ils ont trouvé le remède à leurs vœux,
Que vous cherchez, en forçant la nature,
A nous livrer ses secrets si nombreux.

Notre santé sous peu dépérit-elle,
S'aperçoit-on du sang qui s'appauvrit,
Un simple mot retentit à l'oreille
Du célèbre Vincent!... Sitôt guéri.

Vous qui m'avez rendu santé, la vie,
Recevez donc tous mes remerciements.
Comptez sur moi surtout, je vous en prie,
Et sur mes plus dévoués sentiments.

Et croyez-vous que j'oubliais cette âme
Qui, m'épousant, vint me donner un cœur
Brûlant toujours de la plus vive flamme:
Elle souffrait... vous étiez là, docteur.

Par vos bienfaits, vous avez, dans ce monde,
Bien mérité de notre humanité,
Un jour partout sur la terre et sur l'onde
On entendra votre cher nom cité.

Vous guérissez Vous procurez
Vous nous sauvez Vous nous rendez
Des douleurs, de la souffrance; A tous la douce espérance.

AUGUSTE MOREL,
Directeur de l'Union littéraire de France.

Berichten.

Omtrent Dr. Volbeding, waarvan wij in ons vorig no. melding maakten, deelt „De Gelderlander” het volgende mede:

„Onze lezers herinneren zich zeker nog, hoe in den zomer van 1894 in ons blad advertentiën voorkwamen van zekeren Dr. Volbeding te Dusseldorf, zich uitgevend voor homoeopathisch docter en voor iemand, die alle kwalen genas, vooral dezulke, die door andere geneesheeren waren opgegeven. Echte of gefingeerde dankbetuigingen van genezen patiënten werden in honderden bladen geannonceerd en spoorden duizenden zieken aan hulp te zoeken bij Volbeding. Een kwakzalverij op groote schaal, die geëindigd is met de arrestatie van den „homoeopaath”!

Omtrent de aanleiding tot die inhechtenisneming lezen wij in een Duitsch blad het volgende:

Dagelijks kwamen verscheidene honderden brieven in van patiënten, die om raad vroegen. Volbeding zelf bekommerde zich om die brieven weinig of niets. Zijn „chef de bureau”, Könnecke een jonge man, die

eenige klassen van het gymnasium had doorlopen, opende de correspondenties en verdeelde haar onder de zeven of acht jongelui, waaruit het kantoorpersoneel bestond. Een vroegere procureursbediende maakte de „diagnose”, terwijl hij de brieven merkte b.v. met III, 6 N, hetgeen beteekende „Poeder drie, rembours, zes mark”. Een avonds werden de honderden pakketten op de post bezorgd. Eerst in den laatsten tijd, toen hij merkte, dat de politie een oog op hem hield, engageerde Volbeding een apotheker. Op welke enorme wijze hij het vertrouwen misbruikte der duizenden, die hunne laatste hoop op den „docter” vestigden, blijkt uit de omstandigheid, dat hij in vroolijk gezelschap een reisje naar Scandinavië maakte, terwijl de „zaken” in Dusseldorf haar gewonen loop gingen. Zelfs geen plaatsvervanger stelde Volbeding tijdens zijne afwezigheid aan; het kantoorpersoneel bedisselde den geheelen boel en — er werd dagelijks gemiddeld 1000 Mark verdiend. Geen wonder, dat hij thans 100,000 Mark borgtocht stellen kon, om in voorloopige vrijheid te blijven.

De justitie heeft dat aanbod echter afgeslagen.”

Op een latere aanbieding van een borgtocht van 200.000 Mark, door het „Landesgericht” afgeslagen, is door het „Oberlandesgericht” te Keulen de voorloopige invrijheidstelling toegestaan.

RED.

De Vuchtsche wonderdokter. M. M. VAN STEENBEEK ook wel genaamd „het Vuchtsch manneke” of het „Vuchtsch dokterke”, is wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde door het Kantongerecht te 's Hertogenbosch den 26 Februari j.l. veroordeeld tot f 15 boete of 2 dagen hechtenis; zijn verzoek om gratie is afgewezen.

Uitbreiding van affaire. In de laatste dagen kwam ons de volgende advertentie van WINDELINX onder de oogen:

„Behandeling van loopende zieken.

Kanker, Lupus en Klierkwalen. — Vrouw- en Kinderziekten. — Neus, Oor, Keel- en Borstkwalen. — Inwendige verouderde ziekten. — Huid- en Geheime kwalen. — Behandeling zonder bloedige operatie en zonder verandering in levenswijze. — Consult enz.

De Dir. van h. Polikliniek, J. WINDELINX. De Geneesheeren: Dr. VERMEERSCH, Dr. ENTHOVEN, Dr. WOLFCARIUS.”

Men ziet dat het aantal te behandelen ziekten aanmerkelijk is uitgebreid; het jachtveld op ongelukkige slachtoffers is dus grooter geworden.

Men zij op zijn hoede!!

Fabrieksmerk Haarlemmerolie. Zooals men weet is de zaak betreffende het fabrieksmerk der Haarlemmerolie, na een langdurig onderzoek, naar de openbare terechtzitting verwezen.

Op Maandag 13 April zal de heer Ed. L. W. van Dobben, firma C. de Koning Tilly, in de openbare zitting deswege terechtstaan. *Haarl. Dagbl.*

Wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde heeft de kantonrechter te Nijmegen vrouw De Sch., van Heumen, tot f 5 boete of 3 dagen hechtenis veroordeeld. (*N. Rott. Ct.*)

Vervolging van kwakzalvers in Frankrijk. — Een paar Engelsche kwakzalvers, HIRSCHFELD en BRYANT, hadden sedert 1½ jaar op den Boulevard Poissonière te Parijs een winkel geopend, alwaar de verschrikkelijkste afbeeldingen van allerlei soorten bacteriën geëtaleerd waren en verkochten daar een middel, dat al deze vijanden van het mensdom in één slag moest vernietigen. Het heette: *Tueur des microbes Radam* en bestond uit een mengsel van zwavelzuur en zwaveligzuur met water, waarvan de verkoop slechts aan apothekers, op recept, is toegestaan. Nu hadden de heeren wel twee apothekers in hun zaak aangenomen, maar hun werd bewezen, dat zij zelf zich aan de aflevering hadden schuldig gemaakt en zelfs voorschriften voor het gebruik bij verschillende ziekten hadden gegeven. Zij, en de twee apothekers, werden ieder tot 500 Frs. boete en betaling van 1000 Frs. aan het Syndicaat der apothekers veroordeeld. De winkel werd gesloten. *Apoth. Zeit.*

De kwakzalvers weten op alles raad. Hoe de kwakzalvers daar, waar, zooals b.v. in sommige gedeelten van Duitschland, het in het openbaar aanprijzen van geheimmiddelen verboden is, toch weten hun waar aan den man te brengen, bewijst het volgende geval door de *Apotheker-Zeitung* meegedeeld, een geval dat trouwens niet alleen staat.

In de in Oost-Pruissen verschijnende dagbladen bericht een oogenschijnlijk geheel niet-geïnteresseerd weldoener der menschheid, dat hij zenuwlijdenden, uit

dankbaarheid voor zijn herstel, gratis inlichtingen verstrekt betreffende een zeker-werkend middel. Wendt men zich nu tot dien persoon, W. Liebert, dan ontvangt men een gehektografeerden brief, waarin het bekende *Dr. Dressel's Nervenfluid* (een tweede editie van het *Beroertewater van Weissmann*, Red.) warm wordt aanbevolen, omdat het bij den schrijver wonderen heeft verricht. Hierbij is gevoegd een beschrijving van verschillende ziekten en de gebruiksaanwijzing van het middel. Bedenkingen tegen den hoogen prijs (6 Mark) worden reeds vooraf weerlegd, doordat men den vrager wijst op de uitgaven „voor waardelooze geneesmiddelen en honorarium van den geneesbeër”, die hij anders heeft te doen. Ten slotte belooft de edele schrijver nog den heer EMIL REISS, die het wondermiddel aflevert, te verzoeken den zieken een brochure te zenden, getiteld: „Die Nervenkrankheiten, ihre Behandlung und Heilung von Dr. Dressel.”

Zóó gaat het in zijn werk en misschien worden op deze wijze nog meer slachtoffers gemaakt dan door de openbare aankondiging.

Zelfmoord door Pain-expeller. Een jonge naaister heeft zich op het graf van haren vader vergiftigd door 4 flesschen Pain-expeller uit te drinken. Aldus meldt de *Apotheker-Zeitung*; zij had met een geringere hoeveelheid kunnen volstaan.

Ook kwakzalverij?

Heden middag een patiënte bezoekende, deelde deze mij het volgende mede: Onlangs (eenige dagen geleden) vertoonde zich aan hare deur een *gezichtkundige*, met name FENNEMA. Hij had gehoord, dat zij zwakke oogen had, bekeek die oogen en zeide, „dat zij gelicht moest worden, omdat er veel vuil (!) in zat” (N.B. dus cataract waarvan geen sprake was). Hij wist daar raad voor; één bril voor overdag (= vensterglas) één voor avonds (zwakke positieve bril) te samen voor f 5.50.

Patiënte zou er eerst met haar man over spreken. Dat behoefde niet, zij kon ze voor niets krijgen!!! en offerde een gulden (zeker ± 50 cts. te veel) aan het *gesticht voor ooglijders te Haarlem*, waaraan bovengenoemde oogheelkundige FENNEMA verbonden was.

Het grootste gesticht voor ooglijders in ons land; er worden maar eventjes zeven honderd patiënten verpleegd.

Commentaar overbodig.

Sliedrecht, Maart 1896.

Dr. P. SCHELTEMA.

Hohl's bloedzuiveringspoeders.

Toen ons, eenige maanden geleden, inlichtingen werden gevraagd betreffende DR. J. U. HOHL's *Blutreinigungspulver*, was ons dit middel onbekend. Bij nader onderzoek bleek het echter, dat de poeders te Amsterdam verkrijgbaar waren en wel in de nieuwste apotheek van de Hoofdstad, hoek Singel en Heiligen weg, de *Internationale Apotheek*.

Wij hebben ons daar een doosje aangeschaft en maakten tevens kennis met den aard van het middel. Wij lazen n.l. in de bijgevoegde gebruiksaanwijzing, in het Duitsch gesteld, de volgende aanbeveling, die wij hier, vertaald, weergeven.

„Het middel helpt onvoorwaardelijk bij huiduit-slagen van alle soort; zooals: geslachts- en kan-kerachtige ziekten, open beenen, oog- en ooglid-ontstekingen, oorontsteking, etterende klieren enz. „Het bevrijdt het lichaam van alle ziekte-stoffen en veroorzaakt een gezond, zuiver bloed. Vele, langdurige ziekten worden door het tijdig gebruik van „de poeders voorkomen. Deze kunnen worden in-genomen, zonder dat zij storend op het gestel van „den patiënt inwerken en zonder hem te beletten „zijn dagelijksche bezigheden te verrichten. Zelfs „door zeer kleine kinderen wordt het middel best „verdragen; het verandert scrofuleuse, bleeke schep-seltjes in flinke, bloeiende kinderen.”

Aldus weer een middel waarvan beloofd wordt: onvoorwaardelijke hulp bij talrijke, geheel verschillende ziekten, die dikwijls lang niet dezelfde oorzaak hebben, en verder voorkoming van ziekten, wanneer men maar bij tijds er bij is om het middel te slikken. Dusdanige beloften kenmerken het kwakzalversmiddel, dit hebben wij zoo dikwijls uitvoerig uiteengezet.

Wil men een ander kenmerk? In de gebruiksaanwijzing vinden wij het volgende:

„Menigmaal komt het voor, dat bij het begin van het gebruik der poeders de uitslagen, gezwollen, ontstekingen enz. verergeren. Hiervan moet men niet schrikken, nog minder deswege met het gebruik van de poeders ophouden, maar juist dapper daarmee voortgaan, omdat deze verschijnselen, naar de waarnemingen van den uitvinder, een teeken zijn van goede werking en zekere genezing en bij voortgezet gebruik verdwijnen.”

De bedoeling is niet raadselachtig; op die wijze brengt men het publiek er toe zelfs dan nog vertrouwen in het middel te stellen wanneer de verschijnselen er op wijzen, dat van genezing geen sprake is.

Mocht het publiek toch eens begrijpen, dat in den tijd die voorbijgaat met afwachten totdat de beloofde genezing werkelijk komt, het juiste tijdstip om deskundige hulp in te roepen nutteloos wordt verwaarloosd.

Na het bovenstaande, waardoor Hohl's z.g. uitvinding, in het ware licht wordt geplaatst, kunnen wij, bij de bespreking van het middel zelf, met enkele woorden volstaan.

Voor een gulden ontvangt men in de „Internationale apotheek” een doosje met 10 poeders of liever tien opgevouwen poederpapiertjes, waarin zich een oranjekleurige, kleverige, harde massa bevindt, die misschien vroeger in poedervorm geweest is, maar thans is saamgebakken. De bestanddeelen staan op het doosje vermeld en zijn: Pijnhars 3 gram, Guajakhars 2 gram, Driekleurige viooltjes 2 gram, Pijnknoppen 1 gram, Duizendblad 1 gram, Goudsbloemen 2 gram en witte suiker 12 gram.

Het onderzoek naar de juistheid van deze opgave is (de deskundige lezer begrijpt dit) met zekerheid niet te verrichten; wij willen d's aannemen, dat het recept naar waarheid is opgegeven, te meer omdat ons lid, de heer H. VAN GELDER te Haarlem, de aanwezigheid van enkele der opgegeven bestanddeelen heeft aangetoond. Maar dan durven wij ook gerust beweren dat het hierboven opgegeven mengsel van oude geneesmiddelen, die thans bijna geheel in onbruik zijn geraakt, niet de onvoorwaardelijke hulp kan teweegbrengen, die de fabrikant er van belooft. Wie bij ernstige huidziekten genezing verwacht van HOHL's poeders, zal bedrogen uitkomen; men zij dus, in zijn eigen belang, ernstig gewaarschuwd.

Het plaatsen van kwakzalversadvertenties.

Kort geleden stond in het *Handelsblad* het volgende bericht, dat spoedig in tal van bladen de ronde deed:

„Een der bladen klaagt over de kwakzalversadvertentiën in verschillende bladen, en betreurt het, dat er zoovele redacties gevonden worden, „wier toezicht op de advertentiepagina in dit opzicht niet gestreng genoeg is”. Daargelaten de vraag of dit toezicht tot de bevoegdheid der redacties behoort, is het echter tevens zeer moeilijk uit te oefenen.

Als een bewijs daarvoor strekke, dat hetzelfde blad waarin de klacht wordt geuit, onder zijne advertentiën een aanbieding plaatst van „allerfijnste roomboter”, welke volgens het *Maandblad tegen Vervalschingen*, in samenstelling overeenkomt met een mengsel van circa 30 pCt. margarine en 70 pCt. natuurboter!”

Volgens onze meening gaat het *Handelsblad* in zijn bewijsvoering te ver. Wij geven toe, dat het aangehaalde voorbeeld wel aantoonde, dat het, in sommige gevallen, moeilijk is een goed toezicht op de ingezonden advertenties uit te oefenen en tevens dat een redactie, die dat toezicht eenmaal op zich heeft genomen, er best eens kan „inloopen”, maar voor de meeste gevallen is die controle niet zoo moeilijk.

Vooraf geldt dit de bekende, telkens wederkerende, kwakzalversadvertenties. Er zal wel bijna geen redactie worden gevonden, die niet overtuigd is, dat advertenties over Holloway's middelen, het Voltakrais, Retau's Zelfbewaring, Warner's Safe Cure, het gesticht Windelincx, het Institut-Drouet, Sequah's Prairie-flower en honderd van die soort werkelijk kwakzalversadvertenties zijn en het zal,

wanneer ze willen, voor de Redacteurs geen moeilijkheden opleveren, bij toezicht op de advertenties, deze in hare ware gedaante te herkennen.

Mocht er omtrent de waarde van enkele advertenties soms twijfel bestaan, het is bekend, dat wij, in deze quaestie gaarne van advies dienen en mocht het — bij alle voorzorgsmaatregelen — toch nog eens gebeuren, dat een redactie voor een enkele maal er „inliep”, dan zou dit ongelukje toch spoedig te herstellen zijn. Het bewijs, door het *Handelsblad* aangevoerd, heeft ons niet overtuigd.

De vraag, of het tot de bevoegdheid der redacties behoort toezicht op de advertenties uit te oefenen, hebben wij reeds herhaalde malen bevestigend beantwoord. De ondervinding heeft ons geleerd, dat het al zeer weinig geeft, nogmaals op deze zaak — eenvoudig een geldquaestie — terug te komen.

Uit de vorige eeuw.

Het onderstaande, zijnde een geschreven gebruiksaanwijzing voor een zeker soort zalf, ons van welwillende zijde ter kennisneming toegezonden, moge als voorbeeld dienen van de brutaliteit, waarmee in de voorgaande eeuw, sommige kwakzalvers hunne waren aanprezen:

„Eijenschappen en Deugden dezer Bergzalve.

Dezelve geneest alle soorten van Wonden des menschelijken Lichaams en verzagt de pijn. Neemt de Hardigheeden Weg en verzagt de Gezwellen.

Geneest alle branding door vuur of Waater, door Eijzer of de zon veroorzaakt. Het ontlast de Wonden Van Alle Matteri en Trekt doornen en glas uijt handen en Voeten zonder Eenige Pijn of dat men Eene Incisie behoef te doen mitz dat men Continu-Eert, deeze zalf te gebruiken zonder van Remedi te veranderen,

Het Trekt ook uijt de Beenen die van het vlees Los zijn Sluijt of geneest nooijt Eenige Wonden voor dat al het kwaade dat daar in mogt Weezen er uijtgetrokken is, en Wanneer het er dit alles uijtgehaald heeft komt het goede bloed ten vorschijn, dan verE-nigt het zig om de wond te sluijten en volkomen te Geneezen,

Het belet het koude vuur en geneest alle zoort van Kwetsuren zo Jemand een Groote kwetsuur in het hoofd had, moet men Dezelve niet Trepaneeren dewijl deeze zalve alleen genoeg is Zulks te geneezen en alle de stukjes of splinterties van 't been (dat gekwetst mogte zijn) zonder Eenige Incisie of 't gebruiken van Plukzel Uijt te Trekken, en Tweemaal des daags deeze zalf te appliceeren, en de Wond wanneer er veel materie in is Wel te Zuyveren en Rijnigen,

Het neemt ook uit de oogen Weg alles wat daarin bij toeval mogte gekoomen zijn, alsmeede de bedorven vogten Waarmeede de zelve mogten vervult zijn en verzagt De Pijn daarvan: Maar men moet Wel agt neemen om de Oogen Digt te Sluyten eer de plyster daarop gelegd word, Het geneest ook de Wonden aan de Beenen al was het ook dat die aan 't verrotten waaren, het Trappen van Paarden het zij dat daar door Wonden veroorzaakt zijn of niet,

Geneest ook alles wat verplet of gekneust is door Slaagen vallen van 't paard of andere Toevallen, op wat plaats de val of kneuzing ook mogt zijn aengekoomen al was het op het aenzigt of in de oogen, het verzagt daarvan ook aanstonds de Pijn en Geneest dezelve in korten tijd, mitz dat men de plijster groot maakt en Wel met deeze zalf besmeert op dat ze alle de Gekweste of Gekneuste deelen beslaa, en dat men om de Twee daagen de plijster ververst, men moet ook voor al zorge draagen geen sterk waater tot het schoonmaeken der Wonde te gebruycken, dit zoude Eer strekken om het kwaad te vermeerderen en te verharden als om te Geneezen,

Het geneest ook alle Soorten van Toevallen, die aen vingers, handen of voeten mogten koomen, als de Vijt, Pest Buylen, Bloedsweeren, Steeken hoe gevaarlijk die ook zijn, Het Schurft, Exteroogen, de Winter aan handen en 't aangezigt.

Js ook zeer Goet voor de Fisteels geneest dezelve zonder Eenige incisie al was dat dezelve tot nabij het oog mogte gekoomen zijn. Nog is het zeer

goed voor perzoonen die door een Zwaare Krankte het bedde gehouden hebbende daar door Eenige Wonden of ongemakken mogten hebben gekreegen aen wat deel van het Lichaam zulks zoude moogen weezen, is ook zeer dienstig voor zweerende Borsten na dat men Eenige daagen (Cataplames) of zagte plaaster Pap gebruykt heeft, Legt men er deeze Zalf op om te doen doorbreeken en de Materie te doen yttrekken die er in mogt zijn, en daarmeede aanhouden tot de volkooome geneezinge.

Manier om deeze Zalf te gebruyken.

Men moet tot het maaken der plysters geen Linnen maar Zeem gebruyken dat zeer fijn en van dat zoort moet zijn, daar men Handschoenen van maakt, men moet zorge draagen om geen Wieken of pluyts in de Wonden te steeken nog dezelve met Sterk Water te wasschen, De Zalf moet alleen op de Wond, en de plyster iets grooter zijn en wel gesmeerd, dezelve moeten daagelyks verniewt worden Indien de wonden van belang zijn, Het is niet noodig te wasschen dewijl deeze Zalf alleen genoeg is om alles schoon te maeken en Zuyveren, men moet alleen de Plysters dikwijls schoon maeken en met een mes afschraapen dewijl het niet genoeg is de Zalf daar als af te veegen, men moet ze afschraapen en met versche Zalf besmeeren, Om gemakkelijk de Plijsters te maeksn moet men de Zalf laten smelten op een aarde Bord met een wynig vuur en Wel zorge draagen dat het niet te heet word, maar Enkelijk Lauw.

Alle het vorenstaande gecopiEert na het orginee van wylen de Heer Jan van den Bergh, door den Ondergeteekende, het goed Effect zelve ondervonden hebbende (*), Reeommandeert deze Nuttige Zalve als een Hylzaam Huysmiddel en Jeder op het Sterkste aen die de Wonderen zullen ondervinden.

(w. g.) SCHRÖDER, Delft Jan. 1779.

(* Aan versche wonden en ExterOogen, Zedert dien tijd hebbe in alle gevallen het goed Effect ondervonden aan mijn Huysgezin, 1797.”

Kwakzalvers en Wonderdokters.

Het onderstaande is een vervolg op het artikel van denzelfden titel in ons nummer van Sept. 1895, door ons ontleend aan de Echo.

„In de eerste plaats willen wij heden eens vertellen, hoe de zoogenaamde wonderdokters aan geneesmiddelen weten te komen. 't Is merkwaardig hoe slim zij het weten aan te leggen.

Duidelijk springt echter er bij in het oog, dat die middelen niet veel waarde hebben.

De wonderman, dien wij in het vorige nummer bespraken, was evenals een gewoon iemand uit de buurt ingeschreven als buskiant bij den wijkdokter.

Hij leed aan verschillende kwalen, of gaf dat ten minste voor. Natuurlijk waren dat geen kwalen van groote beteekenis, maar van die, die zoo dagelijks voorkomen, als maagpijn, hoofdpijn, koorts enz. enz.

De bus-dokter schreef hem dan iets voor en de man onthield heel goed op welken datum het recept voor dien dag was afgegeven.

Meldde zich nu een patiënt aan, die bijvoorbeeld leed aan maagpijn, dan ging hij eenvoudig naar den apotheker en liet dan het middelje, dat de busdokter hem daarvoor had voorgeschreven, nogmaals klaarmaken.

Dat middelje stelde hij aan den zieke ter hand, zonder zich ook maar eenigszins te bemoeien met de oorzaak der kwaal, zoodat het middel in plaats van te helpen, dikwijls juist het tegendeel uitwerkte.

Maagpijn kan uit verschillende oorzaken voorkomen en juist die oorzaken, die moeten door de bekwaame medici gevonden en bestreden worden.

De pijn is bijzaak, de oorzaak hoofdzaak.

Maar wat weet zoo'n kwakzalver daar ook van. Voor hem is hoofdzaak 't geld, dat hij verdient met het zoogenaamd genezen van zijn patiënten.

En de patiënten, hoe gaat het daarmede?

De ongelukkige stumperds zijn er slecht aan toe. Zij wenden zich tot den geheel ondeskundigen wonderdokter, die niets letterlijk weet van geneeskunde en ziekteleer, niets van den invloed der geneesmiddelen en zoo voor de hand weg maar wat geeft.

Menige zieke heeft op dusdanige manier zijn leven verkort, zijn lijden verzaard.

Waar zoo menig bekwaam geneesheer, van routine, in het herkennen der kwaal dikwijls nog kan falen en daarom met de meeste voorzichtigheid te werk gaat, kan men wel begrijpen, wat den zieken te wachten staat, wanneer zoo'n kwakzalver, zonder eenige medische kennis, het onderneemt hun kwalen te bestrijden.

Nog een ander middelje had de slimme kwakzalver bedacht om geld te verdienen.

Een ziek meisje was hem toevertrouwd om ten zynent te genezen.

En wat doet hij nu?

Hij laat zijn busdokter komen om het kind te behandelen; hij wilde in dit geval dus blijkbaar wel eens gebruik maken van deskundige hulp.

Maar de busdokter is hem in dit geval te slim af; hij weigert kortweg de zieke te behandelen, die geen huisgenoot is van zijn busklant en blijkbaar in een geheel ander gezin thuis behoort.

Wij nemen nu afscheid van dezen zoogenaamden vriend der menschheid, om een oogenblik te verwijlen bij een anderen, die buiten de Muiderpoort zijn tenten heeft opgeslagen en in drogerijen en aanverwante huishoudelijke artikelen handelt. Hij is ook al zoo'n menschenredder en bezit een uitstekende zelf tegen . . . ja waartegen eigenlijk niet. Tegen nierziekte, maagkwalen, kramp enz.

De man is echter zeer omzichtig. Hij is doodsbenauwd met de justitie in aanraking te komen en daarom stelt hij een nauwkeurig onderzoek in naar elken patiënt, die zich komt aanmelden, eer hij er toe overgaat zijn middelen af te leveren. Het kon wel eens wezen, dat het iemand was, die zijn middel niet gebruikte tegen zijn kwaal, maar tegen hem, den wonderdoener zelf, om hem namelijk op die manier in handen te spelen van de justitie als verkooper van geneeskundige middelen, hetgeen bij de wet is verboden.

Ook hij rekent niets voor zijn middelen, maar wil men hem wat geven, dat is wat anders. Dat kan hij den menschen toch niet beletten.

Wij weten volstrekt niet of de genoemde zelfschadelijke bestanddeelen bevat. Dat te onderzoeken, laten wij over aan de mannen van het „Maandblad tegen de kwakzalverij,” maar durven gerust te zeggen, dat het middel geen resultaat zal opleveren en dat de lijder, die er gebruik van maakt en in dien tijd geen deskundige hulp inroept, aldus zijn kwaal door dit tijdsverzuim dikwijls verergert.”

Het Volta-kruis op de groote markt te Breda.

„Bemide burgers. Wat heb ik hier in de hand? . . . Zegt, wat heb ik hier? Een stuk papier, waarop te lezen staat dat driehonderd en vijftig menschen door mij genezen zijn! Drie-honderd-en-vijftig menschen genezen!! Dat staat hier te lezen . . . op 't stuk papier! Een krant! . . . Wat doet zoo'n krant! Een krant doet niets! . . . Een krant is iemand zonder werk! . . . Dat is vreeselijk . . . zonder werk! Verleden jaar, in den strengen winter van verleden jaar heb ik in Amsterdam, in de groote stad Amsterdam dertien-duizend menschen zonder werk gezien! O, bemide burgers! Wat is dat verschrikkelijk, wanneer een man en een vrouw geen eten hebben! . . . Geen eten voor hun kinderen! En als de man dan de deur uitgaat en het kind roept om een boterham, dan snijdt het hart van een! Maar weet je wel te eten hebben? . . . Gaat eens zien bij de lui op de Keizersgracht, onder de Boompjes! Daar hebben ze te eten! Daar eten ze lekkere hazen en lekkere patrijzen en lekkere kippen! En drinken ze fijne wijnen! Maar . . . die kunnen jullie niet koopen! . . . Die zijn te duur voor jullie . . . daar mag je naar kijken! Omdat je geen geld! Omdat je geen centen bezitten! . . . Daarom moet je bij mij komen! . . . Ik ben de eenige agent, de eenige agent in Nederland voor de Voltakruizen! En ik zal je genezen voor niemendal!

Bemide burgers! Alle menschen zonder onderscheid kunnen bij mij komen! Er zijn Roomsche-Katholieken, Protestanten, Joden, Afscheidenen, Doleerenden en een Leger des Heils . . . Er zijn tegenwoordig wel vijf-entwintig verschillende godsdiensten, maar . . . er is slechts één Opperwezen! (De man neemt eerbiedig zijn hoogen hoed af). Ik voor mij, ik ben Roomsche-Katholiek . . . En luistert nu eens goed naar me . . . Maar niet zooals in de Kerk! In de kerk kijkt de een naar den hoed van Jan, een ander naar de japon van

Mevrouw die en die en naar de das van Mijnheer . . . Hier heb ik mijn flesch met dure medicijn. (De geleerde spreker giet den inhoud op straat uit.) Dat noemen ze in Indië aqua distillata en hier pompcognac. Dat kost geen twee-en-een halve cent en de dokters laten u twee gulden en vijftig centen betalen! Gaat niet naar de dokters! Ik zeg 't, waar de dienaar van de politie bij staat, alle dokters zijn dieven! Ik heb ook alles gestolen . . . Ik ben een groote dief . . . Ik heb alles in Atjeh gestolen van de dokters, waar ik onderofficier ben geweest in het dappere Oost-Indische leger! Maar ik ben geen dokter voor de zieken, bemide burgers, ik ben een dokter voor de gezonden en God geneest de zieken. (De gezonden-dokter ontbloot eerbiedig het hoofd.) Ik leg het Volta-kruis in 't water . . . Dan trekt 't water er in, want het is electrisch . . . De kracht trekt er in . . . Is er nu iemand die pijn heeft in zijn armen of in zijn beenen, of in zijn lendenen . . . Ik zal hem genezen voor niemendal! . . . Hier is een man, die drie jaren pijn heeft gehad in de hand. (Een compère nadert het tafeltje) . . . Hoe lang heb je dat al, goede man? Al drie jaar! Drie jaren stonden zijn vingers zóó! Heb je nu nog pijn aan het hoofd, of pijn aan de beenen of pijn in den rag of kiespijn . . . Neen, bemide burgers, geen kies- of tandpijn! (Hier strijkt een glans van medelijdende vergenoegdheid over sprekers gezicht). Geen kies- of tandpijn, want . . . er bestaat geen tandpijn! Dat zal ik u uitleggen! Wanneer je naar den kapper gaat en je haar wordt afgeknipt, doet dat dan zeer? Neen, dat doet geen zeer! Maar als je aan je haar trekt, zóó, zóó, dan doet 't wel zeer! Dat is 't vleesch van je hersenpan, dat zeer doet. En als je nu tandpijn hebt, dan doen je tanden geen zeer, maar je tandvleesch! Leg dan 't Volta-kruis op de plek . . . Niet met den koperen kant, maar met den doffen kant er op en binnen vier of vijf minuten ben je genezen! Dan is de pijn er uit getrokken! Zoowaar als ik Roomsche-Katholiek en vader van vijf kinderen ben, heb ik hier een dankbetuiging van een man die twintig jaar pijn heeft geleden en door het gebruik van mijn Volta-kruis genezen is! . . . Durft iemand zeggen, dat ik niet de waarheid spreek? . . . Laat deze man me tot een leugenaar maken! . . . Ik geef honderd gulden . . . Ja, ja, je staat daar te lachen, Mijnheer, maar je zult niet lachen, wanneer je bij nacht en ontijde ligt te kermen van de pijn! . . . Wil niemand 100 gulden verdienen? . . . Hebt je geen pijn, draag dan 't kruis mee, voor je vader of je moeder, voor je broer of je zuster . . . Maar één ding zeg ik: Wie pijn heeft moet het zelf dragen, altijd aan een koordje, om je hals als een scapulier! . . .

En nu zul je vragen, maar mijnheer Van Veen, wat kost zoo'n kruis? . . . Bemide burgers, ik ben vandaag voor de zeven-en-twintigste maal hier in Breda! En wat kost zoo'n kruis, omdat ik vandaag voor de laatste maal op de markt kom? . . . Bij mijn leermeester, professor Volta in Amerika, kost dat drie shillings of 3 mark, dat is een gulden en tachtig cent. En bij al mijn dephouders in Amsterdam, in den Haag, in Utrecht, in Dordrecht, in Rotterdam, in Middelburg en overal kost het één gulden en tachtig centen. Maar omdat ik vandaag voor de laatste maal te Breda ben, kost het geen gulden, geen halven gulden, geen negen stuivers! . . . Ja, ik schaam me bijna om het te zeggen. Mijn Volta-kruis kost maar zeven stuivers of vijf en dertig centen. Haast je dan wat! Het is vandaag de laatste maal dat ik kom. En ik dank u allen hartelijk voor de aandacht, waarmede u allen naar me geluisterd hebt! . . . De markt is voor mij afgeloopen. Ben ik eenmaal van mijn tafel afgegaan, dan kun je bij me komen met een hoed vol gulden en rijksdaalders, ze zijn niet meer te krijgen . . . Ik houd er mee op en ik schei er mee uit . . . Wie dus nog . . .

(Overgenomen uit het Weekblad voor de gemeenten Rheden en Doesburg.)

Correspondentie.

G. te A. Na al wat wij er reeds over hebben geschreven, laten wij het boek van de gebroeders DE ALIMONDA thans maar onbesproken.

G. E. C. R. Burgemeester te H. Wij hebben, op uw verzoek, een Maandblad gezonden, doch ontvingen het als „onbestelbaar” terug; wees zoo goed ons beter adres te zenden.

C. v. P. te 's H. Dank voor uwe mededeeling; uwe medewerking stellen wij zeer op prijs.

F. P. A. V. te R. Wij zullen gaarne de door u bedoelde Nieuwsbladen ontvangen.

Dr. D. te W-M. Dank voor de toezending; eenige der door u in de advertenties aangewezen middelen zullen nog worden behandeld.

Er bestaat een register op ons Maandblad over de 10 eerste jaren, bewerkt door den heer v. ELK te Dordrecht en voor onze leden, op aanvraag bij den Secretaris, verkrijgbaar à 50 ct.

A. D. te L. De wijze, waarop tegenwoordig reclame wordt gemaakt voor het Odol, grenst aan het kwakzalverachtige.

G. P. te R. Het gezonden exemplaar is gratis.

H. H. P. de W. te R. Ook wij hebben ons geërgerd aan de schandelijke wijze, waarop het Salopheen per circulaire aan het publiek wordt aanbevolen. Wij kunnen het middel echter nog niet als kwakzalverij beschouwen; de fabrikanten moeten intusschen met hun reclame niet verder gaan.

Herhaalde Waarschuwingen.

Dr. Retau's zelfbewaring. Dit schandelijk boek wordt nog voortdurend in onze Nederlandsche nieuwsbladen geadverteerd tot schande voor die bladen en tot schade voor de jongelieden, die zich tot koopen laten verlokken. De prijs van f 2 is hoog, maar de schade, die men daardoor in zijn beurs lijdt, is niets-beteekenend in vergelijking met het schromelijk nadeel dat de kooper er door naar lichaam en geest kan ondervinden.

Eerst heeft men eene angstvallige schildering van de onbeilen, die kunnen voortspruiten uit sommige uitspattingen en kwade gewoonten; dit ware op zich zelf, als afschrikwekkend voorbeeld, misschien niet te misprijzen, doch alles is met zulke schromelijke overdrijving voorgesteld en in zulke veel te schrille kleuren geteekend, dat den ongelukkige, die het leest, de wanhoop om het hart slaat. Wij kennen tal van personen, die geheel en al radeloos zijn geworden door 't lezen van dit boek.

Maar op deze radeloosheid juist hebben de schrijvers het gemunt. De ware of vermeende lijders moeten zich in hunne handen werpen, zich voorstellende, dat bij hen alleen heil en redding te vinden is. „Lees dit boek met opmerkzaamheid door,” — staat er dan ook reeds in het begin — „en vindt gij, dat gij geneeskundige hulp noodig hebt, wend u dan met vertrouwen tot ons. Gij zult zeker hulp vinden.”

Die geneeskundige hulp wordt aangeboden door het zoogenaamd *Geneeskundig Bureau* te Leipzig, een geheel onbekend gezelschap, en bij de eerste aanmelding moet de lijder reeds zes gulden insluiten voor het consult en liefst nog onmiddellijk dezelfde som voor geneesmiddelen.

Van een geneeskundige, die zich met de zaak inlaat bemerkt men niets; een boekverkoopersfirma ontvangt en verzendt de correspondentie en de middelen worden uit eene zoogenaamde apotheek toegezonden.

Omdat het getal speculanten op dit terrein sedert langen tijd legio is, en de hier bedoelde lijders met velen hunner natuurlijk hebben kennis gemaakt, zonder op den duur eenig gunstig uitwerksel te ondervinden, tot groote schade van hun beurs en niet zelden van hunne gezondheid, zoo is het zaak hun wijs te maken, dat men zelf niet tot dat ras van bedriegers behoort.

Daarom eindigt het schandelijk boek met het volgende: „Ons hoofddoel is, de knoeiers en kwakzalvers, die in de bladen hunne onnutte geneesmiddelen aanbieden of door bluffende aanprijzing schadelijke tincturen, pillen, poeders enz. voor enorme sommen trachten te verkoopen, in hun schandelijk handwerk te snuiken en in plaats daarvan tot heil der menscheid eene rationeele, door duizende ervaringen deugdelijk gebleken geneeskunde op deugdelijke gronden ingang te doen vinden.”

Welnu! de mannen, die dit terneer schrijven, die de gulden, door de domme koopers van hun boek hun toegezonden, lachende binnenstrijken, zijn erger dan kwakzalvers en knoeiers.”

Ieder, die zegt, lijders per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger, en ieder, die zich aan hen toevertrouwt, een dwaas!

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van Spaansche peper worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. zeep in 100 d. water opgelost en daarbij govoegd vliegende geest 300 d., Kamfer 30 d., Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van grande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middelje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van Pain Expeller is reeds meermalen voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Goldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 772.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Genezing van epilepsie door Quante te Warendorf.

Berichten: Artsenij-bereidkundigen? — Handelsmerk van Haarlemmerolie. — Publicatie v. d. Gezondheidsraad te Karlsruhe over „Paracelsia”. — Waarschuwingen van regeeringswege te Berlijn. — Myrhe Odol van Boom. — Een smakelijk middel. — Contrôle op advertenties. — Vergiftiging door Dragées Baufaumé. — Natuurgeneeswijze.

Grootere artikelen: Van de afdelingen Dordrecht e. o. en Amsterdam. — Graaf Mattei. — Verbod van advertenties. — Kwakzalvers en wonderdokters. — Op kwakzalverij gelijkend.

Ingezonden: Over Belt te Alfen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's maagpoeder. — Mi-gräne Stifte.

Genezing van Epilepsie

door Dr. ph. FR. A. QUANTE te Warendorf (Westfalen).

Het is bekend dat de verschillende buitenlandsche, geïllustreerde tijdschriften bij ons een groot getal lezers vinden, vooral onder den beschaafden stand; minder bekend is het misschien, dat die tijdschriften, door daarin geplaatste advertenties, meermalen personen verlokken zich in de armen van buitenlandsche kwakzalvers te werpen. Door mededeelingen van teleurgestelde lijdensgeraken wij zoo nu en dan in kennis met desbetreffende feiten en dit geeft ons somwijlen aanleiding tot het opnemen van een waarschuwing in ons blad.

Zoo ontvingen wij een mededeeling, tevens met verzoek om inlichtingen, van een ingezetene uit Rotterdam, die ons berichtte, dat zijn zoontje lijdende was aan vallende ziekte en daartoe te-vergeefs verschillende geneesmethodes had beproefd. Toen viel zijn oog op een advertentie in de *Illustrirte Zeitung*, waarbij een zekere Dr. QUANTE te Warendorf zijn universeel middel tegen epilepsie aanbeval. Het middel, dat f 12 kostte, werd besteld en zelfs voor de 2e maal gebruikt, doch, toen dit ook zonder succes bleef, werd ons om inlichtingen gevraagd. Brieven, gebruiksaanwijzingen en attesten, die ons werden toegezonden, gaven ons terstond aanleiding tot het vermoeden van kwakzalverij. Door bemiddeling van den ijverigen Secretaris van de Afd. Dordrecht e. O., den heer VAN ELK, werden bij de *Polizei-Direction* te Warendorf informaties omtrent QUANTE gevraagd en — dank zij de welwillendheid van den Burgemeester van die plaats — ook verkregen. Daaruit bleek, dat FRANZ, ANTON QUANTE vroeger Pruisisch „Oberlazarethgehülfe” was, zich sedert 1863 bezig houdt met het verstrekken van een geheimmiddel tegen epilepsie en zich den titel

van Doctor in de philosophie, in 1873, aan een Universiteit te Philadelphia heeft aangeschaft. Ten gevolge van zijn geheimmiddel-handel is hij meermalen met den strafrechter in aanraking geweest, eenige malen vrijgesproken, doch in 1889 door het „Landgericht” te Giessen tot 2 weken gevangenisstraf veroordeeld, wegens voorspiegeling van valsche daadzaken, omdat hij zijn middel met den naam van *onfeilbaar* had bestempeld.

Wij rekenden ons, en door deze mededeeling en door de wijze waarop de geneesmiddelen werden aanbevolen, vrij wel op de hoogte gebracht en vonden het niet noodig die middelen, bestaande uit een zakje, dat op den hartkuil moest worden gedragen en uit een fleschje met *druppels*, ter onderzoek aan te schaffen, temeer omdat voor niet minder dan f 12 tegelijk werd afgeleverd. Trouwens, het gebiedend voorschrift bij de gebruiksaanwijzing gevoegd, dat het zakje na verloop van 6 maanden moest begraven worden, gaf ons reeds voldoende inzicht in de wijze, waarop QUANTE op de lichtgeloovigheid van het publiek werkt.

Ook zonder nader onderzoek van de middelen vonden wij, in al het bovenstaande, grond genoeg om iedereen af te raden zich om hulp tot den gezezen *Oberlazarethgehülfe* te wenden.

Inmiddels waren wij in de gelegenheid nog op andere wijze iets omtrent de methode van QUANTE te weten te komen. Q. zelf gaf ons daartoe de gegevens. Gelijk zoo langzamerhand de gewoonte is geworden, gaan ook de middelen van Q. vergezeld van een boekje vol attesten, waarin de gevonden wonderbaarlijke geneeskracht van het medicament den volke wordt verkondigd. Onder die attesten vonden wij er zes, door landgenooten afgegeven, en namen de vrijheid de schrijvers dier attesten om nadere inlichtingen te verzoeken. Welwillend werd door vijf, die wij bij dezen onzen dank betuigen, aan dat verzoek voldaan en uit hunne antwoorden nemen wij het een en ander over:

No. 1 schreef o. a. „dat middel van Dr. QUANTE „is voor de vallende ziekte voordeelig en als gij dat „middel naar voorschrift gebruikt, dan zult gij van „die ziekte gezond worden, maar ook moet gij dien „Heer van boven niet vergeten om hem aan te „bidden”.

No. 2 had bij zijn broeder goede resultaten na het gebruik gezien. Opmerkenswaardig voegt hij er echter bij: „verder was er een geheele leefregel „bij, waaraan mijn broeder zich stipt gehouden heeft”.

No. 3 verklaart, aan Dr. QUANTE geen last te hebben gegeven van zijn naam gebruik te maken; hij heeft slechts gediend als tussenpersoon, om de middelen voor een meisje, dat geen Duitsch verstand, te bestellen.

No. 4 had reeds, vóór hij de middelen van Q. gebruikte, bijna geheele genezing van zijn kwaal gevonden. Hij hecht echter veel aan den gevolgden levensregel. Uit zijn brief nemen wij het volgende over: „Aan zijn (Q.'s) waarschuwing om van geen „varkenskop te eten heb ik steeds gehoor gegeven; „ik zal daar nooit van mijn leven van proeven. De „aanwending van de middelen bij andere personen „zag ik nimmer met gunstig gevolg bekroond. Dit „was evenwel ook niet meer dan 4 malen. De woorden die dr. Q. als reclame met mijn naam laat „prijken, waren daar eenvoudig niet voor bestemd. „Ik schreef ze destijds in een brief aan hem gericht, waarin ik de middelen bestelde voor een „armen weesjongen, die ook bij geen geneesheer „hulp vond. Ook dr. Q. kon hem niet helpen, hoe „wel hij na afloop der kuur nog andere middelen „zond.”

No. 5 was geen brief van den schrijver van het attest, omdat deze sedert eenige jaren was overleden. Uit het ons medegedeelde bleek, dat verscheidene jaren geleden zijne dochter was gestorven, die lijdende was aan toevallen, uit een van welke zij niet meer is bijgekomen. 't Is alleen mogelijk dat voor deze indertijd ook het middel van QUANTE (het zijn Duitschers) is beproefd; andere familieleden, voor wie het noodig kan geweest zijn, zijn er niet.

Bij nauwkeurige beschouwing van den, hier beknopt meegedeelden, inhoud van de ons gezonden brieven zal het duidelijk zijn dat *alleen* de schrijvers van No. 1 en 2 iets ten voordeele van QUANTE en zijn methode melden. De attesten van No. 4 en 5, zooals wij ze thans opnemen, zal hij zeker niet in zijn boekje laten overdrukken. Doch ook aan het schrijven van de beide eerstgenoemden, ofschoon wij ze als geheel te goeder trouw opgesteld aannemen, moet niet te veel gewicht worden gehecht. Indien de schrijver van No. 2 een levensregel, hem door een geneesheer voorgeschreven, even nauwkeurig had gevolgd als die welken QUANTE hem aanried, dan is het te verwachten dat hij, ook zonder hulp van dezen laatste, tot een goed resultaat zou zijn gekomen. Maar hoe gaat het? De raad van den

geneesheer wordt in den wind geslagen terwijl men, tot in de kleinste puntjes, alles nauwkeurig doet wat een onbevoegde, mits met een waas van geheimzinnigheid en met de noodige brutaliteit, als noodzakelijk aanbeveelt.

En wat den schrijver van No. 1 aangaat, hem zal ongetwijfeld zijn *goed vertrouwen* in het geneesmiddel (dikwijls een niet te miskennen voordeel bij het aanwenden, ook van soms twijfelachtige geneesmethoden) geholpen hebben. De middelen zelve, als zoodanig, zullen daar niets toe- of afdoen.

Summa summarum: de in het boekje afgedrukte attesten van Nederlandsche dankbare patiënten pleiten geenszins voor de deugdelijkheid van QUANTE'S middelen. Hoe zou 't nu met de andere, veel talrijkere, uit Duitschland afkomstige, die wij niet konden controleren, gesteld zijn? (1)

Ten slotte nog iets waardoor QUANTE in zijn ware gedaante voor den dag komt.

Het is een gewoonte bij handige kwakzalvers om hun prooi nooit los te laten en, al blijft de genezing achterwege, toch te zorgen, dat zij den patiënt niet kwijt raken.

Wat doet nu QUANTE? Bij de toezending van zijn middel voegt hij er een briefje bij waarin hij mededeelt, dat, wanneer binnen 6 maanden na het gebruik der druppels geen aanmerkelijke verbetering in den toestand van den lijder is gekomen, hij bereid is tot overzending van pillen en een „Essenz” tot ondersteuning van de hoofdkuur en wel tegen inkoopsprijs. Edelmoedig, niet waar?

(1) Reeds vele malen hebben wij er op gewezen welke geringe waarde aan de honderden attesten, die de kwakzalversmiddelen vergezellen, is te hechten. Ook die van het boekje van Quante zagen wij reeds vooraf met wantrouwen aan; de gelegenheid echter, die zich thans voordeed, om onze lezers weer eens opnieuw, betreffende deze zaak te overtuigen, wilden wij niet laten voorbijgaan.

BERICHTEN.

Artsenij-bereidkundigen? Dezer dagen kwam voor het kantongerecht te Amsterdam weder eens uit op welke onverantwoordelijke wijze door onbevoegden de artsennij-bereidkunde wordt uitgeoefend.

Een zoogenaamde drogist had een recept gereedgemaakt, waarop als hoofbestanddeel looizure kinine was voorgeschreven. Daar de aangeklaagde dit geneesmiddel niet voorradig had, verving hij het eigenmachtig door zwavelzure kinine van zeer slechte hoedanigheid, zooals bewezen werd uit het rapport van een lid van den Geneeskundigen Raad, die als deskundige gehoord werd. Uit diens verslag bleek bovendien dat de verdeling en aflevering der poeders niet aan de bescheidenste eischen van nauwkeurigheid en netheid voldeden.

Het handelsmerk van Haarlemmerolie 23 April jl. wees de Haarlemsche rechtbank vonnis in de bekende zaak betreffende voornoemd handelsmerk, uitvoerig meegedeeld in ons nummer van Maart jl. De heer van Dobben, firma L. de Koning Tilly, werd veroordeeld tot f25 boete, subsidiair 7 dagen hechtenis.

In het vonnis wordt overwogen dat beklagde als opvolger van den heer De Koning wel al diens eigendomsrechten had verworven (de verdediger had nl. op den voorgrond gesteld, dat het handelsmerk was het eigendom van den heer van Dobben, zoodat een ander hem dit niet ontnemen kon,) doch dat hij niet voldaan had aan de bepalingen der wet van 25 Mei 1880, dat hij tusschen inzending en inschrijving van het handelsmerk een termijn onnut had laten voorbijgaan, waardoor hij het recht op het uitsluitend gebruik van dat merk had verloren.

Wettig en overtuigend bewezen werd verklaard, dat beklagde zich had schuldig gemaakt aan het valsche gebruik van een merk, waarop hij geen recht had, en op grond van art. 337 van het Wetboek van Strafrecht werd de bovenvermelde veroordeeling uitgesproken.

De heer van Dobben is van dit vonnis in hooger beroep gekomen en het O. M. heeft evenzeer appél aangeeteekend.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe. Onder het opschrift: „Wilt gij gezond worden” is in den laatsten tijd een annonce verschenen, waarin door „Paracelsia te Basel-Binningen” aan alle zieken, ook die als ongeneesbaar zijn verklaard, hulp, naar buiten per brief, wordt beloofd.

Op aanvraag wordt door een zekeren H. Frey te St. Ludwig (Elsas) een vraagbrief verzonden, na welks invulling Frey zijn geneesmiddelen voorschrijft. De, door hem, tegen zenuwlijden gegeven middelen zijn

3 doosjes, elk bevattende ongeveer 6 gram van een wit, kristallijn poeder, zwak zoet van smaak; die poeders zijn bijna van gelijke samenstelling en bestaan, in hoofdzaak, uit melksuiker. Werkzame bestanddeelen konden daarin niet worden aangetoond. Als honorarium voor het consult met inbegrip van de geneesmiddelen wordt 4 M. 10 Pf. gerekend. Wij waarschuwen tegen het inroepen van raad bij „Paracelsia”.

Waarschuwingen van Regeeringswege. De politie-president te Berlijn heeft weer een waarschuwing tegen twee personen in de wereld gezonden; deze luidt aldus: De apotheker FUCHS te Berlijn, firma G. H. BRAUN, beveelt zich aan voor genezing van neuralgie en maagzwakte. De patiënten ontvangen, na storting van 4 Mark, een recept en, tegen toezending van 2.40 M., een spiritueuse oplossing uit de homoeopatische centraal-apotheek van JOHANNES MÜLLER te Breslau.

De herhaalde onderzoeken hebben in de geneesmiddelen geen werkzame stoffen kunnen aantoonen. Het recept en de tevens bijgevoegde brochure, „Spezial-Behandlung von Kopfnerven und Magenleiden etc.”, zijn geheel waardeloos. Het publiek wordt tegen het aankopen gewaarschuwd.

De middelen tegen kramp, door de firma WILH. WEPLER'S VERLAG te Berlijn in den handel gebracht: het z.g. kramppoeder en de z.g. krampthee, bestaan uit een mengsel van niets beteekenende drogerijen, die de aan de middelen toegeschreven geneeskrachtige werking niet bezitten.

Weer een nieuw middel van Boom. In de bijlage tot de Ned. Staatsc. van 1 April is de volgende beschrijving van een handelsmerk opgenomen:

„Naam van den inzender:

A. M. Boom, te Arnhem.

Soort der waren:

Een alcoholisch aftreksel van myrrhe.

Dagteekening waaronder de inschrijving heeft plaats gehad:

27 Maart 1896.

Beschrijving:

Het merk bevat de woorden: MYRRHE ODOL VAN APOTHEKER BOOM. GEDEPONEERD, omgeven door twee horizontale en twee verticale lijnen.”

Wat zullen de Nederlandsche apothekers in hun schik zijn met zoo'n collega als „Apotheker” Boom, die de vaan van het vak zoo hoog houdt!

Een smakelijk middel. Vrouw G., wonende te Rotterdam, iemand die veel aan zenuwen in het hoofd lijdt, kwam dezer dagen in aanraking met een haar onbekend man, die met potlood en papier langs de huizen vent en die belofde haar een middelje te zullen geven, waardoor zij radicaal genezen zou worden.

Hij verkocht haar daarna tegen f 1.20 het stuk twee medicijnfleschjes, inhoudende eene donkerkleurige vloeistof. Hij voegde er den raad bij om daarmee goed en herhaaldelijk haar hoofd in te wrijven. De koopman vertrok en vrouw G. volgde zijn voorschrift. Bij het openen van een fleschje en nog meer bij het aanwenden van den inhoud verspreidde zich zulk een ondraaglijke stank, dat het haar verdacht voorkwam en het vermoeden meer en meer veld won dat de inhoud uit verdunden drek bestond.

De koopster deed toen bij de politie van het voorgvallene aangifte en deponeerde tevens de beide gekochte fleschjes, hetgeen ten gevolge heeft gehad, dat de koopman gisterenochtend in de Schielaan werd aangehouden en naar het bureau aan de Galerij gebracht. Hij is een gewezen sigarenmaker, wonende in het Achterklooster, en thans als rondtrekkend koopman in postpapier enz. den kost trachtende te verdienen. Er werden nog meer fleschjes met denzelfden inhoud in zijn bezit gevonden; volgens hem bestaat de inhoud uit een mengsel van spiritus en een aftreksel van uitwerpselen van paarden. De man, die deze geheel nieuwe manier om het goedgeloovige publiek op te lichten in praktijk bracht, is voorloopig in bewaring gesteld. (Echo.)

Contrôle op de advertenties. „Een aanbevelenswaardige nieuwigheid is ingevoerd door de Londensche Star. Dit blad deelt in eene afzonderlijke rubriek alle advertenties mede, welke door de administratie zijn geweigerd, doch laat daarbij de namen en adressen weg. Deze lijst wordt gevolgd door een entrefilet, waarin het publiek voor deze advertenties wordt gewaarschuwd, ingeval ze in een ander blad mochten voorkomen.

De eerste lijst van de Star bevat tal van aanvragen van kapitalen voor speculatie en andere oneerlijke praktijken.”

Aldus meldt het Handelsblad en noemt het „een aanbevelenswaardige nieuwigheid”. Waar blijft nu de moeielijkheid van de contrôle?

Vergiftiging door Dragées Bau-faumé. Dit middel tegen bed-wateren, als absoluut onschadelijk aanbevolen, heeft den dood van een 12-jarig meisje veroorzaakt. De dragées bleken bij onderzoek een zwaar vergif, strychnine, te bevatten. (Pharm Post.)

Naturgenceswijze! Te Bozen is dr. Oskar Widmann, uit Neurenberg, in hechtenis genomen, omdat hij door zijn toepassing dier geneeswijze een kind had laten verhongeren. (Vaderl.)

Van de Afdelingen

Dordrecht en omstreken.

Hulp van de politie in Duitschland.

Bespraken wij reeds in verschillende onzer vorige nummers de schandelijke wijze waarop Dreyers Indisch-Kruiden-Maaglikeur aan den man wordt gebracht, toch bleef C. Schelm op de meest brutale wijze voortgaan met reclame te maken onder de valsche titels van „Leeraar a/d H. B. School te Erfurt” of „Oud Reaalschool-leeraar te Erfurt.”

Onze Afdeling besloot daarom aan het hoofd der Politie te Erfurt deze onbeschaamde bedriegerij te ontmaskeren in een schrijven van 28 Februari jl.

Hierop nu ontvingen wij het volgend schrijven: woordelijk vertaald.

ERFURT, 13 April 1896.

„Op uw geeërd schrijven van 28 Februari j. l. „aangaande aanbeveling van Dreyer's Indisch-Kruiden-Maaglikeur door den onderwijzer Schelm alhier, „antwoord ik beleefd, dat volgens onze onderzoeken, dergelijke aanbevelingen in Deutsche couranten niet zijn verschenen. Mocht zulks in de toekomst geschieden, zoo zal tegen Schelm wegens „voeren van een hem niet toekomenden titel, zoowel „als wegens handel in geheimmiddelen, eene straf- „vervolging worden ingesteld.”

Die POLIZEI-VERWALTUNG.

„Aan de Vereeniging tegen de Kwakzalverij „Afdeling Dordrecht en Omstreken.”

Wij zien dus dat de Deutsche Politie ons, als gewoonlijk, op de meest beleefde wijze ter wille is; zorgt dat Deutsche onderdanen daar te lande niet ongestraft openlijk bedrog kunnen plegen, doch tevens, helaas, dat diezelfde bedriegers op de meest schaamteloze wijze hun schandelijk bedrijf in Nederland kunnen voortzetten, niettegenstaande onze, uit officieele bronnen geputte verklaringen en waarschuwingen van onze kranige oostelijke naburen! Over onze walging tegen de bladen, die, slechts uit geldzucht, dit bedrog in de hand werken, zullen wij maar niet in herhaling treden.

Wanneer zal onze Regeering eens gaan begrijpen dat het plicht is voor gezondheid en beurs harer onderdanen te zorgen?

J. M. VAN ELK, Secretaris.

Afdeling: Amsterdam.

Nu WINDELINX ook geregeld spreekuren te Amsterdam houdt is vanwege de afdeling het onderstaand strooibiljet verspreid:

„WINDELINX IN AMSTERDAM.

Het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij bevat herhaaldelijk waarschuwend artikelen. Neemt in uw eigenbelang daarvan kennis.

Aan de achterzijde is een dier artikelen afgedrukt. (1)

Het Bestuur der Afdeling „AMSTERDAM” der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

NB. Nummers van het Maandblad worden op franco aanvraag gratis toegezonden door den Secretaris van het Hoofdbestuur,

G. B. SCHMIDT,

Kloveniersburgwal 82, Amsterdam.”

(1) Dit artikel is het schrijven van Dr. GREIDANUS te Baarn, voorkomende in het Maandblad van Maart 1896. RED.

Graaf Mattei.

Verscheidene dagbladen bevatten in de laatste weken, in navolging van het Handelsblad, het onderstaand bericht:

„Een Kwakzalver. Een der grootste kwakzalvers, graaf Cesare Mattei, is te Bologna overleden. Deze man was de uitvinder van de met

roode, witte, blauwe en groene electriciteit verzadigde pillen, die een onfeilbaar geneesmiddel waren tegen alle kwalen.

De geneesheeren maakten zich vroolijk over Mattei's vinding; de regeeringen van verschillende landen verboden den invoer van het product, maar dit alles kon niet beletten, dat in de groote fabriek van den graaf geen handen genoeg waren om aan de bestellingen te voldoen.

De graaf laat een vermogen na van tien miljoen lire. Hij moet met zijn geneesmiddel toch heel wat verdiend hebben, als hij nog zulk een vrij aanzienlijk bedrag kon overleggen, terwijl hij onberekenbare sommen uitgifte voor reclame en aan de smokkelaars, die het verboden geneesmiddel over de grenzen brachten, een hoog honorarium betaalde.

Enkele bladen voegden daaraan nog de mededeeling toe betreffende de groote weldadigheid van den overledene en een door hem gesticht hospitaal, waarin de zieken gratis werden verpleegd.

Het was ons plan den dood van den „graaf” ook slechts met een enkel woord te vermelden, zonder daaraan nadere beschouwingen vast te knoopen; het is onze gewoonte niet overleden tegenstanders, zonder noodzakelijkheid, aan te vallen. De „vrienden” van den graaf zijn echter oorzaak dat wij van ons oorspronkelijk plan moeten afwijken.

In het *Handelsblad* van 11 April kwam, in een „ingezonden stuk”, o.a. het volgende over MATTEI voor:

„De heer Mattaei had te Bologna een hospitaal op grooten voet ingericht, waar hij alle patiënten gratis opnam om hen volgens zijne methode te genezen. De groote kosten hieraan verbonden, werden door hem uit zijn eigen groot vermogen betaald.

Zijne geneesmiddelen, niet roode, witte, blauwe en groene elektrische pillen, maar door hem genoemd elektrische pillen in fleschjes ter onderscheiding met roode, witte, blauwe, of groene bandjes dichtgemaakt, werden door hem per postpakket gezonden, franco en zonder eenige betaling of vergoeding. Geld ter betaling gezonden, zoowel daarvoor als voor een gevraagd consult, werd teruggezonden, met bericht, dat de graaf nooit beloningen aannam. Ik heb dit zelf ondervonden, toen ik hem met medeweten van een hooggeëerd lid der Medische faculteit van de Amsterdamsche Universiteit geconsulteerd had.

Graaf Cesare Mattaei moge gedwaald hebben in zijne wetenschap, zeker was hij geheel ter goeder trouw en in geen geval een kwakzalver, die zich ten koste van anderen verrijkte.”

In hoever die laatste bewering juist is, zullen wij zoo aanstonds zien. Wij laten hier eerst een gedeelte van een „ingezonden stuk” in het *Vaderland* volgen, evenals het artikel in het *Handelsblad* met „S.” geteekend. Wij brengen daarbij in herinnering dat de methode van graaf MATTEI, in den Haag, vooral ook bij de dames, van begin af steeds veel opgang heeft gemaakt.

Nadat S. in zijn stuk op de z. i. onjuiste mededeeling in sommige bladen omtrent het karakter van den graaf heeft gewezen en aan zijn groote „belangeloosheid” hulde heeft gebracht gaat hij aldus voort:

„Graaf Mattei heeft niet één enkel geneesmiddel in den handel gebracht, dat als panacé tegen alle mogelijke kwalen moest dienen, doch een reeks van verschillende geneesmiddelen tegen verschillende ziekten en kwalen en heeft een aantal werken geschreven, waarin de wijze van aanwending dier middelen wordt omschreven. Hij heeft bij deze en andere werken getracht te betoogen, dat de allopathie haar tijd van bestaan gehad heeft en in den regel weinig gunstige resultaten oplevert; hij beweert verder, dat de homopathie van Hageman (?) over het geheel genomen op betere grondslagen berust, doch voegt er bij, dat Hageman in de keuze zijner geneesmiddelen in zoover minder gelukkig is geweest, dat hij die gezocht heeft in mineralen, terwijl het plantenrijk veel onschadelijker en werkdadiger elementen van geneezing tegen nagenoeg alle kwalen oplevert. Die plantaardige middelen beweert hij na lange botanische studiën en jarenlang zoeken onder een gunstige leiding der Voorzienigheid gevonden te hebben, zoodat zijn geneesmiddelen eenig en alleen daaruit bestaan. Welke die planten zijn en hoedanig zij door hem bereid worden, heeft hij echter nimmer willen openbaren, en dit is de groote grief, die zijn tegenstanders, naar het ons voorkomt niet zonder grond, tegen hem hebben ingebracht. Dit geheim is echter, niet tegenstaande alle aangewende pogingen, nooit uitgelekt. Alleen weet men, dat hij dikwijls in den nacht of bij het kriecken van den dag uitging en een geruimen tijd later terugkwam, zwaar beladen met kruiden, die hij in zijn chemisch laboratorium zelf bereidde en waaruit de grondstoffen voortkwamen, die vervolgens door vertrouwde personen gebezigd werden, om de geneesmiddelen samen te stellen in den vorm, waarin zij in den handel voorkomen.

Dat graaf Mattei bij de geneeskundige faculteit in Italië met een zwarte kool stond aangeschreven, laat zich gereedelijk bevroeden. Zij heeft het dan ook aan smaadreeden en rechtsvervolgingen tegen hem niet laten ontbreken. Dit heeft echter niet kunnen beletten, dat zijn geneesmiddelen de geheele wereld door verspreid zijn; dat er bijkans geen stad van eenig belang in Europa is, waarin niet één of meer depôts van die geneesmiddelen worden aangetroffen; dat daarvan ook gebruik gemaakt wordt in andere werelddelen, zooals Amerika en Australië, en dat duizenden hem vereeren als een weldoener der menscheid.

Er zijn talrijke werken over hem en zijn geneeswijze geschreven in het Italiaansch, Fransch, Duitsch en Engelsch, misschien ook in nog andere talen, waarmede een kleine boekencast te vullen zou zijn.

Graaf Mattei heeft het geheim zijner geneesmiddelen meedeeld aan zijn neef en ertgenaam, zoodat aan een Katholieke instelling, welke weten wij niet met juistheid op te geven.”

De onjuiste voorstellingen in de beide stukken noodzaken ons onze meening betreffende MATTEI en zijn methode opnieuw, zij 't ook in 't kort, uiteen te zetten, te meer daar het slot van het artikel in het *Vaderland* aanleiding geeft tot het vermoeden, dat „de affaire zal worden voortgezet.”

In ons nummer van Juli 1882 is de handelwijze van MATTEI uitvoerig besproken, en bij nalezing van het toen geschrevene zal blijken:

1°. dat de graaf zijn methode aanbeveelt als een wijziging der homoeopathie, in zooverre, dat, terwijl deze laatste de symptomen der ziekten bestrijdt, zijne middelen tegen de grondoorzaken zijn gericht;

2°. dat die middelen, in hoofdzaak, bestaan uit een zevental, waarmee men „alle ziekten zal kunnen overwinnen, die menschelijker wijze te genezen zijn”;

3°. dat deze wonderkrachtige middelen, volgens den Italiaan, worden bereid uit verschillende planten, die het toeval en studie hem hebben doen ontdekken, zooals ook thans de schrijver in het *Vaderland* vermeldt;

4°. dat bij een nauwkeurig scheikundig onderzoek, vanwege de Vereeniging verricht, van die geneeskrachtige middelen *niets is gevonden*; dat de korreltjes, de *Scrofuloso*, uit niets anders bestonden dan uit *suiker* en *meel* en de fleschjes *roode* en *blauwe electriciteit* (Elettricità Rossa en E. Angioitica) niets anders bevatten dan *water*! Alleen met dit onderscheid dat de roode electriciteit in een rood fleschje en de blauwe in een blauw fleschje werd afgeleverd; (Een onderzoek, verricht door den Gezondheidsraad te *Karlsruhe*, gaf hetzelfde resultaat.)

5°. dat die middelen *niet gratis* werden gegeven maar duur, zelfs *zeer duur* werden verkocht; o. a. werd voor het boekje, dat als handleiding bij het gebruik dienst moet doen, f 1,50 en voor een klein glazen buisje met korreltjes *Scrofuloso* en voor 2 fleschjes *electriciteit* te zamen f 4,20 betaald.

Met andere woorden, het blijkt uit het vroeger geschreven artikel — dat nu nog zijn waarde heeft behouden — dat graaf MATTEI met veel ophef, met gebruik van fraaie woorden en geheimzinnige titels geheel *onwerkzame* middelen, tegen veel geld, als onfeilbare geneesmiddelen tegen een groot aantal geheel verschillende ziekten verkrijgbaar stelt.

Is dit kwakzalverij of niet?

Wij waarschuwen ernstig tegen de methode van Mattei en zijn vermoedelijke opvolgers.

De groote, thans van vriendschappelijke zijde overal rondgebazuinde weldadigheid van Graaf MATTEI kan o. i. zijne onverantwoordelijke handelwijze niet in een gunstig daglicht stellen. Het is zoo gemakkelijk royaal en weldadig te zijn, wanneer iemand, door de lichtgeloovige menigte, het geld bij handen vol, als ware het, wordt toegeworpen. En het is daarbij zoo'n uitstekend reclame-middel.

HOLLOWAY, die op de hoogte van de reclame was, wist dat middel — getuige zijn groot hospitaal — ook met succes aan te wenden..... doch is hij daarom geen groot kwakzalver gebleven?

Ten slotte nog dit: Het is zeer waarschijnlijk, dat de zoogenaamde *Graaf Mattei* geen recht had op dezen titel. Althans volgens de verzekering van den Italiaanschen gezant te 's Gravenhage, vroeger aan een onzer leden gegeven, bestaat er in Italië geen adelijke familie van dien naam. Dat de man echter alle recht had op den titel van kwakzalver, *par droit de conquête*, zal niemand betwisten.

Zijne zoogenaamde wetenschappelijke kennis heeft hij opgedaan als sergeant in het Italiaansche leger.

Hernieuwd verbod van adverteeren van geheimmiddelen.

*De verordeningen reeds sedert enkele jaren bijna overal in de afzonderlijke Deutsche Staten uitgevaardigd om het aanprijzen van allerlei z.g. geneesmiddelen in de nieuwsbladen tegen te gaan, blijken hier en daar door de geheimmiddelkramers ontboden te kunnen worden. De regeeringen beijveren zich daarom in den laatsten tijd ze door onderstaande te vervangen, waarvan de beteekenis niet twijfelachtig is en die gemakkelijker kan worden gehandhaafd.

„Het in het openbaar aankondigen van geheimmiddelen, die bestemd heeten te zijn om ziekten of kwalen bij menschen te voorkomen of te genezen, is verboden.

Overtredingen van het verbod worden gestraft met een boete van f 90 of hechtenis naar verhouding.”

Deze verordening werd overal in nagenoeg gelijke bewoordingen en met intrekking van alle vroegere beschikkingen, achtereenvolgens tusschen 5 Juni en 16 Augustus 1895 uitgevaardigd in *Lubeck*, *Saksen*, *Brunswijk*, *Saksen-Altburg*, *Saksen-Coburg-Gotha*, *Anhalt*, *Schwarzburg-Rudolstadt*, *Reuss o. l.*, *Reuss j. l.*, *Lippe*.

Wanneer er werkelijk bij onze Nederlandsche autoriteiten een wil bestond om aan de schaamteloze kwakzalverijen met advertenties ook in ons land een einde te maken, dan behoefden zij zich daarvan dus niet te laten terughouden door de vrees van de eersten te zijn.

Kwakzalvers en Wonderdokters.

(Overgenomen uit „De Echo”.)

Er zijn behalve de wonderdokters, die er een vak van maken, ook nog wonderdokters voor plezier.

Menschen, die u met een gewichtig gezicht verzekeren, dat dokter Zus of Zoo niets van uw kwaal weet, maar als ge hun raad wilt volgen, dan is u er binnen zeer korten tijd radicaal af.

Zij doen de interessantste mededeelingen omtrent hunne genezingen en wijzen u de personen aan, die door dokter Die en Die totaal waren bedorven en door hun tusschenkomst nog tijdig van een wissel dood zijn gered.

Die betweters zijn bedield met een zeer groote dosis bemoeizucht en eigenwaan en de personen, die zoo dwaas waren naar hen te luisteren en niet de hulp van een ervaren arts voor hun kwalen in te roepen, hebben die onvoorzichtigheid dikwijls duur moeten bekoopen.

Dan heeft men nog onder de wonderdoeners de zoogenaamde belezers van kwalen en wonden.

Schijnbaar doen die belezers geen schade, omdat zij geen schadelijke middelen geven en zich bepalen tot het bestrijken der wonde of plaats, waar de kwaal zetelt.

De belezers prevelt, terwijl hij de zieke plek of wonde bestrijkt, eenige onverstaanbare woorden en daarmede is de zaak in orde, de ziekte aan het genezen, de wonde aan het heelen.

Hoe ongelooflijk het ook moge schijnen, er zijn nog heel wat menschen, die aan dat belezers de grootste waarde hechten en u voor een ongeloovigen Thomas uitschelden, als gij er niet aan gelooft.

Dat belezers is daarom schadelijk, omdat de zieke daardoor alweer opgehouden wordt de hulp van een kundigen medicus in te roepen en zodoende de kwaal of wonde verergert.

Behalve die geneesmeesters uit bemoeizucht, die zich verbeelden, dat de kundigheden, die een ervaren arts met zooveel moeite heeft aangeleerd, hun aangeboren zijn, zijn er ook nog menschen, die geheel te goeder trouw dikwijls de oorzaak zijn, dat de toestand van menschen, die kwalen of wonden hebben, verergert.

Zij zondigen, hetzij nog eens gezegd, geheel te goeder trouw. Wij bedoelen de bezitters van de zoogenaamde huismiddeltjes.

Menige huismoeder heeft b.v. een zalfje voor brandwonden, zweren of een recept tegen maagkwalen, neen maar opperbest. Wijlen haar grootvader of grootmoeder heeft het haar in der tijd verschaft.

Zoo'n zalfje wordt jaren bewaard, dikwijls op een plaats, waar het te bereiken is door stof enz. enz.

Zonder te vragen of het zalfje nog bruikbaar is, of de zelfstandigheden, waaruit het bestaat, ook bedorven zijn, wordt het middeltje bij voorkomende gelegenheden gebruikt en . . . wat zijn de gevolgen?

De vervuilde zalf werd oorzaak, dat de wonde niet weinig verergerde; dat, wanneer men niet de hulp van een ervaren arts had ingeroepen, zelfs levensgevaar had kunnen ontstaan.

Dat recept van grootmoeder voor maagkwalen bleek dikwijls te zijn een middeltje van zeer twijfelachtige waarde. De kennis van inwendige ziekten moge nu al niet zoo zeer zijn vooruitgegaan als de

chirurgische wetenschap, toch zijn de middelen voor maagkwalen enz. enz. geheel anders dan in den tijd, toen de grootmoeder van de huismoeder, die 't recept zoo lang bewaarde, nog leefde.

Een groot gevaar levert ook op voor de oogen de zoogenaamde schulpjeszalf, welke zonder geneeskundig toezicht dikwijls glad verkeerd werkt.

Menigeen heeft door het voortdurend gebruik daarvan zijn oogen bedorven. Kwam hij dan bij een bekwamen oogarts, dan was het dikwijls reeds te laat, terwijl een tijdige tusschenkomst van een deskundige misschien nog veel had kunnen voorkomen.

Op kwakzalverij gelijkend.

In onze „Correspondentie” in het nummer van Maart j.l. wezen wij op een afkeurenswaardige handelwijze, waarop een Duitsche chemische fabriek, hier te lande aftrek van een harer artikelen trachtte te vinden. Dewijl wij het artikel niet als kwakzalverij konden beschouwen, vonden wij geen vrijheid tegen het artikel zelf in ons blad te waarschuwen.

Tegen de wijze van reclame trad intusschen de Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging op in het Nieuwsblad voor den Boekhandel en het zal onzen lezers misschien aangenaam zijn van dit stuk kennis te nemen, omdat zij daardoor tevens de manoeuvre van de Duitsche firma naar waarde kunnen beoordeelen.

Het stuk luidt aldus:

„Salopheen.

Mijnheer de Redacteur,

Veroorloof mij op te komen tegen een handelwijze van een Duitsche fabriek, die veel op kwakzalverij lijkt en den toets van fatsoenlijken handel niet kan doorstaan.

Het is de Farbenfabrik v. m. Fried. Bayer & Co. te Elberfeld, die voor een harer fabrieksproducten, het salopheen, een reclame maakt, oogenschijnlijk in den haak, doch inderdaad zoo afkeurenswaard, dat ik gemeend heb er in dit Blad tegen te moeten protesteeren en de heeren boekhandelaren te waarschuwen om zich met de praktijken van die fabriek niet in te laten.

Zij heeft namelijk eenigen tijd geleden den boekhandelaren per circulaire gevraagd om, tegen betaling natuurlijk, de reclamebilletten van het salopheen te leggen in de circuleerende portefeuilles hunner leeskringen, ten einde het publiek in kennis te stellen met het middel, of, zooals de fabrikant zelf in zijne afschuwelijk hollandsch gestelde circulaire zegt: „op eene dringende wijze de aandacht op dit geneesmiddel in te roepen.”

In Duitschland is het den fabrikanten verboden hunne waren met opsomming van ziekten aan te bevelen, want terecht acht men het in Duitschland niet in het algemeen belang om leeken en handelaren de bevoegdheid te geven het publiek hunne waren met allerlei mooie praatjes op te dringen en daarom is Nederland er goed genoeg voor.

Het is in de laatste jaren menigvuldig voorgekomen dat een fabriek een of ander geneesmiddel ging uitvinden, attesten liet maken door fabrieksartsen — zooals men ze in Duitschland zeer eigenaardig noemt — dan monsters wijd en zijd aan alle hospitalen zond met verzoek om het middel te beproeven en dan, na ontvangst van de verschillende meer of minder aanbevelende berichten, deze als attesten aaneenreeg, en eindelijk in de medische en pharmaceutische wereld de groote trom sloeg.

Vele dokters, verleid door de mooie berichten, beproefden het dan een korten tijd, de fabriek had dan een tijdlang een aardigen afzet, doch in mischienen 98 van de honderd keeren bleken de opgaven te mooi gekleurd, te overdreven, soms te leugenachtig.

Deze fabrikant tracht nu op het publiek zelf te werken met allerlei geleerdheid, waar de leeken niets aan hebben, niet om het publiek van dienst te zijn, maar eenvoudig om zooveel salopheen mogelijk te verkoopen; hij meent in de Nederl. boekverkoopers goede helpers te vinden.

Tot nu toe is er omtrent al wat hij schrijft nog lang niet alles bevestigd van dit snel werkend, onschadelijk, smakeloos, pijnstillend, glansrijk werkend, volledige genezing brengend middel.

Wanneer alles zoo prachtig was als hij het publiek wil doen gelooven, dan zou zijn debiet, nu na vijf jaren, reeds zoo groot geworden zijn, dat hij het waarlijk niet meer op zulk een kwakzalverachtige manier aan de man behoefde te brengen.

Dankend voor de opname,

AMSTERDAM,
10 April 1896.

Uw dnr.

G. B. SCHMIDT,

Apotheker in het Binnen-Gasthuis.”

INGEZONDEN.

Ook kwakzalverij?

Te Alfen aan den Rijn woont een kastelein, die tegenwoordig in vrij goeden doen is, zijn naam is Belt.

In bijna geheel Zuid-Holland kent men hem. Vooral onder de eerbare dorpsbewoners bezit hij groote vermaardheid.

Te Alfen zelf schijnt hij als „wonderdokter” weinig gezien; men haalt zelfs daar de schouders op en lacht. Mijn neef, die daar woont, beweert zelfs — en dit komt mij ook zeer waarschijnlijk voor — dat de Z.E. Pastoor v. Alfen geenszins met Belt's optreden als wonderdokter sympathiseert.

Hoe deze kastelein kureert, blijkt het best uit twee feiten van jongen datum.

Mijn zwager en zuster wonen bij Rotterdam. De eerste lijdt sedert jaren aan kloven in de handen en verschrompeling der nagels. Mijn zuster heeft een zonderling voortwoekerende kwaal aan de lip en het slijmvlies der rechterwang.

Beiden togen in 't begin van Maart j.l. naar Belt. Het was er vol. Allerlei rijtuigen en karren hadden patiënten aangevoerd en de wachtkamer was goed bezet.

Toen mijn zwager aan de beurt en het euvel opgenomen was, sprak Belt een ernstig gebed uit en schreef voor, dat de handen tweemaal daags met „wijnwater” moesten gewasschen worden.

Mijn zuster moest den mond met wijnwater spoelen en negen dagen lang een tientje van den rozenkrans bidden, terwijl ze verder wit bessensap moest drinken, „omdat haar bloed onzuiver was.”

Geld mag Belt niet aannemen, maar er staat een bus waarin ieder zijn offertje storten mag of moet.

Belt vaart er wel bij.

Naar verteld wordt, trekt hij van een predikant een jaargeld, omdat hij diens dochter, die „van alle doctoren en professoren opgegeven was”, radikaal genezen had!

Zonder nu aan de kracht van het gebed, van een geloovig, innig en vertrouwd gebed, iets te kort te willen doen, meen ik toch, dat een dergelijke biddokter velen van de gewone middelen tot genezing terughoudt.

Wie zal het vertellen hoevelen den besten tijd voor geneeskundige hulp bij ziekten of wonden lieten voorbijgaan met de vergeefsche hoop op Belt.

Mijn zuster althans — door mijn werkring zag en zie ik haar zelden — ging er vaak heen en nam niet den minsten raad van bevoegde geneeskundigen. Toen ik haar nu voor een paar weken weer eens zag, verschrok ik van het voortwoekeren harer kwaal, die het eens zoo schoone gelaat verwringt.

„Ja”, zei ze klagende, „niets helpt mij”; ze was al bij zooveel geweest, bij Windelinx te Rotterdam, maar die wou twee honderd gulden hebben en haar te Brussel genezen, bij Belt, bij vele Eerw. zusters en vroeger eens bij den Pastoor van Castricum, verder bij zekere juffrouw van Soest te Rotterdam, nog bij een zoogenaamde papjuffrouw te Rotterdam enz.

„Dan moogt ge wel zeggen, dat niets helpt”, zei ik. „Als je nog een greintje waarde aan je leven hecht”, zei ik toen, „dan ga je onmiddellijk naar Leiden naar prof. Iterson, of naar een kundig arts, maar naar geen onbevoegden. Bidden doe ik ook, maar het moet zijn *Ora et labora*; niet bidden alleen, maar handelen tevens”.

R.

Correspondentie.

M. H. W. H. te N. Wij kunnen het begrijpen dat gij huiverig zijt die geadvertende middeltes aan te wenden. Het beste is dan ook uw geneesheer om raad te vragen; hij zal u zeker, naar zijn beste weten, inlichten. Aan uw

verzoek om u een middel op te geven kunnen wij niet voldoen, al is de kwaal, waarvoor gij hulp vraagt, van weinig belang; wij zouden daardoor een handeling verrichten, die wij juist in de kwakzalvers veroordeelen.

M. H. K. te F. Hartelijk dank voor de gezonden Maandbladen.

Dr. N. I. A. in B. „Vointa Nationala” in dank erhalten.

K. C. te G. Het is aan geen twijfel onderhevig, dat de handelwijze van dien z.g. Dr. Reti kwakzalverij in den volsten zin des woords is. Spoedig zullen wij dit nader aantoonen. Kunt gij ons de brochure ook zenden?

Tegen Santal-Midy hebben wij reeds gewaarschuwd in het nummer van Juni 1888; het is een gevaarlijk middel wanneer men, op de — ten onrechte — beloofde werking vertrouwend, verzuimt geneeskundige hulp in te roepen.

G. v. D. te R. Het *Eau de Botot*, waarvan in de laatste weken weer zoo'n ophef in de couranten wordt gemaakt, is een gewoon mondwaterje, zooals er zoovele zijn. Het kan goed noch kwaad. Het is een aftreksel van eenige frisch smakend en aangenaam riekende specerijen (anijs, kaneel, pepermunt) in spiritus.

W. B. M. te A. Een recensie van het werkje: *Adviezen over het Nieuw-Malthusianisme* zou geheel vallen buiten het kader van ons blad; wij kunnen daarom aan uw verzoek niet voldoen.

Met dit nummer wordt de op 27 April j.l. gesloten ledenlijst over 1896 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn met een * aangeduid de leden, die hunne contributie over 1896 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra-bijdrage voor de kas hebben gegeven.

Wijl er enkele postwissels zonder naam zijn ontvangen, verzoekt de Secretaris-penningmeester hun, die een postwissel verzonden hebben en dit niet bij hun naam vinden aangeeteekend, hem daarvan kennis te geven.

De leden, die hunne contributie nog niet hebben betaald, worden beleefd verzocht, ten einde moeite en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen.

Nogmaals verzoeken wij onze leden, ieder in zijn kringpogingen aan te wenden tot vermeerdering van het leden-tal. De Vereeniging heeft moreelen en finantieelen steun noodig om haren strijd met kracht voort te zetten.

Met een weinig moeite van de zijde onzer leden zou het getal deelnemers in dien strijd ongetwijfeld grooter zijn.

Herhaalde waarschuwingen.

Boom's Maagpoeder. De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer VAN LEDDEN HULSCHEBOSCH te Amsterdam, heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. 't Was een mengsel, blijkens de grove stukken die er in voorkomen, met weinig zorg bereid, van *carbonas calcis*, (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *curçaoschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slpende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Migräne Stifte. Onder dezen Duitschen naam en ook onder dien van *Nerven Kristal* wordt sinds eenigen tijd een zeker middel, zoo 't heet, tegen schele hoofdpijn, tand-, kies- en aangezichtspijn geadvertiseerd. 't Is weer een oude zaak in een nieuw kleed gehuld. Deze stiften bestaan, als ze goed zijn, uit niets anders dan gekristalliseerde *pepermuntolie*, dezelfde stof die, in vloeibaren toestand, algemeen bekend is en nu en dan ter afleiding van de pijn wordt aangewend.

In den laatsten tijd zijn deze Migräne-stiften ook voorgekomen bestaande uit *pepermuntolie* vermengd met wat *Eucalyptus-olie*, wat tot de werking niets afdoet, doch mede vermengd met Thymol, Kamfer en dergelijke kristalliseerbare organische stoffen, die veel goedkooper zijn.

Wie van *pepermuntolie* heil verwacht kan deze *Migräne Stifte* in plaats daarvan aanschaffen, doch het publiek dient te weten wat het koopt en zal door deze mededeeling reeds weten dat van *zekere* genezing van de genoemde kwalen, door dit middel, geen sprake kan zijn.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 772.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D:

Hoofdartikel. Het namaken van specialités door apothekers.

Berichten. De geneeswijze „De Alimonda”. — Reclame voor Haarlemmerolie. — De boekhandel van F. Ad. Richter en Co. — Warner's Safe Cure.

Grootere artikelen. Een stem uit het buitenland over „Retau's Zelfbewaring”. — Revalenta arabica.

Rechtszaken. P. Vliegthart voor de Rechtbank te Dordrecht. — Veroordeeling van een predikant wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen. Kunsttrommelvliezen van Nicholson. — Haarlemmerolie.

Of het helpen zal?

Het publiek, ten minste een zeker deel en niet het minst beschaafde, heeft nu eenmaal een voorliefde zooal niet voor kwakzalversmiddelen dan toch voor z.g. spécialités, die uit den vreemde ons land worden binnengevoerd. De nette vorm waarin die middelen worden afgeleverd, de reclame waarmee ze worden aanbevolen en — hier komen zij geheel op het gebied der kwakzalverij — de belofte van spoedige, soms onfeilbare genezing van tal van kwalen die de aanbeveling meestal vergezelt, dit alles verlokten menschen, van wie men het niet zou denken, tot het aankopen van die spécialités tegen een prijs, dien men bij den apotheker schreeuwend duur zou vinden. Voor een deel, gelukkig voor een klein deel, hebben daaraan sommige geneesheeren schuld; vooral in de groote steden, in de z.g. „chique” praktijk, wordt door hen somwijlen het gebruik van dergelijke spécialités aangeraden en, zelfs op recept, voorgeschreven, ofschoon zij, omdat de geneesmiddelen bijna altijd verzegeld uit den vreemde worden aangevoerd, onmogelijk de zekerheid kunnen hebben dat de patiënt juist datgene en in de verlangde hoeveelheid krijgt, wat voor zijn genezing wordt noodig geacht. Meestal echter worden die middelen op eigen initiatief van den lijder of op advies van vrienden en kennissen genomen en dan gekocht . . . in de bekende depôts.

Als een middel om in dien toestand verandering te brengen is reeds meermalen aangeraden, dat de apothekers die middelen, waarvan de samenstelling, althans van vele, geen geheim meer is, zouden namaken en in fraaien vorm, tegen behoorlijken prijs verkrijgbaar stellen; daarmee zou ten minste het groote voordeel zijn bereikt, dat den patiënt de zekerheid werd aangeboden, dat de door hem gekochte mid-

delen uit deugdelijke grondstoffen waren bereid en juist datgene bevatten wat tot hunne samenstelling behoort. Ongetwijfeld zou die maatregel ook de beurs der lijders ten goede komen, want men moet maar enigszins bekend zijn met de enorme sommen, die de depôthouders als provisie opsteken, om te begrijpen, dat die middelen betaald worden met prijzen, die zelfs in geen enkele apotheek, al draagt ze nog zoo den naam van duur, worden gevraagd.

Het aangegeven middel is al eenige malen beproefd. Reeds sedert jaren bestaat er in het Departement Rotterdam van de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie een commissie, die in deze richting werkzaam is. Zij heeft meerdere spécialités onderzocht, o. a. de bekende *Quina Laroche*, de wijze van bereiding aangegeven en den prijs vastgesteld waarvoor deze in billijkheid konden worden geleverd. Onnoodig te zeggen, dat men zich daarbij heeft onthouden van het opsommen van kwalen, waartegen die middelen zouden moeten helpen.

In de Algemeene Vergadering van de Ned. Maatschappij ter bev. der Pharmacie, in 1895 te 's Gravenhage gehouden, besloot de vergadering een commissie te benoemen, die deze zaak, als uitgaande van de geheele Maatschappij, ter hand zou nemen en het eerste rapport dier commissie ligt thans voor ons.

Een vijftal specialités zijn in onderzoek genomen, n.l. *Scott's emulsion*, *Hematogeen* (Hommel), *Tamarinde-bonbons*, *Sublimaatpastilles* en *Dragées Demazière*. Van deze is de samenstelling en bereidingswijze opgegeven, de manier vastgesteld waarop ze moeten worden afgeleverd, zoo net mogelijk van vorm, en de prijs bepaald. De apothekers zijn dus allen in staat deze middelen gelijkmatig af te leveren.

Het lijkt geen twijfel, dat dit rapport later door andere zal worden gevolgd, zoodat in niet te lang tijdsverloop aan het verlangen naar spécialités op een betere wijze kan worden bevredigd dan nu het geval is.

Of het thans opnieuw beproefde middel helpen zal?

Wij hopen het; wij kunnen tenminste verwachten, dat de geneesheeren, die nu spécialités voorschrijven, zullen verlangen, dat alléén die zullen worden afgeleverd, welke door den verantwoordelijken apotheker zijn bereid. Want zij zullen toch

zeker meer vertrouwen in de hoedanigheid van het middel hebben, wanneer dit door een bevoegd en verantwoordelijk persoon wordt gereed gemaakt, dan wanneer dit, van buiten zonder eenige controle ingevoerd, door handelaars in galanteriën enz. wordt verkocht.

En het publiek? Ons dunkt het moest met beide handen de gelegenheid aangrijpen die het, zeker niet het minst in zijn *eigen belang*, op deze wijze wordt aangeboden; of dit echter het geval zal zijn, durven wij niet met overtuiging beweren.

Integendeel, de ervaring heeft ons dikwijls anders geleerd. Het z. g. echte, het vreemde praeparaat heeft bij velen nog de voorkeur boven het weliswaar nagemaakte, maar zeker niet minder goede inheemsche product, al is dit laatste ook vrij wat goedkooper. Wij zien het b.v. nog bijna dagelijks bij de *Quina Laroche* en teerpillen.

Wij zien het maar begrijpen het niet, want er is geen enkele reden, die ten gunste van die voorkeur pleit. Is het de zucht naar het vreemde, die de voorkeur bepaalt? naar het min of meer geheimzinnige, dat de buitenlandsche specialités nog altijd omgeeft? Is het de lust om mee te doen om het „mode-artikel” van den dag te gebruiken? Of is het de raadgeving van bekenden, dat men toch vooral het „echte” moet nemen?

Wij zoeken tevergeefs naar een oorzaak van het verschijnsel, dat wij helaas! toch waarnemen.

Wij willen intusschen hopen dat het hier medegedeelde niet zonder invloed zal zijn op de gebruikers van spécialités; wij geven hun den raad: wilt ge per se spécialités als geneesmiddel nemen, ziet dan dat gij dezulke aanschaft, die door uw apotheker bereid zijn, voorzoover hem de samenstelling en bereidingswijze reeds bekend zijn. Gij zult er wel bij varen!

Berichten.

Electrische geneeswijze: De *Alimonda*. De reclame voor de electrisseermachines van de heeren De Alimonda gaat ijverig haar gang. Volgens mededeeling van een zijde die het weten kan, zijn in ons land reeds 56 toestellen verkocht. Gelukkige bezitters! Een reclamebiljetje, ons van dezelfde zijde toegezonden, prijst de methode aan als „onovertroffen en eenig, — werkzamer dan alle waterkuren”, — als „een geheel nieuwe, pijnlooze, doodeenvoudige, onschadelijke, aangename electrische behandeling”, — „waarvoor het geheele lichaam, zonder artsenijen, enkel door

mededeeling van electriciteit versterkt en geregeld, en daardoor gezond wordt!"

Wij herinneren aan ons artikel over deze fraaie kuur in het maandblad van October 1895.

Reclame voor Haarlemmerolie. Na het gerucht makend proces over het „handelsmerk" adverteeren de Gebr. Waaning Tilly aldus:

„Circa 200 jaar heeft

DE OPRECHTE HAARLEMMER OLIE

HET BESTE SUCCÈS DER WERELD.

Dit medicijn wordt aanbevolen als uitstekend voorbehoed- en geneesmiddel voor allerlei ziekten door gevatte koude ontstaan; het enorme verbruik van dit medicijn over de geheele wereld waarborgt reeds voldoende succès.

H. H. Winkeliërs en Gebruikers, vraagt alom deze wettig gedeponeerde Oprechte Haarlemmer Olie; alle andere is namaak en schadelijk voor de gezondheid.

Men eische altijd den naam van

Gebr. WAANING TILLY."

Wij voegen daaraan toe, dat elke Haarlemmer olie, 't zij ze nagemaakt of z.g. „echt" is, bij veelvuldig gebruik schadelijk voor de gezondheid is.

De boekhandel van F. A. d. Richter en Co. Reeds meermalen hebben wij er op gewezen, dat die „Boekhandel", o.a. ook te Rotterdam gevestigd, al zeer weinig van een reëlen boekhandel heeft en dat daar voornamelijk te verkrijgen zijn de bekende kwakzalversboekjes, die R. nog onophoudelijk, b. v. in het Nieuws v. d. Dag, adverteert. Dezer dagen kregen wij opnieuw een bewijs dat de firma niet erg op de hoogte is van den boekhandel. Van welwillende zijde (die wij hiervoor dank betuigen) werd ons inzage verstrekt van een schrijven van Richter en Co., waarin deze verzocht wel te willen mededeelen: „in welk jaar de nieuwste officiële uitgaaf van de Nederl. Pharmacopoe en van het supplement is geschied."

Zou zoo iets aan een „echten" boekhandelaar onbekend zijn?

Warner's safe cure. De politie-president te Berlijn heeft het volgende bekend gemaakt: „Onder den naam van „Warner's Safe cure" wordt sedert eenigen tijd een bruine vloeistof, in flesschen van ongeveer 500 gram inhoud, tegen nierziekten en maagkwalen aangeboden en voor den prijs van 4 Mk. verkocht.

„Het ambtshalve verricht scheikundig onderzoek en de opgave van een apotheker, die het middel verkoopt, hebben aangetoond, dat het middel in hoofdzaak uit Amerikaansch wintergroen is bereid en dat de flesch hoogstens een waarde van 2 Mk. bezit."

Een stem uit het buitenland over „Retau's zelfbewaring".

„Er zijn zaken die men ongaarne zegt en waarover men liever zwijgt; zaken, die in het duister haar aanzijn vinden en het licht schuwen, waarover men wel onder vier oogen spreekt, doch die zich tot een behandeling in het openbaar moeielijk leenen.

„En toch moeten dergelijke zaken somwijlen aan het daglicht worden gebracht; moeten zij, ofschoon hare gedaante bij oppervlakkige beschouwing reeds allertreurigst is, zoodanig in al hare afschuwelijkheid worden tentoongesteld, dat men er een afschuw van krijgt".

Ongeveer met deze woorden begint de voorrede van een Duitsch werkje, getiteld: „Die Selbsttätigung. Ein Wort zur Abwehr gegen „Dr. Retau's Selbstbewahrung" und „Die Beichte einer Unglücklichen" nebst einer kurzen Darstellung der wirklichen Folgen der Masturbation. Von einem deutschen Arzt."

Wij zouden bijna lust hebben het geheele werkje, vertaald, in ons blad over te nemen; wegens de beperkte ruimte moeten wij ons echter bepalen tot een uittreksel van het tweede hoofdstuk, dat over Retau's boek handelt en zelfs dit gedeelte neemt een groote plaats in dit nummer in, grooter dan wij anders voor enkele artikelen kunnen beschikbaar stellen. De belangrijkheid der zaak, ook voor ons land, wettigt echter onze handelwijze in deze.

Vooraf vermelden wij nog uit de „Voorrede" de oorzaak, die den schrijver tot het publiceeren van zijn werkje heeft gebracht:

„Ik had een neef, hij was mijn lieveling, mijn oogappel, alle jaren dat hij in mijn huis werd opgevoed. Een bloeiende jongeling, zeer begaafd, die groote verwachtingen opwekte en vol moed was. Plotseling werd alles anders; van een tweedaagsche reis terugkeerend, vond ik den anders zoo flinken vroolijken jongen stil, in zich zelf gekeerd en angstig; zijn blik was weifelend, zijn houding slap, het oog bedroefd. Weinige dagen later vond ik hem dood op zijn kamer; een pistool lag naast hem en daarnaast een brief. En de inhoud: de geschiedenis van duizenden jongelieden. Lang had hij zich aan onanie schuldig gemaakt, zonder hare gevolgen te kennen of aan zijn lichaam te bespeuren; toen had hij Retau's zelfbewaring in handen gekregen; een bliksemstraal had zijn jong leven getroffen, een donderslag zijn geheel doen en denken, zijn anders zoo helder en scherp verstand uitgedoofd en slechts één gedachte nog zijn ziel vervuld: „Al mijne verwachtingen de bodem ingeslagen, het vertrouwen van hem, die mij lief had, geschonden, slechts tering, waanzin en dood is mijn toekomst!" En zoo scheen de dood hem een verlossing en was Retau's overdreven, valsche voorspiegeling de oorzaak dat hij vrijwillig het leven verliet, dat hem, door het lezen van dat boek, tot een last was geworden".

Anderen te waarschuwen tegenover de leugenachtige voorstellingen, die Retau en consorten van de gevolgen van het genoemde misbruik geven, is het doel van het werkje, waaraan wij nu het volgende, betreffende het boek van Retau, ontleenen.

„Het is eigenlijk ongelooflijk hoe een fabrieks-werk als „Retau's zelfbewaring" zoovele oplagen heeft kunnen bereiken; ieder onbevooroordeeld lezer moet toch terstond inzien dat het hier geen daadzaken betreft, maar meereendeels de grootste onwaarheden, die bladzijde op bladzijde met de grootste brutaliteit worden uitgebazuind. En toch zoo'n oplage? Is dit niet juist een bewijs voor de degelijkheid en bruikbaarheid van het boek?

In geen enkel opzicht. Want de lezers, voor wie dit boek bestemd is, zijn dezulke, die geen oordeel bezitten over hetgeen daarin wordt opgedischt en die bovenliën — beangst gemaakt door de voorstelling van de verschrikkelijke gevolgen hunner kwaal — daardoor niet juist en rustig kunnen denken. Ik mocht deze ongelukkigen vergelijken bij die vogels, waarvan de sage vertelt, dat zij, door den blik van de slang begoocheld, niet kunnen wegvliegen en, als wezenloos, het tijdstip afwachten waarop zij door het ondie worden vernietigd.

En nog aan een tweede oorzaak heeft dit prulwerk zijn verspreiding te danken, n.l. aan de omstandigheid, dat er tot nu toe een goed boek over het daarin behandelde onderwerp ontbreekt, een boek, door een geneesheer geschreven, dat de jeugd een waren blik doet slaan in het wezen en de gevolgen der onanie.

Laat ons het boek van Retau eens wat nader nagaan.

In het voorwoord lezen wij het volgende: „Men heeft ons dikwijls verweten dat het doel van de uitgave van Retau's zelfbewaring niets anders was dan een eenvoudige boekhandels-speculatie, zonder dat daaraan diepere, zedelijke motieven verbonden waren . . . dat het werk echter nog iets meer ten doel heeft en een zeker niet te miskennen zedelijke strekking bezit, zal ieder, die het met aandacht leest, duidelijk worden." Ja zeker, een opmerkzame lezer van het geheele boek zal terstond zien dat het nog iets meer ten doel heeft dan een boekhandels-speculatie, dat het tevens een speculatie is op de domheid en vóór alles op den geldbuidel van de lezers. Daarvoor spreekt duidelijk genoeg de gele vragenlijst en het bijgevoegde blauwe couvert, waarin de slachtoffers niet alleen een schildering van hunne, als gevolg van hun kwaal toegedichte, ziekten maar ook, vóór alle dingen, het honorarium van 9 Mark „voor het eerste- en hoofdconsult" moeten insluiten. Daarmee is 't nog niet uit; de volgende — natuurlijk steeds noodzakelijke — consulten kosten telkens 1.50 Mark, terwijl de kosten

voor de onontbeerlijke, voor de behandeling grootendeels waardelooze middelen nog 9 Mark bedragen. Inderdaad, men moet het toegeven, dat het boek nog een ander doel heeft.

En om dit doel te bereiken is ieder middel geoorloofd; den lezer wordt maar alles op de mouw gespeld, de meest ongelooflijke en inderdaad belachelijke verhalen worden opgedischt met zulk een onbeschaamdheid en zekerheid, dat zelfs een beschaafd en onbevooroordeeld lezer bijna om den tuin wordt geleid door . . . , zoo'n brutaliteit. Bij deze tweele speculatie komt het er natuurlijk op aan, zooveel mogelijk patiënten te lokken, teneinde de zaak te doen bloeien; daarom worden bijna alle ziekten voorgesteld als gevolg van de hoofdkwaal. Het is schier niet te gelooven, dat iemand in 1896 nog zoo iets in een boek durft te beweren. Haemorrhoiden en tering, jicht, reumatiek, beroerte, waanzin, ruggemergtering, bijziendheid, maagkramp, kanker, ja wat niet al, worden op rekening van onanie gesteld.

En al dat lijden kan slechts worden genezen van uit het uitgeversmagazijn te Leipzig. Uit vrees voor concurrentie wordt gewaarschuwd (blz. 87 van de duitsche uitgave) tegen raadgevingen en boeken van hebzuchtige en gewetenlooze geneesheeren en nogmaals (blz. 95) tegen charlatans, kwakzalvers, en werkelijke geneesheeren, wier praktijk in dit opzicht zeer gering is. Verder leest men (blz. 118) „De leek is niet in staat de noodzakelijke waarnemingen te doen en onderscheidingen te maken, zelfs die geneesheer niet, die zich niet reeds langen tijd uitsluitend op deze ziekte heeft toegelegd." Welk een onbeschaamdheid!!

Wanneer wij verder een blik werpen op de openbaar gemaakte ziektegevallen, dan lezen wij daarin het volgende: 3e geval: „Ik heb het honorarium hierbij gevoegd"; 4e geval: „Hierbij het gewone honorarium"; 5e geval „Uw honorarium is hierbij ingesloten" en zoo gaat het door.

Men maakt het den te verwachten patiënten en briefschrijvers zoo gemakkelijk mogelijk, doordat men hun een soort van schema geeft, waarbij de vermelding van de hoofdzak, de betaling van het honorarium, volstrekt niet mag worden vergeten. Hoe gaat de zaak nu in haar werk? Zoodra het slachtoffer met schrik heeft vernomen dat zijn maag- of longaandoening alleen afstamt van de fout in zijn jeugd en de ongelukkige zich tot het alleen-zaligmakend magazijn te Leipzig heeft gewend (natuurlijk onder bijvoeging van het honorarium) dan ontvangt hij „van den geneesheer, volkomen naar waarheid, juiste inlichtingen omtrent den waren omvang en het ware karakter van zijn lijden, waardoor dan alle onnoodige vrees terstond wordt weggenomen." (pag. XI) Natuurlijk, wanneer de vogel in het net is gevangen, zoekt men zich de zaak zoo gemakkelijk mogelijk te maken; de lijder is blij, dat alles niet zóó erg is als het hem te voren was afgeschilderd en deze suggestie is de hoofdzak bij de geheele, thans volgende „geneeskundige" behandeling. Als echter noch de suggestie noch de gezonden geneesmiddelen helpen, als de lijder aan zijne kwaal verslaafd blijft, of de ziekten, die heeten daarvan af te stammen, niet genezen, wat dan?

Dan kan men met Goethe zeggen:

Ihr führt ins Leben ihn hinein,
Ihr laszt den Armen schuldig werden,
Dann überlasst ihr ihn der Pein!

Het geheel onnoodig beangst-maken, zelfs bij de onmogelijkheid de patiënten te genezen, verdedigt het boek van Retau op de volgende, vrij onbegrijpelijke wijze: „Al heeft overigens ons boek niet het voordeel, de zieken door geneeskundige hulp in den grond te genezen, zoo kan toch het angstigmaken van de zieken, wat men ons wel eens voor de voeten werpt, geen beschuldiging zijn, daar het geneesheeren en leeken, ouders en opvoeders veel te goed bekend is, hoe oneindig moeielijk, ja somwijlen geheel onmogelijk het is, zelfs bij reeds ingetreden pijnlijke en verlamme symptomen en andere gevolgen, den lijder van zijn duivelachtigen hartstocht te genezen." Begrijpe wie het kan!

Niettegenstaande de paardenkuur waaraan, in 't begin, alle aanstaande patiënten van de uitgeverfirma op gelijke wijze worden onderworpen, betoogt het boek de noodzakelijkheid van een *streng individualiseerende* behandeling van elken lijder.

Verder wordt in het boek van de ouders, geneesheeren en verzorgers een liefderlijke en zachtzinnige behandeling van den patiënt verlangd, dewijl men met gestrengheid niets verder komt, zelfs kwaad zou kunnen stichten. En daarbij vloeit dit, tot liefde vermanend, boek over van de zwaarste bedreigingen van eeuwig lichamelijk- en zielebederf en deelt daarbij geeselslagen uit, die erger dan alle lichamelijke tuchtiging werken! Waarlijk, uit het geheele boek is, door de telkens voorkomende tegenspraak, niet wijs te worden. Er is noch methode noch consequentie in het geheele werk, uitgezonderd het met zorg ingerichte lokken van patiënten. Van dit laatste geeft nog de volgende aanhaling het bewijs: „Opdat echter de lange, verschrikkelijke reeks van ziekten, welke wij opgenomen hebben, niemand op het denkbeeld bringe dat wij misschien hebben overtreven, zoo maken wij daarop opmerkzaam, dat natuurlijk niet ieder individu aan al deze gevolgen van zijn euvel zal lijden, maar slechts aan enkelen daarvan; toch is ieder van die ziekten afzonderlijk zóo verschrikkelijk, dat wij . . . steeds weder vermanen en bezweren de kwaal te betuigen.” Het is hier twee vliegen in één klap slaan. Van de eene zijde voelt men wel, dat ook de leek niet alles slikt en misschien hoofdschuddend het boek ter zijde zou leggen, aan de andere zijde wordt nu ook de lezer gelijnd, die slechts aan een der kwalen lijdende is. Hem wordt natuurlijk op het hart gelegd zich niet tot een ervaren geneesheer te wenden, maar snelle en zekere hulp te Leipzig te zoeken. Zoo gaat het!

Zoo veroordeelt het boek, door al de aangevoerde daadzaken, zich zelf, wanneer men het maar met onbevangen blik leest. Daarom tracht het ook zijn armoede nog met den mantel van wetenschappelijkheid te bedekken, waar b.v. aan het slot van het voorwoord het volgende te vinden is: „Ten slotte geven wij nog de verzekering, dat ons boek bewerkt is naar de nieuwste ontdekkingen der wetenschap en slechts datgene bevat, wat van een medisch standpunt als volkomen juist moet worden beschouwd en bestand is tegen elke, ook nog zoo strenge critiek.”

Welaan dan, de fout moet weder goed worden gemaakt. Reeds te lang is van deskundige zijde over den bombastischen onzin van het boek gezweven, omdat men medelijdend de schouders optrok over dusdanige „ontdekkingen der wetenschap.” Maar men rekent in medische kringen te weinig met de lichtgeloovigheid van het publiek en de vatbaarheid juist van de jonge lezers voor wie dit boek in hoofdzaak is geschreven. Daarom is het noodzakelijk het boek en de beweringen daarin nauwkeurig na te gaan om ze dan in het openbaar . . . aan den lachlust prijs te geven.”

Dit doet de geleerde schrijver in een afzonderlijk hoofdstuk, dat echter, wegens den aard der kwaal die daarin wordt behandeld, minder geschikt is voor ons blad. Ouders en opvoeders raden wij intusschen ernstig aan zich het boekje, waarvan wij den titel in 't begin van dit opstel opgaven, aan te schaffen. Uitgever is de „Rostocker Reformverlag” te Rostock.

Revalenta arabica.

Nog steeds — en tegenwoordig weer dikwijls — wordt dit middel met groote advertenties aangekondigd. Het wordt daarom tijd dat wij weer eens in herinnering brengen wat daaromtrent reeds in het Maandblad van October 1884 ongeveer is opgenomen:

„Menigmaal is het voorgekomen dat men het ons eenigszins kwalijk nam onder de reeks van kwakzalverswaren, waartegen gewaarschuwd moest worden, ook de revalenta te hebben opgenomen. Het was toch een goed en gezond voedsel, dat geen kwaad zou doen en menigeen had zich bij het gebruik wel bevonden.

Ook wordt het wel eens door een geneeskundige aanbevolen. Hoe konden wij daar iets tegen hebben?

Wij erkennen gaarne dat revalenta arabica een goed en gezond voedsel is, maar toch komt het ons voor dat de fabrikant ervan geen anderen naam dan dien van kwakzalver verdient.

De revalenta is meer dan eens onderzocht, doch niet altijd bleek zij dezelfde samenstelling te hebben. Altijd was meel van boonen en linzen de hoofdzak, doch somtijds vermengd met wat maismeel of gerstemeel en een weinig keukenzout, een andermaal gekruid en gekleurd door een weinig peper en curcuma, ook wel gekleurd door dat een deel van het meel zwak geroosterd was.

Om zekerheid te erlangen over het in de laatste jaren verkocht product, hadden wij het lid der Vereeniging, den Heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, reeds eenigen tijd geleden verzocht het opnieuw te onderzoeken en deze heeft daaraan onmiddellijk gevolg gegeven. Het resultaat van het microscopische onderzoek was, dat de Revalenta thans niets anders was dan *Linzenmeel*, door zachte roosting van een klein gedeelte ervan, iets geel gekleurd.

Linzenmeel nu is een zeer voedzame en goed verteerbare spijs en de zachte roosting kan slechts goed eraan doen door den smaak wat te verbeteren en de verteerbaarheid te bevorderen. Het werd dus opnieuw bevestigd dat de revalenta een goed en gezond voedsel is.

Wat wij er dan tegen hebben?

Twee zaken. Den enorm hoogen prijs en de driegelijke wijze waarop het aan den man gebracht wordt.

De prijs der revalenta is f 3,90 voor een bus van 1 kilo, wat 4 à 5 maal duurder is dan bij 't genieten van een behoorlijke winst nodig zou zijn. Linzen zijn volstrekt geen artikel dat verbazend duur of moeilijk te krijgen is. Zij komen tegenwoordig in den groothandel voor en worden door enkele grutters tot meel verwerkt.

Het Linzenmeel moet zeer fijn worden gebuild en 't is mogelijk dat dit bij dit meel eenige meerdere moeite kost dan bij andere meelsoorten. Hoe dit zij, onze meelfabrikanten zouden zeker, indien zij zich er meer op toelieden, wel in staat zijn om het Linzenmeel even fijn te leveren als de revalenta. Indien zij dan het kilo voor 90 cent à f 1 afleverden, wat hun een gepaste winst verzekert, kon het publiek voor een vierde van den prijs, dien het tegenwoordig betaalt, het linzenmeel koopen. Vooral voor minnigegeoden, die toch dikwijls een veelvuldig gebruik van de dure revalenta maken, zou dit een groot voordeel zijn. Ware op die wijze bij elken grutter voor zulk een lagen prijs het fijne linzenmeel te verkrijgen, menig geneesheer zou waarschijnlijk het gebruik aanraden, vooral voor maaglijders, waar hij nu aarzelt het te doen.

Doch, ook uit een ander oogpunt beschouwd, schijnt het zeer gewenscht dat het linzenmeel van den grutter de revalenta van DU BARRY vervange. Telkens wanneer men een bus van 1 kilo voor f 3,90 van dit laatste koopt, betaalt men een extra winst van f 3 aan iemand, die door onware beweringen zich die weet te verschaffen.

Hier komen wij dus op ons tweede bezwaar: de leugens waarmee en waardoor de revalenta wordt gedebiteerd.

In de advertentie's wordt gezegd dat de Revalenta door zijne heilzame werking op de spijsvertering de oorzaken bestrijdt der volgende kwalen: *koorts, toring, zwakte, maagpijn, lusteloosheid, hoest, maagkrampen, oprispingen, spanning op de maag, hoofdpijn, verstoppingen en vele andere welke ontstaan door een niet goede werking der maag.*

Veel erger nog worden de verdiensten van de Revalenta uitgeschreeuwd in de groote papieren, die bij elke bus worden afgeleverd.

Ziehier hoe zulk een aanbeveling begint:

Eellust, goede spijsvertering, sterke zenuwen, gezonde longen, verkwikkende slaap, regelmatige werking van alle organen, zuiverheid van het bloed, wils- en spierkracht hergeven zonder Medicijnen en met weinig kosten aan de meest ongeregelde en verwoeste of van

natuur zwakke gestellen door het overheerlijke voedings- en geneesmiddel: Revalenta Arabica du Barry, hetwelk duizendwerf de prijs van iedere andere geneeskundige behandeling bespaart.

Het kan niet anders of door zulke woorden moeten duizenden worden overgehaald hun heil bij deze revalenta te zoeken, die er nooit door kunnen geholpen worden en ook nooit hun geld er aan zouden weggeworpen hebben, indien het meel eenvoudig als linzenmeel verkocht ware.

Eigenlijk alle zieken worden door DU BARRY overgehaald hun geluk met revalenta te beproeven en daardoor hem voor elke kilo f 3.— in den schoot te werpen. In het vervolg van het prospectus toch wordt gezegd, dat Revalenta de eigenschap bezit: *te genezen de hardnekkigste verstopping, de Hemorrhoiden, slechte spijsvertering, ontsteking en verzuring in de maag, windzucht, elke stoornis in de verrichtingen der slijmklieren, opgezetheid, verslijming, zuur, kramp, stuipen, hartwater, maagpijn, diarrhoea of buikloop, hartkloppingen, zenuwachtige hoofdpijn, gal- en zenuwziekte, aandoeningen van de lever, long en niereen, graveel, hysterie, huiduitslag, bloedzueren, klierziekte, waterzucht, rhuematiek, jicht, brakingen, beroerten, vallende ziekte, hoest, verkoudheid, aamborstigheid, asthma, beginnende toring, griep, koorts, slapeloosheid, verlies van het geheugen, ophooping van bloed naar het hoofd, droefgeestigheid, mismoe- digheid, vermagering, uitputting, elke onzuiverheid van het bloed, neerslagtigheid enz.*

En alsof dit alles nog niet leugens genoeg ware en aan volwassenen daardoor niet reeds nadeel genoeg toegebracht kon worden, indien zij aan deze woorden geloof hechten, wordt er nog bijgevoegd dat de revalenta de eigenschap heeft: *bij zuigelingen, van de geboorte af, de voorkeur te verdienen boven al ander voedsel, zelfs minnemelk.* Als men weet dat deze Revalenta een zeer groote hoeveelheid zetmeel bevat, waarvan slechts een zeer geringe hoeveelheid door roosting is veranderd, en onveranderd zetmeel voor pasgeborenen onverteerbaar is, dan begrijpt men hoezeer ook deze laatste zinsnede leugen inhoudt.

Onze slotsom is: het goede dat de revalenta bezit, als zijnde fijn linzenmeel, een voedzame, niet moeilijk verteerbare spijs, vooral in sommige gevallen van maaglijden, wordt overschaduwed door den enorm hoogen prijs, waarvoor de fabrikant het debiteert en de vele leugens waarmee hij het aanbeveelt.

Wil men revalenta gebruiken, dan doe men goed het onder den naam *Linzenmeel* bij den winkelier te halen.”

Rechtzaken.

Voor de Arrond.-Rechtbank te Dordrecht werd in 't begin van Mei behandeld het hooger beroep, ingesteld door den ambtenaar van het O. M. bij het kantongerecht te Ridderkerk, tegen het vriespreekend vonnis, gewezen den 4 April, in zake Pleun Vliegthart, te Dordrecht, die terecht had gestaan wegens drie feiten van „het niet toegelaten tot de uitoefening van een „beroep, waartoe de wet een toelating vordert, buiten „noodzaak dat beroep uitoefenen”, terwijl deswege tegen hem drie geldboeten van f 15, subs. 5 dagen hechtenis voor iedere boete geëischt was.

Op de tafel der overtuigingstukken prijken eenige fleschjes, inhoudende het kostbare (?) product, door V. geëxploiteerd.

Nadat de rechter-rapporteur, mr. D. van Tienen Jansse, de zaak heeft voorgedragen, wordt beklagde ondervraagd.

De Voorz. — Je hebt het immers gedaan om er wat aan te verdienen?

Bekl. — Neen, mijnheer, volstrekt niet, en als ik een van de heeren hier, bij voorbeeld met een zuren appel kan dienen dan met plezier, hoor (gelach).

De Voorz. — Kom, dat zijn allemaal nonsenspraatjes. Waar heb je dat goed van daan gehaald, dat je de menschen gaf? B.v. bij die vrouw in Nieuw Lekkerland, daar kwam je zonder iets binnen. Zij sprak over de nierziekte van haar man. Daarop ben je weggegaan, doch een kwartier later teruggekomen met het middel.

Bekl. — Vraag excuus, mijnheer. Ik kwam bij die vrouw, heb er een boterham genomen voor mijn centen en toen sprak zij over de nierziekte van haar man.

De Voorz. — Je hebt bij een van die menschen f 1 voor dat fleschje gehad, was het dat waard?

Bekl. — O, veel meer, mijnheer.

De Voorz. — En bij een ander een kwartje?

Bekl. — Ja.

De Voorz. — En waar haal je dat middel van daan?

Bekl. — Ik trek het uit blauwe en witte druivenranken.

De Voorz. — Waar staan die?

Bekl. — Overal, als ik daar een ledige flesch op den grond zet dan loopt hij vol.

De Voorz. — Heb je de oogen van die patiënten bekeken, ja zeker, niet waar?

Bekl. — Neen, mijnheer.

De Voorz. — Dus je denkt dat het voor alle oogkwalen goed is (gelach.)

Je hebt tegen de eerste vrouw o. a. gezegd: „ik zie dat je oogen niet goed zijn!”

Bekl. — Och, wij zaten te praten en toen heb ik dat gezegd.

De Voorz. — Was dat ook niet zoo het geval met Arie Kooijman, dien heb je ook gezegd: „je ziet ook niet zuiver”, terwijl je hem naar de oogen keek.

Bekl. — Neen, ik zag dat hij een bril droeg. Ik zag er geen kwaad in.

De Voorz. — En nu komen wij aan die vrouw van Wieringen, die je vertelde dat haar man een nierziekte had. Heb je dien man ook gezien?

Bekl. — Neen, mijnheer.

De Voorz. — Je hebt er toch zeker ook een gebruiksaanwijzing bij gedaan?

Bekl. — Ik heb het in een kopje voorgedaan en het zelf uitgedronken waar het mensch bij stond.

De Voorz. — Hoe vaak moest het worden ingenomen, en in welke hoeveelheid?

Bekl. — Ik heb het ze voorgedaan; de hoeveelheid weet ik niet meer, want dan zou ik het zeggen. Ik sta hier immers onschuldig voor u.

Thans volgen de getuigen.

Arigje v. d. Graaf, huisvr. van A. Pot te Alblasserdam, verklaart dat zij op 28 Augustus V. op de boot tusschen Dordt en Rotterdam ontmoet heeft. Hij hield haar aan, zeide dat zij zoo zwak was op hare oogen (de getuige draagt een bril). Zij wilde eerst „geen doen” met hem hebben, doch hij zeide dat hij er een water voor had en dat zij dan na een paar maanden den bril kon afzetten. Toen gaf zij hem ten antwoord dat hij dan maar eens een fleschje moest brengen. Den volgenden dag bracht hij het; zij gaf hem een gulden en acht stuivers voor het bootengeld, want hij was extra voor haar naar Alblasserdam gekomen. Zij moest het water tweemaal daags met een sponsje gebruiken en dan zou zij haar bril niet meer noodig hebben. Dat zou toch een genot voor haar zijn.

De Voorz. — Maar heeft hij je niet naar je oogen gekeken?

Getuige. — Dat kan ik niet zeggen, hij zeide wel dat ik zwakke oogen had en zal mij toen wel aangekeken hebben.

De Voorz. — Het is al heel vreemd dat een mensch als u bij den eersten besten, die je zoo maar een praatje vertelt, er in vliegt voor je gulden.

Kundertje v. d. Graaf, huisvrouw van W. van Tuil te Brandwijk, een zuster van de vorige getuige, is bij de besprekingen met Pleun tegenwoordig geweest en bevestigt volkomen de verklaring harer zuster.

Arie Kooijman, schoenmaker te Alblasserdam, kreeg op 29 Augustus bezoek van V., die hem het adres kwam vragen van vrouw Pot. Getuige droeg een bril, en bekl. zeide tot hem: „je bent ook zwak van oogen.” „Ja”, antwoordde getuige, „maar als ik een bril op heb, kan ik goed zien.” Beklaagde bracht hem spoedig een fleschje water. Getuige vroeg naar den prijs, doch bekl. antwoordde: „daar mag ik niets voor nemen.” Getuige gaf hem echter een kwartje.

De Voorz. — Maar je begrijpt toch wel man, dat het allemaal gekheid is.

Sijje den Ouden, huisvr. van Wieringen, heeft op 16 September eveneens bezoek gehad van V. Hij was in de buurt aan het snoeien en kwam bij haar om een boterham. Het gesprek viel op ziekten en toen zeide bekl. tot get.'s moeder, dat hij raad wist voor nierziekte. Moeder vroeg haar wat zij er van dacht. Get. zeide dat zij het niet wist, en ging de deur uit. Een half uurtje later kwam zij terug en toen had bekl. een fleschje. Ik zeide hem dat mijn man al twee jaar lang aan de nieren gesukkeld had en gaf hem f 1. Hij vertelde dat hij die flesschen altijd aan doctoren verkocht voor f 3.50 à f 4.— (Gelach.)

Dit laatste wordt door bekl. pertinent ontkend. Intusschen verklaart ook de eerste getuige, vrouw Pot, desgevraagd, dat bekl. haar ook gezegd heeft dat

hij die flesschen aan oogdoctors, o. a. dr. de Haas, leverde.

De Voorz. — Dat is je toch wat al te kras, bekl. klaagde, om dat te durven zeggen.

Wijntje Stam, wed. den Ouden, uit Nieuw-Lekkerland, een stokoude vrouw, bevestigt de verklaring van de vorige getuige, haar schoondochter.

De Voorz. — Zie je, Vliegthart, daar zit juist de oplichterij in, dat je verteld hebt die fleschjes aan oogdoctoren te verkoopen. Je weet toch wel dat dat niet waar is. Je verkoopt dat goed, dat ik verwed dat je heel eenvoudig uit de sloot gehaald hebt. Hoe is het mogelijk dat je zulken onzin aan die menschen kunt opdisschen, maar het is nog veel minder verklaarbaar dat de menschen het hebben aangenomen.

Bekl. — Och, ik wil het met alle plezier uitdrinken. (Gelach.)

Alsnu is het woord aan den subst.-officier van justitie, tot toelichting van zijn requisitoir. Deze bekl. klaagde — zoo vangt Z.E.A. aan — is voor uw college geen onbekende. Vroeger is hij hier werkzaam geweest als advocaat-requesten-steller; alhoewel hij toen voor die personen de beste bedoelingen had, is dit door de justitie als oplichting beschouwd en werd hij te dier zake tot zes maanden gevangenisstraf veroordeeld. Het ware zeker te wenschen geweest dat ook deze zaak als oplichting was vervolgd, want alle termen zijn daartoe aanwezig. De motieven, voorkomende in het vonnis van den kantonrechter, komen spreker niet juist voor. Immers waar bekl. klaagde een gebruiksaanwijzing opgeeft, is dat toch het verleenen van geneeskundigen raad of bijstand. Verder overweegt de heer kantonrechter, dat niet is gebleken dat bekl. geld heeft aangenomen voor de middelen, maar indien hier dan toch blijkt dat hij drie malen dat middel heeft verschaft, dan gelooft Z.E.A. dat, al mag zijn beroep dan zijn tuinman, hij ook het beroep van geneeskundige heeft uitgeoefend, en dus gezegd kan worden dat hij buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend.

De geldboeten mogen niet gering zijn. Bekl. toch maakt er gebruik van dat goedgebouwde menschen dadelijk aannemen wat hij zegt. Zijn houding ter terechtzitting is ook recht treurig. Hij beweert toch dat hij in Nieuw-Lekkerland dat middel een huis of vijf, zes verder heeft gehaald. Het is dezelfde treurige, leugenachtige houding als van ouds.

Met toepassing van art. 436 Wetb. van Strafr. requireert de officier veroordeeling van Pleun Vliegthart tot drie geldboeten van f 90, subsidiair zestig dagen hechtenis voor iedere boete.

Beklaagde doet nog opmerken dat hij mag geven, verkocht heeft hij niet.

(Dordr. Ct.)

Zooals indertijd (o. a. ook in ons No. van Februari jl.) is medegedeeld, werd tegen den predikant bij de Chr. Ger. gemeente te Rijssen, den heer J. J. G., proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Voor dit feit heeft hij voor het kantongerecht te Goor terecht gestaan en hoorde hij door den ambtenaar bij het openbaar ministerie eene geldboete van f 100, subs. 20 dagen hechtenis, tegen zich eischen.

De bekl. klaagde droeg zelf zijn verdediging voor.

Bij de uitspraak werd hij veroordeeld tot f 50 boete, subs. 10 dagen hechtenis.

CORRESPONDENTIE.

Dr. B. te H. Wij ontvingen uw schrijven, maar vóór wij aan uw verzoek voldoen, zullen wij zelf eens trachten nadere inlichtingen te verkrijgen. Gij zult het ons ten goede houden dat wij niet alles terstond voor waar aannemen, wat in zoo'n Amerikaansch blad voorkomt, vooral niet in een *Financial and Mercantile Review*, die met zijn tal van reclame-portretten er nu juist niet uitziet om vertrouwen te wekken.

Leden, die nog kwakzalversmiddelen in onderzoek hebben worden beleefd verzocht het resultaat van hun onderzoek zoo spoedig mogelijk op te geven aan den secretaris-penningmeester onzer Vereeniging of — indien het resultaat nog niet spoedig kan worden meegedeeld — hem te berichten hoever het met de analyse staat.

Vooraf op de middelen van het *Institut-Drouet* wordt gewacht.

H. W. V. te D. Uw naam is nu van een * voorzien.

J. B. te A. Zie omtrent *Nicholson* de „Herhaalde Waarschuwingen”. Het zaakje bestaat reeds lang.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Kunst-trommelvliezen van Nicholson. Deze kleine instrumentjes worden ook onder den naam **Oortrommels** verkocht en luid aangeprezen ter genezing van doofheid. De leverancier, die zich Dr. NICHOLSON noemt, plaatst ook wel advertenties onder den naam SIMPSON. Wie hem schrijft om inlichtingen ontvangt een zeer klein boekje met talrijke prentjes, waarin wonderen van de instrumentjes verhaald worden en waarbij gevoegd zijn een aantal zoogenaamde getuigschriften van personen, die verklaren door die Oortrommels geheel of gedeeltelijk van hun doofheid te zijn genezen. Die attesten zijn bijna allen uit het buitenland afkomstig, doch enkele zijn door personen in ons land afgegeven. Omtrent deze laatste hebben wij een onderzoek ingesteld en de uitslag is geweest, dat die getuigschriften niets voor de deugdelijkheid van de werktuigjes kunnen bewijzen, zooals wij in het Maandblad van Juni 1887 voor een paar erven uitvoerig hebben uiteengezet.

Wie zich echter door al het fraais, dat in de advertenties en in de boekjes wordt gezegd, laat verleiden om een bestelling te doen, krijgt een paar toestelletjes, zoo lang als een vingerlid, bestaande uit een verguld of verzilverd staaftje, waaraan op het uiteinde kleine schijfjes van kaoutchouk, ter grootte van een dubbeltje, zijn bevestigd. Deze dingetjes moeten in de ooren worden gestopt. Deze operatie is zeer moeilijk te verrichten en later heeft men dikwijls de grootste moeite om de toestelletjes er weer uit te halen. Meer dan één onzer lezers heeft ons bericht dat hij bevreesd was er zijn gehoor nog meer mee te bederven en blij was, toen een ter hulp geroepen geneeskundige de trommels weer uit zijn ooren verwijderd had. Wij hebben met een aantal personen, welke de instrumentjes gebruikt hadden, gecorrespondeerd doch geen geval is ons bekend geworden, dat zij duurzaam eenige hulp tegen doofheid hadden gegeven.

De prijs, dien NICHOLSON voor zijn werktuigjes vraagt, is verbaazend hoog. Al naarmate men een paar verzilverd of verguld wil hebben betaalt men f 18,25 of f 26,50. Dit geld moet vooraf per postwissel worden betaald. Nooit wordt een toestel ter beproefing toegezonden en iemand die gevraagd had er een op keur te mogen ontvangen, indien hij vooraf het geld bij een vertrouwd kassier deponeerde, zoodat Nicholson zeker het geld zou krijgen zoo de dingetjes maar iets hielpen, ontving toch een weigerend antwoord.

In den regel wordt aan hem, die een bestelling gedaan en een postwissel gezonden heeft, door Nicholson bericht, dat hij ook een zoogenaamde *Lotion* noodig heeft, om het oor mee te bevochtigen, en een zoogenaamd *Katarrhpoeder*, en dat die in hetzelfde pak verzonden worden. Deze middeltjes kosten f 8,50 en de besteller heeft dan slechts de keus om of het pakket met de reeds betaalde toestelletjes te weigeren of nog die f 8,50 er bij te betalen. De meeste dooven, die zich op deze wijze tot koopen hebben laten verlokken, betaalden daarvoor niet minder dan f 35.—

De bedoelde *Lotion* is door een der leden van de Vereeniging onderzocht en bleek te zijn een mengsel van *glycerine* en *Hoffmansdruppels*; een ander lid onderzocht het poeder, dat niets anders was als *onzuiver rijstmeel met droppoeder*. Beide waren te zamen wel voor één of twee kwartjes te leveren en de instrumentjes zou men ook voor een halve gulden wel kunnen laten maken, zoodat elke doove, die zich liet overhalen, nog niet voor een waarde van f 1.— voor zijn f 35.— heeft ontvangen, ongerekend de groote teleurstelling en ergernis toen het hem bleek, dat hij door de geheele bezending in het minst niet was geholpen.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoolwel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o. a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje van 4 gram inhoud kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheden te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1.25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 775.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Dr. Spranger's Electron en Ozon-tinctuur.
Berichten: Afdrukken van waarschuwing tegen Retau's zelfbewaring. — Concurrentie van Windelinx. — Fabriksmerk van Theophile's ontwikkelingsbalsem. — Middelen van Quante tegen epilepsie. — Geheimmiddelen in de apotheken. — Boycotting van Amerikaansche geheimmiddelen.

Grootere artikelen: De magnetiseur Hamecher. — Dr. Reti en zijn behandeling. — Santal Midy. — Volksgeneesmiddelen. — Bedroevende feiten.

Ingezonden: Instituut Drouet. — Een middel tegen reumatiek.

Rechtszaken: Haarlemmerolie. — Onbevoegde uitoefening van veeartsenijkunde.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Theophile's ontwikkelingsbalsem.

Dr. Spranger's Electron en Ozon-tinctuur.

De kwakzalvers brengen dikwerf de beste zaken in discredit. Geneesmiddelen en geneesmethodes, die in sommige gevallen en naar den aard van den lijder aangewend, een inderdaad heilzame werking uitoefenen, worden door hen als universeel-onfeilbare middelen tegen alles en voor ieder met ophef aangekondigd en, op die wijze, tot kwakzalverijen verlaagd.

En ze zijn niet kieskeurig; alles is van hun gading en daar, waar een nieuw middel of een nieuwe geneeswijze opduikt, zijn ze terstond bij de hand om er zich meester van te maken. De z.g. natuurgeneesmethodes en de electriciteit zijn reeds aan alle kanten geëxploiteerd, de verschillende antiseptische middelen, producten van den lateren tijd, reeds door de kwakzalvers in gebruik genomen, alles tot schade van de menschheid en ook van de middelen.

Aan Dr. SPRANGER te Berlijn (wij weten niet zeker of dit dezelfde man is als van Spranger's Maagdrop-pels, waartegen wij reeds zoo dikwijls hebben gewaarschuwd) komt de twijfelachtige eer toe thans weer misbruik te maken van een stof, die ongetwijfeld, in enkele opzichten, niet zonder waarde is, n.l. van het Ozon.

Ons werd van welwillende zijde een brochure toegezonden, dienende tot aanbeveling van Dr. Spranger's Electron (zuivere ozonolie) en Ozon-tinctuur (dienende tot bereiding van ozonwater). Deze praeparaten, afkomstig uit een z.g. chemisch-pharmaceutische fabriek, stelt Spranger nu der lijdende menschheid als een uitstekend geneesmiddel voor. Nadat gewezen is op de gunstige werking van zuivere, ozonhoudende lucht, zoowel voor gezonden als vooral voor zieken, betreurt de menschlievende

Spranger het, dat er zooveelen zijn, wien de gelegenheid ontbreekt om de plaatsen op te zoeken waar een lucht, rijk aan ozon, hun wordt aangeboden. Maar wat nood! Spranger laat het niet bij zijn betuiging van leedwezen, hij geeft ook de hulp aan de hand. Hij brengt het ozon bij de menschen in huis; bij gebruik van zijne praeparaten heeft men het ozon maar voor 't grijpen, althans zoo beweert hij. En eenmaal in 't bezit van ozon kan men maar aan 't genezen gaan van tal van kwalen. S. zelf denkt niet gering over zijne uitvinding. Sprekende over de waarde van ozon als geneesmiddel en over de moeilijkheid om het ook voor den arme te verkrijgen zegt hij: „Het behoeft nu geen verder betoog, dat hij, die in staat is het ozon in een vorm te verschaffen, die iedereen, door verbetering van het bloed, nieuw leven kan geven — tot de grootste weldoeners der menschheid van alle tijden en volken moet gerekend worden, daar hij de ongelijkheid tusschen arm en rijk heeft weggenomen. Het verschaffen van dien vorm is thans gelukt.”

Intusschen beweert deze „weldoener der menschheid” niet, dat zijne praeparaten als een universeel-middel te beschouwen zijn, zoo verstandig is hij wel; slechts het oneindig groot aantal ziekten, die door infectie (besmetting) ontstaan, zullen daardoor, zegt hij, snel en in den grond genezen. Als zoodanige ziekten noemt hij: roodvonk, mazelen, toring, bleekzucht, diphterie, kinkhoest, malaria, typhus, cholera, roos, catarrhale ontstekingen van de ademhalingswerktuigen, jicht, diabetes en eenige geslachtsziekten. Nu, men kan het er mee doen.

De wijze, waarop die praeparaten moeten worden gebruikt zullen wij maar niet bespreken, omdat wij maar één raad hebben te geven: **gebruikt ze nooit.**

Want, wij hebben voor ons een bericht uit de Pharm.-Zeitung, afkomstig uit het bacteriologisch-chemisch instituut van Dr. AUFRECHT te Berlijn, waarin het onderzoek van Spranger's middelen wordt medegedeeld.

Het Electron (ozonolie) is een ranse olijfolie, waarin geen spoor ozon is aan te toonen; de Ozon-tinctuur is een oplossing van dennennaaldenolie (Oleum pini sylvestris) in absoluten alcohol. Door die olie is er een spoor ozon in aanwezig, maar zóó gering, dat het moeilijk was aan te toonen en de hoeveelheid niet bepaald kon worden.

Wat dunkt u nu daarvan, lezer?

Gesteld dat het waar was, wat wij beslist ont-

kennen, dat ozon alle wonderen zou doen, die Spranger er in zijn brochure van vertelt, dan nog zouden zijne praeparaten daar niets toe kunnen bijdragen. En zoo'n man noemt zich een „weldoener der menschheid”. Zou „groot kwakzalver” niet juist zijn? En wat te zeggen van zijn confraters, de z.g. beëdigde chemici en de medici die er zich toe leenen om zulke handelingen door gunstige attesten te steunen? Wat kan er al voor geld verkregen worden!

En nu een ernstig woord tot onze lezers, met verzoek om dit, onder mededeeling van het bovenstaande, te verspreiden:

Wij hebben nog niet gezien, dat Spranger zijn brochure en middelen in onze bladen heeft geanonnceerd. Vermoedelijk zal dit spoedig gebeuren (ook na onze mededeeling zullen de meeste couranten de advertentie opnemen), want S. loert op Nederland. De gebruiksaanwijzing n.l., die om de flacons, waarin de middelen bevat zijn, gewikkeld is, is in vier talen gedrukt, o. a. in het Nederlandsch.

Dit zegt genoeg. Laat u nu niet door de fraaie, leugenachtige woorden van Spranger om den tuin leiden, maar schenkt gehoor aan de ernstige waarschuwing, die wij, in uw eigen belang, tot u richten: **Vertrouwt het Electron en de Ozontinctuur in geen enkel opzicht!**

BERICHTEN.

In het nummer van Juni jl. is opgenomen het oordeel van een Duitsch medicus over Retau's zelfbewaring. Van dit artikel zijn 1000 afdrukken gemaakt. Leden, die willen medehelpen om deze te verspreiden op plaatsen waar zij meenen dat de waarschuwing nut kan stichten, gelieven het gewenscht getal exemplaren aan te vragen bij den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging.

Concurrentie voor Windelinx. — In de N. Rott. Ct. van 27 Juni j.l. lazen wij de volgende advertentie:

„Geneeskundige Inrichting.

17 Deutschlandstraat.

Brussel. Zuid.

Behandeling zonder Operatie.

Kankers, Gezwollen van allen aard, der borst-, lip-, neus-, tong-, baarmoeder-, uitwendige organen. Klierziekten, Aderspatten, Aambeien en Fistels, Been- en Gewrichtsziekten, huidziekten, Lupus, Ziekten der piswegen, Rhumatisme, Jicht.

Consult: te Rotterdam: Goudsche Singel 52 iederen Dinsdag van 9½—3 u. Voor onvermogenen van

2½—3 uur; te Amsterdam: Singel 35 (bij Centraal-station) iederen Donderdag op dezelfde uren.

Dr. A. CALLEBAUT. Dr. L. ROBERT.
Dr. C. ENTHOVEN."

Wij wisten reeds dat ENTHOVEN zijn patroon WINDELINX had verlaten; nu zien wij dat hij, in vereeniging met eenige, misschien *even waardige* collega's, een nieuw „zaakje" gaat oprichten.

Wij zijn nieuwsgierig hoe dit gaan zal.

Fabrieksmerk van Theophile's ontwikkelingsbalsem. — In een bijlage van de „Staats Ct." is o. m. ook opgenomen de beschrijving en afbeelding van het fabrieksmerk van dezen balsem, ingezonden door T. CH. MAGNENAT, firma Theophile, te Amsterdam.

Men begrijpt dat dit niets beteekent voor de waarde van het middel.

Het middel van Quante tegen epilepsie. — Dit middel, besproken in het hoofdartikel van ons Maandblad van Mei jl., bestaat, volgens officiële Duitsche kennisgeving, uit rood-gekleurde petroleum met dierlijke olie.

Geheimmiddelen in de apotheken. — Door den president van politie te Berlijn is aan de apothekers een schrijven gericht, waarin hij hunne aandacht vestigt op een groot getal geheimmiddelen, die als ware kwakzalversmiddelen zijn te beschouwen, en waarbij hij het vertrouwen uitspreekt, dat de apothekers in 't vervolg die middelen niet meer zullen afgeven. Onder de signaleerde kwakzalverijen komen de volgende voor, die ook bij ons te lande bekend zijn:

Elixir Godineau, Homeriana, de middelen van het Sanjana-instituut, Gehoorolie van Dr. Deutsch, Miss Anna Ruppert's schoonheidsmiddel en Quante's middel tegen epilepsie.

Boycotting van de Amerikaansche geheimmiddelen in Spanje. — Toen de Spaansche apothekers vernamen, dat de Senaat der Ver. Staten van Noord-Amerika de insurgenten op Cuba als een strijdvoerende macht had erkend, besloten zij „uit wraak" geen Amerikaansche patent-middelen meer af te leveren. De „Wratsch" maakt naar aanleiding van dit besluit de opmerking, dat hieruit blijkt, dat ook de politiek somwijlen een goede zaak kan bevorderen; moge slechts het flinke optreden van de patriotisch gezinde Spaansche apothekers van duur zijn! (Pharm. Rundschau).

De magnetiseur Hamecher.

Voor eenige weken werd mijn hulp ingeroepen voor een 12-jarig meisje, een dochttertje van een mijner ziekenfondsleden. Bij onderzoek bleek het kind te lijden aan heupgewrichtsontsteking en wel in een stadium waarbij door doeltreffende hulp genezing mogelijk is.

Nadat ook in het gasthuis de diagnose was bevestigd, en ook daar, evenals door mij, als behandeling rekverbanden waren aangeraden, besloot ik deze toe te passen.

Ik liet daarvoor alles gereedmaken, doch toen ik kwam om de behandeling uit te voeren, bleek het dat er een kink in den kabel gekomen was. Na eenig weifelen werd mij medegedeeld, dat men besloten had, op raad van goede kennissen, het kind te laten behandelen door den magnetiseur E. HAMECHER, dan kon het patiëntje loopend behandeld worden, en was men zoo goed als zeker het spoedig genezen te zien. Hoe ik de menschen ook waarschuwde — de raad van de goede kennissen scheen zwaarder te wegen dan mijn advies. Ik verzekerde de moeder dat het kind door de behandeling wel kon verminderen en de kans op herstel zoo goed als verloren was, terwijl het bovendien haar veel geld zou kosten.

De ouders wilden echter niet anders en ik ontrok mij aan de verdere behandeling van het kind.

De menschen bleven inmiddels als lid van het ziekenfonds bij mij ingeschreven en zoo kwam dezer dagen de moeder bij mij om raad te vragen voor een ander huisgenoot.

Naar het andere patiëntje informeerende, verhaalde zij na eenig aarzelen, dat het kind eer erger was dan beter. Ze was driemaal bij den beroemden magnetiseur geweest en deze had het kind evenveel malen met, zooals de vrouw het noemde, een prikker in de beenen geprikt (waarschijnlijk met den z. g. levenswekker) en de ontstane wondjes met scherpe olie ingewreven, zoodat de geheele huid in ontsteking was geweest. Natuurlijk had de arme lijderes gedurende deze pijniging minder pijn

in heup en knie gevoeld, daar de pijn in het kunstmatig ontstoken gedeelte veel erger was.

En de kosten? Ja, was het antwoord, eigenlijk kost elke behandeling f 15.— maar na eenig praten was Hamecher zoo goed (?) geweest haar maar f 12.— te laten betalen, de tweede maal eveneens f 12.— en de derde maal dreef hij de edelmoedigheid zoover, dat hij zich met f 10.— tevreden stelde. Om dus driemaal het kind te laten pijnigen betaalde de vrouw f 34.—, terwijl ze voor de loopende behandeling nog telkens een rijtuig noodig had. Wanneer we nu nog weten dat elke behandeling ongeveer een kwartier duurde, zou het dan overdreven zijn om van gewetenlooze afzetterij te spreken?

Toen ik een paar dagen daarna het patiëntje weder zag, was de toestand zeer verergerd; o. a. had zich een groot abces in de buurt van het heupgewricht ontwikkeld, zoodat, in overleg met een speciaal chirurg, opname in een gasthuis noodig werd geoordeeld, daar operatief ingrijpen noodzakelijk was geworden. Het kind is nu opgenomen in het gasthuis en zal daar eenige weken moeten blijven.

Het meest brutale van den beroemden magnetiseur is nog het volgende. De moeder van het patiëntje kreeg eenigen tijd geleden den volgende brief:

„Juffrouw!

Waarom komt u niet eens hier bij mij, daarmede ik hoor hoe het met U's dochter gaat? U heeft mij toch beloofd een dankbetuiging te onder teekenen, (volgens de vrouw onwaar) wat U toch geen geld kost. Is dat nu de dank voor dat ik het kind van de pijn geholpen heb en U nu niets meer van U hooren nog zien laat?

Hoogachtend,

E. HAMECHER,
Westerdijkstraat 22."

Gelukkig teekende de vrouw niet de dankbetuiging, wat weer een lokvogel voor anderen zou geweest zijn. Natuurlijk wordt Hamecher, daar hij onbevoegd is, gedekt door de presentie van een medicus, die echter, naar verhaal der vrouw, alleen als figurant dienst doet.

Commentaar is verder overbodig; aan toestanden als deze is niet te veranderen; het is echter m. i. gewenscht telkens weder dergelijke handelingen publiek te maken.

L. C. VAN DER MEULEN,
Amsterdam, Mei '96. Arts.

Dr. Reti en zijn behandeling.

Eenigen tijd geleden ontvingen wij het volgend schrijven:

„In den laatsten tijd komt herhaaldelijk in verschillende, hier te lande uitgegeven wordende couranten, o. a. Oprechte Haarlemmer, Rotterdammer enz., eene annonce voor van een zekeren Dr. L. Réti, wonende Weenen I, Singerstrasse I, waarin deze mededeelt dat bij hem brochures over „Haut-, Geschlechts-, Frauen-, und Nervenkrankheiten" verkrijgbaar zijn, welke aan belangstellenden gratis en franco worden toegezonden. Bij inzage eener brochure bleek mij dat deze eene korte beschrijving bevatte over geslachtsziekten, als: „Tripper, Harnröhrenfluss, weicher und harter Chancre, Pollutionen, Samenfluss, Impotenz, Krankheiten die nur beim weiblichem Geschlechte vorkommen enz.", terwijl daar eene vragenlijst aan toe gevoegd is, welke ik u hierbij toezend. Uit deze vragenlijst zal u blijken dat hij voor honorarium f 20.— per maand vraagt, terwijl de geneesmiddelen door een' apotheker bereid worden naar zijne recepten en op zijn kosten aan de patiënten worden verzonden. Voor die patiënten, wier beurs een verblijf van eenigen tijd in Weenen toelaat, heeft hij, naar zijn zeggen, een Ordinations-Anstalt opgericht (Stefansplatz, Eingang Singerstrasse 1). Beleefd verzoek ik U in een van uwe volgende nummers uw oordeel over bovenstaande te kennen te geven, of het geraden is, zich aan dezen dokter, die zich noemt: „Specialarzt für Haut- und Geschlechtskrankheiten, gew. k. k. Sanitätshauptmann, Militärarzt u. s. w.", toe te vertrouwen, of dat het niets dan zwendelarij en fleschentrekkerij is."

Als antwoord op dit schrijven gaven wij in de Correspondentie van no. 5, reeds als ons gevoelen te kennen, dat „de handelwijze van Dr. RETI kwakzalverij in den volsten zin des woords is" en beloofden toen dit spoedig nader aan te toonen. Wij zullen dit thans doen.

Wie de brochure van Dr. Reti, in het bovenstaand schrijven aangehaald, leest, krijgt de opvatting dat deze werkelijk door een bevoegd persoon, door een ervaren medicus is geschreven.

Veel van de zaken, daarin behandeld, worden duidelijk en met zaakkennis voorgesteld en volkomen juist is de schrijver waar hij de onbevoegde personen kenschetst, die zich, alleen uit winstbejag en zonder eenige kennis van zaken, op de z. g. genezing van „geheime ziekten" toeleggen.

Veel wat de schrijver zegt is waar . . . maar toch, of nog liever juist daarom, moeten wij met kracht iedereen waarschuwen zich niet aan de behandeling van Dr. Reti toe te vertrouwen. „Juist daarom" zeiden wij, en wel met recht. Het boekje is geschreven op een wijze, die vertrouwen inboezemt, die aan alles behalve kwakzalverij doet denken . . . en toch is de handelwijze van Dr. Reti kwakzalverij. Waarom?

Wij hebben het reeds dikwijls gezegd — en staan in dit oordeel niet alleen, maar worden o. a. gesteund door den zoo bevoegden Gezondheidsraad te Karlsruhe:

„Ieder, die zegt lijders per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger." Belofte van genezing, alleen op schriftelijke aanduiding van of vanwege den lijder, zonder persoonlijk onderzoek van den patiënt, is in ons oog, volkomen gelijk aan misleiding. Naar ons gevoelen niet alleen maar ook naar dat van ieder, die weet dat de individualiteit van den zieke bij de toepassing van een geneesmethode het allereerst op den voorgrond treedt.

Welnu . . . Dr. Reti beveelt zijne patiënten een behandeling per brief aan; een vragenlijst, voor ons land in een vermakelijk Nederlandsch gesteld, moet de patiënt beantwoorden, en hij ontvangt daarna de genezing uit Weenen toegezonden. Mits hij maar niet vergeet elke maand f 20.— er bij te voegen. Men leze maar wat de Docter schrijft:

„Uit al myne mededeelingen spruit duidelyk voort, dat het ziekten geeft waarvan de behandeling zich van ééne maand tot meerdere kan uitstrekken."

„Stelt men zich dus onder myne behandeling, zoo wordt myn honorar per maand betaald. Voor alle door my aangegevene kuren of behandelingen is gezegd honorar 20 Gulden per maand."

„Na verloop eener maand wensch ik van de resultaten onderricht te worden, en in geval de ziekte nog niet genezen is, dan dient de behandeling nog eene maand verlengd te worden. Over het algemeen zyn dergelyke ziekten in twee maanden volkomen genezen."

De belofte van genezing komt in de brochure telkens voor; R. is echter zoo verstandig, de lui er op te wijzen dat ze somtijds wat geduld moeten hebben.

De vragenlijst van Dr. Reti en de wijze waarop daarmee gehandeld moet worden, onderscheidt zich, in hoofdzaak, in niets van hetgeen wij bij talrijke andere kwakzalvers, die de lijders ook per brief genezen, gezien hebben. Wij stellen Dr. Reti met hen op dezelfde lijn, en waarschuwen derhalve een ieder tegen de handelwijze van dien Heer.

Santal Midy.

Op verzoek plaatsen wij hier nogmaals de waarschuwing, in Juni 1888 tegen dit middel, dat nog telkens wordt geannonceerd, in ons Maandblad opgenomen:

Bij de exploitatie van kwakzalverijen stuit men gedurig op dezelfde namen van firma's en personen. 't Blijkt daaruit, dat een verbod van adverteeren der geheimmiddelen ten slotte, behalve natuurlijk de couranten zelve, slechts weinige personen zou treffen.

Een dozijn fabrikanten in Frankrijk en België met even zooveel depôthouders hier te lande, enkele Engelsche groothandelaars, die zich van deze zelfde depôthouders bedienen, zijn de voornaamsten; — daarbij komt nu en dan een Duitscher, die dikwijls niet

eens de advertenties betaalt, welke hij in de Nederlandsche bladen heeft doen opnemen en eindelijk een enkele maal een ondernemend Amerikaan, die met een vennootschap optreedt en geregeld het vaste land van Europa gedurende eenigen tijd afjaagt.

Deze personen en hunne affaires zouden het zijn, die schade ondervonden, terwijl geheel de Nederlandsche bevolking zou gebaat worden door het afschaffen der kwakzalveradvertenties.

Een dezer advertenties, die de ronde doet door de dagbladen, is afkomstig van dezelfde Parijsche firma GRIMAULT, die reeds zooveel aan de markt bracht en strekt tot aanbeveling van een soort van capsules, die alweer bij geslachtsziekten nuttig en onfeilbaar heeten te zijn en waaraan de naam is gegeven van *Santal Midy*, omdat zij *Sandel-olie* zouden bevatten en door een apotheker MIDY het eerst zouden zijn vervaardigd. Ons medelid, de heer WYNNE te Assen, heeft ze onderzocht en 't blijkt dat hier de oude historie opnieuw voor de zooveelste maal wordt afgespeeld; — een lang bekend geneesmiddel, in onbruik geraakt, omdat het bij meer nauwlettende waarneming bleek niet aan de verwachtingen der geneeskundigen te voldoen, wordt door een reclame-maker in een nieuwen vorm gebracht en nu als iets bijzonders in den handel gebracht tegen verhoogden prijs en niet eens in zuiveren toestand. De *sandel-olie* namelijk, die werkelijk in de capsules voorkwam, doch in geringer hoeveelheid dan door den fabrikant in zijne aanbeveling werd opgegeven, was gemengd met andere oliën van nog miuder waarde.

Een ieder wachte zich voor schade — aan zijne gezondheid, omdat het onwaar is, dat *sandel-olie* bij de opgegeven geslachtsaandoeningen bijzonder geneeskrachtig werkt — en aan zijne beurs, omdat de capsules zeer duur zijn; in de advertenties wordt geen prijs opgegeven, maar men moet voor een flacon met 40 stuks f 2.50 betalen, waaraan men juist drie dagen genoeg heeft. De vervaardiger gelooft zelf niet aan zijne bewering van genezing in 48 uren; want in dezelfde gebruiksaanwijzing wordt voor zes dagen opgegeven, hoe men ze moet innemen en, is de genezing dan nog niet ingetreden, dan wordt een ander middel van dezelfde firma GRIMAULT, de injectie van Matia, als doelmatig aanbevolen.

't Is zeker wel in staat de oogen te openen van zoovelen, die blindelings geloof hechten aan de werkzaamheid van deze kwakzalverijen, dat het niet moeilijk valt bij dezelfde firma's en in de winkels hunner depothouders een dozijn middelen te vinden, van alle welke zij onfeilbaar genezing beloven bij juist dezelfde aandoeningen.

Wanneer toch de bewering voor slechts één waarheid bevatte, zou daardoor alleen de aanprijzing van al de anderen moeten vervallen.

Volksgeneesmiddelen.

In no. 6 en 7 van *Ordelijke Hervorming* komen onder bovenstaanden titel een paar artikelen voor van de hand van den heer A. VAN WAALSTAD, die wij belangrijk genoeg achten om onverkort over te nemen. Wegens gebrek aan ruimte moeten wij ze in twee gedeelten plaatsen.

Die artikelen luiden als volgt:

„Er zijn een menigte middelen, die zonder geneeskundig voorschrift door het volk worden aangewend tot het genezen van velerlei ziekten en kwalen.

Dat zijn meestal z.g. huismiddeltjes, wier gebruik in vele gevallen vrij onschuldig is, welke veelal niet de genezende eigenschappen bezitten die men er aan toeschrijft en dikwijls een onbevredigend resultaat opleveren.

Wanneer het gebruik dier middelen de kwaal niet doet verergeren kunnen zij alleen de schaduwzijde hebben dat de genezing zooveel te langer op zich laat wachten. In de meeste van die gevallen treedt van zelf al genezing in, onafhankelijk van het middel dat men aanwendde, terwijl die dan toch gaarne aan het gebruikte middel wordt toegeschreven.

In elke provincie, ja bijna in elke streek eener provincie, zijn verschillende middelen in zwang, wier aanwending hier veel voorkomt, en die elders geheel onbekend zijn.

In de meeste gevallen zijn dat zeer huishoudelijke

artikelen, die niet uit de apotheek worden betrokken en die men niet kan rangschikken onder de geneesmiddelen.

De aanwending van deze middelen wensch ik evenwel niet te bespreken, want al worden zij dikwijls tot geneeskundig doel aangewend, geneesmiddelen zijn het niet.

Ik heb op het oog een aantal middelen, die of uit apotheken betrokken, of uit de apotheek afkomstig, vooral op het platteland, menigvuldig door winkeliers verkocht worden.

Daaronder zijn er die over geheel Nederland veel gebruikt worden en in den loop der tijden overal als 't ware burgerrecht verkregen hebben. O.a. zijn dat purgeerpillen, haarlemmerolie, troost der armen of roode balsem en Beerenburgerkruiden.

Er zijn er nog wel veel meer, maar omdat mij geen plaatsen in Nederland bekend zijn waar de hiergenoemde niet worden aangewend, wensch ik mij bij dit viertal, nog van zeer ouden datum bekende, z.g. huismiddeltjes te bepalen.

Volgens de gebruiksaanwijzing waarin zij gewoonlijk verkocht worden en die de wonderdadige werking daarvan zoo hemelhoog opvijzelen, dat er bijna geen ziekte is, in- noch uitwendig, die zij niet genezen of voorkomen, moet men ze rangschikken onder de gewone kwakzalverijen.

Door het volk worden zij echter beschouwd als onmisbare huismiddeltjes, waarmee men wonderen verricht.

Het gebruik dier middelen kan schadelijk zijn en iemand die daarvan een geregeld of onvoorzichtig gebruik maakt benadeelt daarmee zijne gezondheid en zal al spoedig de nadeelige gevolgen ondervinden.

Inderdaad zijn ook meermalen ernstige of doodelijke gevolgen door het gebruik dier middelen geconstateerd.

De purgeerpillen, met name Urbanus-, slijm-, maag-, gal-, bloedzuiverende pillen of onder welken naam ze ook voorkomen, om ons alleen maar bij de inlandsche fabrikaten te bepalen, bevatten als hoofdbestanddeel allen aloë, een scherpe, prikkelende, drastische stof, waarvan een langdurig gebruik altijd schadelijk is voor maag en ingewanden.

Behalve de zoo even genoemde vindt men in den handel nog een menigte buitenlandsche fabrikaten, als pillen van Holloway, Zwitsersche pillen, pillen van Dr. Airy, Brillman, Morissan, Gelauf, Delacre enz., allen met aloë, die, met kleine wijzigingen in de samenstelling, volstrekt niet van beter gehalte zijn.

Al deze laatste buitenlandsche fabrikaten hebben behalve hunne meer of mindere voor het lichaam schadelijke purgeerende werking nog eene andere eigenschap gemeen, n.l. dat zij verschrikkelijk duur zijn en om die reden niet door het volk maar door de meer beschaafden worden gebruikt.

Als men daarbij weet dat volgens eene matige berekening onze Nederlandsche purgeerpillenfabrikanten en verkoopers op dat artikel een jaarlijksche winst maken van f 100.000, wat al zeer laag gesteld is, dan kan men nagaan dat het debiet nog al van eenige beteekenis is.

Haarlemmerolie is uitgevonden in het jaar 1698. Het bestaat uit zwavel, lijn- of raapolie en terpentijn.

Het is een van ouds, ver buiten de grenzen van ons vaderland, beroemd middel, dat vooral inwendig gebruikt tegen alle mogelijke kwalen wordt aangewend. Tot op den huidigen dag is het gebruik daarvan nog enorm groot. Honderden kisten worden nog jaarlijks naar het buitenland verzonden, vooral naar Amerika.

De uitvinder en eerste fabrikant daarvan was Klaas Tilly te Haarlem. De erfgenamen en opvolgers van deze hebben het recept steeds geheim gehouden en zijn opvolgers moeten het heden nog naar het oorspronkelijke recept bereiden.

Het depôt van de echte is nog altijd gevestigd op het Spaarne te Haarlem en die olie wordt door de fabrikanten steeds op prijs gehouden, n.l. 30 ct. per fleschje. De fabrikatie dier olie heeft veel navolging gevonden. Op dit oogenblik zijn er te Haarlem wel 4 à 5 fabrikanten, een te Amsterdam, een in Noord-Brabant en waarschijnlijk elders meer.

Om uit de olie, die in den handel voorkomt, de

echte te kiezen is zeer moeilijk, want de oorspronkelijke fabrikant en later zijne opvolgers hebben steeds verzuimd het wapen of fabrieksmerk bij de rechtbank te deponeeren, zoodat de namakers steeds hun fabriekaat voorzagen van hetzelfde wapen en met dezelfde papieren omwikkelden.

Uiterlijk en in smaak zijn die praeparaten volkomen aan elkaar gelijk.

Een dier namakers heeft nu onlangs dat van ouds gebruikte wapen bij de rechtbank laten waarborgen en daarop de opvolgers van Klaas Tilly, of de fabrikanten van de z.g. echte olie, gerechtelijk vervolgd om het gebruik maken van zijn fabrieksmerk, waardoor die genoodzaakt waren het wapen eenigszins te wijzigen.

Op de prijscouranten komt Haarlemmerolie voor à 35 ct. per dozijn fleschjes, bij groote hoeveelheid zelfs à 32 ct. Hoe die fabrikatie nog met winst gedreven kan worden is bijna onbegrijpelijk en die prijs levert een overtuigend bewijs dat voor de samenstelling gebruik gemaakt wordt van de goedkoopste, ergo de onzuiverste en slechtste stoffen. Terpentijn dat inwendig gebruikt een scherp prikkelend middel is, is in ongezuiverden toestand en dan waarschijnlijk nog de slechtste soort, inwendig gevaarlijk en dat verbonden met zwavel die in ruwen staat meestal arsenik (rattenkruid) bevat, dikwijls tot vrij groote hoeveelheden, waarlijk dan behoeft het geen verwondering op te wekken dat Haarlemmerolie een zeer gevaarlijke stof is, waarvan het gebruik dikwijls onaangename gevolgen heeft. Menigmaal heeft het bij een onvoorzichtig of eenigszins ruim gebruik den dood van patiënten ten gevolge, waarvan verscheidene voorbeelden bekend zijn.

Maar Haarlemmerolie is nu eenmaal een huismiddeltje dat door het volk en vooral door de plattelandsbewoners veel gebruikt wordt.

Het heeft daar burgerrecht verkregen en 't zou wel heel veel moeite kosten om het gebruik daarvan uit te roeien.

Maar juist omdat het middel zoo gevaarlijk is, is een herhaalde waarschuwing niet overbodig".

(Slot volgt.)

Bedroevende feiten.

Hoe is 't nog mogelijk in 't jaar 1896? In de laatste dagen bracht de *N. Rott. Ct.*, de volgende feiten ter kennis van het publiek:

No. 1. Men meldt ons uit Dalem:

Op den Spijschen steenoven was eene vrouw reeds geruimen tijd lijdende, zonder dat geneeskundige hulp baat scheen te brengen. Buren en goede vrienden brachten de patiënte tot de overtuiging dat zij bekeest was. Onmiddellijk wordt een tooverdokter ontboden uit Rotterdam. Deze medicineert nu geregeld tegen f 8.50 per visite. Intusschen schijnt hij ook nog niet achter de kwaal te zijn, maar heeft hij zijn voornemen te kennen gegeven, om eérlang vóór de woning een bos stroo te verbranden, als wanneer alle tooverkollen uit de buurt er een halmpje uit zullen trekken, en hij de schuldige zal aanwijzen.

No. 2. Men schrijft ons uit Utrecht:

Sedert onheugelijke tijden hebben we hier wonderdokters gehad. Menschen die last hadden van de huig, konden tot voor eenige jaren genezing van hunne kwaal vinden in de Wijde Doelen, waar een man woonde, die een drietal haren op de kruin van het hoofd omhoog trok, daarin een knoop legde — en de lastige kwaal was verholpen.

De oude knecht van de begraafplaats was beroemd om het belemen van verstuite enkels en deed daarin voor geen enkelen hoefsmid in den omtrek onder, die op dezelfde onfeilbare wijze „over koot gelooopen" paarden genazen.

Tegenwoordig woont er in het Lange Roosendaal — de wonderlijke genezingen schijnen allen in het bovengedeelte der stad te geschieden — een melkboer-geneesheer, die door zijne wonderbaarlijke herstellingen veel van zich doet spreken. Krancken uit den beschaafden stand, menschen „van het vak" zelfs, gaan voor zich zelf of met de hunnen tot dezen man, en, naar men zegt, moeten de resultaten van hun bezoek steeds verblijdend voor de patiënten zijn.

De melkboer is een zeer fatsoenlijk man en weet door den voortdurenden omgang met lieden uit de beschaafde klasse zich ook zeer goed met zijne bezoekers uit de verschillende rangen der maatschappij te bewegen.

Geld, als belooning voor zijne behandeling, vraagt hij niet en neemt hij zelfs niet aan. Wanneer men er op aandringt hem iets te geven, dan is dit voor de armen bestemd of . . . voor den spaarpot zijner kinderen. Kistjes sigaren of andere geschenken, hem later gezonden, zijn zooveel bewijzen van de tevredenheid zijner patiënten.

Er worden voorbeelden verhaald, en van vertrouwbare zijde, van lieden, die maanden lang geplaagd waren door duldeloze kiespijn en zich eindelijk vast besloten naar den tandarts bezaven om de kiezen te laten trekken, maar nauwelijks in diens woning gekomen de pijn wegens hunne zenuwachtigheid voelden verdwijnen, en dan haastig terugkeerden om daarna weder door de onhoudbare smart te worden geplaagd. In het Lange Roosendaal vonden zij echter baat. Daar behoefden geen kiezen te worden getrokken,

maar gingen zij rustig tegenover den melkboer zitten, die hen met een klein Mariabeeldje over de wang en het voorhoofd streek, onderwijl eenige gebeden prevelde en hen eindelijk huiswaarts zond met de verzekering, dat de pijn zou verdwenen zijn, alvorens zij tehuis waren. Op dezelfde wijze worden behandeld brandwonden, zweren aan de vingers, de zoo gevreesde negenoogen, verstuikingen van den voet en wat den mensch al meer onaangenaams kan ten deel vallen. En bij alle gevallen moet steeds het beste succes zijn opgemerkt.

Natuurlijk worden die genezingen toegeschreven aan suggestie, maar bij bekende gevallen is de herstelling zoolang blijven voortduren dat aan dien invloed moeilijk meer geloofd kan worden.

Hoe groot die invloed anders is, bleek voor eenigen tijd nog meer op komische wijze in een naburig dorp.

Daar woonde een vijftigjarig man, die in zijn leven veel leed had ondervonden, doordien hij vreeselijk stotterde. Toen hij dan ook eene advertentie in een der dagbladen las, waarbij iemand verzekerde stotteraars in korten tijd radicaal te kunnen genezen, begaf hij zich onverwijd naar het opgegeven adres, en bleef daar 14 dagen onder behandeling. Hij werd genezen en was daarvan zoo vast overtuigd, dat hij, voor het eerst in zijn dorp teruggekeerd en een vriend ontmoetende, dezen dadelijk aansprak met:

„P . . . p . . . p . . . Piet, wil ik j' eens wat n . . . n . . . n . . . vertellen?" En toen de vriend zei: „ja, nu wat dan?" ten antwoord gaf: „ikikikik . . . st . . . stotter niemeer!"

No. 3. Uit Eindhoven wordt ons geschreven:

Heeft Sleeuwijk zijn dominie, die zieken voorleest en aldaar de geneesheeren schier overbodig maakt, ons stedeke Eindhoven kan bogen op een pater Augustijn, die der menschen krankheden wegblaast en voor de dokters alhier alzo de toekomst donker maakt.

Dagelijks stroomden honderden van wijd en zijd toe, die genezing zoeken voor hun kwalen. Als de geneesheer geene of naar der patiënten oordeel niet vlug genoeg genezing bewerkt, wendden die scharen zich tot pater Van den Oever, om daar hulp te zoeken voor hun lichamelijke kwalen.

Het kost niets; althans er wordt niets voor gevraagd. En zooveel worden er genezen! En hoe gemakkelijk! Geen bittere drankjes of pillen, geen griezelig koud water, geen pijnlijke operaties. De pater spreekt een Latijns gebed, blaast over het zieke lichaamsdeel en — klaar is het. Zekerder dan de geneesheer kan de pater althans zeggen: baat het u niet, het schaad u ook niet.

Niet alleen de smalle gemeente ziet men en file met karren haar opwachting maken bij den pater, ook Eindhovensche dames en heeren laten zich om strijd hun krankheden wegblazen.

Men heeft beweerd, dat de hooge geestelijkheid aan al dat genezen een einde zou maken, maar tot hertoe is zulks nog geenszins geschied.

Later schrijft men uit Eindhoven:

De toeloop bij onze pater Van den Oever vermindert nog geenszins. Bij honderden komen de zieken en gebrekkigen iederen Dinsdag en Vrijdag — de thans speciaal voor genezen op groote schaal gestelde dagen — te voet, met karren, met rijtuigen en per spoor, niet alleen van de omliggende dorpen uit Peel- en Kempenland, maar velen ook uit het naburige België en uit alle provinciën van ons land, ook uit het noorden.

De ontvangst en genezing der patiënten heeft niet meer elken dag plaats, als vroeger, in het klooster of in de kamer van den pater, maar op de twee gestelde dagen in de aangrenzende kerk, wat altijd dit voor heeft dat de patiënten niet meer van het klooster naar de kerk behoeven te gaan als zij verlangen wat te offeren, welk verlangen natuurlijk vrij algemeen is.

Ook in de wijze van genezen is eene kleine verandering gekomen. Het blijkt nu dat het blazen over het zieke lichaamsdeel niet bepaald ter genezing noodzakelijk geacht wordt, wat ook maar gelukkig is; want pater Van den Oever's adem, hoe sterk ook, zou toch zeker te kort schieten om die honderden en nog eens honderden behoorlijk te beblazen, en de andere paters schijnen niet genoeg op de hoogte om daarbij behulpzaam te kunnen zijn. In plaats van overblazen te worden, ontvangen veel patiënten nu een tot het doel gewijd stukje brood, en men zegt dat dat even heilzaam werkt.

INGEZONDEN.

Aan den Redacteur van het Maandblad,
uitgegeven door de Vereniging tegen
de Kwakzalverij.

WelEd. Heer!

AMSTERDAM.

Vergun mij eene kleine ruimte voor onderstaand schrijven in Uw veelgelezen blad.

„Sedert eenige jaren ben ik onder behandeling van den WelEd. ZeerGel. Heer Dr. H. VAN ANROOY te Rotterdam, voor eene chronische, slepende middenoorontsteking. In dienst zijnde, werd ik in 1894 wegens deze kwaal door de geneeskundige militaire autoriteiten ongeschikt bevonden en aldus van mijne verbintenis ontslagen. Nu ruim een maand geleden was ik door eene hevige verkoudheid aangetast die mijn kwaal aanmerkelijk verergerde, zelfs in die mate, dat ik gedurende eenige dagen ook aan mijn linker oor — de ontsteking is aan mijn rechter oor — zoo goed als doof was. Verleid door de aanbiedingen van het Instituut Drouet te Brussel in verschillende couranten, besloot ik eens gebruik te maken van een gratis consult, dat in die reclames aangeboden werd. Ik ontving 2 ex. van het Journal de la Surdit , die ik U hierbij doe toekomen, waarin melding werd gemaakt van verschillende genezingen, eene kleine levensbeschrijving werd gegeven van wijlen Dr. Drouet en diens verdiensten

niet weinig werden opgemeld. Na de toezending van een formulier met beantwoorde vragen mijnerzijds, ontving ik een schrijven van het Instituut, waarin o. m. de diagnose werd genoemd en de weg gewezen om tot genezing te geraken. Die weg bestond in den aankoop van:

- | | | |
|-----|------------------------------------|------------------|
| 1o. | 2 boites papier Drouet . . . | prijs 10 francs. |
| 2o. | 1 boite prises „ „ | 5 „ |
| 3o. | 1 flacon solution „ „ | 7.25 „ |
| 4o. | 1 „ Phlegmagoque Lemaire „ | 5.— „ |
| | voor emballage en verzendingkosten | 1.25 „ |

dus samen francs 28.50

waarbij men dan nog verzocht werd het bedrag vooruit per postwissel over te maken. Alvorens daar echter toe over te gaan, won ik het advies eens in van den heer van Anrooy. Deze deelde mij mede, dat het voor een geneesheer onmogelijk is de diagnose te bepalen zonder den patiënt onderzocht te hebben, en dat eene genezing per brief ook wel tot de wonderen moest behooren daar, waar deze door specialiteiten zonder operatie niet mogelijk werd geacht. ZEd. raadde mij echter aan, mij tot U te wenden, teneinde op deze wijze de aandacht van het publiek te vestigen op eene instelling, die volgens de meening van ieder welkenkende, minder betrouwbaar is. Dat advies volg ik gaarne op en deel U de zaak mede, in de hoop er mijnerzijds toe medegewerkt te hebben, om, in het belang van het algemeen, ons Hollandsch geld uit de Brusselsche portemonnaie te houden.”

U dankend voor de verleende plaatsruimte.

Met alle achting

UEd. dv. dn.

Rotterdam 13 Juni '96.

X.

Mijnheer de Redacteur!

Misschien wil u het volgende als curiositeit in het Maandblad tegen de Kwakzalverij opnemen.

Hoe gemakkelijk het voor kwakzalvers is om de plattelandsbevolking hun waar aan te smeren zal wel geen betoog behoeven, als men weet, hoe goed- en bijgeloovig sommigen zijn. Een sterk geval van bijgeloof kwam me voor eenige dagen ter oore.

Een nog zeer krasse vrouw, de wed. K, oud 81 jaar, wonende te Z., kwam, evenals elk jaar, in een apotheek alhier hare offerte maken in klapprozen en kamillen. Onder de bedrijven door hoorde ze dat een dame van 75 jaar aan reumatiek leed; nu vertelde ze, dat zij ook indertijd daarvan last had gehad, ze was toen 60 jaar; na vele doctoren zonder succes te hebben geraadpleegd, heeft ze op aanraden van een goede kennis, de volgende proef genomen:

Op een goeden morgen in een kruik gewaterd, deze goed gesloten en daarna begraven om er nooit weer naar om te zien; sedert dien tijd is alle reumatiek geweken.

Dit was nu het onfeilbaarste middel en werd dus ook bovengenoemde dame aangeraden.

H.

B.

Rechtszaken.

Haarlemmer-olie.

Voor het hof te Amsterdam werd 17 Juni behandeld het hooger beroep van den heer van Dobben te Haarlem (firma Koning Tilly), tegen zijn veroordeeling wegens het gebruik maken van een fabrieksmerk, door een ander, de Gebr. Waaning, wettig gedeponeerd. Gelijk men weet, had de firma van den heer van Dobben reeds meer dan 100 jaar bedoeld merk gebruikt, maar verzuimd het tijdig te deponeren, waarop de heeren Waaning het wel deden inschrijven.

Uit het verhoor bleek o. a. dat de heeren Waaning in het gedeponeerde fabrieksmerk het woord Tilly (den naam van bekl.'s grootmoeder) gebruiken, verder dat de heeren W. het merk na de inschrijving veranderd hebben.

Het O. M. stelde in het licht, dat bekl. een verzuim had begaan door het oude merk zijner firma niet te deponeren, en eischte f 25 boete.

De verdediger, mr. Joh. Enschedé, stelde in het licht, dat geen firma Gebr. Waaning bestaat, zoodat het onmogelijk is, dat deze rechten op het merk kan doen gelden. Er zijn 4 heeren Waaning, tusschen wie echter geen acte van vennootschap bestaat, gelijk zelfs in rechte door de heeren is erkend, daar zij, toen een rechtsvordering tegen „Gebr. Waaning” werd inge-

steld, de dagvaarding als ondeugdelijk beschouwden, daar zij geen firma Gebr. Waaning vormen. Op dezelfde gronden als toen door de heeren W. werden aangevoerd, betwist pleiter hun de bevoegdheid namens die firma een merk te deponeren.

Pleiter stelt verder in het licht, dat geen aanklacht wegens het nabootsen van een handelsmerk had mogen worden ingediend, wel een vordering wegens onrechtmatige daad.

De uitspraak deelen wij later mede.

(Haarl. Dagbl.)

Wegens het onbevoegd uitoefenen der veeartsenij-kunde, heeft de kantonrechter te Nijmegen H. van N., herbergier te Wijchen, veroordeeld tot f 50 boete of 5 dagen hechtenis.

Het O. M. bij het kantongerecht heeft tegen dit vonnis hooger beroep aangeteekend.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:
A. Kouwenaar, Arts te Bennebroek, A. de Reus, Arts te Heinoord, Dr. M. L. van der Stempel, Arts te Zaandam.

X. B. te 's Gr. Wij danken u voor uwe mededeelingen; de feiten daarin bevat zijn van z66 ernstigen aard, dat wij die niet kunnen vermelden v66r en aler wij de verantwoordelijkheid voor die vermelding gerust op ons kunnen nemen. Dit nu is niet het geval zoolang gij uw naam voor ons verzwegen houdt, en wij geen nadere informaties bij u kunnen inwinnen. Gelieve ons dus met uw naam bekend te maken; op onze discretie kunt gij rekenen.

B. te 's G. Dank voor uwe mededeeling.

J. R. te E. Het Institut Drouet is o. a. uitvoerig besproken in de Maandbladen van Maart 1891 en Dec. 1895.

O. v. S. te D. De middelen van het Institut Drouet zijn reeds in ons bezit, zij behoeven dus niet te worden aangekocht. Het resultaat van het onderzoek is nog niet bekend.

K. C. te G. De brochure in dank ontvangen.

W. B. M. te A. Ons blad is de plaats niet om dergelijke boekjes te bespreken.

M. J. te R. De aangevraagde nummers zijn verzonden.

H. B. te A. Uit de toegezonden nummers zult ge het antwoord op uw vraag hebben gelezen. Het geld besteed aan het aankopen van Roman Weissmann's middel is zeker weggegooid.

Meer. J. te A. Een voorschrift voor de „Mixture tonique au rhum et quinine de Pinaud” hebben wij niet kunnen vinden. Wij stellen echter niet veel vertrouwen in de praeparaten van dezen fabrikant, want van het ons bekende „Eau de quinine de Pinaud” weten wij, dat het geen kinine bevat.

In 't algemeen kunt gij al die middeljes beschouwen als toilet-artikels; hun beteekenis voor de bevordering van den haargroei is niets. (Zie ook de Herhaalde waarschuwingen in dit no.) Onze adviezen geven wij gratis.

D. K. te R. — Verdere correspondentie schijnt ons doel-loos. Wij zien geen kans, een zenuwlijder van een z66 vastgeworteld idee fixe af te brengen. Aan den anderen kant zijn uw herhaalde pogingen, om ons welwillend te stemmen voor de door u begunstigde zonderlinge kwakzalverij, wel een weinig naief.

Herhaalde Waarschuwingen.

Theophile's ontwikkelingsbalsem. Dit wonder-vocht is bij onderzoek gebleken te zijn water met Eau de Cologne, waarin wat keukenzout is opgelost en waar-bij een beetje vliegende geest is gevoegd, bedoeld met een kleurseltje, waarschijnlijk aftreksel van Bardana-wortel.

Veel bijzonders is het dus niet, behalve in den prijs, want de flesch kost f 2, terwijl ieder het gemakkelijk voor 5 cent zou kunnen maken en als fabrieksproduct de prijs nog veel lager zou kunnen zijn.

Bij zeer vele, dikwijls voorkomende, ernstige ongesteldheden, zooals typhus, roodvonk, belroos en vele anderen valt het haar uit. Gewoonlijk heeft dit plaats als het eigenlijk ziekteproces reeds is afgelopen en het tijdperk van herstel is ingetreden. De patiënt grijpt naar 't een of ander „zeker en onfeilbaar” haar-middel. In werkelijkheid krijgt hij ook langzamerhand zijn vroegeren haartooi terug; dit is echter een zeer gewoon verschijnsel en in den regel het geval, zelfs bij personen, die reeds op eenigszins gevorderden leeftijd verkeerden. Intusschen krijgt Theophile of een zijner collega's een getnigschrift, terwijl de eer alleen aan de natuur toekomt.

En dat ook alleen moeder natuur de eer verdient, ofschoon Theophile de duiten krijgt, als een jongeling, man wordende, na het smeren met het onschuldige mengseltje, niet van baard verstoken blijft, behoeft zeker niet gezegd. De merkwaardige logica van Theophile, in de boekjes die hij verspreidt, luidt woordelijk: „Men zal mijn vinding schamper beoordeelen, doch 't is dwaas zulks te doen, want waarom zou de baard niet ontwikkeld kunnen worden, evengoed als de boomkweker zijn planten ontwikkelt, dus wij moeten aannemen dat de baard ook te ontwikkelen is!”

Intusschen moeten wij het nog prijzen dat Theophile niet, zoo als vele anderen, een vergiftig mengsel aan den man brengt. Zijn vocht doet wel geen goed, maar 't zal toch ook — voor zoover wij kunnen nagaan — geen kwaad doen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wensch te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 778.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Bericht omtrent voorstellen voor de Algem. Vergadering. Hoofdartikel: Het „Institut Drouet”.

Berichten: Enthoven en Windelinx. — Handelsmerk van het Voltakruis. — Een reiziger voor pastoor Kneipp. — Joh. J. Bersch.

Grootere artikelen: Een uitstapje op het gebied der kwakzalverij. (De behandeling der slapeloosheid, naar het Duitsch van E. Hecker). — Volksgeneesmiddelen. — Een aanbeveling van Hemmers. — Odol.

Ingezonden: Over Hamecher.

Rechtszaken: Het handelsmerk van Haarlemmerolie.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Het Voltakruis. — Spranger's maagdruppels. — Pain Expeller.

Bericht.

Leden of Afdelingen die voorstellen of onderwerpen willen inzenden ter behandeling in de aanstaande Algemeene Vergadering, worden verzocht dit aan den ondergeteekende te doen vóór 1 Sept. e.k.

De Secretaris Penningmeester,
G. B. SCHMIDT.

Nog eens het „Institut Drouet”.

Dag uit dag in doen de roerendste verhalen van de meest wonderbaarlijke genezingen de ronde door de dagbladen, (altijd in het reclame-gedeelte) en niet zonder succes. Talrijk zijn de mededeelingen, die wij van verschillende zijden ontvingen, van personen, die zich door de alles belovende annonces lieten verlokken zich tot het Instituut te wenden, en die thans hun nutteloos uitgegeven geld betreuren. Het kan misschien voor anderen leerzaam zijn met enkele van die mededeelingen in kennis te worden gesteld . . . wie zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht.

Wij laten daarom hier een paar uittreksels uit sommige brieven volgen; de namen van de schrijvers en van de personen, die het slachtoffer zijn geworden, zijn ons bekend, en wij staan voor de waarheid van het medegedeelde in. Dat wij de namen van personen en plaatsen niet voluit noemen, geschiedt op uitdrukkelijk verlangen van de schrijvers; niet ieder wil weten dat hij aan doofheid lijdende is . . . en nog minder dat hij baat heeft gezocht bij een kwakzalver.

Mej. N., die zonder onderzoek, alleen per brief werd behandeld, moet, nadat zij reeds ruim f 25 aan de bekende medicijnen (?) had besteed (ieder patiënt, onverschillig wat hem scheelt, krijgt zoo-

wat hetzelfde) verklaren, dat zij het geld als weggegoorpen beschouwt.

De heer S. te T. laat ons weten, „dat hij nooit eenige verbetering heeft ondervonden, niettegenstaande hij voor meer dan 300 francs medicijnen heeft verbruikt. Integendeel, zijn gehoor is eerder slechter dan beter geworden.”

Hetzelfde geldt voor mej. M. de S. te M.

De heer S. J. te S., die wegens laryngitis was behandeld (?), vond geen baat bij de middelen van het Instituut; hij is nu bij een gewonen geneesheer gegaan en gevoelt zich onder diens behandeling aanmerkelijk beter.

Zoo konden wij nog vrij wat meer ter waarschuwing mededeelen, maar meer geschikt ter overtuiging dan deze ware, doch droge opsomming van feiten is misschien het volgende, waarop wij reeds in vroegere artikelen wezen, maar dat ons nu temeer opviel nu wij zoo'n groot materiaal ter vergelijking voor ons hadden.

De slachtoffers, die zich bij ons beklagden, hadden bijna allen de brieven ingesloten, die zij vanwege het Instituut hadden ontvangen; en nu was het opmerkelijk, hoe die brieven, gericht aan geheel verschillende personen, lijdende aan geheel verschillende ziekten, allen volgens hetzelfde model waren ingericht.

Wij laten hier zoo'n model volgen:

„In bezit van UEs. geerde is daarop dienende dat den dokter na bestudeering van het door UE. medegedeelde geval besluit tot eene”:

(volgt de diagnose, opgemaakt zonder den patiënt gezien en onderzocht te hebben).

„Deze aandoening is geneesbaar doch vereischt een bijzondere behandeling zonder verzuim toe te passen, daartoe is noodig de navolgende middelen”:

(en dan volgt een opgave van de reeds vroeger vermelde middelen, waarbij de een soms iets meer krijgt dan de ander, maar waarin overigens weinig variatie is te bespeuren).

Ten slotte wordt dan den patiënten op het hart gedrukt den dokter goed op de hoogte van hun toestand te houden.

Doen zij dit na eenigen tijd en vermelden zij in hun tweeden brief, dat zij nog niet beter zijn (zooals gebeurd is met alle personen die ons hunne mededeelingen deden toekomen, wat wij trouwens terstond aannemen) dan volgt aan allen ongeveer weer hetzelfde antwoord; b. v.

„dat den korten tijd dat UE. in behandeling is

aan de geneesmiddelen nog geene tijd hebben verleend (zoo staat het er woordelijk!) om van de uitwerking hoe krachtig ook blijken te geven” enz., zoodat (men begrijpt al wat er volgt) de dokter verzoekt „zeer geregeld met de voorgeschreven middelen voort te gaan . . . en hij, „ten einde alle verzuim te vermijden” heeft bevolen de volgende middelen nog heden op te zenden.

En zoo gaat het voort, zóó tracht men de patiënten aan het lijntje te houden.

Is het nu niet duidelijk dat het de Directeuren — of hoe ze ook mogen heeten — van het „Institut Drouet” volkomen onverschillig is wat de lijders, die hulp bij hen zochten, scheelt en of hij beter wordt of niet, als zij maar hunne niets beteekenende middeljes aan den man brengen?

Het behandelen van alle lijders volgens hetzelfde schema bewijst genoeg, dat de lijder, a/s zieke, hier bijzaak, of liever niets, als koper van de middelen hoofdzaak, of alles is.

Zoo bij één ziekte, dan is het zeker bij oorziekten onmogelijk een oordeel over het lijden te vormen en daarna middelen ter genezing te beproeven, zonder persoonlijk onderzoek van den lijder.

Dit moet ieder leek vatten. Het kunstmatig samengestelde organisme van ons gehoor-werktuig kan aanleiding geven tot het optreden van verschillende oorzaken, waardoor dit werktuig somwijlen in zijne functies wordt gestoord. Het onderzoek naar en het opsporen van die oorzaken is een hoofdvereischte om te geraken tot de middelen, die de stoornis kunnen wegnemen. En zelfs is somwijlen de bron van doofheid, indirect, buiten het gehoor-orgaan te zoeken.

Wie zich derhalve opwerpt a/s een specialiteit in het genezen van dooven en zich daarbij tevreden stelt met een beschrijving van de kwaal, door den patiënt zelven opgemaakt, wie na dusdanige, meestal weinig vertrouwde inlichtingen volkomen genezing belooft, toont reeds daardoor, dat het hem geheel onverschillig is wat hij belooft, dat hij niet tegen een leugen opziet, wanneer die leugen hem kan helpen om het publiek, ten bate van eigen beurs, te exploiteeren. Zoo iemand noemen wij een kwakzalver.

Is dit duidelijk, lezer?

Wij hopen, dat gij ons thans begrijpt. En zoo dit het geval is, zult ge zeker wel uw best doen om vrienden en kennissen te overtuigen, dat zij hoogst onverstandig, zelfs zeer gevaarlijk handelen,

wanneer zij aan de lokstem van het „Instituut Drouet” gehoor verleen.

Berichten.

Enthoven en Windelincx. Naar aanleiding van de advertentie van Enthoven, in ons vorig no. besproken, bevatten de bladen thans de volgende:

„Waarschuwing.

Wij brengen ter kennis dat de heer ENTHOVEN, officier van gezondheid, niet meer in onzen dienst is, en geen recht heeft onze behandeling in Holland te ver- tegenwoordigen of uit te oefenen.

Brussel, Juli 1896.

De Bestuurder van het gesticht „Windelincx.”
J. WINDELINCX.

De geneesheeren:

C. VERMESCH.

E. WOLFCARIUS.”

Het handelsmerk van het Voltakruis is in de *Ned. Staatscourant* beschreven, tegelijk met dat van *Sybilie's Elixir*; beiden kwakzalversproducten van N. P. HESKIER, te *Kopenhagen*. Nu, de man heeft gelijk; het is wel verleidelijk zoo'n kruisje, dat nog geen cent waarde heeft en aan de goedgelovige menigte voor f 1 en f 1.50 wordt verkocht, na te maken.

Een niet-vertrouwbare reiziger voor pastoor Kneipp.

Men schrijft aan de *N. Rott. Ct.* uit Alkmaar:

De vorige week heeft zich zoowel hier als te Heiloo opgehouden een persoon, die zieke menschen bezocht, onder voorwendsel in betrekking te staan met pastoor Kneipp. Gemelde persoon noemde zich het boertje van Breukelen, en heette volgens zijne verklaring Hannes Vergeer, wonende Achterdijk 14 te Breukelen.

Op aanbeveling van een ander bezocht hij ook een geacht ingezetene dezer gemeente, die door het standvastig optreden van het boertje in den val werd gelokt. Het boertje kreeg f 5, waarvoor hij kruiden en een badkuip van pastoor Kneipp zou bezorgen, maar wat er ook kwam, geene kruiden, noch kuip. Het boertje heeft sedert niets meer van zich laten hooren.

Bij zijne bezoeken gaf hij o. a. te kennen, dat eene dochter van hem voor rekening van pastoor Kneipp studeerde voor apotheker en in Augustus examen zou doen te Utrecht, bij welke gelegenheid gemelde pastoor te Breukelen zou komen en dan tevens een bezoek zou brengen aan Alkmaar en Heiloo.

Het signalement van het boertje is: klein van persoon, rond geknipt polka-haar, kale nek, vermoedelijk blauwe oogen, rond groot gezicht, en korte jas, terwijl hij is voorzien van horloge met ivoeren kast en stalen ketting, blauw aanteekenboekje, langen zwarten stok met eenigszins gebogen knop, witte klompen.

Joh. J. Bersch. Uit een briefkaart vol liefalligheden (?) ons geschreven door JOH. J. BERSCH, den man van het middel tegen drankzucht „Eureka” van *J. Josephus*, en ter plaatsing in ons Maandblad aangeboden (van welk aanbod wij geen gebruik zullen maken) blijkt ons dat de schrijver verhuisd is van Rotterdam naar 's Gravenhage. Misschien zal deze mededeeling aan diegenen, die met hem in „handelsbetrekkingen” staan, niet onwelkom zijn.

Men zie ons blad van October 1895.

Een uitstapje op het gebied der kwakzalverij.

Wie de uitwerking der kwakzalverij op de menschelijke gezondheid kent, zal moeilijk kunnen volhouden, dat de doctoren er zoo op gebeten zijn uit broodnijd, of liever gezegd brood-spijt. Want nijdig, ijverzuchtig behoeft men bepaald niet te zijn op menschen van een ander beroep, maar het zou kunnen zijn, dat de doktoren een deel van hun inkomsten moeten derven door het bestaan van kwakzalverij, en de spijt hierover zou hen boos kunnen maken. Maar, als men ziet dat het slachtoffer van den kwakzalver dikwijls zooveel schade aan zijn gezondheid moet lijden tengevolge zijner onwetendheid, dat de geneeskundige faculteit er nog meer dan oorspronkelijk te voorzien was bij te pas moet komen, dan moest de dokter, wilde hij zijn belang goed inzien, den onbevoegden collega eerder aanmoedigen, en, inplaats van haat uit broodspijt, moest dezen liefde uit brood-vreugd te beurt vallen. Nu we dit niet zien gebeuren, moeten we aannemen, dat onze verwoedheid een anderen grond heeft dan brood-aandoeningen, en ook, dat wij ons belang niet goed inzien in deze aangelegenheid. Ja, ge-

lukkig, wij zien het niet goed in, omdat we het niet zien willen, daar het belang der openbare gezondheid ons meer geldt. De doktoren zijn nu eenmaal zoo mal, er naar te trachten, zichzelf overbodig te maken, er zijn nog een paar zulke beroepen, en aan den geachten lezer wordt het, als tijdverdrijf, ten zeerste aanbevolen, eens daarnaar te raden.

Wat doen wij geen moeite om de pokken uitgeroeid te krijgen, die vroeger ieder medicus minstens voor huishuur en belasting vrijhielden. Daarom was het ook zoo onaardig, dat onlangs in een Engelsch geschrift tot bestrijding der koepok-inenting, beweerd werd, dat de medici deze eenvoudig bevorderen om hun inkomsten te zien toenemen. Zulke kinderachtigheden zijn zoo gemeen, dat er werkelijk te veel eer aan bewezen is door een der voornaamste Engelsche geneeskundige bladen, dat nog de moeite gedaan heeft, het publiek voor te rekenen, hoe weinig aan de inenting verdiend wordt. Maar laten wij den draad niet verliezen.

Aangenomen, dat de strijd van vele medici tegen de kwakzalverij gegrond is op het nadeel, dat het publiek daarvan ondervindt, dan moet men het begrip „kwakzalverij,” waartegen strijd gevoerd wordt, veel verder uitstrekken dan gewoonlijk geschiedt. Dan komt daaronder niet alleen de uitoefening van geneeskunde of de verkoop of verspreiding van geneesmiddelen door onbevoegden, hetzij dit uit winstbejag geschiedt of uit verkeerd gegroeide mensche- lievendheid en onverschillig of het met opzettelijk of onwillekeurig bedrog gepaard gaat of niet; dan komt daaronder ook iedere handeling, die in staat is, te maken, dat de gezondheid van een of meerdere menschen schade lijdt, of doordat zij gebracht worden tot handelingen die rechtstreeks daaraan nadeel toebrengen, of doordat zij weerhouden worden van dingen die in staat zijn, de gezondheid in stand te houden of te herstellen. Hiervan zijn natuurlijk uitgezonderd raadgevingen van geneeskundigen, die zeer zeker onjuist kunnen zijn, tengevolge van de beperktheid onzer kennis, maar steeds gegeven worden zoo goed als men ze met die beperkte kennis geven kan, en onder *vrijwillige en volkomen verantwoordelijkheid van den raadgever*. Hier zit juist het onderscheid tusschen dokter en kwakzalver. Als iemand tot zijn vriend zegt: wat de dokter je gegeven heeft is bepaald niet goed, want Gerrit had hetzelfde en toen heeft hij wat anders gekregen, dan is men tegenover zijn vriend een kwakzalver, want wie dat zegt, begint al met niet te weten *wat* er aan zijn vriend scheelt, evenmin als hij wist, wat aan Gerrit scheelde. Hij weet ook niet, of het middel van des vriends dokter niet ook kan helpen, en toch geeft hij raad. Komt die raad verkeerd uit *dan trekt de raadgever er zich bovendien niets van aan*.

Toch valt het niemand in, zulk een raadgever (dat is 99 pCt. van de menschen) ronduit te zeggen: „vriend, het gaat je geen zier aan, het is zeer ongepast en gevaarlijk zulke dingen te zeggen”. Ik verzeker u, dat zulk een optreden veel leed kon voorkomen.

Dat ook de bestrijding der koepok-inenting door leeken tot de kwakzalverij, zoo opgevat, behoort, of de propaganda van leeken voor een bepaald geneeskundig of niet geneeskundig stelsel, spreekt van zelf. Zoo bijv. de natuurgeneeskunst, een uitvloeisel van onrijpe democratische begrippen van menschen, die vinden, dat het bij de gelijkheid van alle menschen toch eigenlijk onzin is, dat slechts een bepaald slag menschen in staat zou zijn ziekten te behandelen. Hoeveel menschen, die, tijdig door een geneesheer behandeld, nog te helpen zouden zijn geweest, schade lijden door zulk een stelsel, valt niet te berekenen. Een van de socialisten in den Duitschen Rijksdag heeft onlangs nog gemeend, dáár voor dat stelsel een lans te moeten breken.

Tot de kwakzalverij behoort dan ook de meer en meer veld winnende gewoonte om zuiver geneeskundige onderwerpen, die niet met het voorkomen van ziekte te maken hebben, maar enkel met het genezen ervan, onder de oogen van het publiek te brengen; of wel, handelingen, die niet voor ieder onschadelijk zijn, aan te bevelen, alsof ze voor

niemand kwaad kunnen, terwijl slechts een geneesheer zou kunnen uitmaken, of een bepaald persoon er tegen zou kunnen.

Aan deze feilen gaat een boekje mank, dezer dagen aan de Redactie gezonden, „ter recensie” en getiteld: „De behandeling der slapeloosheid”, naar het Duitsch van dr. *Ewald Hecker*, door *Vigilo*¹⁾. Dit laatste woord nu beteekent „ik waak” en als dat moet beduiden, dat de vertaler zelf aan slapeloosheid laboreert, dan zou men hem kunnen toeroepen: medicijnmeester, genees u zelven. Ik geloof intusschen niet, dat wij hier met een medicijnmeester te doen hebben. Een arts zou toch geen redenen hebben, om bij de behandeling van een zuiver medisch onderwerp zijn naam achterwege te houden. Maar bovendien blijkt de vertaler het onderwerp niet te verstaan.

In de inleiding worden over de theorie van het slapen zulke onmogelijke dingen gezegd, dat het ondenkbaar is, dat dr. Hecker dat zóó in het Duitsch verteld heeft, want hoewel *Vigilo* het werk, dat hij voor een deel vertaald heeft, niet noemt, blijkt uit het vervolg duidelijk, dat hier een medicus spreekt, die omtrent de behandeling van slapeloosheid bepaalde overtuigingen heeft. De geneesheer, die daarvan kennis neemt, zal nu beoordeelen, of die overtuigingen met de zijne strooken, en of het noodig is, dat hij zelf enkele van zijn overtuigingen wijzigt naar aanleiding van 't gelezene. Maar wat moet de leek, voor wie de „vertaling” bestemd is, doen met allerlei onbegrijpelijke theorieën over het slapen, en wat gaat het hem aan, met welke middelen men de verwijderde stoornissen kan behandelen, die soms aan slapeloosheid ten grondslag liggen? Men wil toch niet, dat hij die middelen nu maar eens op eigen gelegenheid bij den apotheker bestelt? Er worden er ten minste onder genoemd, die iemand zijn hagje zouden kunnen kosten. Of moet het geheele boekje dienen om door zijn titel de vele lijders aan slapeloosheid te verlokken tot lezen en hen dan te drijven tot den een of anderen onbevoegden hypnotiseur? Want de hypnose als slaapmiddel wordt met voorliefde in het boekje behandeld en de anonymiteit van den „bewerker” geeft tot iedere verdenking aanleiding. Over het geheel schijnt men hier te doen te hebben met een vrij handig uittreksel uit een verhandeling, die enkel en alleen voor medici bestemd was; een uittreksel, dat op weinige zinsneden na, voor den niet geneeskundigen lezer ten deele nutteloos, ten deele gevaarlijk is, en hem er kan toe brengen, zonder het oordeel van zijn geneesheer in te roepen, dingen te doen, die hem *blijvend nadeel kunnen berokkenen*. Daarom is het boekje eveneens te rangschikken onder „kwakzalverij” en moet ieder ten opzichte daarvan met nadruk zeggen: *vigilo — ik waak*.

Dr. H. P.

(Amsterd. Ct.)

Volksgeneesmiddelen.

(Slot).

Overgenomen uit *Ordelijke Hervorming*.

Troost der armen of roode balsem is een zalfje in de apotheken bekend onder den naam van terpen- tijnzalf.

Het hoofbestanddeel is Venetiaansche of dikke terpentijn, verder was en olie of vet en het wordt rood gekleurd met sandelhout.

Het is een waar volksmiddel, wordt voor velerlei kwalen en kwetsuren niet alleen uitwendig als smeermiddel of zalf aangewend, maar ook dikwijls tot pilletjes gevormd ingenomen voor rheumatiek, koorts enz.

In vroegeren tijd hield men zich in kloosters veel bezig met het bereiden van een z.g. wonderzalf, volgens recepten die het geheim van die kloosters waren. Dat gebruik is nog niet geheel verdwenen. In enkele kloosters wordt nog gratis zalf verstrekt aan hen die zich daarvoor aanmelden.

Ook zijn er een menigte kwakzalvers geweest die volgens een eigen recept een soort zalf of balsem vervaardigden, welke dan den naam droeg van dien z.g. uitvinder of vervaardiger, b.v. *balsem van Hulst*, van *van Oord* en dergelijke.

¹⁾ Amsterdam, W. B. MORANSAED.

Al die zalfjes of balsems, onder welke verschillende namen ze ook in de verschillende landstrecken of provinciën bekend zijn, komen in samenstelling allen ongeveer overeen met de b.g. Troost der armen.

In den tijd toen de geneeskunde nog niet zooveel vorderingen had gemaakt, toen zij als 't ware nog in hare windselen lag en meer empirisch dan wetenschappelijk werd beoefend, d.i. toen het genezen van vele kwalen minder gegrond was op wetenschap en meer op ondervinding en waarneming der resultaten van het middel bij anderen verkregen — en die tijd ligt nog zoo verre niet achter ons — heeft dat zalfje zeker menigmaal onschatbare diensten bewezen en onnoemelijk veel leed verzacht en genezen; van daar dan waarschijnlijk ook de naam „Troost der armen”.

Met reuzenschreden is de geneeskunde in den laatsten tijd vooruitgegaan en, vooral na de invoering der antiseptische wondbehandeling in de heilkunde, is dit oud beroemd zalfje langzamerhand geheel op den achtergrond gedrongen.

Men heeft ervaren dat de aanwending dikwijls ontsteking en roos veroorzaakte, dat het in enkele gevallen de oorzaak was van bloedvergiftiging, somtijds met doodelijken afloop.

Hoogstwaarschijnlijk was dat toe te schrijven aan een minder nauwkeurige of slordige bereiding van het middel.

In de geneeskunde of liever in de wetenschap wordt het zalfje niet meer aangewend en alleen nog als huismiddeltje blijft het bij het volk nog een zeker gedeelte van den ouden roem handhaven.

Beerenburgerkruiden is een mengsel van eenige bittere kruiden. Nog een dier z.g. arcana of nostra uit een vroegere eeuw, waarvan de geneeskrachtige eigenschappen, die men er vroeger aan toeschreef, ver te zoeken en meer denkbeeldig zijn. Zij zijn aromatiek en wat maagopwekkend door de bitterstof die zij bevatten.

Tegenwoordig varieren de recepten wel eens, omdat een apotheker of drogist gewoonlijk een eigen voorschrift heeft dat meestal uit 10, 12 à 14 bestanddeelen bestaat.

De oorspronkelijke waren eertijds te bekomen bij „Hendrik Beerenburg, woont vooraan op de „Kuip, bij de Nieuwe Haarlemmer Sluis, daar de „sleepers voor de deur staan en waar 't Wapen van „Venetiën in de gevel van mijn huis staat, op de „Stroo-Markt. Tot Amsterdam.”

Voor het gebruik worden zij op jenever of brandewijn getrokken. Men verkrijgt dan eenvoudig wat de Duitschers noemen een „bittere schnapps.” Daarvan dagelijks eenige likeurglaasjes genomen kan de oorzaak zijn dat dit vrij onschuldig middeltje erger werkt dan de kwaal.

Al die middelen hebben zooveel vertrouwen verkregen bij het volk, dat het bijna onmogelijk is om ze uit te roeien.

Nochtans, zooals ze daar zijn moet men ze afkeuren als kwakzalverijen, maar men moet daarbij tevens bedenken, dat het volk die middelen niet missen wil en niet missen kan.

Op vele plaatsen van ons land is gebrek aan medische en pharmaceutische hulp en ook al is het mogelijk een dokter te kunnen raadplegen, bij het minste onwelzijn gaat het volk niet dadelijk naar den medicus, maar grijpt naar huismiddeltjes, v.n. naar de hier bovengenoemde. Wil het niet beteren, welnu, dan kan men nog altijd naar den dokter gaan.

In plaats nu van die middelen onvoorwaardelijk te verwerpen als kwakzalverijen, dient men daarvoor betere, goed bereide en onschadelijke in de plaats te stellen.

Aan pogingen daartoe heeft het niet geheel ontbroken. In de laatste uitgaaf der *Pharmacop. Neerlandica* is een recept opgenomen voor zeer werkzame, vrij onschadelijke laxepillen, eveneens voor bittere kruiden, die meer aanbeveling verdienen dan de poespas van de „echte” Beerenburger.

Maar helaas! het volk gebruikt die niet, omdat het die niet kent, en omdat er tot nog toe, zoover mij bekend is, geen handelsartikelen van gemaakt zijn. Men moet voor die middelen bepaald bij den apotheker terecht komen en het is een feit, dat de apothekers die, als huismiddeltjes, voor het volk te duur berekenen. Daarbij heeft het nog te veel ont-

broken aan de voorlichting van heeren doctoren om in die gevallen het volk den goeden weg te wijzen.

Een enkel dokter raadt nog wel eens het gebruik aan van Haarlemmerolie, hoewel dat van een jong wetenschappelijk en conscientieus medicus zeker niet licht te wachten is.

Zoover mij bekend, is voor Haarlemmerolie nooit naar een betere samenstelling gezocht en of dat nu komt door de waardeloosheid, door de onwerkzaamheid of door te hevige werkzaamheid dier stof, dat is een vraag die ik onbeantwoord moet laten.

Meer eer is de troost der armen te beurt gevallen. Niemand minder dan professor von Nussbaum, de beroemde Duitsche chirurg, heeft in een zijner werken over antiseptiek de attentie gevestigd op dit middel, waarvan alle grootmoedertjes wonderen verhalen.

Na verschillende proefnemingen heeft hij in de plaats van het oude zalfje er een laten samenstellen, insgelijks met terpentijn als hoofbestanddeel, dat hij niet alleen als huismiddeltje ten zeerste aanbeveelt voor de behandeling van allerlei wonden en kwetsuren, maar dat hij ook zelf in zijne praktijk, met verwonderlijk succes veel aanwendt.

Werkelijk heb ik in eenige gevallen van zeer ernstigen aard mij ook van de bij uitstek gunstige werking dier zalf kunnen overtuigen.

Edoch, hier in Nederland is dat middel vrij wel onbekend gebleven!

Is het nu goed om de genoemde en nog meer volksmiddelen maar eenvoudig als kwakzalverijen af te keuren, zonder iets anders en beters daarvoor in de plaats te stellen? Neen, het is niet te doen en niet te eischen dat men om alle kleinigheden naar den dokter gaat.

Behalve dat die visites duur, in dit geval te duur zijn, verkeeren velen nog in het geval dat medische hulp moeilijk te krijgen is.

Het is onmogelijk het volk die geneesmiddelen te ontnemen, maar het is zeker onpraktisch van de medici ze als gewoon vuilnis af te keuren. Keurt de wetenschap ze af, uitstekend! maar dan rust op de geneesheeren de plicht betere aan te wijzen. Goed bereide, deugdelijke, onschadelijke en goedkope huismiddelen zijn en blijven voor het volk een behoefte en daarvoor zijn nog nooit ernstige pogingen aangewend. Het volk blijft uit traditie vertrouwen stellen op die huismiddeltjes. Het afkeurend oordeel over die middelen van den arts, die dikwijls zelfs door het gebruik daarvan aan het ziekbed geroepen wordt, is niet alleen voldoende. Wanneer de kwaal niet erg is, wil en zal het volk wel zelf blijven medicineren, om dure doktersvisites en dure medicijnen te voorkomen. Daarvoor moet men ze niet de gelegenheid ontnemen, maar eerder den goeden weg wijzen.

En hoe is dat doel te bereiken?

Allereerst door het verspreiden van eenvoudig geschreven blaadjes over de eerste eischen der gezondheidsleer en de eerste hulp bij ongelukken en ziekte.

Wanneer men dan nog te eeniger tijd er toe mocht overgaan eenvoudige lessen over gezondheidsleer als verplicht leervak op de lagere scholen in te voeren, kan dat zeker een machtig middel zijn in het belang der volksgezondheid en een der beste middelen ter bereiking van het doel.

Verder zou, naar mijne overtuiging, door de oprichting van Staatsapotheken veel goeds in die richting gedaan kunnen worden.

De invoering van dien tak van Staatsdienst is altijd nog een opene kwestie, doch eenmaal en misschien spoediger dan men denkt, zullen de moeilijkheden, die zich nog voordoen, worden overwonnen en tot de invoering worden overgegaan — en wel het allereerst op het platteland, alwaar de meeste behoefte bestaat aan Pharmaceutische hulp.

In een Staatsapothek, die geheel ingericht moet zijn naar de behoeften der bevolking, mag men aannemen dat men, naast de andere medicamenten, den verkoop van huismiddeltjes of volksgeneesmiddelen zich mede ten doel zal stellen. (1)

Door in die inrichtingen overal de gelegenheid

(1) Die huismiddeltjes, voor zoover het geen geheimmiddelen of kwakzalverijen zijn, kan men tegenwoordig ook in iedere apotheek, voor weinig geld, bekomen.

open te stellen tot het verkrijgen van goedkope en onschadelijke volksgeneesmiddelen, wier deugdelijke bereiding door den Staat gewaarborgd wordt, zou voor goed een einde gemaakt kunnen worden aan de praktijken van gewetenlooze kwakzalvers, die thans nog in massa speculeeren op de lichtgevoeligheid van het publiek.

En eindelijk, al mocht de verkoop dier middelen in Staatsapotheken al direct geen aanzienlijke baten afwerpen, zeer zeker zouden ze een belangrijke factor zijn in de bestrijding der kosten dier inrichtingen.

A. VAN WAALSTAD.

Een vertrouwbare aanbeveling?

In de laatste weken is onderstaande advertentie in tal van bladen, zoowel groote als kleine, te vinden:

„De ondergeteekende, Dr. HEMMERS, verklaart het middel van den Heer MAHLER tegen

vallende ziekte, krampen en zenuwlijden

met uitstekende gevolgen gedurende ruim 30 jaren aangewend te hebben, weshalve hij dit middel volgaarne aanbeveelt. Te verkrijgen bij den Heer D. H. MAHLER, ook per brief, Drogist, Voorburg.

Dr. HEMMERS,

Goudsche Singel no. 66, Rotterdam.”

Wij hadden nog geen gelegenheid het middel te laten onderzoeken; wij weten er op 't oogenblik nog niets van en toch meenen wij het recht te hebben reeds nu tegen het middel van MAHLER te waarschuwen en wel op grond van de aanbeveling of liever van den aanbeveler.

Deze, Dr. HEMMERS te Rotterdam, is de persoon, die Sequah door zijn bevoegdheid dekte tijdens zijne séances te Rotterdam en die de recepten schreef, waarop de middelen van de Sequah-maatschappij konden worden afgehaald. Dat recept, opgenomen in het Maandblad van October 1891, luidde woordelijk aldus:

„Doctor HEMMERS,
Genees-, Heel- en Verloskundige.
Goudschesingel 66, Rotterdam.

ROTTERDAM,

Voor:

RP.

- 1°. OL. SEQUAH.
DS.
Uitwendig.
- 2°. FLOR DE PRAIRIE.
DS.
Inwendig.
- 3°. Onmiddellijke Verlichting.
SEQUAH.

Dr. H.”

Omtrent dit recept schreven wij:

„Voor ieder, al verstaat hij geen z.g. „potjeslatijn”, is het duidelijk, dat onder 1 en 2 Sequah's olie en Prairie-flower wordt voorgeschreven; wat echter met no. 3 wordt bedoeld zou ons zelf een raadsel zijn, indien wij niet overtuigd waren, dat het voorschrift „Onmiddellijke Verlichting” niets anders is dan weer een soort van „humbug”.

't Is waarlijk al te zot!”

En daartoe leende zich Dr. HEMMERS.

Die man treedt nu op om het middel van een zekeren drogist (wie weet wie de uitvinder van dit wondermiddel is?) „volgaarne aan te bevelen” en ongetwijfeld zal, door die aanbeveling, menigeen tot koopen worden overgehaald. Want het groote publiek, dat vooral bij vallende ziekte alles aangrijpt wat het wordt aanbevolen (hoe menig kwakzalver heeft die ziekte reeds met succes geëxploiteerd!) zal zeggen: „zie, dit middel is zeker goed, want een doctor te Rotterdam heeft het reeds 30 jaren met uitstekende gevolgen aangewend.”

Het publiek weet echter niet dat diezelfde doctor zich beschikbaar stelde om een van de grootste kwakzalvers-maatschappijen van onzen tijd de behulpzame hand te bieden, en dat dus een aanbeveling van zijn zijde veel te denken geeft.

Wij voor ons stellen niet het minste vertrouwen in de verklaring van Dr. HEMMERS, en zien ons verplicht, zooals wij reeds zeiden, juist wegens die aanbeveling, met kracht tegen het middel van MAHLER te waarschuwen.

Wij gevoelen ons tevens verplicht deze mededeeling

(later, na onderzoek van het middel, komen wij op de zaak zelve terug) reeds nu te plaatsen. Men kan thans weten waar men zich aan te houden heeft.

Odol.

Over dit middel, dat wij tot nu toe nog niet besproken hebben, omdat wij het, niettegenstaande de walgelijke reclame waarmee het wordt aanbevolen, niet direct als een kwakzalversmiddel beschouwden, lezen wij in de *Pharm. Centralhalle* het volgende:

„Een in den laatsten tijd door de „Kgl. Centralstelle für öffentliche Gesundheitspflege“ te Dresden verricht onderzoek van Odol gaf de volgende samenstelling van dit middel aan:

In 100 deelen zijn voorhanden:

16.68 deelen water.

79.04 „ absolute alcohol.

1.95 „ menthol.

2.33 „ niet-vluchtige bestanddeelen.

Deze laatste bestonden uit:

0.041 deelen saccharine.

0.018 „ salicylzuur.

0.020 „ minerale bestanddeelen.

2.051 „ van een stof, die voor ongeveer

$\frac{2}{3}$ uit salol en voor $\frac{1}{3}$ uit salicylzure menthol-aether was samengesteld.

Bij bacteriologische proefnemingen, verricht met veel grooter hoeveelheden odol dan die, welke volgens de gebruiksaanwijzing moeten worden aangewend, konden, zelfs bij een urenlang verblijf van carieuze tanden in een dusdanige vloeistof, niet alle bacteriën worden gedood.

Het Odol bezit derhalve niet de desinfecteerende eigenschappen, waarvan in de buitengewoon reclamachtige aankondigingen wordt melding gemaakt.

Als middel, dat tot voorkoming van een ziekte (caries van de tanden) wordt aanbevolen en welks samenstelling en bereidingswijze niet is bekend gemaakt, behoort het Odol tot de geheimmiddelen, waarvan de aankondiging in het openbaar verboden is. (*)

Op grond van bovenvermelde analyse komt de prijs (in Duitsland) volgens de „Arzneitaxe“ op 96 pf., terwijl, omdat het middel fabriekmatig wordt bereid, het zeker nog veel minder kost. De verkoopprijs is 1 Mk. 50 pf., dus veel te hoog.

Na deze mededeeling van zeer bevoegde zijde kunnen wij voor het Odol gerust een plaatsje in ons blad inruimen.

Ingezonden.

Mijnheer de Redacteur!

Sedert eenige maanden kan men gedurig in het Nieuwsblad van Nederland deze of gene advertentie lezen onder het opschrift „Dankbetuiging“, waarin personen bekend maken, dat zij van deze of gene kwaal genezen zijn door de behandeling van zekeren heer HAMECHER, wonende Westerdokstraat No. 22. Naar aanleiding dezer advertentie besloot een lid mijner familie, die sedert een paar jaar lijdende is aan rheumatische pijnen, ook bij den wonderman (alias kwakzalver) hulp te zoeken. Zelve niet kunnende gaan, stuurde zij haar schoondochter naar genoemden heer. Deze begaf zich Maandag 23 Juni naar de Westerdokstraat.

HAMECHER wist deze vrouw zooveel van zijn wonderen te vertellen, dat zij ten volle meende dat hij ook haar schoonmoeder zou herstellen. Zij kwamen overeen dat, wanneer de patiënte het goedvond, hij haar den volgende dag tegen betaling van vijftig gulden, zegge f 50.—, een visite zou brengen. Mocht patiënte hiertoe genegen zijn, dan moesten de f 50.— hem nog dienzelfden avond eerst worden ter hand gesteld. Het goedgelovige mensch voldeed hieraan en des avonds omstreeks tien uur werden nog de f 50.— bezorgd. Den volgende dag kwam de wonderdokter in gezelschap van nog een ander persoon, die zich noemt dokter Breemer. (1) Hij prikte de zieke aan de knieën op onderscheidene plaatsen, wat ten gevolge had, dat zich op hare knieën een groot aantal zweeren vormden, die haar een verschrikkelijke pijn veroorzaakten. De behandeling heeft plaats om de negen dagen en HAMECHER zeide, dat wanneer de negen dagen verlopen waren, de lijdere wel bij hem aan huis zou kunnen komen, alwaar een visite slechts f 15 kost. Maar jawel; hij is reeds drie-

(*) In Duitsland altijd, bij ons helaas! niet. RED.

(1) De vroegere helper van H., chirurgijn BREEMER, is eenige maanden geleden gestorven; wij weten niet wie thans als zoodanig fungeert. RED.

maal bij haar geweest tegen betaling van f 50 = f 150, doch nog is zij in denzelfden toestand, terwijl de man nu zegt, dat wanneer zij later bij hem aan huis komt, zij voor ieder been f 15 moet betalen; dat wordt dus voor 2 beenen f 30. Daar ik voor mij nooit aan zulke kwakzalvers geloofd heb, besloot ik eenige informaties aangaande HAMECHER in te winnen. Ik heb, hieraan gevolg gevende, twee personen bezocht, die ook door hem zijn behandeld en wel aan huis, tegen f 15 + 30 ct. voor watten. Zij zijn de heeren U., meubelschilder en W., melklijter, beiden te Amsterdam. Deze personen vonden geen baat bij de behandeling, terwijl het mooste van de zaak nog is, dat, toen beiden niet meer kwamen, HAMECHER door een vrouw bij genoemde personen liet vragen, waarom zij niet meer bij den dokter kwamen? Hij dacht natuurlijk aan zijn f 15.—.

Daar ik geloof dat Amsterdam in dezen persoon weer een groot kwakzalver rijker (1) is geworden en het mij steeds tegen de borst stuit, dat er zooveel goedgelovige menschen op deze wijze hun geld en misschien ook hun gezondheid verknoeien, zoo kan ik niet nalaten, het gebeurde aan uwe Vereeniging mede te deelen, in de hoop het mijne er toe bij te dragen om ook deze praktijken te doen ophouden.

Met de meeste hoogachting,

UEd. Dw. Dienaar,
G. SALENTIEN Gz.

Sloterdijk, 20 Juli 1896.

Rechtszaken.

Haarlemmerolie. — De heer E. L. W. van Dobben, fabrikant van Haarlemmerolie, is in hooger beroep door het Gerechtshof te Amsterdam vrijgesproken van de tegen hem ingediende aanklacht, dat hij het handelsmerk van een ander (Gebr. Waaning) wederrechtelijk zou hebben gebruikt op de verpakking van zijn waar.

De overwegingen, waarop dat vrijsprekend vonnis berust zijn de navolgende:

Overwegende dat voor de toepassing van artikel 337 van het wetboek van Strafrecht gevorderd wordt, dat de dader het opzet heeft gehad om waren te verkoopen, welke valschelijk voorzien zijn van een merk, waarop een ander recht heeft, en dus opzettelijk heeft willen misleiden;

Overwegende, dat ten processe vaststaat, dat des beklagden voorgangers sedert meer dan honderd jaren Haarlemmerolie gefabriceerd en verkocht hebben, voorzien van hetzelfde merk als de Gebroeders Waaning in 1800 een en negentig hebben doen inschrijven, en beklagde door daarmee ook na deze inschrijving voort te gaan, geen ander oogmerk heeft gehad dan om aan het publiek de overtuiging te geven, dat hij nog steeds dezelfde van ouds bekende Haarlemmerolie fabriceerde en verkocht als door zijne voorgangers geschied was, zoodat hij, wel verre van het publiek te willen misleiden, integendeel de afnemers omtrent den aard der door hem geleverde waar heeft willen gerust stellen;

Overwegende, dat bij deze beschouwing alle denkbeeld van kwade trouw vervalt en noch van opzet, noch van het valschelijk voorzien van een merk kan sprake zijn, zoodat een essentiële vereischte van het bij artikel 337 van het wetboek van strafrecht omschreven misdrijf ontbreekt en de beklagde mitsdien, bij gebrek aan bewijs dat hij opzettelijk gehandeld heeft, behoort te worden vrijgesproken;

vernietigt het vonnis a quo en spreekt Eduard Lodewijk van Dobben vrij. (Haarl. Dagbl.)

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. P. E. van der Horst, te Zaandijk;

Mr. H. Massink, te Hilversum;

Mr. A. Lind, te Amsterdam.

B. te A. De Maandbladen betreffende de geneesmethode van Kühne werden U gratis toegezonden.

H. G. te A. Hartelijk dank voor de toezending van het interessante werkje over *Revalenta Arabica*; wij zullen het spoedig behandelen.

v. D. te Z. B. In het artikel „Volksgeneesmiddelen“, voorkomende in dit no., zijn de hoofdbestanddeelen van het zalve van v. Oort opgenomen. De juiste samenstelling is ons niet bekend.

Dr. A. W. M. v. D. te L. Dank voor uwe mededeeling; ook wij lazzen de advertentie dezer dagen voor het eerst.

N. P. te T. Men behoeft nooit beschroomd te zijn om ons inlichtingen te vragen; men kan van onze geheimhouding verzekerd zijn. Van het aanprijzen van „middeltjes“ onthouden wij ons echter stelselmatig; wij zouden juist doen wat wij in anderen veroordeelen. Vraag een geneesheer, in wien gij vertrouwen stelt.

Onze adviezen geven wij steeds gratis.

G. S. Gz. te S. Wij danken U zeer voor Uwe belangrijke mededeeling.

Gij begrijpt zelf, dat die bladen door de kwakzalvers, voor hunne advertenties, goed worden betaald. Toch worden door sommige, vooral door de kleinere, meermalen

(1) Amsterdam verheugt zich reeds jarenlang in dit niet benijdenswaardig bezit. RED.

stukken uit ons Maandblad overgenomen. Maandelijks worden van ons blad duizenden exemplaren gratis verspreid, zoodat het in veler handen komt.

De verlangde exemplaren worden U gaarne kosteloos toegezonden.

L. A. B. te A. De sirop du Dr. Vamier et B. Dupuy bevat, volgens mededeeling in het *Pharm. Weekbl.*: Joodkalium, extr. fol. jugland., sirup chinae, mel depurata., sirup simpl. en ol. anisi.

GRIMAUDT geeft het volgende voorschrift: 125 grm. ol. jecor. aselli, 15 extr. fol. jugland., 725 mel dep. 5 jodet. kalicum (opgelost in 6 grm. water), 375 sirup chinae, 1125 sirup simpl. en 1 ol. anisi.

Herhaalde Waarschuwingen.

Het Volta-Kruis. Onophoudelijk en steeds met meer ophief wordt deze uitvinding van een zich noemenden PROF. HESKIER te *Kopenhagen* door groote annonces aanbevolen als hulp voor lijdere aan Jicht, Neuralgie en Rheumatische pijnen in alle lichaamsdeelen, Zenuwachtigheid, Verlamming, Kramp, Hartkloppingen, Duizeligheid, Zwartgalligheid, Aamborstigheid, Hardhoorigheid en Oorsuizigen, Huidziekte, Koliek, Hoofd- en Tandpijnen, en nog verschillende andere kwalen; zelfs wordt het dragen van het kruis als voorbehoedmiddel tegen cholera aangeraden.

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat z. g. galvanisch moet genezen, is niet in staat eenige werking uit te oefenen, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die iets afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor een gulden en 1 gulden 50 ct., maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zijn die leugens en hoogst gevaarlijk.

Dringend waarschuwen wij het publiek: Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zijn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zijn Volta-Kruis is de brutaleste leugen.

Nederlanders, zorgt er voor, dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden en meer in handen hebben gespeeld.

Dr. Spranger's Maagdruppels. Met ijzere volbarding wordt dit middel voortdurend aanbevolen tegen alle maag- en onderbuiskwalen, als onmiddellijke hulp bij schele hoofdpijn, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmverstopping, hartwater, maagzuur, opgeblazenheid, duizelingen, koliek en klieren.

En alsof dit nog niet genoeg was leest men in een bijgevoegde brochure, dat bij cholera en buikloop, deze druppels onmiddellijk de ziektekiemen uit de maag en ingewanden verdrijven, terwijl zij verder bij walgelijke epidemieën een zeker behoedmiddel zijn tegen besmetting.

Ons dunkt men zou tevreden kunnen zijn met het groote getal kwalen waartegen dit middel hulp biedt; maar dit behoeft niet, het kan ook nog voor andere doeleinden gebruikt worden, want — zegt de fabrikant — de druppels zijn een voorbehoedmiddel tegen alles; wie jaar in jaar uit, alvorens zich ter ruste te begeven, een thee- of eetlepel vol inneemt, blijft steeds gezond.

Wij vragen in gemoede: kan het ergerlijker? kan het brutaler?

En waaruit bestaat nu dit universeel-middel? De heer D. v. D. WEERD te Kampen heeft aan het licht gebracht, dat Spranger's druppels bestaan uit een alcoholisch aftreksel van rhabarber, aloë en guttegom, drie purgeermiddelen, de laatste twee zeer sterke, die bij langdurig gebruik ongetwijfeld der gezondheid groote schade zullen berokkenen.

Wie, jaar in jaar uit, dagelijks deze purgeermiddelen inneemt, kan er zeker van zijn, dat hij, op raad van een gewetenloozen kwakzalver, zich zelf te gronde richt.

Pain Expeller van F. Ad. Richter & Co. kan men als volgt bereiden: Uit 200 deelen vruchten van Spaansche peper worden met sterken spiritus 600 d. tinctuur gemaakt; verder worden 2,5 d. zeep in 100 d. water opgelost en daarbij gevoegd vliegende geest 300 d., Kamfer 30 d., Rosmarijnolie, Lavendelolie, Thijmolie en Kruidnagelolie elk 10 d., Kaneelolie 1,5 d., aftreksel van gebrande Suiker 5 d. Het middel wordt zoowel voor uit- als inwendig gebruik aanbevolen, en het kan in sommige gevallen, uitwendig gebezigd, eenige verlichting van pijn geven, maar men zij met het gebruik voorzichtig en raadplege liever een geneesheer; vooral inwendig is het lang geen onschadelijk middeltje en menigeen zal er zich nadeel door berokkenen.

Vergiftiging door het inwendig gebruik van Pain Expeller is reeds meermalen voorgekomen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 778.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Hoofdartikel: Nog eens Hamecher.

Berichten: Het vuurwerk van de firma De Koning Tilly. — De geneesheer van Hamecher. — Treurig bijgeloof in Friesland. — De natuurgeneeskundige Zöllner. — Schadelijk haarwater. — Veroordeeling van een kwakzalver te Liverpool. — De wonderdokter Majenski. — Waarzeggen. — Fabriekmerken van Laxeerende bonbons. — Präservativ-Cream en Beerenburger kruiden. — Voordeel der reclame.

Grootere artikelen: Zwigman van Noppen. — Dezelfde zaken verschillend beoordeeld. — Odol. — Jacob Hollander.

Ingezonden: Over Brockmann's Naturheilkunde.

Correspondentie.

Nog eens „Hamecher.”

Het dagblad „de Echo”, dat reeds in zoo menig nummer de kwakzalvers en wonderdokters bestreden heeft, bevat in zijn nummer van 22 Augustus een artikel, zóó veelzeggend en leerrijk, dat wij het gaarne aan het hoofd van ons blad overnemen.

Het luidt aldus:

„Onze lezers zullen zich herinneren, dat wij eenigen tijd geleden het een en ander aangaande de „Wonderdokters” mededeelden. Iets later namen wij een bericht over uit het „Maandblad tegen de Kwakzalverij”, waarin gewezen werd op den wonderdokter Hamecher, die in vereeniging met een Nederlandschen dokter voor veel geld en goede woorden de luidjes van allerlei verouderde kwalen zou afhellen.

De Nederlandsche arts nam bij de behandeling een meer toezieende houding aan en liet den wonderdokter alleen het medisch werk verrichten.

Dat niet allen, die zich met verouderde kwalen, waartegen hun eigen doktoren niets konden doen, baat vonden bij de behandeling van den wonderdokter Hamecher, dat blijkt ten duidelijkste uit de berichten in het „Maandblad tegen de Kwakzalverij” en ook uit het volgende ingezonden stuk, ons voor kort toegezonden:

Mijnheer de Redacteur.

Beleefd doch dringend verzocht ondergeteekende een plaatsje in uw blad.

Eenige weken geleden las ik een dankbetuiging in het „N. v. N.” aan E. Hamecher, Westerdokstraat 22 alhier, en geteekend door Mejuffrouw Kooij, Pieter Nieuwlandstraat alhier, waarin deze juffrouw verklaarde genezen te zijn door E. Hamecher van een ziekte, waarvoor de doktoren haar hadden opgegeven. Aangezien ik een zoontje heb, die idioot is en over wien ik vele dokters geraadpleegd had, doch bij niet een baat had gevonden, zoo vroeg ik mijzelf af, of voor-

noemde heer mijn zoontje ook niet zou kunnen genezen. Nu gebeurde het, dat de zoon van mej. K. bij onze bureu boven ons moest wezen, waarbij mijn vrouw de gelegenheid waarnam om hem te vragen, wat dit toch wel voor personen waren die zijne moeder genezen hadden, waarop hij antwoordde: „Wel, 't zijn twee Duitsche professors”. Daarop heeft mijn vrouw aan juffrouw K. gevraagd, of zij eens zou willen vragen aan den professor of hij ook een idioot zou willen behandelen. 't Antwoord van den professor was: hij moest eerst den jongen zien. Daarop is mijn vrouw den volgenden dag met het kind naar H. gegaan. Na een zeer kort onderzoek, zeide deze: 't Kind heeft dik en vuil bloed in de hersenen en verder een beetje flauw bloed in 't lijf. Mijn vrouw maakte hem er op attent, dat wij al veel doktoren geraadpleegd hadden, doch dat deze gezegd hadden, dat er geen medicijnen voor waren. H. antwoordde hierop: Dat is ook zoo, doch ik heb alle hoop hem spoedig te genezen; elke behandeling kost voor een kind f 10,30. Wilden wij echter 't kind behandeld hebben, dan moesten wij niet lang wachten, daar hij spoedig wegens de drukte geen patiënten meer zou aannemen. Wij besloten den volgenden dag ons kind te laten behandelen; nu ging ik zelf mee! Toen ik daar kwam, zeide H. mij, dat ik moest wachten tot de Hollandsche dokter kwam. Deze verscheen eerst na verloop van een half uur.

In dien tusschentijd vertelde H. mij, dat hij nog een man had genezen, welke vrij wat erger er aan toe was geweest dan ons kind, en vertelde hij verder, nu heb ik een man onder behandeling gehad, die tweemaal is behandeld geworden, en nu zijn centen terugvraagt. „Ja”, zeide hij, „'t is je plicht en je doet je best om de lijdende menschheid te helpen, maar steeds wordt men met ondank beloond”. Daarop schreef hij een briefje, waarop stond dat hij mijn kind in behandeling had tegen zooveel en zooveel; 't geen 't kind scheelde bleef oningevuld. Dit kwam, in 't Latijn geschreven door den Hollandschen dokter, er bij. Dr. Ernste, want deze was de Hollander, kwam, nam echter niet de minste notitie van den patiënt, maar ging achter de tafel zitten. Ik had mijn zoontje moeten ontkleeden, waarna H. hem begon in te prikken. Toen hij daarmee bezig was, vroeg Dr. Ernste aan H. wat 't kind scheelde. Deze antwoordde: een beetje idioot. Toen werd hij ingewreven met scherpe olie en daarna geheel in de watten gerold. Ziedaar de behandeling van den eersten keer. Oogenblikkelijk nadat 't kind thuis kwam, kreeg 't de koorts en deze heeft drie dagen geduurd; met den derden dag moesten de watten er afgenomen worden en 't lichaam ingesmeerd worden met slaolie. Maar, o wee! wat wij toen te zien kregen, was werkelijk verschrikkelijk. Het geheele lichaam was bezet met vurige zweeren van af de schouderbladen tot achter z'n ooren en die waren alle open. De behandeling zonder

inwrijving met de scherpe olie beteekent niets. Het is de genoemde olie die de kunstmatige ontsteking voor den dag haalt. Mijn vrouw heeft hij ook in haar hand geprikt, doch niet ingewreven en de ontsteking bleef achterwege. De stauk bij het kind was ondragelijk. Nu begreep ik, waarom 't kind al twee dagen lang had gebuild; dit was van de vreeselijke pijnen, die het moest doorstaan. Wij dachten toen, dat dit 't vuile bloed was, dat los kwam, want H. had gezegd: dit moest naar beneden gewerkt worden, en moest op z'n lichaam en achter z'n ooren overal uitkomen. De tweede behandeling geschiedde net zoo, met dit onderscheid, dat 't nu alleen op z'n beenen werd gedaan, want zeide H.: anders stijgt 't bloed weer naar boven en dat mocht niet. De derde behandeling geschiedde weer op 't lichaam. De smart, die 't kind na de laatste behandeling heeft doorstaan, is niet te beschrijven. Het geheele lichaam was gelijk aan dat van een melaatsche, van handen en beenen kon men de vellen aftrekken. Wij zagen echter geen vooruitgang en besloten ons kind niet meer te laten behandelen. Toen de tijd daar was, dat hij voor den vierden keer moest behandeld worden, gaf ik mijn vrouw een brief mede ongeveer van den volgenden inhoud:

Mijnheer.

Naar aanleiding wij als ouders geen vooruitgang kunnen bespeuren, zoo zijn wij besloten ons kind niet meer te laten behandelen, daar wij ons kind niet nutteloos laten lijden en ik mijn geld ook nuttiger kan besteden. Wel ben ik genegen hem door u te laten behandelen, doch dan onder andere voorwaarden en wel deze. Volgens afspraak, zou u met de tweede behandeling zeggen of 't kind beter werd of niet, en daar hij nu zijn derde behandeling al gehad heeft, en u dus nu moet zeggen of hij beter wordt of niet. Onder dat beter zijn moet verstaan worden werkelijk gezond zijn en het mag dus geen tijdelijke optikking wezen. Verder de behandeling van af nu niet eerder te betalen dan wanneer hij gezond is en mocht u aan mijn eerlijkheid en goede trouw twijfelen, dan ben ik genegen borg te geven.

H. behandelde hem onder die voorwaarden niet. Hij sneed nog liever zich den kop van z'n romp. Toen mijn vrouw er nogmaals op aandrong, dat hij zou zeggen of 't kind beter zou worden, antwoordde hij: Hij is weer vooruit.

Een paar dagen daarna lees ik „De Echo”, waarin ik 't stuk las van dr. Vermeulen tegen den kwakzalver E. Hamecher. Nu doorzag ik alles. Ik begreep, dat ik H. in de kaart had gezien en dat mejuffrouw K. omgepraat was door H. U begrijpt, mijnheer de redacteur, dat ik woedend was bij 't vernemen van deze dingen. Ik schreef daarop een brief, waarin ik mijn geld terug vroeg op grond, dat ik het slachtoffer was

geworden van verkeerde mededeelingen, maar jawel, H. laat niets van zich hooren.

Ook kent ondergeteekende nog een man, welke ook door voornoemden H. behandeld is, en nu in proces met H. ligt. Ben ik goed ingelicht dan zou H. dezen man aangeklaagd hebben wegens laster.

Nogmaals mijnheer de redacteur ik hoop, dat u dit stuk zult nemen in de eerste plaats om reden dat door het lezen van dit stuk vele lijdens hun lijdens niet vergrooten zullen, in de tweede plaats, om het optreden van wonderdokters tegen te gaan, waartegen geen wet schijnt te bestaan. U mijnheer de Redacteur dankende voor de plaatsruimte, teeken ik

N. C. v. d. G.
Pieter Nieuwlandstraat 68.

Dat zijn ernstige feiten, die wij noodig rekenen ter algemeene kennis te brengen. Omdat in het stuk de naam werd genoemd van juffrouw Kooij, begaven wij ons naar haar woning, ook in de Pieter Nieuwlandstraat.

Juffrouw K. lag te bed en was nog lijdende aan de kwaal (een maagkwaal), waarvan de wonderdokter H. haar genezen zou hebben.

Wij hadden met bedoelde juffrouw een onderhoud en vroegen haar of zij indertijd bedoelde dankbetuiging in het N. v. N. had geplaatst.

„Ja, mijnheer. Ik heb me laten overhalen onder de belofte, dat ik mijn 45 gulden of tenminste een gedeelte daarvan terug zou krijgen, die de behandeling van den heer H. mij gekost had. Och een arm mensch doet wel meer dingen, die . . .”

„En hebt u dat geld terug gekregen?”

„Neen mijnheer, en dat is een hard ding voor mij. Die 45 gulden heb ik geleend en daar moet ik elke week een gulden van terugbetalen, wat mij, die geen mansverdiensten heeft, zeer hard valt. Toen mij om de bedoelde dankbetuiging gevraagd werd, was 't al geruime tijd na de behandeling.”

„Men heeft ons verteld, dat u eenigen tijd elken middag bij den heer H. een maal ontvingt?”

„Ja, dat heeft eenigen tijd geduurd.”

„Was dat in plaats van het geld, dat men u zou terugbetalen?”

„'t Leek wel zoo, want 't geld ontving ik niet. Dat eten buitenshuis werd mij te lastig, bovendien heb ik liever een schraal maal thuis met mijn kinderen dan een beter maal alleen.

Ik bleef weg en sprak met de burens wel eens over H. Dat is hem zeker oververteld, en naar aanleiding daarvan ontving ik een brief van hem”.

Het briefje laten wij geheel volgen, zooals 't luidt:

Mej. Kooij.

Daar hier heden in de wachtkamer gezegt werdt, dat het wel lijkt als had ik U omgekocht daarmede U maar een dankbetuiging voor mij in de Courant deed plaatsen, zoo laat ik U zulks hiermede weeten. Wat het toch voor slechte menschen geeft, misschien zijn dat menschen uit Uwe buurt, want ze zeiden ook dat U hier kwamt eeten. Ik was al blij dat U niet gekoomen bent, anders hadden ze U gezien en dan hadden ze nog een grooter woord gehad en zoo doende kon men nog of wel geheel onschuldig voor de rechtbank komen

Ik heb het toch maar goed met U gemeend en van omkopen kan geen sprake wezen want U kunt het toch bewezen met getuigen dat ik U reeds lang voor de dankbetuiging in behandeling heb gehad en dat U mij reeds vroeger beloofd had eene dankbetuiging te willen plaatsen laten zoodra U genezen wast. Ik zeide ook aan deze menschen dat U eene goede en fatsoenlijke vrouw wast en niet op slechtigheden uitgaat en dat zij zich maar in Uwe buurt over U moesten bevragen. Ik zou mij schaamen van iemand een dankbetuiging te vragen die niet genezen is, en ik ben ook blij dat ik zoo als ook U hier over met een zuiver geweeten kunnen zeggen dat wij niet oneerlijk gehandeld hebben. Binnen kort zal ik nog wel eens bij U aan koomen.

Voor de dikke voeten in te vrijwen heeft U gehad

Bilsenkruitolie	15 gram
Terepetijn	15 „
Alkohol	15 „

Met veele groote
E. HAMECHER.

„Kort daarna”, vervolgde juffrouw Kooij, „'t is nu geleden een week of drie, 't was op dien Zondag, toen 't des avonds zoo'n verschrikkelijk weer werd, ontving ik een bezoek van twee heeren, die mij mededeelden, dat zij van de justitie waren en dat zij mij ernstig aanrieden H. excuses te vragen, daar deze anders mij daartoe langs gerechtelijken

weg zou kunnen dwingen en de gevolgen dan voor mijn rekening zouden komen.”

„Ik antwoordde daarop, dat ik daaraan niet dacht en dat ik niet bang was voor de gevolgen”.

„Zoudt u die heeren nog herkennen?”

„Zeker en mijn dochter zou dit ook kunnen, zoodra zij aan haar vertoond werden.”

Tot zoover juffrouw K.

Wij behoeven er dit keer niet veel bij te voegen. Alleen vragen wij ten slotte: wordt het geen tijd, dat het geneeskundig staatstoezicht zich met de zaak bemoeit? Het zijn geen centen, die de arme patiënten voor de behandeling van H. betalen, maar guldens.

Wij besluiten dit keer met de mededeeling, dat ons eenige dagen geleden gewerd een ingezonden stuk 't welk een dankbetuiging insloot van een patiënt, door H. genezen.

Als wij dit stukje plaatsten, zou ons ook geworden een dankbetuiging als advertentie.

Wij zeiden den brenger van 't stuk, dat wij als redactie ons geen voorwaarden lieten stellen en dat wij alleen ingezonden stukken plaatsten, die het algemeen belang raakten. Wij wezen den man, die 't stuk onderteekend had, — den brenger er van — er op, dat hij het stuk niet geschreven had en dat wij in de eerste plaats de onderteekening moesten hebben van dezen persoon.

Na eenige discussies beloofde de man die ons te bezorgen. Kort daarna kwam hij terug met hetzelfde stuk, weer onderteekend, maar ook al weer niet door den persoon, die 't geschreven had.

Voor de derde maal was dat weer het geval en nu leek de handteekening eenigszins op die van het geschrift. Wij plaatsen 't stuk, waarin veel goeds van Hamecher werd gezegd, niet, omdat wij de zaak niet zuiver vonden en dit ook aan den brenger van 't stuk gezegd hebben.

Twee dagen daarna werd ons een omvangrijke advertentie gestuurd, alweer een dankbetuiging bevattende van een dankbaren patiënt van H.

De advertentie werd door de directie van ons blad geweigerd.

Tot zoover voor dit keer.”

Wij brengen hulde aan Redactie en Directie van „De Echo”; de eerste voor haar optreden in deze, de tweede voor het weigeren der dankadvertentie. Deden alle bladen dit laatste, dan zou H. minder gelegenheid hebben de lichtgeloofige slachtoffers in zijne netten te vangen.

De directies van de verschillende bladen zullen nu toch wel weten, welke waarde aan die dankbetuigingen gehecht moet worden.

Berichten.

De firma C. De Koning Tilly, fabrikant van Haarlemmerolie te Haarlem, heeft aan de feestcommissie voor den Koninginnedag een vuurwerk aangeboden, dat op het grasveld voor het Paviljoen is afgestoken.

Of er ook geld wordt verdiend met de bereiding van een dusdanig niets-beteekenend praeparaat?

Wij hadden intusschen een illuminatie met vetpotjes, gevuld met Haarlemmerolie, eigenaardiger gevonden.

De geneesheer van Hamecher. Deze kwakzalver is niet gelukkig met de geneesheeren, die hij gebruikt om zijne praktijken voor de wet te dekken. Eerst verloor hij BREEMER door den dood en diens opvolger, Dr. TADEMA WILAND, heeft nu ook het tijdelijke met het eeuwige verwisseld.

Thans wordt het eervolle baantje, volgens mededeeling van de Red. van de N. Amsterdammer in het no. van 20 Aug., vervuld door Dr. ERNSTE, arts, Marnixstraat bij het Leidsche plein te Amsterdam.

Treurig bijgeloof. Eene vrouw te Harkema-Opsinde leed aan kiespijn. Haar vader had op het kerkhof een schroef van een lijkst gevonden; dat was een uitstekend geneesmiddel. Zij hield volgens voorschrift het ijzer tegen de kies en . . . de pijn bleef. Nu was de schroef bepaald uitgeleend geweest, of er waren „verkeerde oogen” over gegaan.

Een z.g. natuurgeneeskundige te Heinewalde (Saksen) is onlangs veroordeeld wegens het veroorzaken van zware lichaamskwetsuren. Het geval had zich aldus voorgedaan:

In September van het vorig jaar viel in het naburige Zittau spelenderwijs een tweejarig kind van de trappen.

Eerst na eenige dagen bemerkte de moeder dat het kind pijn had, het hoofd stond geheel scheef en kon niet meer in den normalen stand worden teruggebracht. In plaats van nu een geneesheer te raadplegen, gingen de ouders, op raad van een wijze buurvrouw, met het beklagenswaardige kind naar den natuurgeneeskundige ZÖLLNER te Heinewalde, een specialiteit in het terechtzetten van uit het lid gesprongen lichaamsdeelen.

ZÖLLNER schreef eerst een zalf voor, die echter niets hielp en beproefde bij een tweede consultatie den schouder van het kind weder recht te zetten. Hij liet nu de moeder gaan met de verzekering dat het kwaad verholpen was en gaf ten slotte nog een pleister.

Na korten tijd was het lijdens van het kind zoo verergerd dat de ten slotte nog geroepen geneesheer er weinig meer aan kon doen, doch alleen constateeren, dat het kind ingevolge de geheel ondoelmatige behandelingswijze door den natuurgeneeskundige verminkt was geworden. Daarom werd ZÖLLNER door het „Bautzener Landgericht”, veroordeeld tot 6 maanden gevangenisstraf en 2 weken hechtenis. (Ph. Zeit.)

*Schadelijk haarwater. Het ook hier te lande herhaaldelijk geadverteerde middel om het haar te doen groeien, dat aangeprezen wordt onder den naam van *Regenerator*, is als schadelijk voor de gezondheid bij ministerieele beschikking in Oostenrijk voor den verkoop verboden.

*Dat zal helpen. Te Liverpool is een kwakzalver, die zich had voorgedaan als bevoegd tot de uitoefening der geneeskunst en zijne patiënten geducht had laten betalen voor zijne adviezen, tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Dat is zeker iets anders dan een boete van f10 of somwijlen slechts van 50 cts., zooals in dergelijke gevallen in ons land wordt opgelegd.

De wonderdokter Majewski. Uit Baden wordt geschreven: De zoogenaamde wonderdokter MAJEWSKI, die hier van Januari tot April een buitengewonen toeloop had, stond 23 Juli l.l. voor het gerecht, om zich te verdedigen tegen de aanklacht van het voeren van een valschen naam, van bedrog en van diefstal van een militairen jas en verduistering. De beschuldiging van kwakzalverij had men laten vallen. MAJEWSKI heet werkelijk Ernst en is te Berlijn geboren. Zijne geneeskunst bestond hierin dat hij het boek van PILZ over de natuurgeneeskunst, waarmee hij colporteurde, nauwkeurig bestudeerd had en het magnetiseeren beproefde. Het overige deed de phantasie van de patiënten. MAJEWSKI werd tegen een cautie van 5000 Mark, door een geloovigen patiënt verstrekt, op vrije voeten gelaten, waarna hij, na nog een anderen patiënt voor 100 Mark opgelicht te hebben, naar Zwitserland ontvluchtte. Doch daar werd hij weder gearresteerd en uitgeleverd. Het gerechtshof veroordeelde den beschuldigde, die wegens bedrog vroeger reeds gestraft was, tot een jaar en vier maanden tuchthuisstraf en vijf jaren verlies van eer. (Ph. Zeit.)

Waarzeggen. Te Parijs verdienen meer dan 1000 menschen den kost met waarzeggen; het totale bedrag van hunne verdiensten wordt op 4.800.000 gulden geschat.

Wie verschaft ons eene globale berekening van dien aard uit Amsterdam?

Fabrieks- en handelsmerken in de Staatscourant. In de laatste dagen zagen wij o.a. weer de volgende opgaven:

Naam van den inzender:

Dr. Antonie Müller, te Charlottenburg (Duitschland).

Soort der waren:

Laxeerende bonbons.

Naam van den inzender:

E. Gerlach, te Lübbecke, Westfalen (Duitschland).

Soort der waren:

Voorbehoedmiddel tegen pijnlijke voeten en het stukloopen der voeten.

Het middel draagt den naam van E. Gerlach's *Präservativ-Cream*.

Wij kunnen dus eerstdaags den invoer van deze nieuwe middeltjes verwachten; wij zullen er op letten.

't Mooiste komt echter nog aan.

A. M. G. Huntman en A. M. G. La Grange, te Amsterdam, en aldaar voor gemeene rekening handel drijvende, hebben het merk laten inschrijven van . . . de *Beerenburger Maagkruiden* en nu vinden wij in de *Staatscourant* ('t klinkt alleraardigst) een beschrijving van het oude biljet (denzelfden onzin) dat al — wij weten niet hoe lang — de *Beerenburger kruiden* verzegelde. Tot vermaak van onze lezers, die den inhoud van dat biljet niet kennen, volgt hier de

Beschrijving:

Het merk vertoont een opschrift, gedrukt op een strook papier, van den navolgenden inhoud:

„Dit syn de opregte Maag-Kruiden, die by niemand anders als by myn Hendrik Beerenburg verkogt worden. „Dee Pakjes Kruiden zet men op een Mengelen Vogt, 't zij Jenever, Brandewijn of Wijn en gebruikt des „Daags een Leepel vol 2 of 3 daar af, 's Morgens, „des Middags en des Avonds, doet door Godes Zeegen „Geneezen veel inwendige Gebreken; Voor eerst een „vervuilde en bedorven Maag, ten tweeden alle Pijn in „de Lenden, ten derden voor vuil Bloed, ten vierden „voor de eerste, tweede en derden daagse koorts, ten „vijfden voor Scheurbuik en Blauwschuit in de Leeden „en voor strammigheid en prikkeling in 't Bloed, ook „voor een benaauwde Borst en voor alle Waterzucht; „Dood ook alle Wormen van oude en Jonge Persoonen, „geeft daarvan alle Morgens en 's Avonds voor de „kinderen een halve Leepel vol van in Door deeze „Pakjes Kruiden zijn veel Menschen meede geholpen „die veel Geld vermeersterd hadden en geen Baat be- „vonden hebben en alleen door deze Pakjes kruiden „volkomen Geneezen zijn; Het is evenveel waarop gij „'t zet, 't zij brandewijn, wijn of jenever. Op zoo een „pakje kruiden doet men een Mengelen teffens en als „dat uit is weer een Mengelen en dat tot zesmaal toe „kunt gij het verlengen. Dit zijn de opregte Maag- „Kruiden die nooit zijns gelijk zijn Verkogt.

„Deze Maag-Kruiden zyn te bekomen by Heudrik „Beerenburg, Woond vooraan op de Kuip, by de Nieuwe „Haarlemmersluis, daar de Sleepers voor de Deur staan „en daar 't Wapen van Venetiën in de Geevel van myn „Huis staat op de Stroo-Markt Tot Amsterdam.”

Gedrukt in oud Hollandsche letters met uitzondering van de twee eerste en de drie laatste regels, welke in gewone, deels staande, deels in de schuinte gestelde letters zijn gedrukt.”

Wij zullen nu hetzelfde spelletje weer zien, als met de Haarlemmerolie is vertoond.

De Beerenburger Kruiden worden door tal van personen samengeflansd, het oude biljet is voor ieder, in den handel, verkrijgbaar en nu zullen zeker Hunteman en La Grange aanspraak maken op het alleen-gebruik van dit biljet, dat reeds sedert onheuglijke tijden door honderden is gebruikt — of liever misbruikt.

Wij vatten niet dat dit zoo maar mogelijk is.

Het voordeel der reclame. Voor eenige jaren werd Pear's zeepfabriek het eigendom eener maatschappij, en daardoor is men te weten gekomen de verhouding, waarin de kosten voor aankondigingen en zuivere winsten tot elkaar staan. In 1885 gaf Pear voor advertenties uit f 373,948 en de winsten bedroegen driemaal zooveel. In 1886 waren de kosten derannoncen ruim f 706,608 en de winsten f 1,410,780. In 1891 waren deannoncenkosten f 1,243,152 en de winsten ruim twee millioen.

Het blijkt dus, dat Pear in 7 jaar tijds voor meer dan 7 millioen gulden annonceerde, doch een zuivere winst van 11 $\frac{1}{8}$ millioen gulden behaalde.

Wij otleenen dit bericht aan de *Geldersche Bode*; wij zouden wel eens gaarne willen weten wat de groote kwakzalvers-maatschappijen met de reclame verdienen.

D. A. Zwigtman van Noppen.

Wij moeten ons weer met dezen man bezighouden, omdat hij nog altijd tracht de Nederlanders te doen gelooven, dat hij thans in Amerika iemand van gewicht is, in wien men gerust vertrouwen kan stellen.

Wie en wat van Noppen hier te lande was — iemand, die onder verschillende namen, geheel onbevoegd de geneeskunde uitoefende — hebben wij reeds verhaalde malen duidelijk gemaakt, o. a. uitvoerig in het Maandblad van Februari 1893.

In hechtenis genomen en . . . onbegrijpelijk genoeg — weer los gelaten, vond hij het toch maar raadzaam het land te verlaten en zich naar Amerika te begeven, vanwaar hij een poging aanwendde, om Nederlandsche geneesheeren in de val te laten loopen. (Men zie ons blad van Maart '94 en onderstaanden brief.)

Geen wonder, dat wij vreemd opzagen toen wij, op het einde van het vorig jaar, de volgende advertentie in de *N. Rott. Ct.* aantroffen:

„ILLINOIS HEALTH UNIVERSITY.

CHICAGO, 13 Dec. 1895.

Aan belanghebbenden zij medegedeeld, dat de heer D. A. ZWIGTMAN VAN NOPPEN, na met gunstig gevolg eindexamen te hebben afgelegd, zoowel aan de Harvey Medical College als aan de Illinois Health University, door laatstgenoemd Instituut is gepromoveerd tot

Doctor in de Medicijnen.

Hij is behoorlijk toegelaten tot de uitoefening der Genees-, Heel- en Verloskundige Praktijk in den Staat Indiana en is door de „National Union Medical Society” gekozen tot haar Secretaris.

Alle mededeelingen, strijdig hiermede, zijn valsch.

De Illinois Health University,

J. ARMSTRONG, M. D., *President.*”

Wij verheelden onzen twijfel niet, dat daar iets achter zat à la Zwigtman van Noppen en stelden de vraag wie ons inlichtingen kon verstrekken aangaande de genoemde Amerikaansche Universiteit. Naar aanleiding daarvan werd ons, uit Haarlem, een Amerikaansch blad toegezonden: *The financial and mercantile Review*, waarin de „Illinois Health University” zóó werd opgemeld, dat, de geachte toezender houde het ons ten goede, onze twijfel, in plaats van weggenomen, versterkt werd en wij besloten met nadere mededeelingen te wachten tot de inmiddels door ons gevraagde inlichtingen uit Chicago zouden zijn ontvangen.

Die inlichtingen hebben wij thans verkregen in den vorm van een boekje en een brief.

Het boekje, getiteld: „Annual-Announcement of the Illinois Health University 1896, 683 W. Van Buren St., Chicago”, is een doorlopende reclame voor de genoemde Universiteit en bevat de photographieën van de verschillende professoren (ook van 2 dames) aan de inrichting (?) verbonden. Zoo werden wij dan ook in de gelegenheid gesteld de afbeelding te zien van: „D. A. ZWIGTMAN VAN NOPPEN, M. D., Professor of Practice of Medicine and Surgery, Secretary of the National Union Medical Society.” De man draagt een ridderorde in het koopsgat, misschien wel de Militaire Willemsorde, die hij, geheel daartoe onbevoegd, droeg toen hij zich te Utrecht voordeed als *J. G. Verschuyl*, ridder M. W. O., mil. apotheker bij het O. I. leger.

Bij het doorlezen van het boekje zou men nu misschien meenen, dat de zaak in den haak was, maar niets minder dan dat. Dit bewijst ons de brief, tegelijk met het boekje, van een hoogst vertrouwbare zijde ontvangen. Die brief luidt aldus:

„CHICAGO, Maart 31 1896.

Geachte Heer!

Ik heb zeer nauwkeurig onderzocht of onze beruchte van Noppen ook zijn diploma heeft gekregen van de *Harvey Medical College*, en heb bevonden dat dit niet is geschied.

Nadat hij de valsche stukken van de Amsterdamsche Universiteit had overhandigd en nadat het bevonden was dat het alles fopperij was, is hij van de school weggezonden en dus zonder diploma.

Van de *Illinois Health University* kan ik nog niets zeggen. Dat is geen school en welke papieren men laar ook geeft, ze zijn van nul en geener waarde. Ik kan u ook wel een *gedrukt bewijs* geven, maar het bezit geen waarde, en van deze geschiedenis, zooals van Noppen ze in de courant heeft laten zetten, bewijst al dadelijk dat het humbug is, daar hij volgens zijn advertentie bevoegd is, om in *Indiana* te practiseeren, dus in *Illinois* niet.

Dit is door van Noppen zelf in de courant gezet, om zijne kennissen in Nederland een blinddoek voor de oogen te doen.

Hij heeft geen diploma en zal er ook nooit een krijgen, doordien, al had hij de bekwaamheid (en deze bezit hij nog in geen jaren) zijn bedrog hem hier in Chicago zoo ruchtbaar heeft gemaakt, dat geen medische school hem als student wil aannemen. Zij zijn hier streng omtrent de toelating en iemand moet van goed zedelijk gedrag zijn. Zijn eerste stap hier was eene advertentie in het Amsterdamsche tijdschrift van geneeskunde, vragende een docter hier en overzending van diploma's, tegen 5000 doll. in 't jaar.

De consul heeft wel dertig diploma's teruggezonden, die van Noppen ontvangen had en die hij alleen teruggaf, doordien de consul dreigde hem in de gevangenis te laten zetten. Zijn doel was toen bepaald om onder een van die diploma's te registreeren. Naderhand heeft hij in de kast gezeten, en is voor 115 dollars beboet, doordien hij praktijk uitoefende zonder beroep. Later heeft hij een stuk van Amsterdam overgelegd, dat hij daar

vier jaar onderwijs als medisch student had gehad, en bijna (op twee vakken na) alles had gepasseerd. Dit was valsch van a tot z, daar hij daar nooit geweest was.

Hij is nu nog couranten-verkooper en ik heb hem menigen morgen aangetroffen met couranten onder zijn arm.

Excuseer mijn slecht Hollandsch, ik was 12 jaren toen ik hier kwam.”

Wij vinden het onnoodig aan dezen brief nog iets toe te voegen; wie nu nog niet voldoende gewaarschuwd is, is wel moeilijk te overtuigen.

Dezelfde zaken verschillend beoordeeld.

*Flesschentrekkerij moge geen specifiek Nederlandsche industrie zijn en eigenlijk uit Amerika zijn ingevoerd, het blijkt iederen dag, dat zij in alle geval zich binnen onze landspalen heeft geacclimatiseerd en er zich tegenwoordig geheel thuis gevoelt. Geen dag gaat er voorbij of de kranten melden een nieuw kunstje, waardoor deze of gene goedgegeloovige leverancier er in is geloopt voor een grooter of kleiner bedrag aan geld of koopwaar. De strafrechter schijnt de lui, die zich onder allerlei namen met deze afzetterij bezig houden, niet gemakkelijk te kunnen pakken, doch het dient gezegd, dat politie en justitie toch ijverig in de weer zijn en haar best doen om hen te snappen of waar dit niet mogelijk blijkt te zijn, het publiek te waarschuwen tegen kunstgrepen dezer industrie-riders.

Van tijd tot tijd worden daarvan de verschillende namen gepubliceerd, waaronder zij zoogenaamd handel drijven en alleen voor Amsterdam bestaat er en lijstje van gesignaleerden, waarop eenige dozijnen dier zwarte namen voorkomen.

Zoo waarschuwde ook de officier van justitie te Groningen niet lang geleden tegen een met name en adres genoemden persoon, zich voordoende als graanhandelaar. Hij bood in vele bladen granen ten verkoop aan en trachtte gegadigden over te halen bij vooruitbetaling te koopen, waarna door hem kaf of onkruid, waarin slechts enkele graankorrels, werd afgezonden.

Een andermaal vestigde de commissaris van politie te Zwolle de aandacht op een koopman, die zeide Eau de Cologne te verkoopen en een waardeloos vocht afleverde, dat met deze parfumerie niets te maken had, en nu dezer dagen doet weer een nieuw bericht van activiteit der politie de ronde door de nieuwsbladen. Een compagnieschap van drie personen te Leeuwarden trachtte namelijk te dier plaatse en elders buitenlandsche onderscheidingen tegen goed geld aan den man te brengen, terwijl het later bleek, dat zij niets konden aanbieden dan een zoogenaamd *Brevet d'invention*, zonder eenige waarde of beteekenis.

Het blijkt genoeg, dat het publiek deze onthullingen op prijs stelt en dat het de goede hulp der Overheid, om de burgerij te waarschuwen tegen bedriegers en hunne praktijken, dankbaar aanvaardt.

Niet zelden dringt de pers aan op nog meer activiteit, zelfs daar waar het bedrog in zekeren zin minder beduidend is. Dit zien wij gedurig, wanneer door krantenjongens en colporteurs onder den uitroep van „extra-tijding” het een of ander sensatiebericht wordt uitgeschreeuwd, om hun blad te verkoopen, terwijl het bij inzage blijkt, dat „de vreeselijke moord te 's Gravenhage”, of het „ongeluk op het spoor” ten slotte een oud nieuwtje is, lang geleden voorgevallen of buiten verhouding vergroot en vervormd. Bijna onveranderlijk treft men na zoo'n fopperij, die aan enkele nieuwsgierigen een paar centen uit den zak heeft geklopt of eene zeer kortstondige ongerustheid heeft veroorzaakt, in eenige bladen eene aanmaning aan de politie om zich er mee te bemoeien en de koopers te waarschuwen. „Zoo de politie handelend optrad „zou spoedig aan zulk eene volstrekt niet altijd „onschuldige fopperij een einde komen”, wordt er dan op allerlei tonen gezegd en geschreven.

Wij zouden ons hiertegen niet willen verzetten, maar wagen het toch door de hoeveelste maal te vragen: hoe is het toch mogelijk, dat voortdurend zulk een onderscheid gemaakt wordt bij dezelfde soort van bedriegerij?

Waarom wel tusschenkomst der politie, wanneer iemand, die meent eene „onderscheiding” te koop, een waardeloos „brevet” in de handen wordt gestopt, en alles zijn gang laten gaan, wanneer iemand zich een „onfeilbaar middel tegen doofheid” denkt aan te schaffen en hem tegen grof geld een prullerig instrumentje wordt gegeven, dat hoegenaamd geen nut kan aanbrengen?

Waarom wel waarschuwen, wanneer een zoogenaamde graankooper kaf en onkruid zendt in plaats van koorn en het publiek er telkens opnieuw laten inloopen, wanneer het een „geneesmiddel tegen epilepsie” wordt aangeboden, *pastilles ter genezing van tering* of een *voorbewoedmiddel tegen beroerte*, terwijl het ten slotte bij aankoop iets ontvangt, dat evenmin waarde heeft als het kaf van den vermeenden graankooper?

Zoo ook maakt het een zonderlingen indruk de nieuwsbladen, die er inloopen door het geschreeuw van de krantenjongens, gedurig op tusschenkomst der politie te hooren aandringen, terwijl zij zelf in hunne advertentiekolommen en, tegen betaling van 50 cts. per regel in de reclame-rubriek tusschen den tekst, allerlei valsche berichten uitbazuinen.

Nu eens, dat kanker zeker en onfeilbaar genezen wordt zonder operatie, door een zalfje of een pleister aan dit of dat adres te verkrijgen, dan weer dat bloedarmoede en bleekzucht verdwijnen door een doos poeder van dezen of genen apotheker, of dat besmettelijke ziekten zijn te voorkomen door het water van den een of anderen fabrikant. Zulke extra-tijdingen dag op dag herhaald in allerlei vormen zullen waarlijk vrij wat ernstiger schade berokkenen dan een luid uitgeschreeuwd berichtje, waarvan de onwaarheid het volgende oogenblik reeds blijkt en dat bovendien in het ergste geval slechts enkele voorbijgangers tot koopers kan verleiden, terwijl de onware aanprijzingen der nieuwsbladen aan honderden en duizenden lezers onder de oogen komen en hen verlokken om niet enkele centen, maar immer vrij groote geldsommen weg te werpen voor nuttelooze dingen, tot schade niet alleen van hunne beurs, maar niet zelden ook van hunne gezondheid.

Waarlijk, waar de splinters in het oog van anderen worden aangeduid, mag door velen ook op dit gebied wel wat meer op eigen balken worden gelet.

Odol.

Het *Nieuws v. d. Dag* bevatte dezer dagen onder de „Ingezonden stukken” het volgende behartenswaardige artikel:

„Geachte redactie!

Naar aanleiding van het feit, dat in uw veelgelezen blad tegenwoordig een groote ruimte wordt ingenomen door eene teekening, voorstellende een menschenpaar, dat met eene gracieuse hand- en armbeweging een gedeelte van den inhoud van een glas zoogenaamd *Odolwater* in een der neusgangen *tracht* te gieten — zij het mij vergund, eenige opmerkingen te maken, vooral in verband met de bijgevoegde verklaring en opwekkende woorden, tot het publiek gericht, om toch zoo spoedig mogelijk over te gaan tot het aanwenden van het wélbehagelijke, enz. *Odol-neusbad*.

In het algemeen wil ik gaarne erkennen, dat *Odol*, als mondwater gebruikt, *vele* — al bezit het nu juist niet *alle*, door den fabrikant opgenoemde — goede eigenschappen heeft en zekerlijk door het gebruik zal medewerken tot het meer in zwang geraken van de goede gewoonte, om de mondholte behoortlijk te verzorgen en te reinigen.

Bedenkelyk en absoluut te verwerpen acht ik echter de aanprijzing als *neus-bad-middel*, want — na gaande de verschillende resultaten, die volgens den fabrikant daardoor bereikt zullen worden, moet ik als geheel *onjuist* verklaren:

10. dat de *Odol-neusbaden onmisbaar* zijn voor *den welstand van het geheele lichaam*;

20. dat het geheele neusslijmvlies antiseptisch moet gehouden worden. (Zulks is èn niet uitvoerbaar èn geheel onnoodig èn zelfs nadeelig, wegens het aldan mechanisch verwijderen van epitheel en slijm, dat wél degelijk *onmisbaar* is);

30. dat de vatbaarheid om koude te vatten wordt verminderd;

40. dat er een beschermende invloed tegen acute infectieziekten wordt uitgeoefend;

5. dat de neuskanalen er door opengehouden worden.

Een resultaat zal wél bereikt worden, wanneer overhoopt het *Odol-neus-bad* in zwang zou komen, n.l. dat door onhandige aanwending, waardoor hoesten en verslikken zal ontstaan, het *Odolwater* in den *inwendigen gehoorgang* zal geraken in plaats van in de mondholte, en alhoewel ik collega specialiteiten voor oorziekten van harte veel practijk gun, zou eene toename van patiënten, die op bovengemelde wijze *oorlijders* zijn geworden, zekerlijk niet door hen gewenscht worden.

Het voorschrijven van een *neusbad moet* in handen blijven van den geneesheer, die steeds *persoonlijk* den patiënt de zelfbehandeling leert en bij gebleken onhandigheid zulks zelf verricht.

Moge deze wélgemeende waarschuwing door het publiek ter harte genomen worden! D.”

Een grappige, oude bekende.

Men schrijft aan de *N. Rotl. Ct.* uit Utrecht:

Nadat Jacob Hollander, vermoedelijk begrijpende dat zijne aardigheden een weinig afgezaagd raakten, een paar maanden van onze markt was weggebleven, deed hij Zaterdag daarop weder zijne glorieuse intrede. En hij had zich den tijd zijner afwezigheid blijkbaar ten nutte gemaakt om zich eenige nieuwe, pakkende opmerkingen eigen te maken die hem den bijval van zijn publiek moesten verzekeren.

Hij begon als gewoonlijk door luid trompetgeschal zijne komst aan te kondigen en had daarmede al dadelijk het succes, dat een concurrent, die juist bezig was alle apothekers, dokters en professoren uit te dagen om hier aan zijn tafeltje te komen bewijzen dat zijne zuivere chemische olie niet goed was tegen kies-, oor-, keel- en andere pijnen, zich plotseling verlaten zag door de breede schare van toehoorders, die om hem heen stonden en nu naar Hollander snelden. En dat niet alleen, maar toen de olieman daar zoo eenzaam stond, barstte er van geheuzinnige zijde een hevig bombardement van min of meer bedorven appels en aardappelen over zijn hoofd los, wat eenigen van het gezelschap, die nu om Hollander's tafeltje stonden, aanleiding gaf tot de bewering, dat „dat gemeen was”.

En Hollander zette daarop zijn rechervoet op den rand van zijne tafel, steunde met de linkerhand op zijn wandelstok en stak met een gezicht, dat Pecksniff hem niet zou hebben verbeterd, de rechterhand tusschen zijn vest en sprak, de oogen ten hemel geslagen: „Nee, dat is niet gemeen, dat is net goed, dan moet die kerel de menschen maar niet bedriegen! Wat moet hij de dokters en professoren hier staan te beleedigen; ik wél dat hij niet lezen of schrijven kan. Dat komt niet te pas. Dat zal je mij niet hooren doen. Ik eisch alleen, dat zij zich niet met mijn vak bemoeien, dan zal ik het ook niet met het hunne doen.”

Na deze voorrede springt Hollander van zijn stoel af, deelt eenige oorvegen uit aan de jongens, die om zijn tafeltje heen dringen, slaat met groot misbaar met den wandelstok op die tafel, dreigt de knapen hun de hersens in te zullen slaan, als zij hun moeder nog langer op de boodschappen laten wachten, en maakt zoo veel geweld, dat van alle kanten de menigte komt toestroomen om te zien wat er aan de hand is.

Dan beklimt hij zijnen stoel weder en den hoogen als een kachel glimmenden hoed afnemende, groet hij zijne beminde burgers. Nu begint hij in een lang verhaal uit te varen tegen den zoogenaamden goeden ouden tijd en als inleiding daartoe beschrijft hij een gezellig dineetje, dat hij eenige weken geleden op Sabbathavond had met zijn grootvader, een man van 97 jaren, en zijne grootmoeder, eene vrouw van 67. „Want,” zegt hij tot verklaring van dit verschil in leeftijd, „mijn grootvader is van zijn jeugd af aan een oude snoepert geweest.”

Bij dat diner had de oude heer zijn kleinzoon trachten aan het verstand te brengen, dat het vroeger — een dertig, veertig jaar geleden — een veel betere tijd was geweest dan tegenwoordig. „Toen was er geld te verdienen, geld als water! Je vader heeft zeker zoo'n hoed vol gouden tientjes verdiend!”

Hier was Jacob den ouden heer in de rede gevallen met de niet zeer eerbiedige opmerking: „Permitteer me, grootpapa, maar dan is vader toch zeker een losse jongen geweest, want hij heeft me nog niet het kleinste portemonneetje vol zilver nagelaten.”

En wat de oude heer gedurende den maaltijd verder nog aanvoerde om de zegeningen van den ouden tijd in het licht te stellen, werd door den kleinzoon ook met voorbeelden uit den eigen familiekring ontzenuwd. „Och, praat me toch niet van den ouden tijd! Hoe

is vader komen te sterven en hoe moeder? Laat ik er maar over zwijgen! En 't is dat jullie het niet noodig hebt, omdat ik voor je kan zorgen, maar anders kon je immers fatsoenlijk in een oude-mannenhuis en in een besjeshuis komen, terwijl je vroeger had moeten bedelen. En mijn kindertjes, als ik eens kom te vallen, dan komen ze toch in een weeshuis en hebben het veel beter dan ze 't ooit gehad hebben. Neen, onze tijd is veel beter dan de vroegere, als de menschen maar willen. Je hoeft niet van honger en gebrek te sterven, je hoeft niet te bedelen. 't Is een heerlijke, prachtige mooie tijd, en 't zou een volmaakte tijd zijn, als er maar geen likdoorns bestonden.

„Maar helaas,” en nu wendde hij zich tot het publiek, neemt den hoed van het hoofd en zegt op eerbiedigen toon: „maar helaas, die bestaan er en het moge ons allen tot groote dankbaarheid stemmen, dat ook Jacob Hollander bestaat en de bestemming heeft om de lijdende menschheid van die verschrikkelijke kwaal te verlossen!”

Zóó is nu weer de aanloop van Jacob Hollander, alvorens hij tot den verkoop van zijn onovertreffbaren likdoornbalsem overgaat, een balsem, waarvan de waarde door alle hoven van Europa — waar ze nog al eens aan het pootje sukkelen — erkend wordt en die zelfs Bismarck in staat stelt om elken dag zijne ochtendwandeling te doen. Als hij daarna nog weer een paar patiënten op den ontblooten voet behandeld heeft en den „levendigen likdoorn met wortel en tak tot op het been toe”, heeft uitgeroeid en dat zentje op den bodem van zijn hoed aan de beminde burgers heeft vertoond, dan vliegen de potjes balsem en kruiden voor dertig cents zoo snel weg, dat Hollander zich gerechtigd acht om denzelfden dag nog een groot aantal edities van hetzelfde verhaal in het licht te geven.

INGEZONDEN.

Rotterdam, 21 Augustus 1896.

WelEd.Geb. Heer!

Bij de boekhandelaars H. A. KRAMERS & ZOON alhier zag ik een reclame-biljet hangen van Payne's Familiën-Kalender voor 1897. Daaruit bleek mij, dat zich onder de talrijke toegiften bij dezen kalender, die slechts een halve mark kost, *Brockmann's Naturheilkunde* bevindt. Bedrieg ik mij niet, dan is deze BROCKMANN een leerling van LOUIS KUHNE en heeft hij zijn leermeester, met wien hij overhoop ligt, reeds overtroffen! Ofschoon ik zelf vegetariër ben en Brockmann dit als leerling van Kuhne ook zou moeten zijn, is het niet in het minst mijn plan, deswege zijn partij te kiezen.

Als voor sommigen het vegetarisme benevens het mooie woord *Naturheilkunde* geen andere beteekenis hebben dan te zijn een middel om hunne medemenschen te exploiteeren, dan wordt het gewaagd propaganda voor dergelijke bewegingen te maken, en zal mij niets liever zijn dan dusdanige personen aan de kaak gesteld te zien.

Hoogachtend heb ik de eer te zijn

Uw dw. dr.,
C.

CORRESPONDENTIE.

Heeren Redacteuren, Directeuren of Uitgevers van bladen, tijdschriften enz., die de opname van kwakzalvers-advertenties weigeren, worden beleefd verzocht dit ter kennis te brengen van den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging.

J. v. D. Mz. te D. Zeker zijn die mededeelingen over de wonderbaarlijke genezingen van het *Institut Drouet* onbetrouwbaar. Vergelijk eens de bijna dagelijks in de groote bladen voorkomende reclames met 't geen wij over dit Instituut mededeelden, (wij zonden u enkele nummers) en gij zult het met ons eens zijn, dat geen enkel van al die wonderlijke verhalen vertrouwen verdient.

A. T. te N. Wij weten niet of er verband bestaat tusschen *Mahler*, drogist te Voorburg, en *Mahler* te Nijmegen (tegen wien wij reeds waarschuwden in het Maandblad van Nov. 1888). Onder dankbetuiging voor uw aanbod, dat wij op hoogen prijs stellen, houden wij ons voor nadere inlichtingen ten zeerste aanbevolen.

A. B. te L. Het *middel tegen Epilepsie* uit de „Schwanen-Apotheke” te Frankfurt a. M., is reeds aangekocht en zal onderzocht worden. Wij waarschuwen nu reeds tegen dit middel, waaromtrent tegenwoordig in de bladen een *brochure gratis* wordt aangeboden. En de advertentie, en de brochure geven ons den indruk dat hier een kwakzalver aan 't woord is.

M. K. te U. Gij zult ons door uwe mededeelingen zeer verplichten.

Redactie Handelsbelangen te Rotterdam. Hoe gaarne wij u ook ten dienste staan, kunnen wij aan het verzoek, vervat in uw schrijven van 7 Augustus, niet voldoen. De zaak valt geheel buiten het kader van ons blad.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 782.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Agenda voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Martin Glünicke en zijn systeem.

Berichten: Waarschuwingen van wege de Politie te Berlijn. — Vervolging van Hamecher.

Grootere artikelen: M. Hollander uit Deventer. — Nog altijd Hamecher. — De haarmiddelen van Rurup. — Theorie en praktijk. — De Philanthropie van Theophile. — Wie helpt een handje?

Ter overneming: Genezing per brief.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Theophile's haarkleurmiddel. — Homeriana.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en de beide volgende Nummers gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Bericht aan de leden der Vereeniging.

Algemeene Vergadering

TE HOUDEN OP

DONDERDAG 8 October 1896, 's namiddags 3½ uur, in

een der lokalen van Krasnapolsky te Amsterdam

ONDERWERPEN VAN BEHANDELING:

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden in 1895:
3. Vaststelling van het Jaarverslag over 1895.
4. Rapport der Commissie voor het nazien der Rekening over 1895.
5. Benoeming van een Bestuurslid ter voorziening in de vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van den Heer G. B. SCHMIDT. Door het Bestuur wordt, volgens al. 2. van art. 9 der Statuten, het volgend dubbeltal aanbevolen: de heeren
G. B. SCHMIDT, te Amsterdam.
I. M. VAN ELK, te Dordrecht.
6. Benoeming van een Commissie tot het nazien der rekening over het loopende jaar.

7. Bespreking van middelen die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur:

G. B. SCHMIDT,
Secretaris-Penningmeester.

Het systeem van Martin Glünicke.

Het was ons al lang bekend dat MARTIN GLÜNICKE in Duitschland was opgetreden als weer een nieuwe apostel voor de z.g. „natuurgeneeskunde” en reeds meer dan 2 jaar geleden hebben wij een waarschuwing tegen hem in ons Maandblad opgenomen. Wij wisten niet, dat hij in Nederland reeds volgelingen had gevonden en lieten het daarom bij die enkele waarschuwing.

Intusschen blijkt het ons thans, dat er landgenooten zijn, die hun heil bij GLÜNICKE hebben gezocht en dit, gevoegd bij de omstandigheid, dat ons oordeel wordt gevraagd omtrent een boek, door G. ter aanbeveling zijner methode geschreven, geeft ons aanleiding het bovengenoemde systeem nader te bespreken.

GLÜNICKE drijft zijn zaken in 't groot. De aandacht op zijn methode wordt gevestigd door een werk in 2 deelen, getiteld: „Mein Heilsystem oder Eine neue Cellular-Therapie mittelst giftfreien Pflanzensäfte von Martin Glünicke, Rechtsanwalt a. D., medizinischer Privatgelehrter.”

In dit boek, ontegenzeggelijk niet zonder talent geschreven, (en daarom des te gevaarlijker) brengt G. den lezer in kennis, hoe hij, door eigen ervaring, tot zijn systeem is gekomen. Vroeger in 't bezit van een goede gezondheid, werd hij, toen hij in den Fransch-Duitschen oorlog door rheumatiek werd aangetast, door het toedienen van sterke geneesmiddelen, aan den rand van het graf gebracht. Door een operatie nog, op 't laatste oogenblik, gered, maar nog zeer lijdende, zocht hij heil bij de homoeopathie, doch ook zonder gunstig gevolg. Toen was de water-geneeskunde aan de beurt, maar ook deze gaf geen baat, zoodat hij eindelijk begon zich zelf te behandelen. En toen was alles in orde. Geholpen door een Amerikaansch artsencyclopedie leerde hij de groote geneeskracht van verschillende kruiden kennen en daarmede was de grondslag voor het „Heilsystem” gevonden.

Dit verhaal doet reeds vermoeden wat de inhoud en het hoofddoel van het werk zal zijn: afkeuring

van alle bestaande geneesmethodes, die den menschen gronde richten en ophemeling van het systeem-Glünicke, als redmiddel bij alle kwalen.

En zoo is het; in een schijnbaar wetenschappelijk betoog, zeer geschikt om indruk op het groote publiek te maken, maar waarvan de deskundige het onjuiste op den eersten oogopslag inzielt, worden de fouten blootgelegd die de andere geneesmethodes aankleven, tengevolge waarvan zij niet anders dan schadelijk kunnen werken, zoodat er voor den zieke, wil hij genezen worden, niets anders overblijft dan de hulp van Glünicke en zijn systeem in te roepen. De wonderbaarlijke kruiden, (helaas alleen aan Glünicke bekend!) in aftreksel zoowel in- als uitwendig aangewend, zullen, bij gelijktijdige toepassing van een hygiënischen levensregel, de verloren gezondheid weder teruggeven.

De lezer van het boek die zich op de hoogte heeft gesteld van de onovertrefbare geneeswijze, en haar, geloof hechtende aan de beweringen van den schrijver, wil toepassen, is nog niets verder. Hij heeft de hulp van G. noodig om de wonderkruiden te verkrijgen, want de samenstelling daarvan wordt niet opgegeven, of hij kan zich direct in behandeling stellen in de verschillende ziekeninrichtingen, die onder leiding staan van Dr. Glünicke en zijn opgericht door het „Heilverein System Glünicke”, een vereeniging die wij aanstonds nog even zullen bespreken. Dit laatste past niet iedereen en daarom wordt men in de gelegenheid gesteld ook per correspondentie te worden behandeld. Men behoeft slechts een vragenbrief in te vullen en men krijgt de kruiden en de genezing tehuis, altijd, wanneer men den brief van een ingevulden postwissel heeft doen vergezeld gaan. Die vragenbrief, overigens van model gelijk aan de meesten van die soort, onderscheidt zich door de laatste twee vragen op eigenaardige wijze; deze luiden aldus:

„Waarom lijdt gij tegenwoordig volgens het oordeel van uwen geneesheer?”

„Waarom lijdt gij tegenwoordig volgens uw eigen oordeel en waardoor, meent gij, geholpen te kunnen worden?”

Deze twee vragen zijn om den patiënt zoogenaamd „lekker te maken.” Er wordt n.l. verondersteld dat hij, door lezing van „Mein Heilsystem”, nu wel weet dat hij om het oordeel van zijn geneesheer niets meer heeft te geven, dat hij voldoende op de hoogte is zijn eigen kwaal te beoordeelen en hoe hij volgens het systeem Glünicke moet worden

genezen.

Het komt er echter — even als bij al die vragenbrieven — niets op aan wat de patiënt invult; onverschillig wat men er in schrijft, als men maar zorgt dat het geld er is, krijgt ieder lijder dezelfde kruiden en dezelfde gedrukte gebruiksaanwijzingen toegezonden.

Het gaat bij Glünicke evenals bij al die personen, die zieken per brief behandelen en waarop wij reeds zoo dikwijls wezen. De lijder, de persoon zelf, komt in 't geheel niet in aanmerking; onderzoek van den zieke heeft niet plaats en toch wordt beterschap beloofd. Wij zijn overtuigd, dat behalve op naam en woonplaats van den patiënt, op den geheelen inhoud van den vragenbrief geen acht wordt geslagen en trouwens . . . waartoe zou het ook dienen? Het antwoord ligt toch al te voren gereed. Is zoo iets nu wat anders dan *kwakzalverij*? Welnu, tot bevordering daarvan en om de lijders op te wekken bij Glünicke hulp te zoeken, dient het boek „Mein Heilsystem.”

Ook heeft G. een Vereeniging opgericht, het „Heilverein System Glünicke”, waarvan hij voorzitter is, en dat nu, als 't ware de „zaken” drijft en propagande maakt. Ieder, die maar een minimum-contributie van 60 ct. betaalt, kan lid der Vereeniging worden.

Door deze Vereeniging worden gelden bijeengebracht voor het bouwen van hospitalen, het openstellen van klinieken, het houden van voordrachten, alles volgens systeem Glünicke en zeker niet het minst in *zijn* belang.

Behalve door zijn boek en zijn vereeniging „werkt” Glünicke ook nog door middel van zijn Maandblad „Die Heilkunst”, in welk blad de lezer op de hoogte wordt gebracht van den voortdurenden vooruitgang van het systeem Glünicke en nogmaals onophoudelijk wordt gewaarschuwd tegen de andere bestaande geneesmethodes.

In het nummer van Maart '95, dat wij juist voor ons hebben, vinden wij een opgave van het aantal lijders, dat in het jaar 1894 door G. is behandeld; daaronder vinden wij uit Nederland 12.

Zoo dit waar is, dan betuigen wij onzen spijt dat wij, niet wetende dat deze buitenlandsche woekerplant reeds bij ons wortel had geschoten, niet vroeger meer uitvoerig hebben gewaarschuwd.

Maar dan waarschuwen wij thans anderen met klem, zich niet door den wonderdokter te laten verlokken om zich onder zijn behandeling te stellen; zij weten, na lezing van het bovenstaande, waar het om te doen is.

In de waarschuwing tegen G. staan wij niet alleen.

Tot nu toe hebben wij over de *middelen* zelve, die, volgens Glünicke, de eenige ware zijn, nog niet gesproken; trouwens dit deed in onze beschouwing minder tot de zaak af, omdat, al waren de door hem aanbevolen middelen ook medicijnen van bekende waarde, wij toch een behandeling per brief, zonder persoonlijke kennismaking met den lijder en op de wijze zooals G. dit doet, niets anders dan met *kwakzalverij* zouden bestempeld hebben.

Intusschen moge, tot steun van onze bewering, de volgende bekendmaking van den Gezondheidsraad te Karlsruhe (reeds opgenomen in ons Maandblad van Juni 1894) hier nogmaals een plaats vinden.

„Een advocaat MARTIN GLÜNICKE te Berlijn, die zich nu eens „student in de medecijnen”, dan eens „geneeskundig privaatgeleerde”, dan weder „praktische vertegenwoordiger van een natuur-geneeswijze volgens eigen systeem” noemt, doch die te Berlijn reeds meermalen, wegens overtreding van de „Gewerbeverordning” en wegens onbevoegden verkoop van geneesmiddelen, is gestraft, beveelt nu in vlugschriften en brochures zijne nieuwe genees-methode „*Neue Cellular Therapie*” door middel van *vergift-vrije plantensappen* aan, als een middel tegen alle als ongeneesbaar verklaarde ziekten, in 't bijzonder de syphilitische.

Wie zich per brief tot GLÜNICKE wendt, ontvangt een bezending „sappen”, die 14 Mark kost, maar slechts voor 10 dagen voldoende is en dus vernieuwd moet worden.

Deze „sappen”, waarvan de een gemerkt is „inwendig”, de andere met „darm-ingietingen” en de

derde „uitwendig”, bezitten, volgens het chemisch onderzoek en uitwendig voorkomen, dezelfde samenstelling, slechts onderscheiden door een zwak aroma. Zij bestaan uit een afkooksel van verschillende looizuurrijke plantenstoffen (waaronder eikenbast).

De hun toegeschreven geneeskracht bezitten zij niet. Ook is de prijs voor de bijna waardelooze en spoedig in bederf overgaande vloeistoffen, bedriegelijk (schwindelhaft) hoog.

Wij waarschuwen tegen het inwinnen van raad bij GLÜNICKE en tegen het aanschaffen van zijne middelen.”

Met dit getuigschrift was G. alles behalve tevreden. In zijn Maandblad: „*Heilkunst*” beschuldigde hij den Gezondheidsraad van ambt-misbruik, dewijl deze, *tegen beter weten in*, zaken zou hebben gepubliceerd met het doel om zijn methode te niet te doen. De Raad, zoo schreef hij, had zonder eenig onderzoek gehandeld.

¶ Voor dit schrijven, wegens belediging, aangeklaagd, werd hij tot 50 mark boete veroordeeld, terwijl bij de behandeling der zaak bleek, dat de Gezondheidsraad zich wel degelijk op de hoogte had gebracht vóór hij tot de waarschuwing overging.

Aan den Raad werd toegestaan het vonnis in de „*Reichsanzeiger*” en in de „*Heilkunst*” te publiceeren.

Na de mededeeling uit Karlsruhe omtrent de samenstelling, weet men nu tevens, waaraan men zijn geld en somwijlen ook zijn gezondheid verknoeit.

Berichten.

Waarschuwingen van den President van Politie te Berlijn.

Weppler's kramphthee en kramppoeier, bestaan uit mengsels van allerlei soort drogerijen, die de daaraan toegeschreven geneeskrachtige werking niet bezitten.

Müller's oogzalf bestaat uit ranse boter, vermengd met 5 proc. kwikoxyde. Tegen het gebruiken van deze zalf, die in handen van leeken schadelijk kan zijn, wordt gewaarschuwd.

„Lunge und Hals” is de titel van een brochure, waarin de vroeger in de nieuwsbladen herhaaldelijk als geneesmiddel tegen borst- en keellijders aanbevolen *Homericana*, opnieuw onder de aandacht van het publiek wordt gebracht. Deze kruiden door zekeren ERNST WEIDEMANN te Liebenburg in den Harz aangeprezen, en volgens zijn bewering slechts in Rusland te vinden, bestaan alleen uit Varkensgras (*Polygonum aviculare*), een plantje, dat op alle wegen en ook in weinig begane straten tusschen het plaveisel groeit, en volstrekt geen specifiek geneeskrachtige eigenschappen bezit. Het pakje kruiden van 60 gram inhoud, kost 1 Mark; de werkelijke waarde is 5 à 6 Pfg. Dit wordt, tot waarschuwing van het publiek, ter algemeene kennis gebracht. —

Wij worden altijd verdrietig wanneer wij zien hoe men in andere landen — en vooral in Duitschland — vanwege de politie tegen de kwakzalverij optreedt, terwijl bij ons te lande, aan een commissaris van politie, die zijn waarschuwend stem, in dit opzicht, doet hooren de aanmerking wordt gemaakt dat hij zijn bevoegdheid te buiten is gegaan.

Vervolging van Hamecher? Volgens sommige Amsterdamsche bladen zijn enkele personen, die zich in „De Echo” over de behandeling van Hamecher beklaagd hebben, door den Officier van Justitie nader omtrent hun wedervaren gehoord.

Van de Afdeelingen.

Afdeeling: Dordrecht en Omstreken.

M. Hollander uit Deventer.

't Was op Donderdag 29 Augustus, j.l. toen in den trein van Zwolle naar Deventer in een coupé der 3de klasse een viertal reizigers zaten: een handelsreiziger, een jongmensch uit Assen, een leerling der H. B. S. te Assen en een man, die zich weldra bekend maakte als M. HOLLANDER, *Pédicure Breveté Belge uit Deventer*.

Laatstgenoemde was zéér spraakzaam, begon met een paar schuine moppen en maakte zich meester van de leiding van het gesprek, dat weldra op eksterooen gebracht werd, waaraan het jongmensch uit Assen bleek nogal last te hebben. HOLLANDER gaf daarop aan zijne reisgenooten een reclame-biljet, voorzien van het koninklijk wapen met gebruiksaanwijzingen enz., voor zijnen likdoornbalsem, maagkruiden en een tandwater. Met een overstel-

penden woordenvloed trachtte H. zijne reisgenooten te overtuigen van de deugd zijner middelen, die voor alle kwalen radicale genezing aanbrengen. De *likdoornbalsem* o.a. vernietigt eksterooen, wratten, eeltzweren en geneest barsten of winterhanden; de *maagkruiden* genezen asthma, maagpijn, slechte spijsverteering enz., en 't *tandwaterje* is nuttig voor diverse mondziekten en bevordert het doorkomen van tanden bij kinderen.

Weldra kwam een spanen doosje met den z.g.n. likdoornbalsem te voorschijn met twee rijksdaalders, die hij den likdoornpatiënt in de hand stopte; de beide rijksdaalders kon hij wel behouden als 't middel niet hielp. Zóóveel overtuiging in de heilzame werking werkte aanstekelijk en tegen f 0.75 werd het doosje gekocht.

Nabij Deventer gekomen vroeg HOLLANDER de f 5 terug, dat echter niet gemakkelijk ging „dan „ga ik mee naar Zutphen”, was de bedreiging, waarop 't jonge mensch, om quaesties te voorkomen, de twee rijksdaalders teruggaf. Bij 't uitstapen zeide H. nog — voorzeker overgelukkig weer in 't bezit van zijn garantiefonds te zijn — „Ik „verdien er f 0.70 aan, helpt het niet, dan geef „ik f 0.60 terug”.

Onderweg lichtte hij zijn auditorium nog in omtrent de kennis en de brutale geslepenheid van den grooten man en zijne famielje. Zijn vader was gediplomeerd kiezentrekker en voerde het koninklijk wapen. Als een professor de kiezen niet kon trekken, haalde die ze er uit met een sigarenpuntje! Zijne zuster was ook in 't vak, door eerst kaart te leggen.

Verder gaf hij nog eenige staaltjes ten beste, als bewijs zijner bijzondere geslepenheid. Hij was zelf niet gediplomeerd en had eens in Bolsward een proces-verbaal opgelopen, doch met een boete liep dat af. Eens in Groningen op de markt kiezentrekkende, verscheen de Inspecteur van het geneeskundig staats-toezicht, die hem „de stukken” vroeg, Ik zeide hem: „Hebt u mijn vader niet gekend, „de ouwe HOLLANDER uit Deventer? daar ben ik „een zoon van!” Daarop smeed hij „de stukken” neer, en de Inspecteur ging weg zonder ze gezien te hebben, en lachende beroemde H. er zich op zóó den Geneesk. Insp. gefopt te hebben.

Meneer bezoekt verschillende markten en uit bovenstaand historisch verhaal blijkt, dat ook op reis „het vak” beoefend wordt. Ongetwijfeld zal veel gelogen zijn van de verhalen van dezen kwakzalver, maar toch blijkt uit zijne verregaande snoeverijen, dat het hoog tijd wordt hem eens te toonen dat het niet gaat openlijk zoo den draak te steken met onze genees- en tandheelkundige wetten of met de autoriteiten die [geroepen zijn om ze te handhaven.

Nog altijd Hamecher.

Met hoog te waardeeren ijver gaat het dagblad „De Echo” voort gegevens te verzamelen en te publiceeren, die het publiek een juisten blik kunnen doen slaan in de schandelijke handelingen van HAMECHER. De nummers van 15 en 16 September bevatten weder belangrijke onthullingen, die wij gaarne in haar geheel zouden opnemen, wanneer onze beschikbare ruimte dit niet verbood; wij moeten ons nu tot de mededeeling van het volgende bepalen:

Onze lezers zullen zich uit ons vorig no. de geschiedenis herinneren van juff. Kooij, die, zonder dat zij bij de behandeling van Hamecher enigszins baat had gevonden, zich liet overhalen om een advertentie van dankbetuiging te plaatsen met het vooruitzicht een gedeelte terug te ontvangen van de belangrijke som die zij aan H. had betaald. Onmiddellijk na het plaatsen der advertentie ontving zij bezoek van eene dame, die zich voorstelde als te zijn de vrouw van „dokter” Hamecher.

Juffrouw Kooij, doodziek als zij was, lag te bed, maar des „dokters” vrouw verzocht haar onmiddellijk op te staan, onder de opmerking: „Als er menschen komen om te vragen hoe of de behandeling helpt, dan moeten ze je *niet* in bed vinden, want dat zou geen recommandatie voor den „dokter” zijn.”

En juffrouw Kooij was zoo goed niet, of ze moest opstaan!

Zij bleef echter niet zoo gehoorzaam, zooals onz

lezers weten, maar gaf, toen het bleek, dat zij erin was geloopen, haar misnoegen op duidelijke wijze te kennen, waarop zij, behalve een brief van HAMECHER, ook een bezoek ontving van twee zoogenaamde „justitiebeambten”, die haar op het gevaarlijke (?) van hare handelingen wezen en ernstig aanraden om den „dokter” excuus te vragen.

Eenige dagen later kreeg zij het volgende briefje:

„Mejuffrouw!

„Ingevolge een gesprek met den heer Hamecher, deel ik u mede, dat bij plaatsing van de advertentie, die door u zou geschieden, u gevaar loopt gestraft te worden.

„Op zulk een beleediging eischt de wet zes maanden gevangenisstraf. Mr. G. W. ERNSTE.

24 Juli 1896.

Mr. G. W. ERNSTE,
ADVOCaat EN PROCUREUR,
LEIDSCHEGRACHT 112.”

Die Mr. ERNSTE, de zoon van den geneesheer die destijds HAMECHER ter zijde stond, vervoegde zich later aan het bureau van „De Echo”, om de Redactie mee te deelen „dat zijn vader, de geneesheer Ernste, er eigenlijk — door een raadgeving van een apotheker hier ter stede, wiens naam niet werd genoemd — was ingeloopt, door gemeene zaak te gaan maken met Hamecher. De bedoelde apotheker — aldus mr. Ernste — had den heer Ernste senior aangeraden om Hamecher als geneeskundige bij zijn „consultatiën” ter zijde te staan. Zoodra de heer Ernste echter had bemerkt, dat Hamecher ook buiten hem om „werkte”, had de heer Ernste onmiddellijk alle connecties met Hamecher verbroken.

Van deze verklaring van mr. Ernste verleen en wij hier gaarne acte”.

Aldus schrijft „De Echo” en wij doen hetzelfde, doch niet zonder de uitdrukkelijke verklaring, dat wij voor het gedrag van den genoemden geneesheer, niettegenstaande zijn terugtrede, niet de minste verontschuldiging kunnen vinden. Reeds vóór hij met H. in aanraking kwam, kon hij, als Amsterdamsch geneesheer, weten aan welke handelingen deze persoon zich schuldig maakte; doch zeker wist hij, reeds bij de eerste maal dat hij als assistent van Hamecher optrad, welke diensten van hem zouden worden gevorderd. Dewijl hij toen desniettemin zijn hulp bleef verleen en, kon er van „er inloopen” geen sprake zijn.

De geschiedenis van juff. Kooij is zeer leerzaam; geheel stemmen wij in met de slotsom waartoe „De Echo” komt en die aldus luidt:

Wie nu met aandacht het heele verhaal heeft gevolgd van juffrouw Kooij's „behandeling” door „dokter” Hamecher en de wijze, waarop de „dokter” een dankbetuiging van haar wist los te krijgen, en zoogenaamde justitiebeambten, een jurist en zelfs zijn eigen vrouw aan het werk zette om er toch maar voor te zorgen, dat wat in die dankbetuiging in een zwak oogenblik was geschreven niet zou worden herroepen, die zal nu toch ongetwijfeld de „behandeling” door den „dokter” en de van tijd tot tijd in 't een of andere blad verschijnende „dankbetuigingsadvertenties” naar haar juiste waarde weten te schatten, dat wil zeggen, die zal hebben leeren begrijpen, dat beide — die behandeling en die advertenties — niets waard zijn.

En voor wie daar nu nog niet van overtuigd mocht zijn, laat „De Echo” nog andere geschiedenissen volgen van personen, die, gelokt door de dank-advertenties, veel geld in de handen van HAMECHER lieten, zonder in eenig opzicht baat te vinden. Uit die geschiedenissen stippen wij het volgende aan:

Een man, lijdende aan een maagkwaal, offerde, zonder enig succes, f30,60, waarvoor hij, op de bekende wijze tweemaal be-(mis)handeld werd, terwijl H. wist, dat het den lijder bijna onmogelijk was een dergelijke som bijeen te brengen.

Een vrouw in de Tuindwarsstraat, reeds lang lijdende aan een onderbuikkwaal, die 4 maal door H. werd behandeld, behoefde „per gratie”, omdat haar man bijna blind was en een sober loon in de Blindeninrichting verdiende, slechts f40 te betalen; de kwaal was daarna in hevigheid toegenomen, wat bij zoo'n ernstige kwaal, bij aanwending van H.'s methode, niet te verwonderen was.

Juff. M. aan de Nassaukade, evenals de twee vorigen verleid door een dank-advertentie, verzocht den wonderman bij haar aan huis te komen. Eerst na betaling van f15 werd aan dat verzoek voldaan, maar toen H. en zijn helper waren verschenen en de laatste een recept schreef, waarop bij een drogist kruiden moesten worden gehaald, moest nog eens f15 worden betaald. De juffrouw had er genoeg van; het recept werd niet gereed gemaakt.

Welsprekend is het volgend „ingezonden stuk” dat wij onverkort overnemen:

WAARSCHUWING!

Ik ondergeteekende waarschuw ieder mensch voor de behandelingen van E. HAMECHER, Westerdokstraat 22, in het huis, die niets baten en waarvan de behandelde eer erger dan beter worden. Wenschelijk was het, dat het geneeskundig toezicht zulke behandelingen niet toeliet, al geschieden zij dan ook in tegenwoordigheid van een gepromoveerd Arts, Dr. Ernste, die dan toch wel van het bedrog afwist, wist dat de werkzaamheden van den wonderdokter van onnut zijn.

En om dan nog van een ambachtsmensch vijftien gulden, zegge f15.— voor elke behandeling te vragen en telkens 30 ct. voor een vel watten om het melaatsche lichaam mee te bedekken!

Bij mij zijn de litteekens nog aanwezig. Dan komen er nog bij de kosten van medicijnen, die de dokter voorschrijft, want die zegt: Mijnheer werkt het nu wel naar buiten, maar nu moeten wij van binnen toch ook meewerken. Zoo waarschuw ik ieder lijdend mensch, zich door de mooie voorspiegelingen niet te laten misleiden.

Uw abonné

R. P. LINDEMAN.

Hogendorpstraat No. 29 (huis).”

Aan het slot van zijne belangrijke artikelen wijst „De Echo” op den treurigen toestand, dat het geneeskundig staatstoezicht bij ons te lande zóó geregeld is, dat de dagbladders een taak op zich moet nemen waarvoor uit den aard der zaak het gezag aangewezen is, namelijk het waarschuwen tegen het bedrijf van lieden van het slag als „dokter” Hamecher.

Die opmerking is volkomen juist; doch zelfs bij een betere regeling van dat staats-toezicht, zou, bij het gemis van een goede geneeskundige wetgeving, zooals bij ons te lande, de bestaande kwaal moeilijk kunnen worden verholpen.

Te betreuren is het, doch zoolang de bevoegde macht, door slechte wetten gebonden, niet met de noodige kracht kan optreden, is het gewenscht, dat ieder, die zijne medemenschen aan de klauwen van de kwakzalvers wil onttrekken, zooveel als in zijn vermogen is medewerke om de oog en van het publiek te openen voor het gevaar, dat de welig tierende kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes, dag op dag, aanbiedt.

Aan die omstandigheid heeft onze Vereeniging haar ontstaan en bestaan te danken en daarom ook doet de Redactie van een Dagblad een goed werk, wanneer zij hare lezers voorlicht op een wijze, zooals thans door „De Echo” is geschied.

De Haarmiddelen van Rurup.

Onze residentie bezit in J. W. H. RURUP een kapper, die zich bijzonder toelegt op het vervaardigen van allerlei haarmiddelen, die hij met de noodige reclame aan den man tracht te brengen.

Zijn haarkleursel hebben wij reeds besproken. Het onderzoek van Mej. C. HUGENHOLTZ, apotheker te Amsterdam, heeft aangetoond, dat dit kleursel bestaat uit pyrogallol, ammonia, koper en zoutzuur bestanddeelen, die aantoonen dat de uitvinding van RURUP niets nieuws is. Hij heeft n.l. een voorganger in den voldoende bekenden SEEGERS, den man die in tal van kapperswinkels zijn pop met verschillend gekleurde haren laat uitstellen en wiens haarverwen ook uit bovengenoemde stoffen zijn samengesteld. Het mengseltje zal het haar wel voorbijgaande kleuren, maar dat het zoo ongevaarlijk is als het wordt voorgesteld, wagen wij te betwijfelen. Vooral wanneer de huid onder het haar niet volkomen gaaf is, is het voortdurend gebruik van een koper-houdende vloeistof lang niet als onschadelijk te beschouwen.

Wij raden iedereen het gebruik van dit dure middel af.

Een andere uitvinding van dezen bekwapen kapper is het Medisch haargroeimiddel „Exelsior”, dat aanbevolen wordt als het „eenig doeltreffend middel tegen kale plekken, uitvallen der Haren en Haarziekte” en dat in heele flacons ad f2 en in halve ad f1,25 verkrijgbaar is.

Ook dit middel is door Mej. HUGENHOLTZ welwillend onderzocht; het bleek te bevatten: verdunde spiritus, kinatinctuur, carbolzuur, citroenolie en vermoedelijk een weinig bergamotolie, stoffen die ons zeer ernstig doen betwijfelen of het „eenig middel” wel „doeltreffend” is.

Kina — en dit moet hier wel het werkzame bestanddeel zijn (carbol zal toch wel geen haargroei

bevorderen?) is reeds herhaalde malen aanbevolen en gebruikt als middel tegen het uitvallen van het haar, maar steeds was het succes gering of niets. Velen onder onze lezers zullen dit vermoedelijk bij ondervinding weten. Dat kale plekken door aanwending van kina niet weer met haar worden bezet, weet ieder deskundige. Er is geen haarwater, dat dit verschijnsel kan teweeg brengen; alleen de natuur kan hier hulp verleen en doet het ook dikwijls. En dan krijgt het haarwater de eer.

Wij beschouwen het geld, besteed aan de aanschaffing van „Exelsior”, als weggeworpen.

Toch is die RURUP een edel mensch; hij zorgt voor een ieder. Wie te weinig haar heeft, belooft hij hulp met zijn Medisch Haargroeimiddel en wie er te veel heeft kan geholpen worden door het Poeder Acomatique, „speciaal preparaat om het haar van het gezicht, armen en beenen te vernietigen.”

Het wordt letterlijk aldus aanbevolen: „Dit nieuwe preparaat bezit grootere voordeelen, als de tot noch toe bekende, zijne werking is zeker, zelfs bij Haarziekte levert de aanwending geen gevaar op. Het behoudt lang zijne eigenschappen, in tegenstelling van die van de tot noch toe bekende poeders, welke als onthaarmiddel dienen en die zeer gemakkelijk vervliegen en hunne werking zeer spoedig verliezen. Het voortdurend gebruik verzwakt den Haarwortel en leidt tot een spoedige vernietiging.”

Tegen het gebruik van dit „nieuwe” preparaat moeten wij met kracht opkomen. Het is reeds sedert onheugelijke tijden bekend, dat sommige zwavelbereidingen, vooral in vereeniging met bijtende kalk, ontharende eigenschappen bezitten. Van die eigenschap heeft RURUP gebruik gemaakt, want ons lid, de heer H. v. GELDER te Haarlem, heeft in het Poeder Acomatique zwavel en kalk atzonderlijk, niet met elkaar verbonden, aangetoond. Wanneer nu, bij de aanwending, het poeder met het water tot een papje wordt aangeroerd zal er misschien wel iets van een zwavel-kalkverbinding worden gevormd, maar niet voldoende om gedurende de 8 of 10 minuten, dat het papje op de huid blijft liggen, een noemenswaardige werking uit te oefenen. Maar dat is niet zoo erg. Gevaarlijk echter is de hevige werking, die door de onverbonden bijtende kalk op de huid, vooral op gevoelige huiden, wordt uitgeoefend, en ons is een voorbeeld bekend van een dame die, nadat ze het poeder slechts kortstondig had aangewend, een hevigen uitslag kreeg op die deelen der huid die met het papje waren bedekt, een uitslag die zich later ook over andere deelen verspreidde.

Wij beschouwen het „voortdurend gebruik” als hoogst nadeelig.

Theorie en praktijk.

Een sprekend voorbeeld hoe, bij het opnemen van kwakzalvers-advertenties, een courant dikwijls met zich zelf in tegenspraak komt, vonden wij dezer dagen weer in twee bladen.

Een dezer, dat, naar aanleiding van de mededeelingen in de Echo, de aandacht op de handelingen van HAMECHER vestigt, verheugt er zich over „dat er een beweging op touw wordt gezet tegen den wonderdokter” en hoopt, „dat er een middel zal gevonden worden om dien wonderdokter zijn optreden als geneesheer onmogelijk te maken”. In dit zelfde blad echter, eenige bladzijden verder, vinden wij advertenties ter aanbeveling van Richter's Anker-Specialiteiten en van het schandelijk boek: Dr. Retau's Zelfbewaring. Zou het blad het niet nuttig vinden, dat ook het optreden van die wonderdokters onmogelijk werd gemaakt? Zoo ja, dan behoort het de plaatsing van bedoelde advertenties slechts te weigeren om dit doel te helpen bevorderen.

Een ander blad maakt het nog erger. Het las — en terecht — aan het Nieuwsblad van Nederland de les wegens het plaatsen van de advertentie van dankbetuiging van z.g. genezen patiënten van Hamecher en zegt daaromtrent het volgende:

„Door de zaak-Hamecher is opnieuw gebleken de lichtgeloovigheid van vele menschen, die bereid zijn hun lichaam en geld liever toe te vertrouwen aan „wonderdokters” dan aan kundige geneesheeren. Telkens komen zij bedrogen uit, maar telkens zijn er ook weer anderen, die, gelokt door zekere „dankbetuigingen” opnieuw in den val loopen en door schade en schande wijs geworden hun ervaringen gewoonlijk geheim houden. Dit is verkeerd, omdat zulke gevallen anderen tot leering en waarschuwing zouden kunnen strekken.

Maar even verkeerd is het door het opnemen van advertenties en dankbetuigingen de praktijken van kwakzalvers in de hand te werken.

Na erop te hebben gewezen dat het *N. v. N.* voortgaat dergelijke advertenties op te nemen, zegt het blad verder:

„Wij kunnen niet aannemen, dat de directie van bedoeld blad ter wille van eenig geldelijk voordeel, de afkeuringswaardige praktijken van dergelijke lieden wenschte te bevorderen. Veeleer veronderstellen wij, dat onbekendheid met den aard der „behandeling”, welke gewoonlijk in zeer geheimzinnige taal wordt aangekondigd, het *N. v. N.* parten speelt. Is deze onderstelling juist, dan mag worden verwacht, dat, nu het blad ingelicht is, advertenties als de bedoelde ook voortaan uit het *N. v. N.* zullen worden geweerd.”

Met genoeg en lazen wij deze beschouwing, maar zagen toch vreemd op toen wij in hetzelfde blad, twee dagen later, een advertentie vonden opgenomen tot aankondiging van het boek van MÜLLER over „*Gestoorde Zenuw- en Geslachtstelsel*”, een boek even schandelijk als dat van RETAU, en dat zeker in Nederland niet minder kwaad heeft gedaan dan Hamecher met zijne gevaarlijke praktijken. Wij hebben op dit boek reeds dikwijls de aandacht gevestigd.

Ook wij willen niet aannemen dat de directie van het blad, waarin wij de bovenvermelde advertentie aantreffen, ter wille van eenig geldelijk voordeel de afkeurings waardige praktijken van Müller wenschte te bevorderen; de wijze waarop dit blad de zaak der kwakzalverij behartigt, doet ons vermoeden, dat onbekendheid met den aard dier advertentie het parten heeft gespeeld. Ditzelfde is ons gevoelen omtrent de advertenties in het blad, waarvan wij in 't begin van dit artikeltje spraken. Daarom ook hebben wij de namen dier bladen verzwegen. Maar wij maken nu ook de woorden, voorkomende in het tweede door ons bedoelde blad tot de onze:

„Is” onze „onderstelling juist, dan mag worden verwacht, dat, nu het blad ingelicht is, advertenties als de bedoelde ook voortaan zullen worden geweerd.”

De Philanthropie van Theophile.

Wij hebben indertijd, bij een waarschuwing tegen het gebruik van *Theophile's Haarkleurmiddel*, erop gewezen, dat dit middel geen lood bevatte en zich in dit opzicht gunstig onderscheidde van tal van andere haarkleurmiddelen. Wij deden dit in bewoordingen, die ongeveer overeenkwamen met die van de „herhaalde waarschuwing”, opgenomen in dit nummer.

Van deze verklaring heeft Theophile reeds herhaalde malen gebruik gemaakt om reclame voor zijn middel te maken; nu onlangs lazen wij de onderstaande, zeer oude advertentie weer in de *N. Rott. Ct.*:

„Waarschuwing uit Philanthropie.

Het nuttige Maandblad tegen de Kwakzalverij van Maart 1884, even als de Heer Theophile, Haarkundige, waarschuwt een ieder, om alle Haar-, Kleur- of Groeimiddelen, die er uitzien als water, melk of room, niet aan te wenden, want het is vergif, dus hoogst gevaarlijk voor U of Uwe huisgenoten.

(Overgenomen uit het Maandblad tegen de Kwakzalverij.)

De Heer Theophile, sedert 28 jaren erkend als Haarkundige, vermerkt in het belang zijner Landgenooten te handelen, en verzoekt dit niet als reclame te beschouwen, maar als ernstige waarschuwing.

Een boekje tot onderhoud van Uw hoofdhaar is gratis te bekomen (maar franco wederzijds) bij den Heer Theophile, enig Haarkundige in Nederland, Frederiksplein, Amsterdam.”

Gaarne voldoen wij aan het verzoek van den „erkenden haarkundige” om deze annonce als een „ernstige waarschuwing” te beschouwen. Zeker, daar is het hem om te doen; de lieden, die zoo dwaas zijn hun haar te verwen moeten voor de andere middeltjes gewaarschuwd worden, dan komen zij allen bij Theophile terecht.

Aan het verzoek om de advertentie niet als „reclame” te beschouwen kan door ons geen gevolg worden gegeven; zoo naïef zijn wij niet.

Wie helpt een handje?

Het *Noord-Hollandsch Weekblad*, het optreden van Hamecher besprekende, zegt, dat er een middel moet worden bedacht om dien Duitscher verder

te beletten met zijne praktijken voort te gaan. Gaat dit niet met de bestaande wetten, dan moeten deze worden gewijzigd. „De wet” zoo vervolgt het blad, „moet tusschenbeide treden, want de heeren doktoren, hoewel het zeer betreurende dat mannen als deze wonderdokter straffeloos hun praktijken uitoefenen, kunnen blijkbaar er niets anders aan doen dan nu en dan hun toorn daarover eens lichten in het Maandblad tegen de kwakzalverij.

Deden zij dit nu nog maar in bladen, die in meer handen kwamen dan genoemd zeer nuttig orgaan, dan had dit misschien betere gevolgen”.

Wij zijn het volkomen met het Weekblad eens, waar het alleen van doelmatige, wettige tusschenkomst heil verwacht; ook betwijfelen wij het geenszins, dat mededeelingen in een veelgelezen dagblad van ervaringen, door geneesheeren opgedaan, ongetwijfeld tot goede gevolgen zouden leiden, maar wij moeten opkomen tegen de bewering, dat mededeelingen in ons orgaan van minder nut zouden zijn. Juist in ons blad zoekt men naar nadere inlichtingen wanneer men over dezen of genen kwakzalver iets meer wil weten en leest dáár de berichten, die men in andere bladen soms over het hoofd ziet.

En het is zoo gemakkelijk het Maandblad ter lezing te krijgen; duizenden exemplaren worden maandelijks gratis en overal verspreid, in tal van koffiehuizen en andere publieke plaatsen is het op de leestafel te vinden en bij de eerste aanvraag aan den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging volgt terstond toezending, zoolang de voorraad strekt. Neen, de bewering, dat ons blad niet in veler handen komt, is minder juist.

Maar, wanneer men het nut van ons orgaan erkent, dan konden de verschillende bladen wel meer medewerken om den inhoud, of een deel daarvan, onder de oogen van een groter getal lezers te brengen dan nu geschiedt. Voor zoover ons bekend is, ontvangt ieder in Nederland verschijnende courant maandelijks een Maandblad, waarop aan het hoofd vermeld staat: „*Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.*”

Tot ons leedwezen wordt aan dit verzoek al zeer weinig voldaan; de meeste bladen, voorzoover zij van ons blad notitie nemen, bepalen zich tot de vermelding van de inhoudsopgave. Ook daarvoor zijn wij erkentelijk, maar wij zagen zoo gaarne enkele van onze waarschuwingen, nu en dan algemeen verspreid. Teneinde dit voor de Redacties gemakkelijk te maken en niet te veel ruimte te vergen hebben wij, eenigen tijd geleden, beknopte waarschuwingen onder het hoofd: „*Ter Overneming*” geplaatst. Ofschoon ook deze maatregel niet dat succes had, dat wij ervan verwachtten, zullen wij hem in 't vervolg, wanneer de ruimte het toelaat, weer in praktijk brengen.

Men zal ons met het overnemen van die stukjes zeer verplichten en — naar onze stellige meening — daarmee een goed werk verrichten.

Ter overneming.

Genezing per brief. Deze methode, reeds sinds jaren door enkele kwakzalvers aangewend, komt tegenwoordig meer en meer in zwang. Zij veroordeelt zich echter, bij eenig nadenken, zelve.

Bij deze handelwijze heeft de lijder, die gewoonlijk niet op de hoogte is van den wezenlijken aard van zijn lijden, slechts een zekere hoeveelheid vragen omtrent zijn persoon en zijn ziekte te beantwoorden en ontvangt daarvoor, mits hij bij zijne antwoorden de noodige contentanten voegt, altijd het bericht terug dat hij genezen kan worden, indien hij maar de middelen van dezen of genen kwakzalver getrouw gebruikt.

Deze verzekering wordt gegeven, zonder den patiënt gezien en onderzocht te hebben en, dat het den kwakzalvers totaal onverschillig is wat de patiënt antwoordt of wat hem scheelt, blijkt wel hieruit, dat aan ieder lijder bijna altijd hetzelfde bericht, meestal gedrukt, en dezelfde middelen worden toegezonden. Daarbij laten zij niets onbepoofd om den patiënt zoo lang mogelijk aan het lijntje te houden, om zooveel mogelijk geld te verdienen.

Genezen per brief is een onmogelijkheid; wie het belooft is een bedrieger en wie daarvan hulp

verwacht, een dwaas.

Wij laten hier de namen van eenige dier brieven-dokters volgen: F. Ad. Richter en Co., F. C. Bauer, Retau, Nicholson, Drouet, de directie van het Sanjana-Instituut, Volbeding en Martin Glünicke.

CORRESPONDENTIE.

Heeren Redacteuren, Directeuren of Uitgevers van bladen, tijdschriften enz., die de opname van kwakzalvers-advertenties weigeren, worden beleefd verzocht dit ter kennis te brengen van den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

Dr. G. Prins, Officier v. Gezondheid, den Haag.

Dr. J. M. Piepers, den Haag.

I. C. de Meulemeester, geneesheer te Bergen op Zoom.

Mr. Th. B. Pleyte, advocaat te Semarang.

Redactie Echo. De schuld lag bij de expeditie; 't is o. i. onnoodig dat op de zaak wordt teruggekomen.

W. A. te H. De kiespijn tinctuur bestaat uit nagelolie en benzoë tinctuur.

Dr. I. te 's H. en B. te N. Hartelijk dank voor uwe mededeelingen betreffende Mähler. Wij zullen er spoedig gebruik van maken.

C. S. te D. Zoolks gij uit de gezonden Maandbladen zult hebben gemerkt is de *Acetopathie* niets anders dan kwakzalverij. Gij zult nu ook wel begrijpen dat uw aanvraag om u een flesch azijnzuur te zenden, aan het verkeerde adres is gericht.

v. R. te L. In een volgend no.

H. F. B. te M. Dank voor uwe moeite; wij zien met verlangen uwe nadere mededeelingen tegemoet.

Wij betuigen onzen dank aan allen, die zich bereid hebben verklaard het Maandblad een plaats op de leestafel te verleen.

Men zal den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging zeer verplichten door toezending van de Maandbladen van November 1888 en November 1891.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Theophile's Haarkleurmiddel. Die Theophile is nog altijd druk in de weer om dit kleurmiddeltje aan den man te brengen. In den laatsten tijd, nu hem bijzonder veel concurrentie wordt aangedaan, zoekt hij zijn kracht vooral in het wijzen op de schadelijkheid van andere haarkleurmiddelen.

Tot op zekere hoogte heeft Theophile gelijk; die andere haarkleurmiddelen bevatten veelal opgelost lood, en zulk een oplossing is niet alleen een zwaar vergift, als men er onvoorzichtig iets van mocht drinken, maar het voortdurende gewone gebruik, bestaande in het bestrijken van het haar hiermede, kan ook langzamerhand loodvergiftiging veroorzaken.

Intusschen gaat de groote Amsterdamsche „haarkunstenaar” te ver, wanneer hij hier tegenover beweert, dat zijn haarkleurmiddel geheel onschadelijk is. Zijn middel is namelijk een zeer verdunde oplossing van *Zilvernitraat*, helsehe steen, en deze is ook vergiftig, zoodat, indien kinderen of dienstboden er van mochten snoepen, zij er even erg aan toe zijn als wanneer zij een dier loodhoudende middeltjes hadden genomen. Bij het gewone gebruik echter voor het kleuren van het haar is deze zilvernitraat-oplossing van Theophile zeker veel minder gevaarlijk dan die loodhoudende middeltjes. Men heeft (zie Maandblad no. 3 Jaarg. VI) wel eens meenen op te merken, dat ook het kleuren met zulk een oplossing nadeelige uitwerking had gehad, maar hieromtrent bestaat geen zekerheid.

Wie zekerheid wil, die wijze alle haarkleurmiddelen de deur en drage, bij zij al of niet bejaard, zijn haren zoolks de natuur hem die geschonken of veranderd heeft.

Homeriana. Het onder dezen zonderlingen naam in den handel gebrachte middel moet als thee getrokken worden. Het is niets anders dan een fijn gehakte plant, een onkruid, dat hier en elders aan den kant van de wegen groeit. De plant draagt wetenschappelijk den naam van *Polygonum aviculare* en de Nederlandsche naam is *Duizendknoop*, *varkensgras* of *kreupelgras*. Van het geheele verhaal, door den verkooper opgedischt, dat zekere heer PAUL HOMERO de plant op zijne reizen in Rusland zou ontdekt hebben is niets waar, want het onkruid groeit evengoed te Triest, waar die koopman woont, als te Berlijn vanwaar nu de verzending plaats heeft. Evenmin is het waar, dat men door een atreksel van dit varkensgras te drinken, iets kan uitwerken tegen long- en keelziekte, tering, asthma en aandoeningen van het strottenhoofd, al wordt dit met groote letters in advertenties verkondigd.

Dit varkensgras schijnt meerdere kwakzalvers te hebben aangelokt. Ook een zekere ERNST WEIDEMANN heeft het onder den naam van *Russische borstthee* den borstlijders als universeel geneesmiddel aanbevolen terwijl bij ons te lande (zie Maandbl. van Februari 1895) H. KRONE te Amsterdam getracht heeft ditzelfde onkruid als *Borstthee* voor teringlijders aan den man te brengen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 783.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen,

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

I N H O U D.

Het register op het Maandblad.

Hoofdartikel: Ook een verkiezingsprogramma.

Eerichten: Verslag van de Alg. Vergadering. — Publicatie v. d. Gezondheidsraad te Karlsruhe over Heimann Simon's galvanomotor. — Odol. — Een dokter gevraagd. — Rater's bitterwater. — Een vreemd geval. — Een slachtoffer? — Een gevaarlijk boekje over Magnetisme en Somnambulisme.

Grootere artikelen: Naar aanleiding van de rechtszaak Hamecher. — Hamecher reeds vroeger veroordeeld. — Merkwaardige genezing. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunst. — Wie helpt een hardje? — Een „true" van Endhoven.

Ingezonden: Over Odol.

Rechtszaken: Veroordeeling van Hamecher.

Ter overneming: De methode van E. Damp.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgende Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Wij vestigen nogmaals de aandacht van onze leden en lezers op het Register op de tien eerste jaargangen van ons Maandblad, bewerkt door den heer J. M. VAN ELK te Dordrecht.

Het register is, op franco aanvraag bij den Secretaris-penningmeester, verkrijgbaar:

voor de leden tegen toezending van 50 ct.;
voor abonnés en niet-leden „ „ „ 75 ct.

Ook een verkiezings-programma.

Wij doen in ons Maandblad niet aan politiek.

Toch moeten wij, bij uitzondering, ditmaal ons een oogenblik bezig houden met een politiek programma, dat dezer dagen is verschenen in het schrijven van het bestuur van de „Liberale Unie" aan de leden. Zooals bekend is bevat dit schrijven twee ontwerp-besluiten, die aan de beraadslaging en stemming zullen worden onderworpen van de afgevaardigden ter vergadering op 14 November a.s., n.l. een van de Hervormingsprogramma, bevattende „een lange reeks van wenschen ten aanzien van wetgeving en regeeringsbeleid" en een van

een z.g. programma van urgentie. De reden, die er toe hebben geleid om dit laatste programma in behandeling te brengen is meegedeeld in de overweging van het daarop betrekkelijk Ontwerp-besluit; deze luidt aldus:

„De „Liberale Unie" enz.

„Overwegende:

dat, met het oog op de algemeene verkiezingen van 1897, het noodig is, eenige der in haar „Hervormings-programma" genoemde maatregelen — wegens hunne bijzondere beteekenis voor de welvaart van het geheele volk en voor de verbetering der maatschappelijke verhoudingen — in dien zin op den voorgrond te brengen, dat zij van de te stellen candidaten verlangd, niet enkel dat zij instemming betuigen met de strekking van het geheele Hervormings-programma, maar ook dat zij van na te noemen maatregelen met volle overtuiging de urgentie erkennen;

verklaart, als zoodanige hervormingen te beschouwen;" — en dan volgen verschillende maatregelen.

Van al de punten in het Hervormings-programma opgenoemd is er, met alle waardeering ook voor de andere, slechts één, waarop wij, van onze zijde, de aandacht wenschen te vestigen, n.l. dat, waarin van den wetgever wordt verlangd:

„meer afdoende behartiging van de volksgezondheid, ook door toezicht op de volksvoeding en „het tegengaan van vervalsching van levensmiddelen."

Zeker is die eisch billijk; het wordt tijd dat o.a. de vervalsching van levensmiddelen op doelmatiger wijze wordt tegengegaan dan tegenwoordig het geval is, maar het komt ons voor dat deugdelijke bepalingen tot beperking van de kwakzalverij eveneens hoogst noodzakelijk zijn, waar het te doen is maatregelen te beramen tot „meer afdoende behartiging van de volksgezondheid."

Het is niet van ons te vergen dat wij de waarde van die bewering nogeens uiteen zetten; bijna ieder nummer van ons Maandblad brengt het bewijs dat de kwakzalverij, zooals zij bij ons te lande tiert, ernstig afbreuk doet aan de volksgezondheid en dat de bestaande wetten niet in staat zijn dit euvel in noemenswaardige mate te beteugelen.

Daarom zouden wij het ten zeerste toejuichen dat naast de vervalsching van levensmiddelen ook de „kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes" met kracht werd tegengegaan en dat dit in duidelijke woorden in het „Hervormings-programma" werd opgenomen als een „wensch ten aanzien van wetgeving en regeeringsbeleid."

Zeker zijn er onder de leden van de „Liberale Unie" enkelen, die ons gevoelen deelen; tot hen richten wij het verzoek ons steun te verlenen, door aan te dringen op een aanvulling van het programma in den geest door ons bedoeld.

Wanneer wij volgens ons gemoed te werk gingen dan zouden wij zelfs vragen de maatregelen ter beteugeling van de kwakzalverij zoodanig op den voorgrond te brengen, dat zij in het „programma van urgentie" werden opgenomen, overtuigd als wij zijn dat doelmatige maatregelen, hunne „bijzondere beteekenis (hebben) voor de welvaart van het geheele volk". Wij gelooven echter dat wij verstandiger doen die vraag thans achterwege te houden om geen gevaar te loopen, dat zij door meer „politieke" belangen geheel op den achtergrond zou worden geschoven. Wij kunnen, zoo noodig, nog wel geduld oefenen; dit hebben wij reeds lang geleerd.

Wij doen in ons Maandblad niet aan politiek. Dit herhalen wij, — en dat wij op 't oogenblik hulp zoeken bij de „Liberale Unie", daartoe gaf het openbaarmaken van de programma's aanleiding. Maar wij doen een beroep op alle welgezinden in den lande — onverschillig van welke politieke kleur — om, nu bij de algemeene kamerverkiezingen van 1897 ongetwijfeld verschillende programma's zullen worden opgemaakt, daarop de bestrijding van de kwakzalverij een plaats te verlenen.

De kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes knaagt aan de volksgezondheid en aan ons volksbestaan; in dien toestand verbetering te brengen ligt op den weg van ieder, die het wel meent met het Volk, onverschillig tot welke politieke partij hij behoort.

Berichten.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging. In een der lokalen van Krasnapolsky te Amsterdam had op 8 October jl. de Alg. Vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij plaats; zij werd bijgewoond door 15 leden.

De voorzitter, Mr. L. ZEGERS VEECKENS, de bijeenkomst openende, bracht in een kort woord het doel der Vereeniging in herinnering en uitte zijn dank aan allen, die in het afgelopen jaar het hunne hadden bijgedragen tot bereiking van dat doel,

Namens het bestuur werden daarna de volgende mededeelingen gedaan:

Aan den wensch, in de vorige vergadering kenbaar gemaakt, om de medische leden der Vereeniging te verzoeken, mededeeling te doen van de in hun praktijk

voorkomende gevallen, waarbij door het gebruik van kwakzalvers-middelen gevaar voor de verbruikers is ontstaan, was, door verschillende omstandigheden, nog geen gevolg gegeven: een desbetreffend schrijven zou echter spoedig worden verzonden.

De heer ANTEN te 's Gravenhage had zich ook dit jaar weer verdienstelijk voor de Vereeniging gemaakt, door ijverig propaganda te maken voor de verspreiding en het ter lezing leggen van het Maandblad. Door zijne bemoeiingen werden thans maandelijks 1000 exemplaren in Den Haag verspreid. Een woord van dank werd hem daarvoor toegebracht.

De fabrikant van het in no. 2 van het Maandblad van dezen jaargang besproken middel „De Hoestbreker” had, per exploit, protest aangeteekend tegen de beoordeeling van zijn fabrikaat in gemeld Maandblad, terwijl EMIL PONCELET te Brussel de Vereeniging heeft gedagvaard tot betaling van een som van 1000 gulden, omdat hij zich in eer en goeden naam benadeeld achtte door een artikel over de *Pastilles Poncelet*, voorkomende in het Maandblad van April 1895. De loop van deze laatste zaak, die pas aanhangig was gemaakt, moest worden afgewacht.

Alsnu was aan de orde het verslag der Algemeene Vergadering, gehouden in 1895 en het jaarverslag over 1895, beiden reeds vroeger aan de leden onder de „Berichten en Mededeelingen” toegezonden. Zij werden onveranderd vastgesteld.

Aan het laatste verslag ontleenen wij het volgende:

Het getal leden was weder achteruitgegaan; terwijl 27 nieuwe leden toetraden, verloor de Vereeniging 80 door overlijden, vertrek naar elders of om andere redenen.

Het verlies bedroeg derhalve 53. Van 774 leden werd de contributie à f3.— ontvangen. Hieronder is begrepen van 20 leden de contributie over 1892, 1893 en 1894.

In 1894 werd van 792 leden en in 1893 van 887 leden contributie ontvangen.

De extrabijdragen, door 85 leden boven de contributie aan de kas geschonken, beliepen dit jaar f208.20, terwijl deze cijfers in 1894 waren f213 van 84 leden en in 1893 van 89 leden f215.50.

Hieruit blijkt, dat het aantal leden, dat jaarlijks op deze wijze buitengewone belangstelling in de Vereeniging doet blijken, vrij wel stationair blijft.

De ontvangsten bedroegen in 1895, met het saldo van 1894 à f853.72 er bij gerekend, f2421.42; de uitgaven f1514.52⁵, zoodat er op 31 December 1895 een saldo in kas was van f906.89⁵.

Aangaande de verspreiding van het Maandblad meldt het verslag dat in 1895 in het geheel werden verzonden 56200 exemplaren, waarvan in ronde cijfers 12000 aan leden en abonnés en 44200 voor de gratis-verspreiding; van deze laatste werden door de leden verspreid 26200 ex., aan de dagbladen gezonden 6000 en aan stoombooten, koffiehuisen, politiebureaux, cantines, hospitalen, militaire tehuizen, leden der Staten-Generaal enz. 12000 ex.

Door de commissie in de vorige vergadering benoemd tot het nazien der rekening over 1895, bestaande uit de heeren J. STENVERS te Amsterdam en L. VAN ITALLIE en Mr. M. W. C. MELCHERS te Rotterdam, werd, bij monde van laatstgenoemde, rapport uitgebracht. De conclusie luidde de rekening goed te keuren en den penningmeester te dechargeeren, onder dankbetuiging voor zijn nauwkeurig beheer. Aldus werd besloten.

De heer G. B. SCHMIDT, die als bestuurslid aan de beurt van aftreding was, werd met op één na algemeene stemmen herkozen en nam de benoeming weder aan. De voorzitter vond hierin aanleiding den heer SCHMIDT hulde te brengen voor alles wat hij reeds voor de Vereeniging had gedaan en beval hare belangen verder bij hem aan. De vergadering betuigde door applaus instemming met het gesprokene.

Tot leden van de commissie tot het nazien der rekening over 1896 werden aangewezen de heeren: Mr. MELCHERS te Rotterdam en Dr. ANKERSMIT en SMEETS te Amsterdam.

Alsnu was aan de orde de bespreking van de middelen die in den strijd tegen de kwakzalverij met succes konden worden aangewend. Het bleek dat niet dezelfde middelen bij alle kwakzalvers konden worden toegepast en dat het o.a. zeer moeilijk was vat te krijgen op die personen, die zich van de hulp van een geneesheer hadden verzekerd.

Waar dit laatste werd toegestemd, werd daarentegen vooral de aandacht van het bestuur gevestigd op die personen, die, hoewel zonder bijstand van een geneeskundige zijnde, toch maar gedurig in de bladen adverteerden dat zij op een of andere wijze geneeskunde uitoefenden, zooals een zekere Dr. RETEAU en ook WINDELINX, nu ENTHOVEN een eigen „zaak” is begonnen. Het bestuur werd verzocht dit onder de oogen te brengen van den Inspecteur van het Geneeskundig Staatstoezicht en van de rechterlijke autoriteiten en bij deze laatsten aan te dringen op een strenge bestraffing van de overtreders, dewijl de thans somwijlen opgelegde

geringe boeten zeker niet afschrikwekkend werkten.

Met voldoening werd gewezen op de wijze, waarop de Afdeling „Amsterdam” den strijd tegen WINDELINX heeft gevoerd, n.l. door het verstrekken van gedrukte waarschuwingen aan de personen, die het lokaal bezochten waar W. zitting hield. Verscheidene hunner keerden, na inzage der waarschuwing, op den drempel terug en het bleek dat het bezoek bij W. steeds geringer werd. Er werd besloten met deze methode (die vroeger ook elders met succes gevolgd was) voort te gaan en haar ook toe te passen te Rotterdam, waar WINDELINX ook vaste zittingdagen heeft.

Met lof werd vervolgens gesproken over het optreden van „De Echo” in zake HAMECHER en aan den verslaggever en de redactie van dat blad openlijk hulde gebracht voor de wijze waarop zij het publiek hebben voorgelicht. De voorzitter voegde daaraan toe een woord van waardeering voor die bladen, die, in een of ander opzicht, het streven der Vereeniging steunen.

Als middel om nieuwe leden te winnen, vooral van jeugdige krachten, die den strijd der Vereeniging met ambitie zouden medevoeren werd besloten een beroep te doen op de studenten in de verschillende academiesteden en, tot opwekking, gratis-exemplaren onder hen te verspreiden.

Ten slotte had het bestuur van de Vereeniging en de redactie van het Maandblad den dank der Vergadering voor hunne bemoeiingen in ontvangst te nemen, waarna de Voorzitter, onder dankbetuiging aan de leden voor hun opkomst en onder opwekking van ieder, om naar zijn beste krachten aan het goede doel der Vereeniging mee te werken, de bijeenkomst sloot.

Publicatie van den Gezondheidsraad te Karlsruhe: Onder het opschrift „von Herzen gerne” biedt een zekere HERMANN SIMON te Bielefeldt gratis inlichtingen aan over de genezing van „zenuwen, beroerte, beven, ischias, verlamming, neuralgie, migraine, reumatiek en jicht.” Als middel tegen deze kwalen verkoopt SIMON een toestel, *galvanomotor* genaamd, dat hij in een andere annonce ook als geneesmiddel bij epilepsie, bleekzucht, cholera-aanvallen enz. aanbeveelt. Deze galvanomotor komt overeen met de z.g. jicht-kettingen, op welke niets beteekenende en onstandvastige elektrische werking wij reeds meermalen opmerkelijk hebben gemaakt. Volgens opgave bezit de galvanomotor ook nog de eigenschap, vroeger ingenomen geneesmiddelen weer uit het lichaam af te scheiden, b. v. morphine door den neus, broomkalium in den nek, antipyrine aan 't voorhoofd — een dwaze en geheel uit de lucht gegrepen bewering. De galvanomotor kost 8 M.; zijn werkelijke waarde zal ongeveer 50 à 60 Pf. bedragen.

Wij waarschuwen tegen het aankopen van dit toestel. Karlsruhe, 3 October 1896.

O. d. l. Het hoofd der politie te Berlijn heeft, bij circulaire van 6 October, de mededeeling omtrent Odol, verstrekt door de „kgl. Centralstelle für öffentliche Gesundheitspflege te Dresden,” (zie ons Mbl. van Augustus) onder de aandacht van de apothekers gebracht.

Een dokter gevraagd. Voor Windelinx? De *N. Rott. Ct.* bevatte de volgende advertentie: „Men vraagt een geneesheer om 8 dagen per maand te assisteren. Schrijven L. O. 21 Office de Publi^{té}, Brussel.”

WINDELINX is tegenwoordig zonder een hier te lande bevoegd geneesheer en houdt tweemaal 's weeks „zitting” in Nederland.

Vraag: Wie zou de inzender zijn van bovenstaande advertentie?

Raters Bitterwater is een z.g. universeel middel tegen waterzucht, dat uit Duitschland tot ons komt en voor Nederland alleen verkrijgbaar is bij *Raters Verzendingsbureau te Venlo*.

Wij hadden nog geen gelegenheid dit middel nader te onderzoeken, maar de wijze, waarop het wordt aanbevolen, geeft ons aanleiding reeds nu waarschuwend daartegen op te treden.

Zoo spoedig mogelijk zullen wij het uitvoeriger bespreken.

Een vreemd geval. In een tweetal gemeenten op Zuid-Beveland zijn door de rijkspolitie medicijnen in beslag genomen, afkomstig van een vreemden kwakzalver. Als dit heer ergens komt, informeert hij eerst waar zieken zijn en waaraan zij lijden. Hij zoekt hen dan op, deelt mede hoe het met den toestand van den zieke is en biedt de medicijn aan die tot genezing kan dienen. De man is nog niet ontdekt en schijnt onder verschillende namen te reizen en zaken te doen, die hun, met wie hij ze doet, meer schade dan voordeel bezorgen.

(M. C.)
Hoe is 't mogelijk, dat die man nog niet ontdekt is?

Een slachtoffer? Te Rhenen is een kindje van Van D., nadat het medicijnen, door een onbevoegde gereed gemaakt, gebruikt had, na veel pijn gestorven. De begrafenis is vertraagd en de officier van justitie is met het gebeurde in kennis gesteld. Een onderzoek is aanhangig.

Wij vonden dit bericht in de *N. Rott. Ct.* Is ook iemand in staat ons omtrent deze zaak iets naders mee te deelen?

Wij lezen in *Het Volksdagblad* van 5 Oct. j. l.: „Men zendt ons ter beoordeeling een boekje over *Magnetisme en Somnambulisme*, uitgegeven alhier door de uitgeversmaatschappij *Publicitas*.”

De schrijver noemt zich dr. P. Moulin. Deze dokter is stellig geen dokter in de geneeskunde; anders had hij niet vele zeer gevaarlijke proefnemingen op het gebied van suggestie en hypnotisme aangeprezen als geneesmiddelen voor allerlei gebreken en ongesteldheden. Dergelijke aardigheden oefenen op het zenuwtoestel een hoogst nadeelige werking uit, en hebben dikwijls waanzin en dood tengevolge.

Hoe men nu in een boekje, dat niet voor vakmensen, maar voor leeken is geschreven, deze onderwerpen behandelen kan is ons een raadsel. Over de juistheid der feiten, die in het boekje worden medegedeeld, zullen wij niet in bijzonderheden treden. De gevaarlijkste strekking van het boekje is oorzaak dat wij het tot ons leedwezen niet kunnen aanbevelen.”

Naar aanleiding van de rechtszaak „Hamecher.”

Onder de rubriek „Rechtszaken” vinden onze lezers een kort verslag van dit geding, door ons ontleend aan de *N. Rott. Ct.* Onze ruimte liet niet toe een uitvoeriger résumé op te nemen en wij kunnen des te eerder beknopt zijn, omdat meerdere couranten, in navolging van het veelgelezen *Handelsblad*, een uitgebreid verslag hebben opgenomen, zoodat de zaak zelve reeds aan vele lezers bekend is.

Sommige bladen hebben, naar aanleiding van de behandelde strafzaak, eenige opmerkingen ten beste gegeven en daaraan ontleenen wij het volgende:

Het Volksdagblad, melding makende van het woord van hulde aan de pers, en van het ernstige woord van afkeuring wegens het gedrag van Dr. ERNSTE, door het Openbaar Ministerie, bij deze gelegenheid, gesproken, en daaraan vastknoopende een afkeurend oordeel over het opnemen van kwakzalversadvertenties door de meeste couranten, besluit zijn artikel aldus:

„Waar dus de ambtenaar van het openbaar ministerie volkomen terecht zijn minachting heeft uitgesproken voor dr. Ernste, die door zijn assistentie Hamecher's bedrijf mogelijk maakte, daar had hij althans krachtig moeten protesteeren tegen de bladen, die door het plaatsen der verlokkelijke kwakzalversadvertenties een rol spelen, niet minder laakbaar dan de medeplichtigheid van den geneesheer, wiens geweten zit in zijn beurs.”

't Is niet noodig te zeggen, dat wij dit gevoelen volkomen deelen met betrekking tot alle kwakzalversadvertenties; wij hebben het reeds zoo dikwijls uitgesproken.

De *N. Amst. Ct.*, die zich de eer mag toerekenen veel gedaan te hebben om een vervolging tegen Hamecher mogelijk te maken, zegt, met betrekking tot het rechtsgeding het onderstaande:

„Toen ons bleek, dat hij (Hamecher) slechts dan voor de justitie te brengen was, indien men bewijzen kon, dat hij zonder door een arts behoorlijk gedekt te zijn, buiten noodzaak, geneeskundige practijk uitoefende, hebben wij, hoewel noode, daar wij uit den aard der zaak dergelijk onderzoek bij politie en justitie thuis achten, ons er toe gezet, de verlangde bewijzen in handen te krijgen, wat ons dan ook gelukt is.

„Slechts in dit buitengewone geval, omdat wij Hamecher achten een persoon, zeer gevaarlijk voor ons land, hebben wij ons — wij herhalen het — laten vinden om spoorwerk te doen, dat eigenlijk niet op onzen weg ligt. Wij hebben hiervan echter nimmer berouw gehad en zullen dan, wanneer toevalliger wijze ons nieuwe bewijzen in handen komen, die ook met evenveel bereidwilligheid verstrekken, opdat misschien ter eeniger tijd Hamecher naar elders de wijk moge nemen.

„Over de houding van dr. Ernste willen wij hier niet spreken. Door den ambtenaar van het Openbaar Ministerie is daaraan Dinsdag recht gedaan.

„Wat wij echter nog wel eens hier zouden willen uitdrukken is de hoop, dat het den kantonrechter moge behagen om behalve een gepaste straf door geldboete, tevens in zijn vonnis het bevel te doen opnemen tot publicering van het vonnis op kosten van beklagde in een niet onaanzienlijk aantal couranten, bij voorkeur volksbladen; van een dergelijken maatregel verwachten wij meer nut nog, dan van de geldboete zelve; personen, als Hamecher, worden door het opleggen daarvan niet onmogelijk; wel echter indien aan het volk, waaruit een man als Hamecher zijn slachtoffers maakt, blijkt, dat diens practijken van dien aard zijn, dat de justitie daarvoor een strenge straf gerechtvaardigd acht.”

Wij kunnen het begrijpen dat de Redactie van een dagblad het niet aangenaam vindt „speurwerk” te doen; wij weten bij ondervinding welk werk dat is. Maar toch is dit dikwijls noodig om een juist blik te krijgen in de handelingen der kwakzalvers; eerst na veel onderzoek en na het overwinnen van tal van bezwaren, krijgt men de slachtoffers van die kwakzalvers tot een verklaring dat zij beetgenomen zijn. Menigeen zwijgt, omdat het vertrouwen in de „wonderdokters”, niettegenstaande alle teleurstelling, nog steeds niet geheel verdwenen is, maar het meerendeel zwijgt uit „schaamte”; men vreest zich belachelijk te maken door de mededeeling dat men heil bij een kwakzalver heeft gezocht en bewijst daardoor te gevoelen, dat men tegen de regels van het gezond verstand gezondigd heeft.

En wanneer men dan met de opgespeurde verklaringen en bewijzen een strafvervolgung met succes kan uitlokken, dan heeft men, evenals de *N. Amst. Ct.* „geen berouw”, maar integendeel gevoelt men zelfvoldoening, omdat men aan onwaardige handelingen paal en perk heeft helpen stellen.

Uit den aard der zaak behoort inderdaad een dergelijk onderzoek bij politie en justitie t’huis... maar waar deze die taak niet op zich neemt (misschien beperkt in hare handelingen door ondoelmatige wetsbepalingen) daar is het een, alhoewel niet aangename, toch nuttige daad, het noodige „speurwerk” te verrichten. Die arbeid moet ten slotte het gehele publiek ten goede komen. Dit is het doel dat onze Vereeniging beoogt; wie ons daarin behulpzaam is zal zeker, bij veel moeite en teleurstelling, ten slotte geen spijt van die hulp hebben.

Tot zoover de opmerkingen in enkele dagbladen; ons zelf ligt, naar aanleiding van de bedoelde strafzaak, ook nog iets op ’t hart.

In het uitvoerig verslag in het *Handelsbl.* lazen wij, tot ons genoegen, de volgende woorden door het O. M. gesproken:

„De straf moet hier streng zijn. Niet alleen dat de beklagde onbevoegd geneeskunde uitoefent, doch hij maakt zich ook schuldig aan afzetterij: grof geld neemt hij den armen lieden af, telkens meer”.

„Aan afzetterij” ziedaar het woord dat wij, in andere termen, zoo dikwijls bij de bestrijding der kwakzalvers hebben gebezigd.

Meermalen hebben wij gevraagd of de kwakzalvers, tenminste vele, niet konden worden vervolgd — niet alleen op grond van overtreding van de geneeskundige wetten of van art. 436 van het Wetboek van strafrecht — maar ook volgens Titel XXV van hetzelfde Wetboek, dat handelt over „bedrog”? De „listige kunstgrepen”, die daarin zoo’n groote rol spelen, zijn toch dikwijls bij de kwakzalvers niet moeilijk aan te toonen. Nu ’t woord „afzetterij” is gebezigd zal men, naar wij hopen, wel verder gaan.

Hamecher reeds vroeger veroordeeld?

Wij ontvingen van belangstellende zijde het onderstaand schrijven:

„Is de persoon van Hamecher, die in de laatste maandbladen wordt gesignaleerd, niet Frauz Emil Hamecher, die op 4 Mei 1887 bij vonnis van het Kantongerecht te Schiedam, in hooger beroep bevestigd, is veroordeeld tot een boete van f75.— of 8 dagen subs. hechtenis, ter zake onbevoegde uitoefening der geneeskunst?”

Deze H. is geboren te Crefeld; hij was in 1887 41 jaar, en hij woonde Stationsweg 40, Rotterdam.

Indien ik mij goed herinner, is op dezen H. reeds toen de aandacht in het Maandblad gevestigd.”

Het lijdt geen twijfel dat het antwoord op deze vraag bevestigend moet luiden, niettegenstaande het verschil in voornamen *Frans Emil* in 1887, *Emil* in 1896.

Uit het rechtsgeding thans te Amsterdam gevoerd, blijkt n.l. dat HAMECHER geboren is te Crefeld op 4 Februari 1846 en dus in 1887 den leeftijd van 41 jaar had bereikt.

De HAMECHER die in 1887 te Rotterdam woonde, noemde zich „masseur”, welken titel H. thans ook te Amsterdam voert.

De geachte schrijver vergist zich niet, wanneer

hij meent, dat H. reeds vroeger in dit blad is behandeld.

In de nummers van Maart, Juni en Augustus 1887 is, naar aanleiding van de tegen hem ingestelde vervolging, de aandacht op HAMECHER gevestigd; het is leerzaam die nummers nog eens natelezen.

Merkwaardige genezing.

De „Telegraaf” heeft zich weer eens geweerd. Onder bovenstaand opschrift komt in de rubriek „Ingezonden Stukken” een aanbeveling voor van pater VAN DEN OEVER, wiens geneeskundige praktijk nog steeds bloeit. Althans volgens den inzender bedroeg dezen zomer „het aantal menschen die zijn hulp inriepen meer dan eens drie à vier duizend per dag.” Dat is dus, op een arbeidsdag van 10 uur, drie à vierhonderd per uur, of ongeveer 6 patiënten per minuut, die door dezen „menschlievend, in de medicijnen onkundigen geneesheer”, werden behandeld. En het is, altijd volgens den onbaatzuchtigen inzender, nog drukker geweest, „daar de pater in zijn optreden eenigszins belemmerd wordt.”

Het is om moedeloos te worden. In één enkele minuut worden zes patiënten door den wonderdoener geholpen. Er behoort waarlijk niet veel vernuft toe om te begrijpen, dat onder die omstandigheden ook bij den in de medicijnen kundigsten geneesheer van een behandeling geen sprake kan zijn. Het blijft dus comediespel in het groot, en toch stroomt jaar in jaar uit het goedgeleovig publiek in groote scharen toe.

Slechts van een radicale herziening onzer in menig opzicht zoo gebrekkige geneeskundige wetgeving is hier heil te verwachten.

Intusschen blijft de geneeskundige praktijk van pater VAN DEN OEVER floreeren, zooals die van het Staphorster boertje en andere menschlievende pseudo-doctoren welig bloeit.

En dat hun succes ook anderen naar de oogen steekt, dat blijkt uit een volgend ingezonden stuk in denzelfden „Telegraaf”, alweer onder dat verleidelijke motto „Merkwaardige genezing”. Hier komt een zekere J. S. op zijn woord „als eerlijk man” vertellen van de wonderen, die zijn vriend A. HEYDANUS verricht. Deze heer behandelt de liefhebbers door „oplegging der handen op hoofd en andere lichaamsdeelen, zeer zachte bestrijking van de oogen, waardoor de pijn op die plaats binnen 5 minuten werd weggenomen, zachte bestrijking van het hoofd naar het einde der ruggegraat.” En onder dit gefriemel genezen de menschen radicaal; o.a. een dame, die blind bij hem kwam: „Het gezichtsvermogen aan één oog werd door hem teruggegeven; het andere was beschadigd door opereeren!” Dit laatste heeft natuurlijk die ellen-dige geneeskundige wetenschap weer op haar geweten.

HEYDANUS is een weldoener; hij verleende zijn hulp „uitsluitend uit vriendschap en geheel gratis”. Het komt hem echter blijkbaar toch voordeeliger voor, er een zaakje van te maken, en zoo heeft hij zich, naar J. S. zoo goed is mee te deelen, met 1^o. October „in vereeniging met een geneesheer” gevestigd op den O. Z. Voorburgwal, „waar behalve bovengenoemde behandeling ook de electrotherapie wordt toegepast.”

De laatste mededeeling werkt als een koud-waterstraaltje. Waartoe die electrotherapie, wanneer met zoo eenvoudig handgefriemel op verschillende lichaamsdeelen reeds radicale genezing wordt verkregen?

Dus heeft zich, niet afschrikt door het moreele succes door Dr. ERNSTE voor de rechtbank behaald, wederom een medicus laten vinden, om door zijn titel een niet bevoegde tegenover de justitie te dekken! Aan de „Telegraaf” een gepast woord van dank voor de plaatsruimte die het met zoo groote inschikkelijkheid heeft gereserveerd voor de aanbeveling van deze weldoeners der menschheid!

Onbevoegde uitoefening der Geneeskunst.

Art. 436 van het Wetb. v. Strafrecht zegt: „Hij „die, niet toegelaten tot de uitoefening van een „beroep waartoe de wet eene toelating vordert, „buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft

„met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden.”

Om niet door dit artikel te worden getroffen, voorzien (’t is bekend) sommige kwakzalvers zich van de assistentie van geneesheeren, die, als ’t ware, de verantwoordelijkheid van hun heilloos bedrijf op zich nemen.

Anderen vinden dit niet noodig; zij toonen zóó weinig vrees voor de vervolging en zelfs voor de boete, waarmee ze bedreigd worden, dat zij maar driestweg onbevoegd geneeskunst uitoefenen, ja zelfs dit, per advertentie, publiek maken.

Wij vestigen de aandacht op WINDELINX, (de „doctoren” van zijn „Gesticht” zijn hier te lande onbevoegd), op Dr. RETEAU, Heerenmarkt No. 19 te Amsterdam, op de vele *papjuffrouwen*, die vooral onder de minder met fortuin begunstigen een zekere vermaardheid hebben verworven en op de *talrijke dames* die, als somnabules, of werkende „met een ei” of wat anders de geneeskunst uitoefenen.

Wij wijzen verder op de gedurig hier en daar opduikende „boertjes”, op de *belezers* en op al dergelijke lieden, die wel is waar zelden adverteeren, maar wier bedrijf, door couranten-berichten of op andere wijze, voldoende bekendheid heeft verkregen.

Ongetwijfeld, het getal personen, dat hier te lande zich schuldig maakt aan overtreding van art. 436 bovenbedoeld, is groot en het getal vervolgingen wegens die overtreding zoo hoogst gering. Hoe komt dat?

Wie helpt een handje?

Iedere maand verzenden wij een exemplaar van ons Maandblad aan de redacties van alle couranten in Nederland. Intusschen wordt het verzoek tot nadrukken van den inhoud, aan het hoofd van ons blad vermeld, slechts zelden opgevolgd, en verhuist ongetwijfeld de groote meerderheid dezer Maandbladen ongelezen in de bekende prullemanden der respectieve redacties.

Toch behoeft het geen betoog, dat de pers een machtige steun zou kunnen zijn in onzen strijd, en wij doen ter verkrijging van dezen steun een beroep op onze leden.

Naar aanleiding van ons artikeltje onder bovenstaanden titel in ons vorig nummer, schrijft ons een onzer leden, dat hij vóór eenige maanden aan den in zijn dorp wonenden redacteur van een plaatselijk blaadje heeft voorgesteld, hem alle maanden een uittreksel uit het Maandblad ter opname in zijn courant te leveren. Dit voorstel is aangenomen, en nu reeds 2 maal bevatte deze courant, die van het sinds jaar en dag toegezondene Maandblad nooit notitie had genomen, dringende waarschuwingen tegen kwakzalverij.

Aan dit initiatief van ons geacht medelid alle hulde! Wij bevelen het allen, die in onzen strijd belang stellen, met aandrang ter navolging aan.

Menig redacteur, die het gratis toegezonden Maandblad uit gewoonte in de papiermand werpt, zal met genoeg anti-kwakzalversartikeltjes plaatsen, wanneer hij van bevriende zijde daarom wordt verzocht.

Om het onzen leden in dezen gemakkelijk te maken, gaan wij voort met onder het hoofd „Ter overneming” artikeltjes, speciaal voor de pers bestemd, te leveren. Intusschen hoe meer men ook de andere rubrieken van ons blad wil plunderen, hoe dankbaarder wij, om der goede zaak wille, zullen zijn.

Een „Truc” van Endhoven.

Ons oog viel dezer dagen op de volgende advertentie:

„Geneeskundige behandeling zonder Operatie van Kankers en Gezwellen van allen aard, Klierziekten, Aderspatten, Aambeien, Fistels, Huidziekten, Been- en Gewrichtsziekten, Rhuematisme, Jicht, Ziekten der blaas- en waterorganen. Spreekuren d. geneesheeren v. h. Gesticht, Duitschlandstraat 17, Brussel; te Rotterdam: Goudsche Singel 52, iederen Dinsdag van 9½ tot 3 uur, van 2 t. 3 uur voor minvermogen; te Haarlem: iederen Donderdag, Damstraat rood 18, op dezelfde uren.”

Men zou meenen hier de advertentie van WINDELINX voor zich te zien; de vorm van advertentie, de inhoud, zelfs de woorden: „geneesheeren v. h. Gesticht” ze herinneren zoo levendig aan de gewone annonces van Windelinx, dat ongetwijfeld menige argelooze buitenman — en ook anderen — zeker

zullen gelooven met dezen te doen te hebben.

Dit is echter niet het geval; W. komt niet meer te Haarlem (misschien hebben wij het hem te lastig gemaakt?); het is ENDHOVEN die in de Damstraat spreekuur houdt.

Nu is 't, voor de patiënten, tamelijk onverschillig of ze in de handen van W. of van E. geraken en 't was ook niet ons doel, in dit opzicht de aandacht op de zaak te vestigen. Wij wenschten alleen te wijzen op de middelen, die ENDHOVEN gebruikt om in de „zaken” van zijn ouden patroon te komen.

INGEZONDEN.

ODOL.

Aan de Redactie van het Maandblad uitgegeven door de Vereeniging „Tegen de Kwakzalverij.”

WelEdele Heeren!

Naar aanleiding van het stuk getiteld: *Odol* in het Augustusnummer van uw uitgave, diene het volgende:

Het „Dresdener Chemisch Laboratorium Lingner” te Dresden, waarin het „Odol” vervaardigd wordt, publiceert in de Dresdener dagbladen een verklaring, waarin de onjuistheid der bevinding vanwege het college van Saksische geneeskundigen aangetoond wordt.

Daarin komt o. a. voor:

In het volle bewustzijn der verantwoordelijkheid verklaart de directie van genoemd Laboratorium te Dresden, dat de chemische grondslag van bovenbedoelde bevinding *onjuist* is. Odol bevat geen salol, evenmin salicylzuren menthol ether.

Indien nu door genoemd college van geneeskundigen het tegendeel beweerd wordt, berust die bewering op een dwaling, zooals ook door de onderzoekingen van Prof. van Heurck te Antwerpen aangetoond werd en eveneens door Dr. Seiffert, den uitvinder van het salol. Zie verder de proefnemingen gepubliceerd in het „Maandblad tegen de Vervalschingen”, 10de jaargang, blad. 86, waaruit o. a. bleek, dat Odol een stof bevat, welke krachtige, bacteriëndoodende eigenschappen bezit.

Zooals door autoriteiten op het gebied der tandheelkunde, o. a. door Dr. Paschkis overtuigend is aangetoond, en door Prof. Pulckée (Luik) Dr. Ganser (Weenen) en anderen volkomen bevestigd werd, beantwoordt Odol ten volle aan het doel, om de tanden te conserveeren; het gaat de ontwikkeling der bacteriën tegen en voorkomt rotting en gisting, de eerste oorzaken van tandbederf.

Van kwakzalverij kan derhalve geen sprake zijn en protesteeren wij ernstig tegen een zoodanige qualificatie in uw blad.

Hoezeer wij overigens het streven van uw orgaan op prijs stellen, zouden wij het in hooge mate betreuren, indien U voortging zijwegen in te slaan, waardoor het doel, dat U zich gesteld hebt, voorbij gestreefd wordt.

Ten zéérste zoudt U ons verplichten, bijaldien het Odol in uw blad opnieuw mocht worden aangevallen, ons een exemplaar van dat nummer te doen toekomen. Het Augustusnummer kwam ons eerst onlangs — *geheel toevallig* — onder de oogen.

Hoogachtend,

Het Dépôt v/h. Dresd. Chem. Laboratorium, Lingner, te Amsterdam.

30 Sept. '96.

Ofschoon het onze gewoonte niet is de personen die wij bestrijden (*wanneer wij ze als kwakzalvers beschouwen*) een exemplaar van ons Mbl. te zenden en nog minder stukken van hen op te nemen, maken wij ten opzichte van *Gebrs. Rijkers*, de Generaalagenten der Odol-fabriek een uitzondering omdat wij in den verkoop van Odol geen direct *gevaar* voor het publiek zien en dit praeparaat niet gaarne zouden rangschikken onder *die* middelen, waartegen onze strijd bij uitnemendheid gericht is. Dit neemt niet weg dat wij de wijze, waarop voor het Odol reclame wordt gemaakt, ten strengste veroordeelen; de afkeuring van alle tot nu toe gebruikelijke tandreinigingsmiddelen, beweringen als: „een absoluut zeker werkend tandwater bestond er tot nu toe niet”, „Odol is het eerste en *eenige* tand- en mond-

reinigingsmiddel dat de oorzaken van het bederven der tanden *volstrekt* en *zeker* tegengaat”, „het *gevaar* voor besmetting bij besmettelijke ziekten is bij hen, die geregeld dagelijks mond, tanden en neusgaten *odoliseeren zeer gering*” en meer dergelijke en dan niet het minst die leelijke prentjes bij de annonces zijn oorzaak geweest dat niet alleen wij — maar velen uit het publiek (wij hebben daarvan de bewijzen) de vraag stelden: Is Odol geen kwakzalversmiddel? Wij aarzelden, zooals wij schreven, daarop een bevestigend antwoord te geven; eerst toen wij kennis kregen van het resultaat van het onderzoek, zoowel het *chemische* als het *bacteriologische*, van de „*kgf. Centralstelle für öffentliche Gesundheitspflege te Dresden*”, (opgenomen in ons Augustus-nummer) vonden wij vrijheid het Odol in ons blad te bespreken.

In het bovenstaand schrijven wordt nu, namens de directie van het Dresd. Chem. Laboratorium, Lingner, verklaard, dat de *chemische* grondslag van de bevinding van de „*kgf. Centralstelle*” *onjuist* is. Van de *bacteriologische* onderzoekingen, die o. i. in deze van zeer groot belang zijn wordt geen melding gemaakt.

Maar dit daargelaten, waar het in dit schrijven op aankomt is: „Odol bevat geen salol, evenmin salicylzuren menthol ether.”

En nu kan de Odol-fabrikant het ons niet euvel duiden, dat wij *zijn* verklaring niet zoo grif aannemen, waar die lijnrecht staat tegenover een andere, afgegeven door zeker niet de eerste de beste.

Temeer kunnen wij dit niet doen, omdat een onderzoek, van onze zijde ingesteld, heeft geleerd, dat in het Odol een salicylzuur-bevattende stof aanwezig is, *die juist alle kenmerken van salol draagt*. (†)

Dat het salol *als zoodanig* bij de fabricatie van het Odol wordt *gebruikt* wagen wij niet te beslissen, er kan misschien een daarmee overeenkomend praeparaat zijn aangewend; maar dat het salol *bevat*, of een stof, die geheel dezelfde kenmerken vertoont, daarvan zijn wij zeker.

Redactie.

RECHTSZAKEN.

Voor den kantonrechter te Amsterdam stond heden terecht E. Hamecher, een Duitscher, wien te laste was gelegd dat hij, zonder daartoe bevoegd te zijn, eene heelkundige operatie had verricht op het lichaam van eene juffrouw Huising. Juffrouw Huising was wegens een inwendige ongesteldheid in het gasthuis geopereerd, en zag, toen zij later weder ongesteld werd, zoozeer tegen eene tweede operatie op, dat zij zich liever toevertrouwd aan Hamecher, van wien juist in de courant geadverteerd was, dat hij iemand op wonderbaarlijke wijze van een kankergezwell had genezen. Hamecher verlangde eerst betaling van 25 gld. en kwam toen met een zekereren dr. Ernste, arts, in de woning der zieke. De beide mannen onderzochten haar; er scheen verschil van meening te zijn over het al dan niet aanwezig zijn van een buikgezwell; niettemin stond dr. Ernste toe, dat Hamecher zijn gang ging; deze paste daarop het Baunscheidtisme toe, d. w. z.: hij stak verschillende wonden door middel van een instrument voorzien van naalden, wreef het lichaam daarna met crotonolie in en bedekte de aldus behandelde plekken met watten.

Toen de patiënt enkele dagen later door zware koorts werd bezocht, weigerde Hamecher hulp te verleen zonder voorafgaande betaling; doodziek werd de patiënt in het gasthuis opgenomen, waar genezing volgde. Hamecher verklaarde, dat dr. Ernste bij de operatie ten einde toe is tegenwoordig gebleven, en slechts op bevel en aanwijzing van dr. Ernste te hebben gehandeld. Dit werd echter door de behandelde vrouw zelve, haren man en haar moeder, ten stelligste ontkend. Dr. Ernste, als getuige gehoord, zeide aanvankelijk de operatie tot het einde te hebben gevolgd en zelfs op een gegeven oogenblik te hebben gezegd: „ophouden.”

Het O. M. stelde dr. Ernste onder verdenking van eene onware verklaring onder eede te hebben afgelegd. Daarom werd een proces-verbaal van het door hem medegedeelde opgemaakt. Toen dit den dokter echter ter teekening werd voorgelegd, draaide hij bij en stemde hij de mogelijkheid toe, dat hij kon zijn weggegaan voordat de eigenlijke operatie begon.

(†) Op een verzoek van de heeren GEBRS. RIKKERS om zelf het Odol aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, antwoorden wij: dat dit niet noodig is omdat, vóór dat de vraag tot ons kwam, het Odol reeds van onzentwege was onderzocht. Gewoonlijk wachten wij niet op een verzoek. Dat wij geen onderzoekingen *ten bate van de belanghebbenden* verrichten, weten de GEBRS. R. uit ervaring.

De ambtenaar van het O. M. sprak zijne minachting uit over het feit, dat dr. Ernste zich als handlanger liet gebruiken door een kwakzalver en geld aannam van arme menschen, van wie hij wist, dat ze door een onbevoegde op gevaarlijke wijze werden behandeld.

Geëischt werd een boete van 300 gld., subs. 60 dagen hechtenis. (N. R. Ct.)

De kantonrechter heeft Hamecher daartoe veroordeeld.

Ter Overneming.

De methode van E. Damp.

„Gratis kan ieder mijn Boek ontvangen, waarin voorkomt hoe ik van mijn langjarig Long- en Strottenhoofdlijden verlost ben.

Damp, Schiffoffizier a/D., *Berlijn*, Heinersdorferstrasse 12.”

Deze advertentie, die reeds het vorig jaar in Duitsche bladen voorkwam, heeft in den laatsten tijd ook zijn weg gevonden in de Nederlandsche couranten.

Het kan daarom zijn nut hebben hier nogmaals de waarschuwing te plaatsen van den Gezondheidsraad te Karlsruhe, opgenomen in ons Maandblad van Juli 1895.

Die waarschuwing luidt aldus:

„In een advertentie, voorkomende in de „*Badische Presse*”, verklaart een zekere DAMP te *Berlijn*, zich bereid, iederen zieke op zijn verzoek mee te deelen hoe hij van zijn veeljarig lijden aan longen en strottenhoofd op zeer goedkope wijze is bevrijd.

Wie zich tot DAMP wendt, ontvangt van hem verschillende drukwerken, waarin „*Spartium-thee*” als geneesmiddel aanbevolen en te koop geboden wordt. Een kistje voor een „*eenvoudige kuur*” van 20 dagen kost 6 Mk. 10 Pfg. en bevat 10 pakjes; een kist voor een „*volledige kuur*” van 45 dagen kost 12 Mk. 80 Pfg. en bevat 23 pakjes thee en een pakje lijnzaad. In elk der theepakjes bevindt zich 10 gram klein gesneden takjes van spartium scoparium (Priemkruid), waarmee de thee, na toevoeging van lijnzaad, moet worden bereid.

Het priemkruid heeft noch eenige geldswaarde, noch de geneeskrachtige eigenschap, die daaraan wordt toegeschreven.

Wij waarschuwen derhalve tegen het aanschaffen van de *Spartium-thee* van E. Damp.”

Ook het Hoofd der Politie te *Berlijn* heeft d.d. 5 Juni 1896 tegen DAMP en zijn bedrijf gewaarschuwd; in de daarop betrekking hebbende kennisgeving wordt erop gewezen dat de „*Spartium-thee*” een *hevig werkend hartvergift* bevat.

Op dit laatste wenschen ook wij met nadruk de aandacht te vestigen. Bij een gebruik van 20 gram per dag, gedurende een ruim tijdsverloop, zooals door Damp in zijn „boek” (N.B. een brochure van 16 kleine bladzijden) wordt aangegeven, moet een stof, die op het centraal-zenuwstelsel een *energie* werking uitoefent, ongetwijfeld als *schadelijk* worden beschouwd.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuw lid is toetredend de heer J. J. v. d. Zwet, arts te Rotterdam.

P. J. R. te R. De nummers betreffende WINDELINX zijn zeker reeds in uw bezit; indien gij iets naders omtrent die zaak weet, houden wij ons voor mededeeling aanbevolen.

P. C. B. te N. Zeker is de door u bedoelde ERNSTE de geneesheer van Hamecher. Dank voor uw bericht. Over Mähler spoedig.

V. R. te L. Uw stuk kan ook ditmaal niet geplaatst worden; trouwens het is niet urgent.

Redactie *Middelburgsche Ct.* Het door u aangehaalde boekje is hetzelfde dat wij bij de bespreking van ZWIGTMAN van NOPPEN op 't oog hadden. Voor alle zekerheid hebben wij nog eens in Amerika daarnaar geïnformeerd; wij moeten nu het antwoord afwachten.

L. W. te S. Dank voor uw bericht.

L. M. S. te M. De *breukzalf*, zoogenaamd afkomstig van Pastoor MARTIN BECK, verkrijgbaar bij M. REIMANN, thans te *Haarlem*, is in ons bezit en wordt onderzocht. Dus spoedig meer hierover. Wat wij er nu reeds van weten is voldoende om u *ernstig tegen het gebruik te waarschuwen*. Houd u toch aan den raad van uw geneesheer.

L. B. H. te A. Zeker is *Melrose* in ons Maandblad behandeld en wel in het no. van Mei 1883. Daarvan is echter geen exemplaar meer beschikbaar om u te zenden. Het zal echter wel voldoende zijn wanneer wij u mededeelen, dat *Melrose* een groote hoeveelheid van het vergiftige *loodsuiker* bevat en dus onvoorwaardelijk *schadelijk* bij 't gebruik is.

W. M. H. A. te 's H. Te laat voor dit no. ontvangen. J. J. S. te 's H. Uw stuk kwam eerst 30 October in ons bezit.

— Wij betuigen onzen dank aan die bladen, die ons kennis gaven, dat zij geen kwakzalversadvertenties opnemen. Die kennisgeving is echter, wij weten het, nog niet van allen ontvangen; er zijn er gelukkig nog meer. Wij herhalen dus ons verzoek, voorkomende in de beide voorgaande nummers; — Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is, elk die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. H. Burger, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 784.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Pastoor Martin Beck's breukzalf.

Berichten: Aan de lezers in de Residentie. — Vervolg van te Aken wegens verkoop van breukzalf. — Veroordeeling wegens het plaatsen van geheimmiddel-advertenties. — Te laat ingeroepen geneeskundige hulp. — Een aspirant-wonderdokter. — Verkoop van haargroei-middelen, zonder bevoegdheid. — Optreden tegen de z.g. natuurgeneeskunde te Berlijn.

Grootere artikelen: Politieke programma's. — Mahler te Voorburg. — Het proces Volbeding. — De haargroei-middelen van Rurup. — Van Zalm's kruiden. — Redactie en Administratie; juist ons idee. — Waarschuwingen tegen kwakzalverij in 't buitenland. — Verkoop van sterk werkende geneesmiddelen in België.

Boekbeoordeling: Riko, Handboek ter beoefening van het magnetisme enz.

Ter overneming: Revalenta arabica.

Correspondentie.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden, of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zal dit Nummer gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Pastoor Martin Beck's Breukzalf,

VERKIJGBAAR BIJ

M. REIMANNS, thans te Haarlem.

„Breukzalf. Geen breuk meer. De gevaarlijkste Breuk bij oud en jong, wordt zonder Operatie, zonder Breukband en zonder pijn, in heel korten tijd, volkomen genezen, door de breukzalf van den Hoog erwaarden Zeer gel. Heer Pastoor Martin Beck's Uitvinder dezer Zalf, voor het wel der lijdende Menschheid. Men verlange *Gebruiksaanwijzing* en *Dankbetuigingen* over de Breukzalf bij M. Reimanns, Masseur, *Badhuisstraat 12, Haarlem.*

Bij schriftelijke aanvraag bijvoeging van postzegel. *Generaal Agent voor Nederland.*”

Deze of een dergelijke advertentie, versierd met het portret van den Pastoor Beck, doet in de laatste tijden de ronde in de Nederlandsche dagbladen en tijdschriften. Aanlokkelijk is ze zeker; zoo'n belofte van volkomen genezing, zelfs van de gevaarlijkste breuk, zonder band, zonder pijn en dat binnen korten tijd, moet wel indruk maken op de talrijke lijdenden aan breuken en zeker zullen er velen zijn, die deze belofte terstond als goede munt aannemen.

Reeds dadelijk verklaren wij: zij zullen bedrogen uitkomen.

Een breuk is geen ziekte, die door een geneesmiddel in gewonen zin kan worden genezen. Bij het groot aantal breuken van verschillenden aard

en oorsprong, bij mannen als bij vrouwen, wordt voor elke breuk en bij elk persoon een verschillende behandeling vereischt, bestaande in het aanleggen van *doelmatige* banden, terwijl bij z.g. „inklemming” een chirurgisch ingrijpen noodzakelijk wordt.

Het insmeeren met zalven kan niets baten 1), integendeel het kan schaden — en zeer ernstig — zooals wij later zullen aantoonen.

De *breukzalf van Pastoor M. Beck* zal derhalve niet doen wat er van beloofd wordt.

Wij zouden met deze waarschuwing kunnen volstaan, wanneer wij de overtuiging hadden dat de ons onbekende Pastoor (?) en de Nederlandsche zalfleverancier M. Reimanns te goeder trouw waren; die overtuiging hebben wij echter niet. Integendeel, de geheele exploitatie vertoont alle kenmerken van kwakzalverij; zij is er klaarblijkelijk op ingericht om, door het *beloven* van genezing, de goedgeloovige menigte tot koopen uit te lokken en vereischt daarom een nadere bespreking in ons Maandblad.

Wie Pastoor Beck is en of hij werkelijk bestaat of bestaan heeft, weten wij niet; wel weten wij uit ondervinding, dat er dikwijls misbruik wordt gemaakt van gefingeerde namen van Geestelijken om daardoor het vertrouwen van de „goede gemeente” te winnen. Het zou ons niet verwonderen als dit hier ook het geval was, wanneer wij het oog slaan op de volgende „*waarheids-spreuk van Pastoor Beck*”, die, wanneer men bij Reimanns om inlichtingen vraagt, gedrukt wordt uitgereikt. Die spreuk luidt aldus: „*Wie niet gelooft, zegt de Heer, zal niet zalig worden: zoo ook wie mijne „breukzalf niet gebruikt zal niet genezen*”. Zoo spreekt, dunkt ons, geen pastoor!

M. Reimanns, de Generaal-Agent voor Nederland, thans woonachtig te Haarlem, heeft reeds op verschillende plaatsen in ons land gewoond, het laatst te *Maastricht*, welke stad hij, tot teleurstelling van meerdere kennissen, zeer onverwacht heeft verlaten. Die *Math. Reimanns*, Duitscher van geboorte, gepensioneerd O. Ind. militair, is, ofschoon onbevoegd, geen vreemde in het vak van genezen. In een biljet, ons verstrekt bij een potje breukzalf en dat al sedert geruimen tijd gedrukt scheen, lazen wij o. a. het volgende:

„Hij komt. Wie komt.

De Wereldberoemde Masseur de Heer

MATH. REIMANN

wil een ieder gratis onderrichten hoe men Rheumatiek, Jicht en Podagra geheel genezen kan en zal voor dit

1) Bij het aanhangige proces te Aken tegen den breukbandenmaker, waarvan wij in de „Berichten” melding maken, verklaarde de „Sanitätsrat” Dr. BAUM: dat een breuk door het bestrijken met een zalf niet genezen kan worden.

gratis onderricht gedurende eenige dagen alhier zich bevinden, en te spreken zijn 's morgens van 9 tot 12 en 's namiddags van 2 tot 5 uur: rheumatieklidders, die verlangen door den Heer Masseur Reimanns, zelf behandeld te worden, kunnen zich iederen dag aamelden.

Het hôtel, alwaar de consultaties plaats hebben, zal door telegram bekend gemaakt worden.

De heer Math. Reimanns

wil ook hier in 't land veel grootsch op het gebied der massage tot stand brengen, zooals hij in Duitschland, Frankrijk, Spanje, Italië en in een deel van Rusland, gedaan heeft.

Een groot aantal van de schitterendste getuigenissen staan hem ten dienste en deze worden nog vermeerderd door het allergunstigste verloop van *Nieuwe* door hem behandelde hardnekkige ziektegevallen.”

Het mooie stuk eindigt aldus:

„Komt allen tot mij die lijdend zijn aan Rheumatiek aan Jicht of Podagra, gebruikt mijn Planten-olie voor die pijn, Zijn werking vindt geen wederge!”

Zeg lezer, is hier een kwakzalver aan 't woord . . . of niet?

En deze *Reimann* is het nu, die thans als generaal-agent voor de *breukzalf* optreedt. En ontegenzeggelijk geschiedt dit met de noodige reclame; op de advertenties en haar inhoud hebben wij reeds gewezen, maar nog sterker komt dit voor den dag in de gedrukte stukken, die door R. op aanvraag aan iedereen worden verstrekt.

De z. g. Pastoor Beck verhaalt daarin (het is het oude kunstje) hoe hij jarenlang aan een breuk leed, de beroemdste specialiteiten, zonder baat, raadpleegde, veel geld verspilde en . . . in plaats van genezen te worden er nog een tweede breuk bij kreeg. Toen had hij genoeg van de breukbanden; „ik maakte”, zoo zegt hij, „een breuk zonder veer” (waarom? Red.) „en gebruikte de zalf, welke ik naar lang zoeken zoo heilzaam mogelijk samen stelde.”

En nu kan men verder lezen hoe die zalf ook anderen geholpen heeft.

„Veel personen die reeds stervende waren en bij welke de geneesheeren hunne kunst te vergeefs beproefd hadden, werden door mijne zalf genezen. Twijfelachtige gevallen waar geen geneesheer meer helpen kon, heeft mijne Breukzalf geholpen. *Personen van 40, 50, 60, 70 en 85 jaren* hebben de heilzame werking mijner zalf ondervonden, en zijn mij er dankbaar voor.”

Doch genoeg; alle geschriften zijn er op ingericht (natuurlijk ontbreken de honderden attesten niet) om de overtuiging te wekken van de wonderdadige werking der breukzalf, teneinde degenen, die aan al dezen onzin geloof slaan, er toe te brengen een potje van de zalf — voor een rijksdaalder — te koopen. En daarmee niet tevreden

vermeldt een opschrift op elk potje: „Het is niet „gezegd dat een ieder met een potje genezen wordt, „dat hangt van de groote der Breuk af, wel zijn „Menschen, die er twee of drie gebruiken, eer ze „volkomen genezen zijn.”

Is de toeleg nog twijfelachtig?

Wat de zelf betreft, haar samenstelling is ons vrij onverschillig, omdat, zooals wij boven schreven, wij, niettegenstaande de opgeschroefde verklaringen in de gebruiksaanwijzing, blijven volhouden, dat een zelf tegen breuken een *onding* is. Om alle tegenwerpingen tegemoet te komen, hebben wij ons lid, den heer D. v. D. WEERD te *Kampen* verzocht, de bestanddeelen der breukzalf na te gaan. Door zijn scheikundig onderzoek werd de aanwezigheid van terpentijn, was en een of ander vet aangetoond; andere stoffen, speciaal z.g. geneeskrachtige, werden niet aangetroffen. De groote uitvinding van Pastoor Beck liep dus op *niets* uit.

Intusschen bleek uit het opschrift op 't doosje, waarin het fleschje met zelf gepakt is, dat wij hier met een Duitsch fabrikaat te doen hebben waarvan, volgens de opgave, „Alleiniger General-Agent für Holland” is „Math. Rymans Amsterdam.” Het vermoeden ligt voor de hand dat Rymans en Reimans dezelfde persoon is en dat deze vroeger ook te *Amsterdam* heeft gewoond.

Uit het bovenstaande meenen wij voldoende te hebben aangetoond, dat de exploitatie van de breukzalf geheel op het gebied der kwakzalverij tehuis behoort; wij voegen daaraan nog de volgende ernstige waarschuwing toe:

Bij elke breuk voorkomt een *spoedige, doelmatige* behandeling meestal alle bezwaren voor den lijder; zelfs daar, waar een operatie mocht noodig zijn, is deze bij den tegenwoordigen stand der wetenschap, volstrekt niet te vreezen en heeft zij reeds de grootste diensten bewezen. Wanneer men echter zelf gaat „dokteren” en, door het gebruik van nietsgevendende middeltjes, als een breukzalf, den goeden tijd voor een juiste behandeling laat voorbij gaan, dan kan of liever zal dit, in de meeste gevallen, de schromelijkste gevolgen na zich sleepen.

Berichten.

Bericht aan de lezers van het *Maandblad* in de Residentie.

De ondergeteekende, Correspondent van de Vereeniging voor deze plaats, brengt bij deze ter kennis van de lezers van het *Maandblad* aldaar, dat het den besteller van den *Christelijken Volksbond*, die de exemplaren van dit blad aldaar bezorgt, door den Directeur van dien Bond op straffe van *ontslag* verboden is, de personen, bij wie hij het bezorgt, Nieuwjaar te wenschen. In verband hiermede wordt men, in het belang van den goeden gang van zaken, door het Bestuur van de Vereeniging zeer beleefd maar tevens dringend verzocht, den besteller bij gelegenheid van het nieuwe jaar ook uit eigen beweging geen giften te verstrekken.

's GRAVENHAGE, 1 Dec. 1896.

W. M. H. ANTEN.

Een breukbandenmaker te Aken is gerechtelijk vervolgd wegens het verkoopen van een breukzalf; de behandeling der zaak is verdaagd, weshalve wij eerst later daarop terugkomen.

Veroordeeling wegens het plaatsen van geheimmiddelenadvertenties. In het „Regierungsbezirk” *Stettin* werden, in 1893, 18 redacteuren van verschillende bladen tot geldboeten veroordeeld wegens het opnemen van aankondigingen van geheimmiddelen. Sedert dien tijd zijn deze annonces uit bijna alle *Stettiner* bladen verdwenen.

Een uit velen. Men schrijft uit Bennekom aan de *Avondpost*:

De arbeider W. P. alhier had voor een paar weken het ongeluk zijn linkerarm te kneuzen bij het slaan van een nortonpomp. Daar de arm sterk opzwol, werden verscheidene huismiddeltjes aangewend, en toen deze niet hielpen, evenmin als het voor onfeilbaar gehouden „belezen”, riep men de hulp van den geneesheer in, die bloedvergiftiging constateerde en als eenig redmiddel voorstelde den arm te amputeeren. Hiertegen verzette zich echter ten sterkste de familie; een andere geneesheer werd gehaald, die echter weinig hoop meer gaf. Toen werd weder de eerste geneesheer geraadpleegd en op aandringen van dezen werd P. Zondag overgebracht naar het *Diaconessenhuis* te Arnhem; het

was echter reeds te laat, want den volgenden dag stierf de man.

Dit tragisch sterfgeval is geheel te wijten aan te laat ingeroepen geneeskundige hulp. Men roept te Bennekom liever de hulp in van een „ziener”, die de wonde of breuk „beleest” of „bespreekt”, dan van een ervaren arts. Men vertrouwt daar ook meer op. Meestal is de uitslag echter noodlottig. Het ware te wenschen dat de menschen door dit nieuwe voorbeeld toch eens wijzer mochten worden.

Een adspirant-wonderdokter. Men schrijft uit Loosdrecht aan de *N. Rott. Ct.*:

Wanneer in een gezin achtereenvolgens zeven zonen geboren worden, is die zevende zoon in staat wonderbare genezingen te doen.

Te Loosdrecht heeft er vroeger een gewoond, die bezocht werd door rijken en armen van ver en nabij, en die naam gemaakt had allerwege.

Die man is dood. Maar nu is er weer een zevende zoon. Het is nog een jong kind. Toch weet men nu al, dat het ook een wonderdokter wordt. Hoe men tot deze wetenschap gekomen is? De moeder heeft gezien, terwijl het kind een stuip had, dat onder de tong van haar zoon..... een klaverblad zichtbaar was. En dat is een zeker bewijs. Wel te verstaan, het klaverblaadjes moet te voorschijn komen tijdens een stuip. Nu weet men het.

Haargroeimiddelen. Moet men, wanneer men middelen verkoopt om het haar te doen groeien, een diploma bezitten, toelattende de geneeskunst uit te oefenen? Deze quaestie moet eerstdaags door de Rechtbank van Luik opgelost worden. Ten gevolge van een klacht van een aantal geneesheeren heeft het parket dezer stad bij een haar-artist 5000 fleschjes van het groeimiddel in beslag genomen. Dat zal een zonderling proces worden. (*Vaderl.*)

Tegen de z.g. natuurgeneeskundige inrichtingen en de vertegenwoordigers van de natuurgeneeskunde wordt thans, volgens de *Nat. Zeit.*, vanwege de Berlijnsche politie met bijzondere gestrengheid opgetreden. Zij hebben aanschrijving ontvangen bij het gebruik van hun firma of in circulaires en dergelijke, alle aanwijzingen op „geneeskunde,” als b. v. natuurgeneeskunde, in 't vervolg achterwege te laten, terwijl het den eigenaars van dergelijke inrichtingen verboden is, den titel van Directeur te voeren.

In *Charlottenburg* is men nog verder gegaan; daar is aan de vertegenwoordigers der natuurgeneeskunde te kennen gegeven dat zij de op geneeskunde betrekking hebbende woorden van hunne naam bordjes enz. moesten verwijderen; anders zou het vanwege de politie op hunne kosten geschieden. De belanghebbenden nemeu met deze maatregelen geen genoegen en zullen een gerechtelijke uitspraak uitlokken, omdat zij zich door de nieuwe bepalingen ernstig in hun „zaak” benadeeld achten.

Politieke programma's.

Onze Vereeniging is zoo weinig gewoon aan ongevraagde medewerking, inzonderheid ook van de zijde der pers, dat er voorzeker de aandacht op dient te worden gevestigd, ook om als voorbeeld tot navolging dienst te doen, wanneer zulk een medewerking, zij 't ook bij toeval, ons onder de oogen komt.

Dit is het geval met een *Maandblad* van „den *Bond van Orde door Hervorming*”, eene vereeniging die zich ten doel stelt om, vooral door heideontginning doch ook door andere middelen, aan werklozen en behoeftigen werk en brood te verschaffen.

In een hoofdartikel van het nummer van 21 November, onder het opschrift „politieke programma's”, wordt daar gewezen op den ijver, waarmede alle partijen in den lande op dit oogenblik bezig zijn te grasduinen in allerlei sociale hervormingen en regeeringsmaatregelen tot verbetering van maatschappelijke toestanden enz. Vele der aldus voorgestelde programma's, zoo wordt er verder gezegd, spreken alleen in zeer vage termen over een der grootste volksbelangen: de volksgezondheid.

En juist deze, zoo gaat de schrijver voort, wordt dag aan dag, uur aan uur, bedreigd. Waardoor?

Door nalatigheid, onvoldoende onderhoud van slooten, grachten en andere afwateringen, ook van overheidswege soms; maar nog veel meer en veel erger door knoeiers in- en vervalschers van levensmiddelen, door kwakzalvers van allerlei soort!

Na gewezen te hebben, op de noodzakelijkheid om verbeteringen in dit opzicht, al mogen zij niet

voorkomen op eene der programma's, bij de nieuwe kiezers en de nieuwe regelingen door hunne medewerking te verkrijgen, niet uit het oog te verliezen, eindigt de schrijver, onder volle instemming voorzeker van al onze leden, met de volgende aanbeveling:

„In de allereerste plaats bedoelen we hier de „vraagstukken van volkswoning, voeding en het „vraagstuk der kwakzalverij, dat hoog noodig dient te worden opgelost.

„Waar men soms reeds spreekt van „uitbuiting” van gezonde menschen, en die veroordeelt, daar „moet, als de menschen *eerlijk* zijn, de uitbuiting „en uitplundering van zieken door gewetenlooze „kwakzalvers, die met schaamteloze leugens hunne „waardeloze of schadelijke poedertjes, mengseltjes, „smeerseltjes, pillen, en wat er meer voor niets- „waard goed voor medicament verkocht wordt, „daar moet tenminste *die* uitbuiting gekeerd en „gestraft worden met al de kracht en gestrengheid „der wet.

„Naar onze meening moet eene afdoende wetgeving tegen vervalsching en kwakzalverij *een* der „hoofdpunten, zoo niet *het* hoofdpunt zijn op elk „programma, ter verbetering der maatschappelijke „toestanden.”

St.

Br.

Een zeer menschlievend maar tevens erg nonchalant heer.

Er hebben in de rubriek „Correspondentie” van het *Maandblad* van de vorige maanden mededeelingen gestaan betreffende zekeren heer Mahler, tegenwoordig in Voorburg woonachtig en die vroeger in Nijmegen heeft gewoond, — zooals hij mij zelf heeft verteld. Nu staat er echter in de „Correspondentie” van September, dat „tegen zekeren Mahler reeds in 1888 is gewaarschuwd;” de Redactie wist echter niet, of er ook verband bestond tusschen dien Mahler en Mahler die thans te Voorburg woont. Die Mahler, vroeger te Nijmegen, moet dan toch zeker wel een andere Mahler zijn: het kan deze niet wezen; want dat is een menschenvriend door en door; ik neem expres de pen op, om dit alom bekend te maken, anders zou men hem misschien voor een kwakzalver aanzien, en dat zou een onrecht zijn, dat ik niet zou kunnen velen. Maar wat hij wel is: erg nonchalant; dat heb ik ondervonden. Ik had gehoord, dat hij een middel had tegen vallende ziekte; en nu ben ik in het begin van de vorige week, bij hem geweest om te vragen, hoeveel hij daarvoor moest hebben. „Zes gulden”, zeide de edele man, „en de gebruiksaanwijzing krijgt men daarbij toe.” „En minvermogensden betalen niets,” — liet hij daar in één adem op volgen, — met die eigenaardig korte en krachtige beweging van de hand en ontkennend hoofdschudden, die zoo beslist afwijzend zijn. Nu vraag ik u eens, lezer, voor maar zes gulden geneest hij u van de vallende ziekte, — van zoo'n verschrikkelijke kwaal — en minvermogensden betalen niets: is dat geen edel mensch? — Een paar dagen later ga ik weer naar hem toe, om hem te vragen, of hij mij dat middel eens wilde sturen. Ik gaf de dienstmaagd mijn kaartje af: ik moest zeker wel zoolang op den grooten menschenvriend wachten, als de tijd duurt, dien men noodig heeft, om met anderen eens rijpelijk te overleggen, wat men te doen heeft in een geval, waarin het maar zaak is heel voorzichtig te werk te gaan; anders zou men er leelijk in kunnen loopen.

Eindelijk deed M. mij de hooge eer geworden, mij in zijn bijzijn te mogen bevinden, en ik vroeg hem toen of ik dat middel kon krijgen. Het was niet klaar, zeide hij, en liet daar onmiddellijk op volgen: „U bent aan de *Vereeniging tegen de kwakzalverij*?” Hij deed die vraag natuurlijk alleen maar uit sympathie voor het streven van de Vereeniging, en omdat iemand, die zoo edel is als hij, de kwakzalvers wel moet verafschuwen. Ik antwoordde hem, dat ik, voor de Residentie, correspondent van de Vereeniging was, en, — niet zoo gauw bedacht, dat hij die vraag uit sympathie voor de Vereeniging deed, — vroeg ik hem tevens, hoe hij dat zoo vroeg, en of hij soms ook exemplaren van het *Maandblad* te lezen wilde hebben; ik had er nog

genoeg over. Dat wist hij nog niet; hij zou mij dat later wel eens laten weten, als hij mij dat geneesmiddel stuurde.

Een dag of drie, vier later had ik het nog niet ontvangen; ik schreef hem toen, om hem beleefd te herinneren aan toezending van hetgeen waar ik hem over had gesproken. Er ging wéér een dag of drie, vier overheen, maar ik kreeg noch dat middel, noch eenig ander antwoord.

Nu stuurde ik in het begin van deze week den bode van hier op Voorburg naar hem toe, om hem eens aan de toezending te herinneren. Ik heb nu evenwel nog niets ontvangen; en nu meen ik toch wel, met alle respect voor zijne menschlievendheid, te mogen zeggen: hij is toch „erg nonchalant;” ik moet het een zoowel zeggen als het ander.

's-Gravenhage, November 1896.

W. M. H. ANTEN.

Het proces Volbeding.

Ieder, die getrouw ons Maandblad leest, weet wie VOLBEDING is en aan welke daden hij zich schuldig heeft gemaakt. Doch niet alleen ons blad, maar ook de dagelijksche pers heeft zich in de laatste weken met dezen geneesheer bezig gehouden en wel naar aanleiding van het proces, dat de vorige maand te *Düsseldorf* is gevoerd. Wij behoeven daarom niet uitvoerig op deze zaak terug te komen en meenen te kunnen volstaan met de gronden aan te geven, waarop de veroordeeling berust.

Duidelijkheidshalve brengen wij in herinnering dat de aanklacht betrof: het zich schuldig maken 1o aan bedriegelijke handelingen, 2o aan het veroorzaken van den dood van een jongeling, Bartholmé genaamd, als gevolg van zijn behandeling en 3o aan poging tot omkoopning van een comm. v. politie, wien V. honderd Mark had toegezonden, uit dankbaarheid, zooals hij zeide, wegens betoonde beleefdheden. Volbeding werd op alle punten schuldig bevonden en veroordeeld tot een gevangenisstraf van 4 jaren en 1 maand, 3000 Mark boete en verlies van eer gedurende 5 jaren. Van zijn beide medehelpers (bedienden) werd een tot 6 maanden, de andere tot 2 maanden gevangenisstraf veroordeeld.

Wat het vonnis van Volbeding betreft, nam het Gerechtshof aan, dat de beklagde geloofde aan de doelmatigheid van de homoeopatische geneesmethode, maar dat het, gedurende het strafgeding, overtuigend was gebleken, dat hij zijn praktijk op een onverantwoordelijke, fabriekmatige wijze, alleen uit winstbejag, had uitgeoefend. De patiënten waren in de meening bij een degelijken geneesheer genezing te vinden, doch ontvingen in verreweg de meeste gevallen waardelooze middelen; ongetwijfeld is het grootste deel der patiënten in hun vermogen benadeeld. Het Hof heeft de overtuiging verkregen, dat het den beklagde alleen te doen was om de menschen geld af te nemen; hij heeft zich derhalve aan bedrog, in den zin der Wet, schuldig gemaakt.

Het Hof acht den aangeklaagde ook schuldig aan manslag, omdat hij den genoemden Bartholmé zóó heeft behandeld, dat diens dood op zijn minst daardoor is verhaast.

Betreffende de poging tot omkoopning is het Hof tot de overtuiging gekomen, dat de beklagde, die geen enkele beweegreden had om den bedoelden commissaris van politie dankbaar te zijn, op toekomstige handelingen van dien ambtenaar invloed wilde uitoefenen.

Bij de bepaling van de mate van straf is in overweging genomen dat de bedriegelijke handelingen van VOLBEDING hem een winst hebben verschaffd, die in de honderdduizenden loopt en dat het juist de armen en noodlijdenden waren, die hij geëxploiteerd heeft.

V. is van dit vonnis in hooger beroep gekomen.

Zooals wij vroeger gemeld hebben, was VOLBEDING, onder borgstelling van 200.000 Mark, gedurende het onderzoek van zijn zaak op vrije voeten gelaten. Op dit geld is echter thans beslag gelegd vanwege den fiscus, op grond dat V. jaren lang achtereen zijn inkomen veel lager had opgegeven dan het door het proces gebleken is in werkelijkheid te

zijn. Naar de *Apoth. Zeit.* mededeelt zou ongeveer de geheele som, na aftrek van de gerechtskosten ad 30.000 Mk., door de ambtenaren der belastingen worden opgeëischt.

Nog eens de haarmiddelen van Rurup.

Tegen de bespreking van bovengenoemde middelen in het Octobernummer, is de heer SCHOEVERS, apotheker te 's Gravenhage, in verzet gekomen, door middel van een schrijven aan het Bestuur der Vereeniging.

De heer Schoevers beweerde dat de door ons medegedeelde samenstelling van het Poeder Acomatique geheel verkeerd was en dus ook onze daarop steunende conclusiën. Ook dat in het middel „Excelsior” nog andere behalve de gevonden bestanddeelen aanwezig zijn, waaraan juist de haargroei bevorderende werking moet worden toegeschreven.

Uit een opnieuw ingesteld onderzoek is gebleken dat de samenstelling van het poeder inderdaad anders is dan wij in het Octobernummer opgaven. De omstandigheid dat het onderzochte poeder reeds oud en daardoor eenigszins veranderd was, heeft tot de niet juiste opgave meegewerkt.

Vrije zwavel is wel aanwezig, maar in zulke kleine hoeveelheden, dat dit als bestanddeel niet in aanmerking komt. De werkzame stof is gebleken te zijn zwavelbarium, een verbinding, die in eigenschappen, waaraan zij bij het scheikundig onderzoek te herkennen is en ook in werking wat het ontharingsvermogen betreft, zeer veel overeenkomst heeft met andere oplosbare zwavelverbindingen.

Wij zijn derhalve aan de waarheid verplicht onze waarschuwing tegen het gevaarlijke bij het gebruik, op grond van de aanwezigheid van onverbonden bijtende kalk, in te trekken, ofschoon de sterke alkalische reactie van de waterige oplossing ons nog niet duidelijk is.

Doch de heer Schoevers eischt van ons ook nog de openbare verklaring dat er geene voor de huid nadeelige bestanddeelen in aanwezig zijn — en die kunnen wij nu juist niet geven.

Wij ontvingen het in het Octobernummer bedoelde potje van een geneesheer te 's Gravenhage met de mededeeling, dat een zijner patiënten het poeder eenige malen volgens het voorschrift had aangewend, maar telkenmale op de plaatsen, waar zij het middel had geapliceerd, een vrij heftigen uitslag kreeg. Dit gaf dien geneesheer aanleiding om ons te verzoeken het poeder te onderzoeken en in het Maandblad er tegen te waarschuwen.

De heer Schoevers zal wel doen dit geval voortaan bij het geven van inlichtingen in het oog te houden.

Er staat namelijk in de advertentie:

„Het is door geneeskundige Couranten ten zeerste aanbevolen, en de Heer Schoevers, Apotheker en Chemist te 's Gravenhage, heeft zich bereid verklaard „verdere inlichtingen te geven.”

Het poeder wordt op dit oogenblik opnieuw scheikundig onderzocht. Wij hopen dus in een volgend nummer de geheele samenstelling te kunnen mededeelen, om dan een eindoordeel uit te spreken.

Wij geven hier intusschen nu reeds plaats aan een mededeeling van den heer SCHOEVERS, dat sedert 1 jaar (het van onzentwege onderzochte poeder was ouder), de tijd van aanwending van het poeder, op de gebruiksaanwijzing aangegeven, van 8 à 10 minuten is teruggebracht op 4 à 5 minuten, „wat”, zoo schrijft de heer S., „voldoende is om de verlangde werking te verkrijgen, terwijl de aanwending dan zeer zeker geen gevaar oplevert.” *)

Wat het haargroei-middel Excelsior betreft, ook dit is opnieuw in onderzoek genomen, doch gesteld dat er werkelijk meer stoffen in aanwezig zijn, dan zullen deze met degenen die reeds gevonden zijn, het middel toch nooit kunnen maken tot — zooals in de advertentie staat — het eenig doeltreffend middel tegen kale plekken, uitvallen der haren en haarziekte, al is het geprepareerd volgens voorschrift van een onzer meest gevierde HH. Doctoren en al staat het onder contrôle van het bureau voor scheikundig onderzoek van den heer Schoevers, Apotheker te 's Gravenhage.

*) De cursivering is van ons.

Het verwondert ons erg, dat de heer Schoevers, die reeds jaren lid onzer Vereeniging is, niet beter voelt, waarin het kwakzalverachtige schuilt van de haarmiddelen-exploitatie van den Haagschen kapper.

Van Zalm's Kruiden.

In de laatste maanden kon men herhaaldelijk, nu in deze, dan in gene courant, advertenties lezen, waarbij lijders aan reumatiek hun dank betuigden aan W. VAN ZALM te *Haamstede*, voor de radicale genezing van die ziekte door middel van de *van Zalm's kruiden*.

De aard dier dankbetuigingen gaf ons aanleiding een onderzoek naar dit geneesmiddel in te stellen, teneinde over de waarde daarvan te kunnen oordeelen.

Tegen betaling van f 1,10 kwamen wij in 't bezit van een kwart kilo kruiden . . . en een prospectus, waaraan wij het volgende ontleenen:

Lijders aan reumatiek of verkoudheid!

„Bij deze heb ik de eer U een prospectus aan te bieden van de door mij in den handel gebrachte „van Zalm's Kruiden,” onfeilbaar genees- en voorbehoedmiddel tegen reumatiek of verkoudheid

Deze kruiden worden sedert 20 April 1894 door mij bereid en verkocht, terwijl de aanwending daarvan, als voorbehoed- en geneesmiddel tegen bovengenoemde kwalen, steeds met 't beste succés is bekroond geworden.

Honderde lijders aan reumatiek, die sedert jaren alles aanwendden en dientengevolge veel geld vermorsten, om van hunne pijnen verlost te worden en hunne gezondheid en lenigheid trachtten te herkrigen, maar nergens baat bij vonden, zijn door het gebruik van dit eenvoudige middel volkomen genezen en hebben, door van tijd tot tijd een aftreksel van deze kruiden (zie gebruiksaanwijzing), bij wijze van gewone thee te drinken, nimmer last van hunne dikwijls ondragelijke pijnen gehad, en konden, als met verjongde of hernieuwde krachten, hunne dagelijksche bezigheden verrichten.

Vele middelen tegen bovengenoemde kwalen bestaan er, doch weinige daarvan brengen genezing aan. Veel wordt er in die middelen geknoeid, van welke knoemiddelen, helaas, maar al te veel lijders op goed geloof af gebruik maken, zonder daarbij te bedenken, dat ze de gezondheid eerder benadeelen dan bevorderen en bovendien veel geld nutteloos uitgeven.”

Nu, wij begonnen bijna geloof te slaan aan de waarde der dankbetuigingen; een middel, dat, in tegenstelling van alle andere middelen, volkomen genezing brengt, ja, daarvoor zouden ook wij dankbaar zijn.

Vol belangstelling wachtten wij dan ook den uitslag van het onderzoek af, dat de heeren Dr. M. GRESHOFF en A. H. VAN TUBERGEN te *Haarlem* welwillend op zich hadden genomen.

En wat leerde dat onderzoek?

De zoo heilzame kruiden, door VAN ZALM sedert 20 April 1894 bereid, waren niets anders dan de bladen en stengels van de gewone *grote brandnetel* (*Urtica dioïca*), vóór den bloei ingezameld, een onkruid dat overal aan de wegen in groote hoeveelheden groeit.

Wat waren wij teleurgesteld!

Wel werd, tijden geleden, de brandnetel als volksgeneesmiddel tegen reumatiek aanbevolen, maar het middel heeft zijn roem als zoodanig niet kunnen staande houden en is daardoor geheel in onbruik geraakt.

Dit laatste is niet volkomen juist; VAN ZALM heeft het weer in gebruik genomen en exploiteert het zoodanig, dat hij, voor een zak kruiden, die geen stuiver waarde bezit, twee en twintig stuivers ontvangt. Foei!

Wij geven één raad: Men roepe zich in 't geheugen wat er in de laatste tijden bekend is geworden van de *dankadvertenties*, die HAMECHER zich wist te verschaffen en vrage zich dan af: of men verstandig doet met aan dergelijke advertenties onvoorwaardelijk geloof te slaan?

Juist ons idée.

In no. 46 van het Weekblad *Handelsbelangen* bespreekt de Redactie de bestrijding van de z. g. flesschentrekkers en wijst er op, dat zij in dien strijd niet meer alleen staat, maar dat ook verschillende bladen doen wat zij kunnen „om de zwarte bende het leven moeilijk te maken.”

Als een van de laatste voorbeelden van de, op die wijze, verkregen hulp, haalt de Redactie een

RED.

geval aan, waarbij een groot blad de aandacht vestigt op een zeker z. g. informatiebureau en schrijft dan, naar aanleiding daarvan, het volgende:

„Wij verheugen ons dus als we zien dat de Redactie van een groot blad flesschentrekkerij wil bestrijden. Zij zal dit niet spelenderwijze doen, de strijd zal haar ernst wezen. De Administratie zal dan reeds spoedig het goede voorbeeld volgen en geen advertenties van minder nette firma's meer opnemen.

Dubbel verblijd waren we geweest als in hetzelfde nummer waarin het bedoelde bericht stond, niet was voorgekomen een advertentie van een bekende verdachte firma.

Men zal ons kunnen tegenwerpen, dat Redactie en Administratie van een groot blad twee verschillende lichamen zijn. Dit is reeds zoo dikwijls gezegd dat men bijna het argument zou billijken. Toch bewijst een blad zijn grootheid niet doordat Redactie en Administratie in geheel verschillende richting streven. Samenwerking van beide lichamen is niet schadelijk of schadelijk.

Ook zou men nog kunnen vermoeden dat bedoeld blad niet wist dat de firma verdacht was, als men niet bekend was met het feit, dat hetzelfde blad door denzelfde verdachte weinige jaren geleden een proces was aangedaan. Onbekend was de firma dus niet.

De hulp der groote pers is ons zeer welkom. Moge de medewerking geen halve zijn, zoodat op de laatste bladzijde niets worde aanbevolen waartegen de eerste of tweede pagina waarschuwt!

Juist wat wij altijd zeggen.

Waarschuwingen tegen kwakzalverijen in het Buitenland.

*Met onvermoeiden ijver gaan de autoriteiten in het buitenland voort om het publiek te waarschuwen tegen allerhande bedriegerijen, die ten doel hebben nietswaardige zoogenaamde geneesmiddelen voor grof geld aan den man te brengen.

Er gaat bijna geen maand voorbij of de burgemeester van Karlsruhe, staande aan het hoofd der gezondheidscommissie aldaar, vaardigt de een of andere publicatie uit, waarin hij nauwkeurige inlichtingen geeft omtrent geheimmiddelen en hunne vervaardigers.

Reeds jarenlang gaat deze commissie op deze wijze te werk en meermalen hadden wij gelegenheid op deze officieele bescheiden de aandacht te vestigen, in zooverre zij ook voor Nederlandsche lezers belangrijk waren. De geregelde toezending van deze publicaties door het Gemeentebestuur van Karlsruhe stelde ons daartoe in staat. De ijver van deze commissie heeft ongetwijfeld aanstekelijk gewerkt op anderen en op verschillende plaatsen in Duitschland geschiedt thans hetzelfde. Nu eens is het het plaatselijk bestuur, dan de politie en somwijlen het hoofd van het district of der provincie, die met waarschuwingen handelend optreedt.

Ten slotte vinden daarna al deze publicaties, onthullingen en mededeelingen een plaats in de „*Veröffentlichungen des Kaiserlichen Gesundheitsamtes*“, een officieel orgaan der Duitsche regering.

In het laatste nummer alleen (30 Sept. j.l.) komen daarin weder vier waarschuwingen voor. Twee van het hoofd der politie te Berlijn, waarin hij waarschuwt tegen de kwakzalverijen van zekeren EDUARD DAMP, die van plaats tot plaats trekt om de luidjes zijn gezondheidsthee aan te smeren, het pakje voor 12.80 M., terwijl het nog niet de waarde bezit van 1.50 M., en tegen de Wed. PAULINE MULLER, die schadelijke oogzalf verkoopt, bestaande uit ranzige boter en kwik.

Daarnaast treffen wij aan een mededeeling van de Geneeskundige Commissie te Hamburg, die het zoogenaamde *zenuwwater* van een zich noemenden Dr. DRESSEL bespreekt en bewijst, dat het onmogelijk de wonderkuren kan verrichten, die de fabrikant het toedicht, en eindelijk een circulaire van den Minister van Binn. Zaken in Oostenrijk, waarbij er op wordt gewezen, dat de *Glycerine-schoonheidsmelk* der firma JONASZ te Weenen, wegens hare vergiftige samenstelling, niet ten verkoop mag worden toegelaten.

Wanneer zal de tijd aanbreken, dat ook in Nederland het publiek op soortgelijke wijze langs officiële weg wordt gewaarschuwd?

Verkoop van sterk werkende geneesmiddelen in België.

*In België is geen algemeene geneeskundige Staatsregeling zooals hier te lande, maar bestaat nog een provinciaal toezicht, ongeveer zooals vóór het jaar 1865 ook in Nederland, waar aan provinciale en stedelijke commissiën van Geneeskundig Toezicht de zorg was opgedragen voor de Openbare Gezondheid en het toezicht op de handhaving der wetten, regelende de uitoefening der geneeskunst en der artsenebereidkunst.

Bij deze wetten is in België, evenals hier te lande, aan apothekers en drogisten verboden vergiften, en daaronder sommige sterk werkende geneesmiddelen, anders dan op voorschrift van een geneeskundige, te verkoopen. Het schijnt nu dat langzamerhand erge misbruiken in dit opzicht zijn binnengeslopen en vele apothekers en drogisten laatste bedoelde geneesmiddelen aan het publiek, zonder recept, bij herhaling, langzamerhand zelfs als een gewoonte afleveren, hetgeen gevaar oplevert voor de gezondheid en bovendien de kwakzalverij met geneesmiddelen zeer in de hand werkt.

De Minister van Nijverheid, De Bruin, heeft, met het oog daarop, kort geleden aan de voorzitters der bovenbedoelde commissiën een schrijven gericht, waarin zij worden verzocht bij speciale circulaire alle apothekers en drogisten binnen hun dienstkring te herinneren aan de bepalingen der wet op dit punt.

Het zou zeker ook in Nederland niet overbodig zijn, dat van tijd tot tijd sommige verkoopers van geneesmiddelen door de autoriteiten er aan herinnerd werden, dat vele sterkwerkende geneesmiddelen, eigenlijk behoorende tot de vergiften, niet anders dan op recept of onder de bestaande wettelijke bepalingen mogen worden afgeleverd.

Boekaankondiging.

Handboek ter beoefening van het magnetisme, het hypnotisme, de suggestie, biologie en aanverwante vakken, door A. J. RIKO. Tweede geheel herziene en vermeerderde uitgave. 's Gravenhage, Haagsche boekhandel- en uitgevers-maatschappij. 1896.

Aan het verzoek om beoordeeling van het hierboven vermelde werk kunnen wij, van ons standpunt, moeilijk voldoen. Waar beoefenaars van het magnetisme en aanverwante vakken te goeder trouw aan het woord zijn, en dien indruk verkregen wij bij de lezing van het boek, is, daargelaten in hoe verre wij met hunne beschouwingen meegaan, ons blad de plaats niet om het geschrevene aan een eenigszins uitvoerige bespreking te onderwerpen.

Wij meenen dus te kunnen volstaan met op de verschijning van de tweede uitgave van het boek de aandacht te vestigen.

Op een enkel gedeelte doen wij dit speciaal, nl. waar de schrijver in Hoofdstuk XVIII de *kwakzalverij van pseudo-magnetiseurs en slaapsters* behandelt en waar talrijke somnambules, dames „die met een ei werken,” planeetlezers enz. aan de kaak worden gesteld.

Op dit gedeelte hopen wij later nog eens terug te komen.

Ter Overneming.

Revalenta arabica. De revalenta blijkt niet altijd dezelfde samenstelling te bezitten; verschillende onderzoekers kwamen niet immer tot dezelfde resultaten. Steeds echter was meel van boonen en linzen de hoofdzak, doch somtijds was dit vermengd met wat maismeel of gerstemeel en een weinig keukenzout, een andermaal gekruid en gekleurd door een weinig peper en curcuma, of ook wel gekleurd door dat een deel van het meel zwak geroosterd was.

Een onderzoek in 1884 door den heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam verricht, gaf tot resultaat dat de revalenta toen niets anders was dan *Linzenmeel*, door zachte roosting van een klein ge-

deelte, iets geel gekleurd.

Linzenmeel nu is een zeer voedzame en goed verteerbare spijs en de zachte roosting kan slechts goed er aan doen door dat zij den sinaak verbetert en de verteerbaarheid bevordert, bijgevolg revalenta arabica is een goed en gezond voedsel.

Wat wij er dan tegen hebben?

Twee zaken. Den enorm hoogen prijs en de *bedriegelijke wijze* waarop het aan den man wordt gebracht.

Dat f 3,90 veel te veel is, zelfs voor het fijnst gebuilde linzenmeel, begrijpt ieder, maar om nu het publiek er toe te brengen toch zoo'n prijs te besteden, wordt in de gedurig weer in de dagbladen verschijnende advertenties gezegd, dat de revalenta, door zijn heilzame werking op de spijsvertering, de oorzaken bestrijdt van talloze kwalen, waaronder zelfs *tering* wordt genoemd.

Veel erger nog worden de verdiensten van de revalenta uitgebazuind in de groote papieren, die bij elke bus worden afgeleverd. Hierin wordt o.a. beloofd: „*Zuiverheid van het bloed, wils- en spierkracht hergeven, zonder medicijnen en met weinig kosten aan de meest ongeregelde en verwoeste of van natuur zwakke gestellen door het overheerlijk voedings- en geneesmiddel Revalenta Arabica du Barry.*”

Ja zelfs schaamt de fabrikant zich niet, in deze papieren, o.a. *jicht, rhumatiek, beroerten, vallende ziekte, verlies van het geheugen, droefgeestigheid* en tal van andere kwalen op te noemen, die door het gebruik van zijn meel genezen worden.

Tot zulke klaarblijkelijke onwaarheden wordt de toevlucht genomen om koopers te lokken.

Revalenta is geen geneesmiddel; het is een voedingsmiddel. Wie het, als zoodanig, wenscht te gebruiken, hale het bij den grutter onder den naam van *linzenmeel*.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden Dr. Swart Abrahamsz. te Maastricht.

J. M. H. te R. Tot nu toe kon in het *haarkleurmiddel* geen schadelijke stof worden aangetoond; het onderzoek wordt voortgezet.

L. H. W. te 's H. Over Chaulmougra in het volgend no. Het onderzoek is nog niet afgelopen. Dank voor uwe mededeeling.

E. L. G. te A. Wij danken u zeer voor de moeite, die gij u getroost hebt om ons betreffende het geval te Rhenen, in ons vorig no. vermeld, de gewenschte inlichtingen te verschaffen. Ook van andere zijde vernamen wij, dat de dool van het kindje aan geen buitengewone oorzaak te wijten is.

P. J. v. d. S. te N. Wij ontvingen uw schrijven met genoegen en zullen er ter gelezene tijd gaarne gebruik van maken. Uw naam blijft geheel buiten spel.

J. H. H. te A. Wij willen het gaarne aannemen, dat gij, na uw bezoek bij de somnambule, beterschap meent te bespeuren, maar dit is geen bewijs dat hare behandeling daarvan de oorzaak is. Ook zonder dat was beterschap best mogelijk. Op uw vraag moeten wij het antwoord schuldig blyven; wij onthouden ons, uit beginsel, van dergelijke raadgevingen. Stel toch vertrouwen in uw geneesheer of vraag hem wat hij er van denkt, om, in uw geval, een specialiteit te raadplegen.

J. R. C. te E. Het bedoeld tijdschrift is ons niet bekend; gaarne ontvingen wij het ter inzage, teneinde uw vraag te kunnen beantwoorden.

Uitgevers van de *Baarnsche Weekbode* en van het *Nieuwsblad v. Zeeuwsch Vlaanderen* en Redactie van het *Volksdagblad*. Met genoegen en dankbaar ontvingen wij nog uwe kennisgeving omtrent het niet-opnemen van kwakzalversadvertenties.

Postmerk *Vlijmen*. Dank voor het toegezonden exemplaar van *Weizmann's boekje* over zenuwziekten en beroerten. Wij beschouwen het als een blijk van sympathie met ons streven; het boekje zelf is echter reeds zeer dikwijls in ons blad behandeld.

N. N. te Rotterdam. Van uw wenk, in dank ontvangen, is gebruik gemaakt.

Inzender uit *Zaandam*. Het *Zaandammer haarwater* is reeds behandeld in het Maandblad van Mei 1892.

Toezender v. d. *Appingedammer Ct.* Tegen de *Wortelboer's kruiden* is reeds gewaarschuwd in de Maandbladen van Januari en Juni 1895; de fabrikant daarvan, J. H. B. te Oude Pekela, echtgenoot van Jacoba Maria Wortelboer, is 4 Maart 1895 door het kantongerecht te Winschoten veroordeeld tot f 100 boete of 30 dagen hechtenis ter zake het onbevoegd verkoopen van geneesmiddelen.

J. J. S. te 's G. Het door u gestelde concept konden wij zóó niet plaatsen; het wat o. i. niet onpartijdig gesteld en geleek in vele opzichten, op een aanbeveling van middeelen, die wij nog, niet het minst door de wijze van exploitatie en aankondiging, als kwakzalverij blijven beschouwen.

— Ook ditmaal was er geen plaats voor „Herhaalde waarschuwingen”.

VERBETERING.

In het vorig nummer, in het artikelje: „Naar aanleiding van de rechtszaak Hamecher” schreven wij, dat de *N. Amst. Ct.* zich de eer mag toerekenen veel gedaan te hebben om een vervolging tegen Hamecher mogelijk te maken; wij hadden daarbij echter op 't oog *De Nieuwe Amsterdammer*.